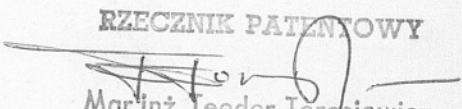

Publikacja nie zawiera nowego
rozwiązania zagadnienia technicznego
nadającego się do opatentowania.

RZECZNIK PATENTOWY

Mgr inż. Teodor Toręsiewicz

7.11.73r.

PRACA DOKTORSKA

PROMOTOR:

DOC. HAB. DR INŻ. ARCHITEKT

KAZIMIERZ CIECHANOWSKI

INSTYTUT ARCHITEKTURY I URBANISTYKI
POLITECHNIKI WROCŁAWSKIEJ

3

SPIS TRESCI

FUNKCJONALNE PRZESŁANKI PROJEKTOWANIA MIESZKAN

Rozdział I:

ANALIZA ORGANIZACYJNO-PROGRAMOWA PRZESTRZENI MIESZ-

WARTOŚĆ 14

1.1. Zestaw materiałów wyjściowych 14

1.2. Programowanie 15

1.3. Wielkość metrażu 19

1.3.1. Metraż ogólny 19

1.3.2. Wielkość sędziowa 20

1.4. Zgrupowanie funkcjonalne 21

Rozdział II:

ANALIZA ORGANIZACJI PRZESTRZENI MIESZKANIA

II.1. Wykaz materiałów wyjściowych 23

II.2. Charakterystyka podziału przestrzeni miesz-

kania na podstawie wytycznych programowych

grafik zestaw mieszkaniowy 25

2.1. Typy przestrzeni i ich funkcje 25

FUNKCJONALNE PRZESŁANKI PROJEKTOWANIA MIESZKAN

MGR INŻ. ARCHITEKT: ELŻBIETA KROL-BAC

2.3. Sposób łączenia przestrzeni miesz-

niowych 27

2.4. Wpływ warunków klimatycznych i teren-

owych 29

2.5. System komunikacji 31

II.3. Podział sędziowy 33

Rozdział III:

WYKAZ MATERIAŁÓW WYJŚCIOWYCH

3.1. MATERIAŁY WYJŚCIOWE I PRZESTRZENI MIESZKANIA

3.2. MATERIAŁY WYJŚCIOWE I PRZESTRZENI MIESZKANIA

2327

oko. 361/2/74

SPIS TRESCI

	str.
1. WSTEP	9
2. FUNKCJONALNE PRZESŁANKI PROJEKTOWANIA MIESZKAN	
Rozdział I:	
ANALIZA ORGANIZACYJNO-PROGRAMOWA PRZESTRZENI MIESZ-	
KANIA	14
I.1. Zestaw materiałów wyjściowych	14
I.2. Programowanie	15
I.3. Wielkość metrażu	19
3.1. Metraż ogólny	19
3.2. Wielkości składowe	20
I.4. Zgrupowania funkcyjne	27
 Rozdział II	
ANALIZA ORGANIZACJI PRZESTRZENI MIESZKANIA	39
II.1. Wykaz materiałów wyjściowych	39
II.2. Charakterystyka podziału przestrzeni miesz-	
kania na podstawie wybranych przykładów	
grafik rzutów mieszkań	59
2.1. Typy przestrzeni w zależności od wy-	
konywanych czynności	60
2.2. Adaptacja przestrzeni do wykonywanych	
czynności	61
2.3. Sposób łączenia przestrzeni czynnoś-	
ciowych	65
2.4. Współdziałanie przestrzeni z otocze-	
niem	79
2.5. System komunikacji	81
II.3. Wnioski autora	82
 Rozdział III:	
PRZESŁANKI ARCHITEKTONIZACJI MIESZKAN	83
III.A. ANALIZA PROCESU I PRZESTRZENI WYPOCZYNKU	
BIERNEGO	84

A.1. Fizjologiczne prawidłowości snu	84
A.2. Miejsce spania i jego otoczenie (skrót danych z literatury)	87
A.3. Analiza czynności towarzyszących regeneracji nocnej	91
3.1. Czynności pośrednie	91
3.2. Czynności bezpośrednie	92
A.4. Przykłady architektonizacji przestrzeni sypialnej	99
4.1. Sypialnie dzieci	99
4.2. Sypialnie rodziców	102
A.5. Wnioski z przykładów rozwiązań architektonicznych	104
A.6. Wnioski autora	104
 III.B. ANALIZA PRZESŁANEK I PRZESTRZENI PROCESU ŻYWIENIA	106
B.1. Proces żywienia - pokarm	106
1.1. Fizjologiczne przesłanki procesu żywienia	106
1.2. Rozłożenie ilościowe pokarmów w czasie dnia	106
1.3. Praktyczna inwentaryzacja częstotliwości spożywania posiłków	108
B.2. Ośrodek żywienia - kuchnia, skrót danych z literatury	109
B.3. Procesy kulinarne	111
3.1. Rodzaj artykułów żywnościowych a proces kulinarny	113
3.2. Procesy kulinarne a ośrodek konsumpcji	117
B.4. Przykłady stosowanej architektonizacji funkcji przygotowania i konsumpcji posiłków	121
B.5. Wnioski z przykładów rozwiązań architektonicznych	122
B.6. Wnioski autora	123
 III.C. ANALIZA OSRODKA HIGIENY W MIESZKANIU	125
C.1. Ograniczenie pojęcia higieny osobistej	126
1.1. Przesłanki fizjologicznych prawidłowości higieny	126
1.2. Podstawowe czynności higieny	126

C.2. Analiza czynności higieny	127
2.1. Praktyczna inwentaryzacja czynności higieny	129
2.2. Strefy czynnościowe	131
C.3. Architektonizacja przestrzeni funkcji higieny	131
3.1. Inwentaryzacja miejsc higieny na podstawie studium literatury	133
3.2. Inwentaryzacja wyposażenia ośrodków higieny	133
C.4. Częstotliwość czynności higieny - dobowy ideogram częstotliwości czynności	138
C.5. Adaptacja miejsc higieny	139
5.1. Nakładanie funkcji	139
5.2. Konflikty	141
C.6. Przesłanki architektonizacji funkcji higieny	144
III.D. ORGANIZOWANIE PRZESTRZENI PRZEZNACZONEJ NA	
ODZIEŻ I ODZIEWANIE SIE	145
D.1. Garderoba - ubiory	145
D.2. Próba Inwentaryzacja arzewy wyposażenia osobistego użytkowania	145
D.3. Stany eksploatacyjne garderoby	148
D.4. Magazynowanie	148
4.1. Typy przechowalni garderoby	149
4.2. Przepisy - porównawcze zestawienia powierzchni	149
D.5. Eksploatacja	154
5.1. Dobowy ideogram wymiany garderoby, częstotliwość wymiany garderoby	154
5.2. Cykle i strefy czynnościowe	154
D.6. Konflikty czynnościowo-przestrzenne	157
D.7. Przykłady architektonizacji funkcji wymiany garderoby	158
D.8. Wnioski z przykładów	160
D.9. Wnioski autora	161

Rozdział IV:

DYSKUSJA; WNIOSKI I TEZY AUTORA	162
IV.1. Rozmieszczenie i powiązania przestrzeni funkcyjnych (dane z literatury)	164
IV.2. Czynności i ich zależności	173
2.1. Czas	173
2.2. Czynności	174
2.3. Wzajemne powiązania czynności	
IV.3. Zasada rozmieszczenia przestrzeni czynnościowych	176
3.1. Rozmieszczenie czynności funkcji podstawowych	178
3.2. Rozmieszczenie przestrzeni funkcji ^{PONAD} praktycznie stosowanych _{PODSTAWOWYCH DZIAŁAŃ W MIESZKANIU.}	181
3.3. Cechy zespołu przestrzeni czynnościowych	184
IV.4. Organizacja przestrzeni czynnościowych dla rodziny	187
4.1. Struktura rodziny	187
4.2. Wiek użytkowników	189
4.3. Dyslokacja przestrzeni funkcyjnych dla rodziny	191
4.3.1. Analiza czynności rodziny w I-szym etapie czasowym (rozwojowym)	193
4.3.2. Analiza czynności rodziny w II-gim etapie czasowym (rozwojowym)	199
4.4. Cechy zespołu przestrzeni	202
IV.5. Końcowe wnioski autora	203
3. BIBLIOGRAFIA	I
4. WYKAZ ILUSTRACJI	III
5. WYKAZ TABEL	V

FUNKCJONALNE PRZESŁANKI PROJEKTOWANIA MIESZKAŃ

WSTĘP

FUNKCJA: WYRAŻA ZALEŻNOŚĆ, WZAJEMNY ZWIĄZEK ¹⁾.

W ARCHITEKTURZE WYRAŻA POTRZEBY ORAZ SPOSÓB ICH ZASPAKAJANIA.

ARCHITEKTURA JEST WIĘC FUNKCJĄ ŻYCIA.

Współczesne kierunki projektowania mieszkaniowego znamionują masowe budownictwo, okres typizacji i standaryzacji.

Typizacji elementów i standaryzacji powierzchni.

Normy, wskaźniki, kategorie, cyfry ekonomiczne i liczby izb są podstawą projektowania.

Ale skutkiem zmniejszania powierzchni mieszkania, zmniejsza się powierzchnia izb. Powstają więc miniaturowe przestrzenie ujęte w sztywne ramy elementów tworzących, wynikłych z technologii, mody budowania lub specyficznie pojętej ekonomii.

Forma i treść elementów tworzących mimo zmiennych warunków przestrzennych pozostaje bez zmian, mniejszej izbie przeznacza się analogiczne funkcje, zachowując proporcje płaszczyznowe i trójwymiarowe.

Analiza aktów normatywnych pozwala ocenić sytuację następująco: w roku 1957 ogólnemu metrażowi podporządkowane były izby, od 1961 roku mieszkaniec podporządkowany jest metrażowi.

Średnio na głowę ludności miast przypada 11 m² powierzchni mieszkalnej.

¹⁾ Zależność dwu lub więcej wielkości w matematyce, zależność akordów w muzyce, równowaga wymogów w socjologii.

Już jednak w 1957 r. fachowcy krytycznie oceniają typizację i jej rezultaty ekonomiczne ¹⁾.

Rok 1970 przynosi wnioski o nierozwiązanym u nas i na świecie problemie mieszkaniowym ²⁾.

Czy izba będąca podstawą sprawozdań ekonomicznych spełnia swe zadanie, zaspakaja potrzeby mieszkańca w statystyce jak i zaspokojeniu potrzeb społecznych?

Dzisiejsza cywilizacja narzuciła miernik, kryterium potrzeb - jest nim czas.

Obecne społeczeństwo jest zbiorowiskiem ludzi pracujących.

Wszechstronnie rozbudowana sieć szkolnictwa socjalistycznego obejmująca znaczeniem w równym stopniu kobiety i mężczyzn, wykreśliła z ankiet personalnych zawód: "gospodyni domowa", gdyż kobieta stanęła do pracy obok mężczyzn. Rolę gospodyni domowej przejmują cała rodzina, wszyscy jej członkowie, są oni bowiem w równym stopniu obciążeni "społecznie".

POTRZEBA STAJE SIĘ CZYNNOSCIA UZALEŻNIONA OD CZASU I PRZESTRZENI.

Rangą więc czynności w architekturze dzisiejszych i jutrzejszych mieszkań winna mieć znaczenie "pierwsze", gdyż sposób realizacji czynności jest wykładnikiem nakładu optymalnego czasu i energii potrzebnych do wykonania czynności bytowych mieszkańca, jest wykładnikiem symbiozy przestrzeni i użytkownika, wykładnikiem wygody (Patrz tablica 2).

Praca pod tytułem "FUNKCJONALNE PRZESŁANKI PROJEKTOWANIA MIESZKAN" stara się określić syntezę podstawowych (ogól-

¹⁾ Wincenty Adamski "Ekonomia mieszkań" m. Architektura 6/1957 r. Warszawa.

²⁾ Henryk Buszko "Architekci Polscy przed nowymi zadaniami" m. Architektura 4-5/1970 r. Warszawa.

nie znanych) potrzeb mieszkańca i rozpatrzyć je w ramach przyczynku architektonizacji. ¹⁾

Podaje - część podstawowych pojęć o formie przestrzeni użytkowej, o przestrzeni domu.

Są to pojęcia ograniczone fizjologicznymi aspektami życia mieszkańca i obejmują:

- wypoczynek,
- żywienie,
- higienę,
- wymianę garderoby.

Praca podejmuje próbę analizy systemu programowania przestrzeni mieszkania sprowadzonej do nazwy:

kuchnia, pokoje, w odniesieniu do wymogów życia zbiorowiska rodzinnego jakim jest: zbiorowość i izolacja, jednostka a społeczność,

w aspekcie:

- 1) wykluczenia konfliktów,
- 2) pełnego rozwoju życia rodzinnego i zacieśniania się kontaktów,
- 3) zaspokojenia w równym stopniu potrzeb wszystkich użytkowników,
- 4) dogodnych warunków tworzenia się więzi społecznej.

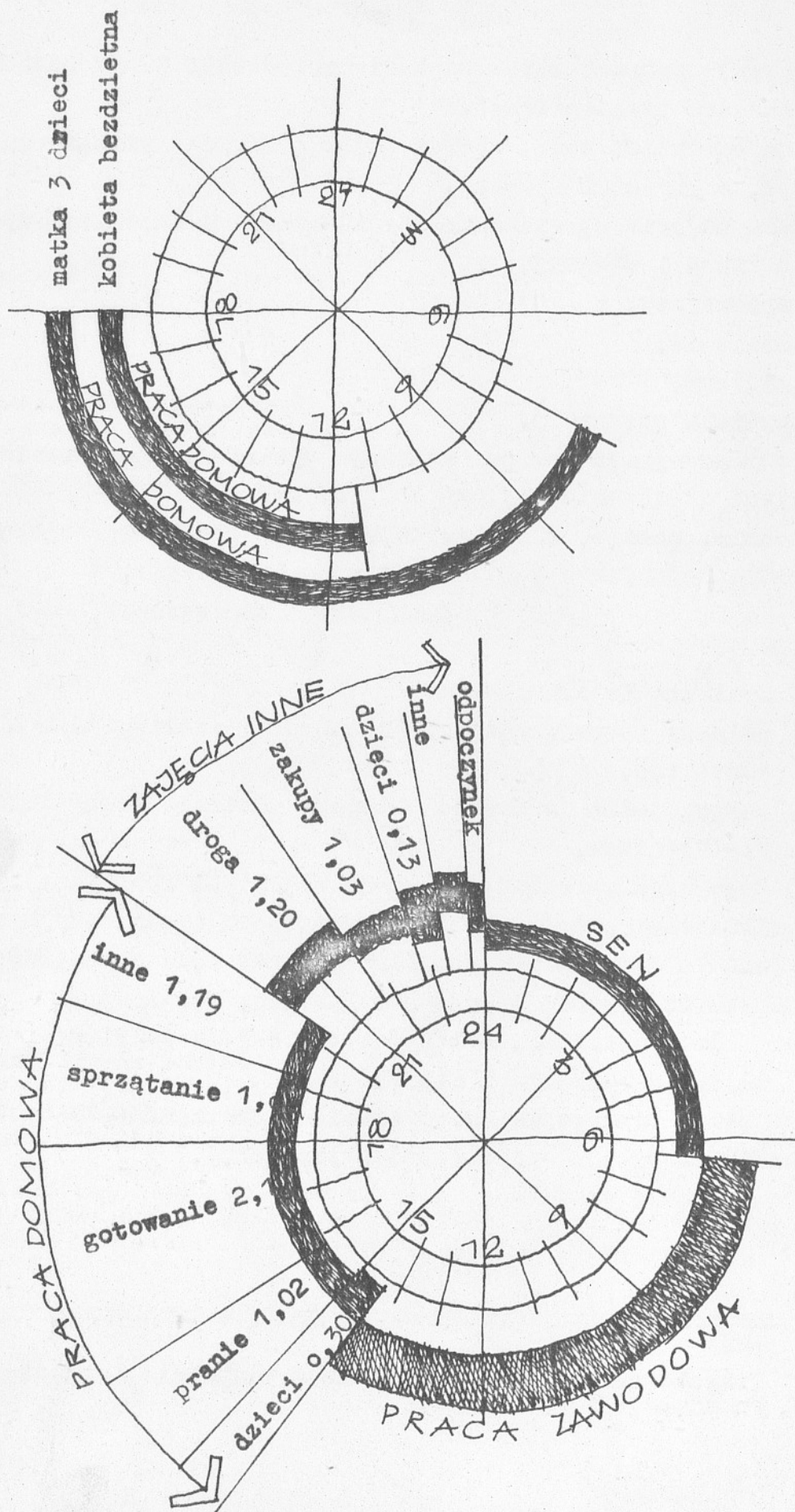
Zamierzeniem pracy jest wykazanie zasad organizacyjnych kształtowania domu. W pracy ogólne pojęcie domu ograniczono do kilku aspektów z nim związanych treścią, rozważając:

dom i jego potrzeby, następnie dom i jego konflikty, w końcu dom i związaną z nim rodzinę.

Podjęto w niej próbę rozpatrzenia tych składowych części w sensie zawężonym - ich architektonizacji.

¹⁾ Przystosowanie przestrzeni do wykonywania czynności.

WYNIKI ANKIET - CZYNNOŚCI BYTOWE UŻYTKOWNIKÓW.

TABLICA 2 - rys. 1.

Wyniki ankiety przeprowadzonej we Frnacji przez Instytut National d'Etudes Demographiques.

Czas poświęcony na gospodarstwo domowe przez niepracujące zawodowo kobiety wynosi przeciętnie:

kobieta bezdzietna 45 godz. tygodniowo = 6,4 na dobę
matka trojga dzieci 74 " " = 10,5 " " 1)

TABLICA 2 - rys. 2.

W 1959 r. Zarząd Główny Związku Zawodowego Włóknarzy wspólnie z Katedrą Statystyki Wyższej Szkoły Ekonomicznej w Łodzi przeprowadził badania, które wykazały, że w dniach powszednich czas stu kobiet zatrudnionych w przemyśle włókienniczym przeciętnie zużytkowany jest następująco:

Praca zawodowa	8,03	
Praca domowa	6,10	
gotowanie	2,14	
pranie	1,02	
sprzątanie	1,05	
dzieci	0,30	
inne	1,19	
Droga	1,29	
Zakupy	1,03	
Dzieci	0,13	
Inne	0,25	
Odpoczynek	0,26	
Sen	6,13	(Fizjologia zaleca 7-8 godz. snu. Por. tablicę "czas snu a okresy wie- ku")
Razem	24,00	godz. 2)

Udoskonalenie organizacji pracy domowej ma na celu zapewnienie dobrych wyników przy oszczędności czasu, wysiłku fizycznego i psychicznego gospodyni oraz racjonalne wykorzystanie kosztownej przestrzeni mieszkania. Oszczędności te stanowią poważną pozycję w gospodarce krajów cywilizowanych, gdzie gospodynie domowe to najliczniejsza grupa pracujących. Tak np. w Niemczech Zach. przemysł zużywa miesięcznie 0,83 miliarda roboczogodzin a gospodynie na czynności gospodarskie 1,1 miliarda roboczogodzin, w Szwajcarii przemysł zużywa rocznie 1 miliard roboczogodzin, gospodynie zaś 1,5 miliarda.

1,2) I. Mass, M. Referowska "Mieszkanie"
Arkady, Warszawa 1963 r.

Rozdział I.

I. ANALIZA ORGANIZACYJNO-PROGRAMOWA PRZESTRZENI MIESZKANIA

1. Zestaw materiałów wyjściowych

Materiały wyjściowe pracy stanowiąca podstawę do analiz i porównań są następujące:

1.1. Opracowanie Biura Projektów i Studiów Budownictwa Miejskiego pt. "Mieszkania. Układy i Elementy Funkcjonalne" ¹⁾ Warszawa 1964 r.

1.2. Załącznik do uchwały Komitetu Ekonomicznego Rady Ministrów z 1968 r. dotyczących wytycznych dla normatywu projektowania budynków mieszkalnych w uspołecznionym wielorodzinnym budownictwie mieszkalnym typu miejskiego.

1.3. Wyciągi z wydawnictwa - Institut National du Logement (Narodowy Instytut Budownictwa Mieszkaniowego), zawierające zbiór materiałów opracowanych przez Komisję Ekonomiczną dla Europy Narodów Zjednoczonych z 1959 r. (Commission Economique pour l'Europe des Nations Unies).

Exigences Fonctionnelles de l'Habitation (Wymagania funkcjonalne w zakresie mieszkań).

Espace et occupation des locaux d'Habitation (Wielkości i przeznaczenie pomieszczeń mieszkalnych).

1) "Mieszkanie, układy i elementy funkcjonalne" jest próbą podsumowania dorobku projektowego w Polsce. Przedstawia najbardziej powszechne w ostatnich latach rozwiązania układów mieszkań w budownictwie wielorodzinnym. Studia objęły projekty budynków mieszkalnych wykonane przez biura projektowe na terenie całego kraju w oparciu o Uchwały R.M. Nr 285 i 507 z 1959 r. oraz nr 364 z 1959 r i nr 104 z 1961 r.

2) Materiały zostały podane jako obowiązujące (maszynopis) przy opracowywaniu prac konkursowych na projekt prefabrykowanego domu mieszkalnego na zlecenie Najwyższego Zarządu Europejskiej Wspólnoty Węgla i Stali - Luksemburg w 1965 r.

Na podstawie danych wziętych z wyżej wymienionych publikacji przeprowadzono analizę organizacji mieszkań pod kątem:

- 2) programowania,
- 3) wielkości metrażu,
- 4) zgrupowań funkcyjnych.

2. PROGRAMOWANIE

Polski Normatyw Projektowy zawiera wytyczne projektowania mieszkań w wielorodzinnym budownictwie typu miejskiego kierując się zasadą:

określony metraż dla określonej liczby osób.

Liczba osób M_x równa się wielkości metrażu m_s^2 w granicach od minimum do maksimum ¹⁾

$$M_x = m_x^2 - m_{x1}^2$$

przy zachowaniu proporcji podziału przestrzeni wg zasady: jedna, dwie, a niekiedy trzy osoby na jeden pokój. ²⁾ Specyfika warunków środowiskowych, czy specyfika układu osobowego nie ma wpływu na wielkość metrażu, jest on zależny od ogólnej liczby osób.

Le dokument E/ECE/350 Utilization de l'espace dans les logements (opracowanie Narodowego Instytutu Budownictwa Mieszkaniowego Genewa 1959 r) podaje następujące typy mieszkań:

Typ A. Mieszkanie w bud. niskim - jednokondygnacyjnym dla małżeństw starszych.

Typ B. Mieszkanie w domach bez wind dla rodzin składających się z 4 osób.

Typ C. Mieszkanie w domach z windami (ew. ~~w domu~~ ^{MIESZKANIE} dwukondygnacyjnym) dla rodzin składających się z 5-ciu osób.

1) Przy M od 1 do 3 osób różnica wynosi kolejno 3, 4, 5 m^2 . M od 4 do 7 osób różnica wynosi 6 m^2 .

2) W pokoju 3 osobowym, trzecie miejsce sypialne może zajmować dziecko do lat siedmiu.

Typ D. Mieszkanie lub dom jednorodzinny dwukondygnacyjny dla rodzin składających się z 7-miu osób.

Typ E. Dom mieszkalny dla 5-ciu osób w strefie zabudowy wiejskiej.

"z zabezpieczeniem niezbędnej ilości wydzielonej przestrzeni w stosunku do ilości osób wg zasady - maksimum jedna osoba na jeden pokój".

Jak widać wielkości powierzchni (metrażu) zmieniają się w zależności od dwóch czynników: urbanizacji terenu i struktury rodziny.

W P.N.P. cechy urbanizacji terenu są całkowicie pominięte.

Twierdzi się że:

"Tworzenie układów przestrzennych tak, by pomagały w łączeniu się ludzi w grupy; by dawały preteksty dla kontaktów i znajomości zrodzi pewien patriotyzm lokalny, wywoła potrzebę dbania o wspólne dobro, da świadomość umiejscowienia się. Chodzi o dostosowanie miasta i mieszkania do sposobu życia mieszkańców, nie zaś dostosowanie się mieszkańców do propozycji urbanistów" 1)

Tabela porównawcza ilości wydzielonej przestrzeni mieszkalnej wg U.I.O.F. w porównaniu do programowanej przez P.N.P. Wygląda następująco:

T a b e l a 1

Ilość osób w mieszkaniu	Pomieszczenie mieszkalne	
	wg P.N.P. Ilość POMIESZCZEŃ	wg U.I.O.F. Ilość POMIESZCZEŃ
3	1 lub 2	4
4	2 lub 3	4 lub 5
5	3 lub 4	5
6	3 lub 4	5 lub 6
7	4	6
8		6 lub 7

1) Wincenty Adamski sugeruje zmianę normatywu, m. Architektura 6/1957 r.

Dane przedstawione w tabeli 1 określają wielkość charakterystyczną, wielkość - "skali domu".

Skala ta wyraża się miarą: CZŁOWIEK A PRZESTRZEN, i decyduje między innymi o wariantach użytkowych (patrz grafik zbiorczy komasacji funkcji - tabela 11).

Zaprogramowana wg U.I.O.F. ilość pomieszczeń mieszkalnych jest liczbowo równa względnie większa od ilości osób.

Każda osoba jest więc równoprawna, gdyż może być potencjalnym użytkownikiem "swojej" przestrzeni, może posiadać pełną swobodę działania, jest niezależna.

Skalę domum wg P.N.P. cechują zgrupowania osobowe. Domownicy są więc uzależnieni, warianty użytkowe ograniczone.

Przeprowadzone w Warszawie i Nowej Hucie badania zaludnienia mieszkań wykazały przykłady rzeczywistego ich użytkowania.¹⁾

Badania obejmujące analogiczne układy mieszkań zamieszkałe przez rodziny o różnej strukturze osobowej wykazały między innymi następujące sytuacje:

a) skomasowanie pięciu osób, nie tylko w jednym pokoju, lecz w jednym komplecie sypialnym, po to aby zadośćuczynić zwyczajom miejskim posiadania pokoi sypialnego i stołowego.

b) konieczność wyizolowania w osobnych pomieszczeniach członków rodziny nietypowej - nawet kosztem wykorzystania kuchni jako przestrzeni sypialnej dla jednej z nich.

¹⁾ Władysława Malicka, "Badania sposobu użytkowania mieszkań" wykazały, że stosowana jedyna koncepcja mieszkania nie zaspakaja różnorodnych potrzeb użytkowania, tak ze względu na skład rodziny, rodzaj pracy zawodowej jej członków, jak też poziom kulturalny, przyzwyczajenia, upodobania. "Użytkowanie mieszkań o różnych układach". Mies. Architektura. 3/1960 r. Warszawa.

TABLICA 3.

GRAFICZNA ANALIZA PORÓWNAWOCZA WIELKOŚCI METRAŻU MIESZKAŃ

projekt normy 1968 rok

rok 1959

3.2. Wielkości składowe

Srednie wielkości natomiast powierzchni mieszkalnych wg ustalonych normatywnych P.N.P. przedstawiają się jak niżej:

3. WIELKOSC METRAŻU

3.1. Łączna wielkość metrażu mieszkań wg wytycznych:

- 1) obowiązujących od 1959 r.,
- 2) projektu normatywu z 1968 r.,
- 3) norm opublikowanych przez Union Internationale des Organismes Familiaux (U.I.O.F.) i la Federation Internationale de l'Urbanisme, de l'Habitation et de l'Amenagement du Territoire (F.I.U.H.) "jako minimum wymagań w naszych czasach".

T a b e l a II

POWIERZCHNIE MIESZKAN W ODNIESIENIU DO ILOSCI OSOB

Ilość osób	Rok 1959 M ²	Rok 1968 M ²	wg U.I.O.F. i F.I.U.H. minimum M ²	
1	17-20	20-25		
2	24-30	30-35		
3	33-38	40-45	51,5	
4	42-48	50-55	56,5	- 60,5
5	51-57	60-65	69,2	
6	59-65	70-75	76,2	- 80,2
7	67-71		86,7	
8			93,7	- 97,7 ^x
			+ 8	- 8
			101,1	- 105,5

^x ewentualnie dodatkowa powierzchnia przebywania dziennego + 8 m².

Graficzna analiza poró-wnawcza wielkości metrażu (patrz Tablica 3) wykazuje znaczne rozbieżności programowania wielkości mieszkań ujętych w trzech rozpatrywanych normach. Powierzchnia mieszkań od roku 1959 jest najmniejsza. Projekt normatywu przewiduje wzrost powierzchni o 20%, niemniej jednak powierzchnie te w swoich maksymalnych granicach plasują się poniżej minimalnych wielkości powierzchniowej normatywu przyjętego przez U.I.O.F. i F.I.U.H.

3.2. Wielkości składowe

Srednie wielkości natomiast powierzchni mieszkalnych wg ustaleń normatywnych P.N.P.¹⁾ przedstawiają się jak niżej:

T a b e l a III

	Funkcja	Metraż na liczbę osób			
		M4 m ²	M5 m ²	M6 m ²	M7 m ²
Alternatywy funkcji pokoju dziennego	Pokój dzienny + spanie 2 osoby + jedzenie	18,0	18,0	18,0	18,0
	P.dzienny + spanie 2 os.	16,0	16,0	16,0	16,0
	P.dzienny + spanie 1 os. + jedzenie	16,0	16,0	16,0	16,0
	P.dzienny + spanie 1 os.	14,0	14,0	14,0	14,0
	P.dzienny + jedzenie	14,0	14,0	14,0	14,0
	P.dzienny	12,0	12,0	12,0	12,0
	Kuchnia	4,5	4,5	4,5	4,5
	Kuchnia + jedzenie	7,0	7,0	7,0	7,0
	Pokój syp. 1 os.	6,0	6,0	6,0	6,0
	Pokój syp. 2 os.	9,0	9,0	9,0	9,0
	Pokój syp. 3 os. ²⁾	12,0	12,0	12,0	12,0

Srednie wielkości powierzchni mieszkalnych wg U.I.O.F. i F.I.U.H. przedstawiono poniżej:

T a b e l a IV

	Funkcja	Metraż dla poszczególnych typów ³⁾			
		Typ B 4 osoby	Typ C 5 osób	Typ D 7 osób	Typ E 5 osób
Alternatywy funkcji pokoju dziennego	Pokój dzienny	20,8	20,3	21,1	20,0
	Pokój dzienny + spoż.pos.	18,8	20,5	24,2	20,2
	Kuchnia	6,4	7,2	7,5	7,8
	Kuchnia + jedzenie	9,7	10,3	10,6	12,0
	Pokój syp. rodz.	13,3	13,1	13,3	13,5
	P. syp. rodz. + dziecko	15,2	17,9	17,4	16,5
	P. syp. dla 3 dzieci	-	16,7	15,3	-
	P. syp. dla 2 dzieci	12	12,5	10,7	11,8
		(10,1)	(10,6)	(9,7)	(10,8)
	P. syp. dla 1 dziecka	7,6	8,6	7,7	9,0
		(6,7)	(6,3)	(7,1)	(7,0)

Uwaga: Cyfry podane w nawiasach obejmują tylko funkcję spania.

T a b e l a V

Minimalne powier-zchnie poszczególnych funkcji mieszkania
odpowiednie do wielkości rodziny wg U.I.O.F. i F.I.U.H.

Wskaźnik wielkości	2/3	2/4	3/4	3/5	3/6	4/6	4/7	4/8	5/8 ¹⁾
kuchnia	6	7	7	7	8	8	8	8	8
pokój dzienny:									
- spożywanie posił.	5	5	5	6	6	6	7	8	8
- przebywanie	13	13	13	14	16	16	17	18	18
Całkowita powierzh. pom. dziennych	24	25	25	27	30	30	32	34	34
Pokój syp. rodziców	14	14	14	14	14	14	14	14	14
syp. dziecka (dzieci)									
- I-szy pok. syp.	8	12	8	12	12	12	12	12	12
drugi pok. syp.	-	-	8	8	12	8	12	12	12
trzeci pok. syp.	-	-	-	-	-	8	8	12	8
czwarty pok. syp.	-	-	-	-	-	-	-	-	8
Całkowita powierzh. pom. nocnych	22	26	30	34	38	42	46	50	54
Łazienka i w.c.	4	4	4	-	-	-	-	4	4
łazienka bez w.c.	-	-	-	4	4	4	4	-	-
oddzielny w.c.	-	-	-	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2
dodatkowa umywalka	-	-	-	1	1	1	1	2	2
składzik	1,5	1,5	1,5	2	2	2	2,5	2,5	2,5
Całkowita powierzh. pom. sanitarnych	5,5	5,5	5,5	8,2	8,2	8,2	8,7	9,7	9,7
Całkowita powierzh. pom. mieszkalnych	51,5	56,5	60,5	69,2	76,2	80,2	86,7	93,7	97,7
Razem	17,0	14,1	15,1	13,8	12,8	13,3	12,4	11,7	
	m ² /os.	m ² /os.	m ² /os.	m ² /os.	m ² /os.	m ² /os.	m ² /os.	m ² /os.	

1) Licznik oznacza ilości pokoi sypialnych, mianownik
ilość osób dla których przewidziane mieszkanie

Notki do str. 20

1) Materiały z publikacji Biura Projektów i Studiów Bud.
Miejskiego, Warszawa 1964 r.

2) w tym dziecko do lat 7.

3) Typy mieszkań ustalone przez Międzynarodowy Instytut Bu-
downictwa Mieszkaniowego - Genewa 1959 r. (por. "Typy mieszkań"
ze str. 16).

ilość osób
ilość pomie-
szczeń

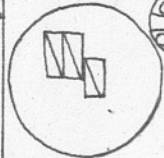
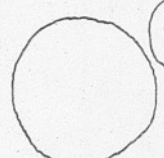
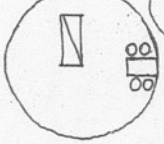
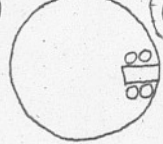
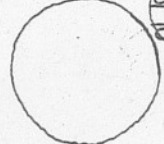
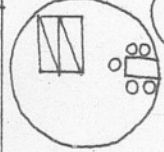
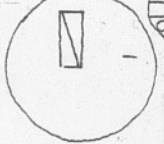
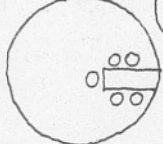
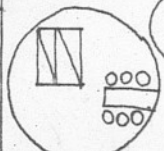
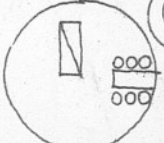
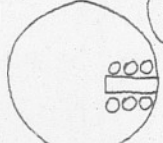
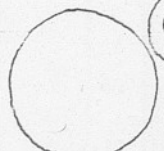
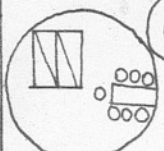
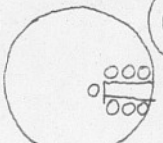
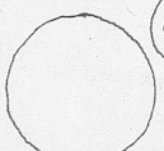
ADAPTACJA FUNKCJI W PRZESTRZENIACH "DZIENNYCH"

Wg. PNP

TABLICA 4.

ilość osób
ilość pomie-
szczeń

Wg. UIOP

  3	 	 3	
  4	 	 4	
  5	 	 5	
  6	 	 6	
  7	 	 7	

T a b e l a VI

Minimalne powierzchnie poszczególnych funkcji mieszkania -
pomieszczenia dzienne i pomieszczenia nocne przypadające na
1 osobę wg P.N.P. i U.I.O.F.

Ilość osób	Pom. dzienne + kuchnia		Pomieszczenia nocne			
	wg PNP m ²	wg UIOF i FIUH m ²	wg PNB m ²	Licz. pom.	wg UIOF m ²	Licz. pom.
3		8,00			7,5	2
4	4,75	6,25	4,5	2	6,5	2
4			4,5	2	7,5	3
5	3,80	5,40	4,2	2	6,8	3
6	3,16	5,00	4,5	3	6,3	3
6		5,0			7,0	4
7	2,71	4,50	4,28	3	6,6	4
8		4,25			6,25	4
8		4,25			6,70	5

Na podstawie wyżej przytoczonych tabeli V i VI autor opracował schematy graficzne obrazujące przypadające funkcje na pomieszczenia dzienne i nocne. Patrz tablice od 4 do 11.

Normatyw projektowania P.N.P. cechuje swobodne, dowolne komasowanie ugrupowań funkcyjnych i w konsekwencji swobodna decyzja ilości wydzielonych przestrzeni.

Normy U.I.O.F. określają:

- a - minimalne powierzchnie poszczególnych funkcji mieszkania,
- b - ilość pomieszczeń poszczególnych funkcji w zależności od składu rodziny,
- c - wielkości powierzchni na jedną osobę z rozbićm na pomieszczenia dzienne, pomieszczenia nocne. Tablice 4-11.

TABLICA 5.

Uwaga: zaciemnione meble snu znajdują się w pomieszczeniach uniwersalnych.

Pomieszczenia dzienne są traktowane alternatywnie - występują w 3 kategoriach. Dotyczy to funkcji przygotowania posiłków, konsumpcji posiłków oraz przebywania.

Extrait du doc. PO/55 la Societe Nationale du Logement przytacza przykład skomasowania tych 3 funkcji w pomieszczeniu dziennym o pow. od 15,50 do 19 m² przy wielkości rodziny określonej na 5 osób.

Nowością w wyżej wymienionym normatywie jest:

- a - zróżnicowanie powierzchni pokoi sypialnych dwu osobowych:

pokój syp. rodziców	14 m ²
" " dzieci	12 m ²

(kierowano się zapewne i słusznie względami komunikacyjnymi, gdyż sprzęt sypialny - mebel spania rodziców może być wolnostojącym elementem wymagającym wielostronnego obejścia),

- b - wprowadzenie "schowka" ¹⁾ o pow. od 1,5 do 2 m², co nie znalazło uznania w naszym obecnym systemie programowania,

- c - począwszy od mieszkań 5 osobowych, a nie w zależności od ilości pomieszczeń przewiduje się pomieszczenie w.c. oraz dodatkową (a już są dwie) umywalkę.

Układy komasujące funkcję przygotowania posiłków w pomieszczeniu przebywania wspólnego pojawiają się w rozwiązaniach krajowych.

1) Tomkowicz Stanisław - przytacza przykłady występowania "macloszków" - schowki, komórki pod schodami w szypienicznej, a także "przy samych izbach mieszkalnych bywały ciemne alkowy" - "Domy i mieszkania w Krakowie w I-szej połowie XVII w." Lwów 1922.

Ostatnią z nich jest propozycja jednostki mieszkalnej opracowana z okazji Kongresu Międzynarodowej Unii Architektów w Buenos Aires w 1969 r. na zlecenie Instytutu Urbanistyki i Architektury w Warszawie (Folder).

Ideą mieszkania, składającego się z komórek przestrzennych jest możliwość rozrastania się ich na zewnątrz, celem przystosowania metrażu do zmiennych warunków rodzinnych.

Przygotowanie posiłków odbywa się w przestrzeni wspólnej.

W 1962 r. Krzysztof Łukasiewicz i Andrzej Pinno w projekcie studyjnym mieszkania podkreślają dwa zasadnicze wymagania użytkowe; cytują:

- 1) "zapewnienie każdemu dorosłemu członkowi rodziny możliwości odpoczynku i pracy w ciszy, spokoju i odesobnieniu,
- 2) stworzenie jak najdogodniejszych warunków dla kultywowania życia rodzinnego." ¹⁾

Funkcję pierwszą organizują wydzielając indywidualną przestrzeń dla wszystkich członków rodziny, (w formie kabin).

Drugie wymaganie, kultywowanie życia rodzinnego, spełnia pokój dzienny komasujący funkcje: przygotowania i konsumpcji posiłków, przebywania i odpoczynku dziennego.

Masowe jednak budownictwo mieszkań oparte na sztywnym normatywie powierzchniowym, specyficznie pojętej ekonomii ²⁾ oraz przepisach ³⁾ nie dało pożądanych rezultatów w sensie ekonomicznym i użytkowym.

1) "Zmienna architektura mieszkaniowa", Arch. Nr 3/1962

2) Aleksander Ziemkowski mówi o humanistycznych granicach dla pojęć "oszczędność" i "demokracji". "Dom" Architektura 3/1970 r.

3) Wincenty Adamski sugeruje najpilniejsze zadania w normatywie: określenie górnej granicy powierzchni mieszkań przeznaczonych dla danej ilości osób, z pozostawieniem swobody projektantowi wyboru typu mieszkania. Architektura 6/1957 r.

4. ZGRUPOWANIA FUNKCYJNE

Autor opracowania "Mieszkanie. Układy i elementy funkcjonalne" - arch. Anna Idzikowska stwierdza: "układ funkcjonalny mieszkania jest w zasadzie kształtowany dowolnie jednak z uwzględnieniem podziału wynikającego z podstawowych funkcji takich jak: praca, odpoczynek, spanie, mycie, gotowanie, spożywanie posiłków.

Innymi słowy słuszną tendencją projektowania byłoby funkcje podstawowe wyżej wymienione wydzielać.

Wg U.I.O.F. funkcjami podstawowymi są: odpoczynek, czytanie, przygotowanie posiłków, spożywanie posiłków, spanie, zabawy i zajęcia praktyczne (dzieci), mycie się, higiena osobista, w.c, pranie, ruch, komunikacja.

Tak więc w programowaniu mieszkań wg P.N.P. uwzględnia się o połowę mniej części składowych niż podaje Europejska Komisja Ekonomiczna Narodów Zjednoczonych (Genewa 1959 r.).

XXX
XXX

XXX
XXX
XXX
XXX

Funkcje podstawowe wg P.N.P. i wg U.I.O.F.

Ponieważ ogólnie wiadomo, że optimum funkcji mieszkania wyraża się cyfrą większą od podanej (12) w związku z tym funkcje pozostałe będą się nakładać ewentualnie zazębiać. IM JEDNAK MNIEJSZA ILOSC FUNKCJI PRZYPADA NA POSZCZEGOLNE PRZESTRZENIE, ZWLASZCZA W MIESZKANIACH O ZROZNICOWANYM WIEKU DOMOWNIKOW, TYM SZYBSZA I SPRAWNIEJSZA BEDZIE ICH REALIZACJA, MNIEJSZA MOZLIWOSC WYSTĘPOWANIA KONFLIKTOW.

Możliwość kształtowania przestrzeni ogranicza się do funkcji:

- a) przyrządzania posiłków,
- b) mycia się, oraz
- c) połowicznie, bo równocześnie snu i przebywania - wg P.N.P.

oraz

- a) przyrządzania posiłków,
- b) spożywania posiłków,
- c) mycia się,
- d) przebywania,
- e) magazynowania rzeczy,
- f) snu - wg U.I.O.F.

Wydzielenie przestrzeni:

wg P.N.P: XXX

wg U.I.O.F: XXX
 XXX

Na podstawie tablicy V, określającej wytyczne U.I.O.F. odnośnie zabezpieczenia niezbędnej powierzchni mieszkalnej, ilości pomieszczeń, oraz na podstawie wytycznych analogicznych przedstawionych w opracowaniu "Mieszkania. Układy i Elementy funkcjonalne" ¹⁾ przeprowadzono graficzną analizę porównawczą programowania przestrzeni funkcyjnych z zachowaniem rzeczywistych wielkości powierzchniowych. Tablica 6, 7, 8, 9, 10.

Schematy wykazują dowolność zgrupowań funkcyjnych programowanych przez P.N.P. Dotyczy to przede wszystkim "pomieszczeń dziennych" - ośrodka żywienia oraz "pokoju dziennego".

Ośrodek żywienia - kuchnia o powierzchni ujętej w dwa warianty wielkości metrażu (4,5 i 7 m² pow.) asymilować win-

¹⁾ Biuro Projektów i Studiów Budownictwa Miejskiego - Warszawa 1964.

na (wg wytycznych) 3, 4, 5, 6, 7 osób w czasie konsumpcji posiłków, łącznie z całym magazynem sprzętu, procesem kulinarnym, akcesoriami itp. W każdym z tych wypadków przestrzeń (metraż) nie zmienia się.

Pokój dzienny jest zbiorowiskiem funkcji - od "funkcji społecznej" przez indywidualne a także zbiorowo-indywidualne (spanie w 3 osoby). Konsekwencją ograniczonego metrażu mieszkań jest wciągnięcie pod wspólny mianownik wielkościowy także i przestrzeni pokoju dziennego niezależnie od ilości osób go użytkujących, patrz tabela IV.

Np. pokój dzienny w mieszkaniu 7 osobowym z funkcją spania dwu osób i spożywania posiłków = 18 m^2 i pokój w mieszkaniu 4 osób spełniający te same funkcje = 18 m^2 .

Rozmieszczając na płaszczyźnie prostokątnej o boku 3 mb kolejno 2 miejsca-sprzęty spania, sprzęty służące do konsumpcji posiłków dla 7 osób, dostaniemy łącznie z pasami dojsć szczególnie wypełnioną, czysto użytkową płaszczyznę równą 15 m^2 .

Rzeczywista wolna przestrzeń to: $18 - 15 = 3 \text{ m}^2$.

Funkcje inne jak: przebywanie domowników poza posiłkami, spotkania towarzyskie, uczestnictwo w odbiorze informacji masowego przekazu, będą się nakładać w formie konfliktowych zakłóceń czynnościowo-czasowych.

Fakt wprowadzenia funkcji spania do przestrzeni przebywania dziennego jakim jest tzw. "pokój dzienny" wymaga korekty nazewnictwa, gdyż jest to pokój użytkowany przez całą dobę, dziennie-nocny, uniwersalny. Przewiduje się w nim funkcje spania rodziców to znaczy ludzi pracy (czasami w różnych porach doby) w różnych warunkach środowiskowych wykonywania zawodu.

Pokój dzienny z 1 miejscem sypialnym zdaniem autora wprowadza niemniejsze zakłócenia czynnościowe mieszkańców, bo w większości wypadków jest to miejsce snu dziecka, a rodzice z różnych powodów są ostatnimi z domowników udającymi się na odpoczynek nocny.

Wygodne warunki do spożywania posiłków w pokoju dziennym zależne są od poprawnego powiązania z częścią przeznaczoną na ich przygotowanie, oraz od prawidłowej cyrkulacji. Przenoszenie posiłków przez przestrzeń o trzecim przeznaczeniu jest uciążliwe fizycznie i czasowo. Dezorganizuje na czas dłuższy właściwe funkcjonowanie przestrzeni wspólnej.

Najkorzystniejszym wariantem organizacyjnym jest uwalnianie przestrzeni pokoju dziennego od dwu wyżej wymienionych funkcji tj. spania i spożywania posiłków. Da to swobodę w organizacji życia rodzinnego, może posiadać dobry klimat do kultywowania więzi społecznej - "pokój dla gości" niekrępujący domowników, z uniknięciem możliwości wnikania w ich problemy i konflikty. ¹⁾

Pokój dzienny uwolniony od funkcji "roboczych" może spełniać inne funkcje podporządkowane społeczności rodzinnej.

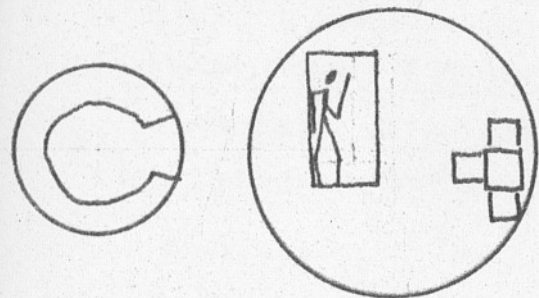
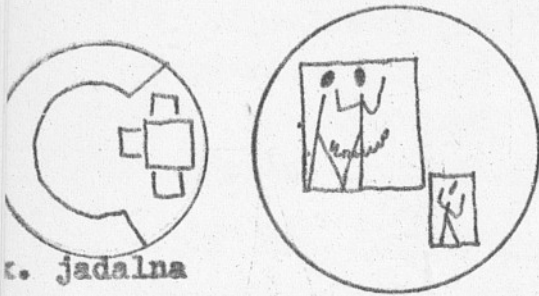
Może być cennym kontrastem psychicznym i fizycznym w odniesieniu do pozostałej przestrzeni mieszkania. (Kontrast wielkości metrażu, architektonizacji, kontrast specyficznego umeblowania itp.).

1) Socjologowie niemieccy wyodrębniają 3 typy stosunków mających wpływ na tworzenie się więzi społecznej:

- 1 - tzw. ceremonialny krąg kontaktów - znajomość z widzenia,
- 2 - krąg solidarnościowy - drobna pomoc sąsiedzka,
- 3 - krąg przyjaciół i znajomych oparty na wzajemnej bliskości duchowej i intelektualnej, wzajemne udzielanie sobie pomocy, wspólne spędzanie wolnego czasu, wspólne rozrywki.

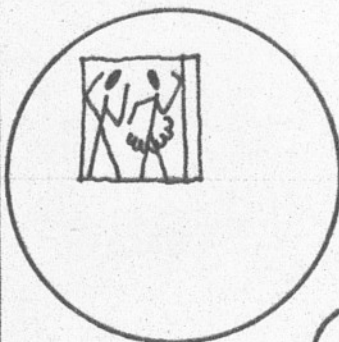
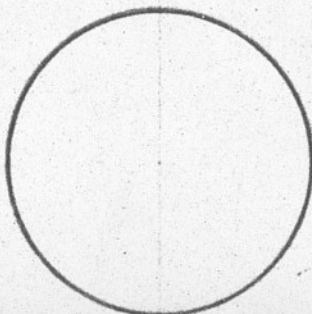
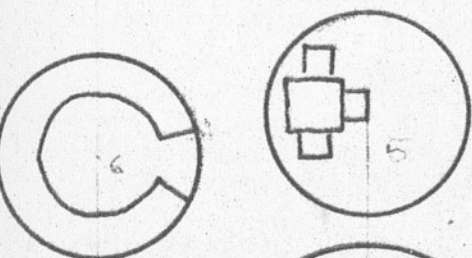
K. Łukasiewicz i A. Pianno, "Zmienna Architektura Mieszkania" - Architektura, nr 3/1962 r.

ZGRUPOWANIE FUNKCYJNE MIESZKAŃ 3 OSOBOWYCH
Z TRZEMA WARIANTAMI UKŁADÓW PRZESTRZENNO-
ORGANIZACYJNYCH wg. PNP

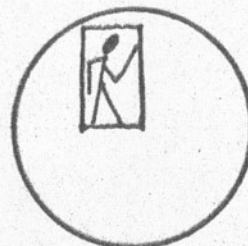

w/g UJOF.

funkcje dzienne

garderoba

sypialnie

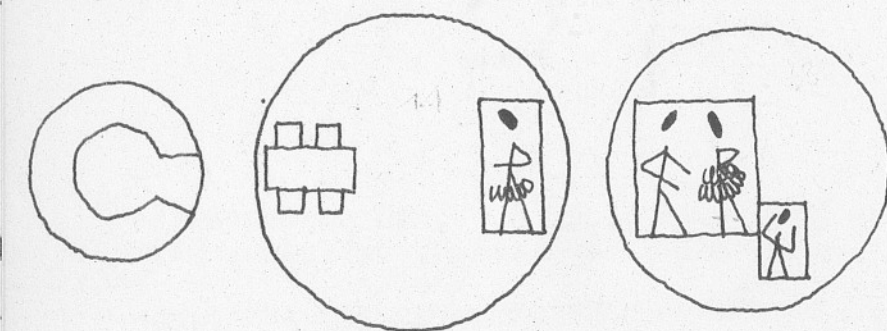
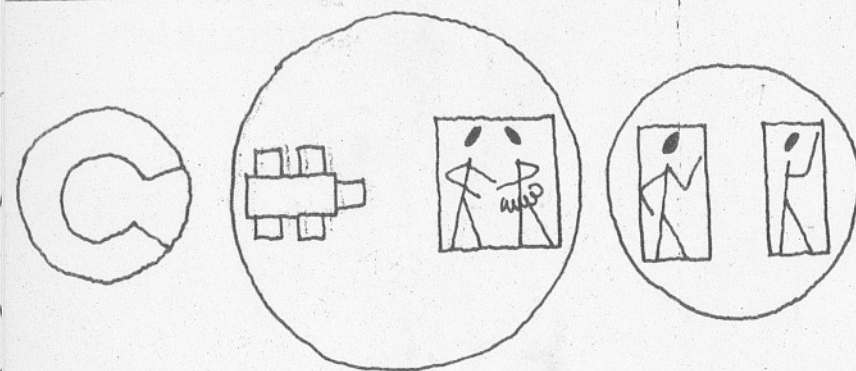
Załączone tablice graficzne 6, 7, 8, 9, 10 przedstawiają zgrupowania funkcyjne mieszkań dla trzech, czterech, pięciu, sześciu i siedmiu osób.

Zostały wykonane na podstawie danych programowych przytoczonych w materiałach wyjściowych pracy, (ujęte są w opracowaniu Biura Projektów Typowych i Studiów Budownictwa Mieszkalnego - Warszawa 1964, oraz norm opracowanych przez Komisję Ekonomiczną Narodów Zjednoczonych - Genewa 1959 r)

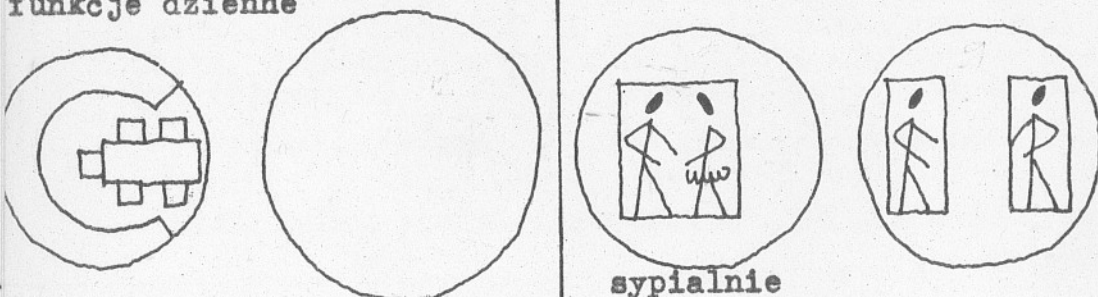
Symbole pomieszczeń odpowiadają rzeczywistym normatywnym wielkościom powierzchniowym.

Schematy mieszkań P.N.P. nie uwzględniają pomieszczeń sanitarnych.

ZGRUPOWANIA FUNKCYJNE MIESZKAŃ 4 OSOBOWYCH
TRZY WARIANTY UKŁADÓW w/g PNP

funkcje dzienne

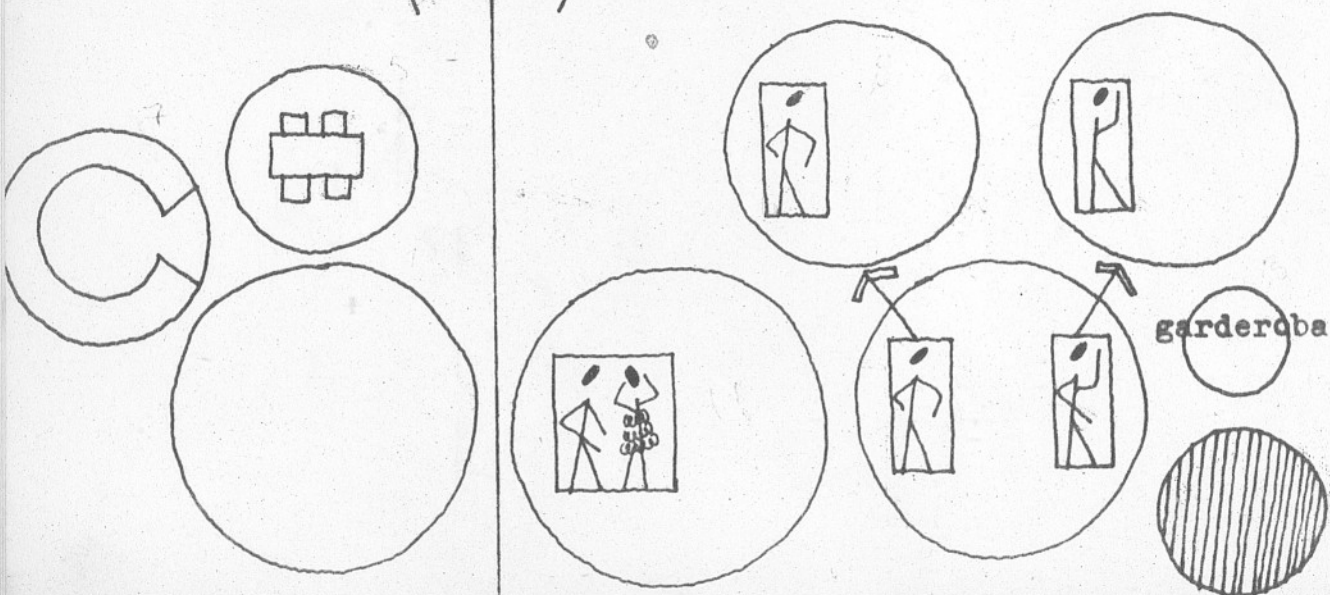

sypialnie

w/g U.J.O.P.

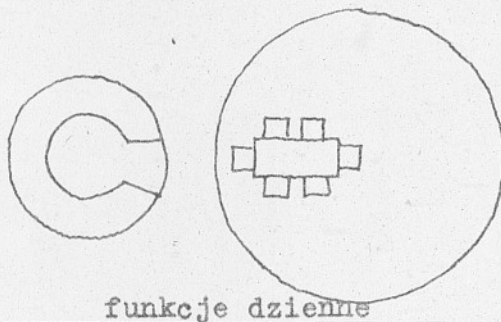
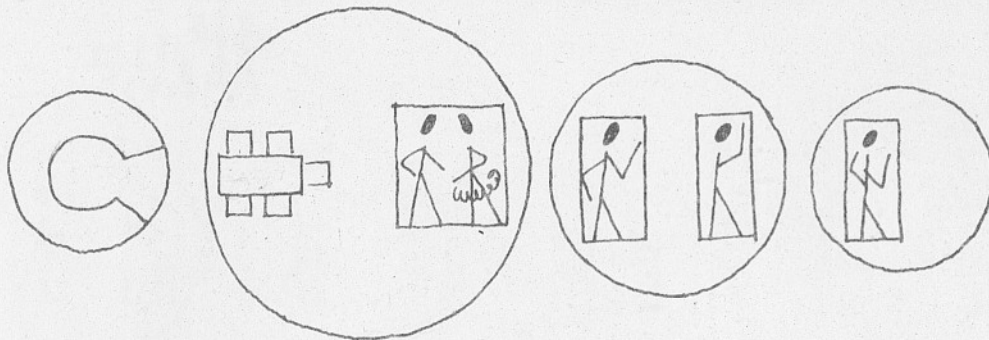
funkcje dzienne

sypialnie

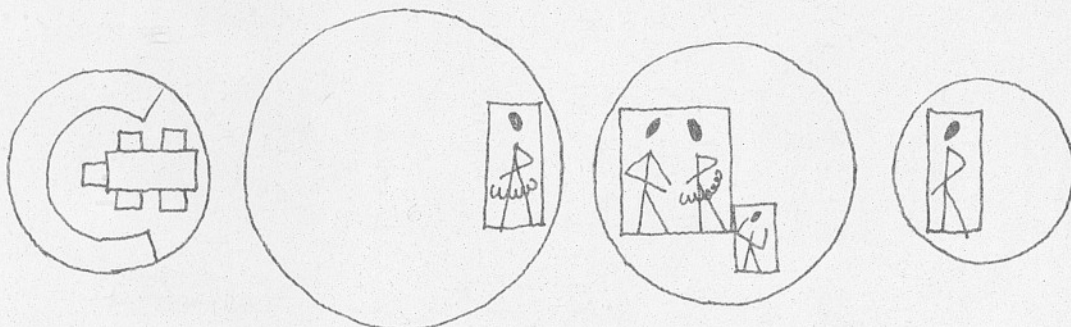
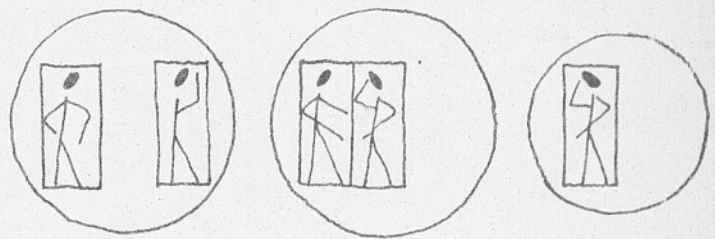

ZGRUPOWANIA FUNKCYJNE MIESZKAŃ 5 osobowych
TRZY WARIANTY UKŁADÓW w/g PNP

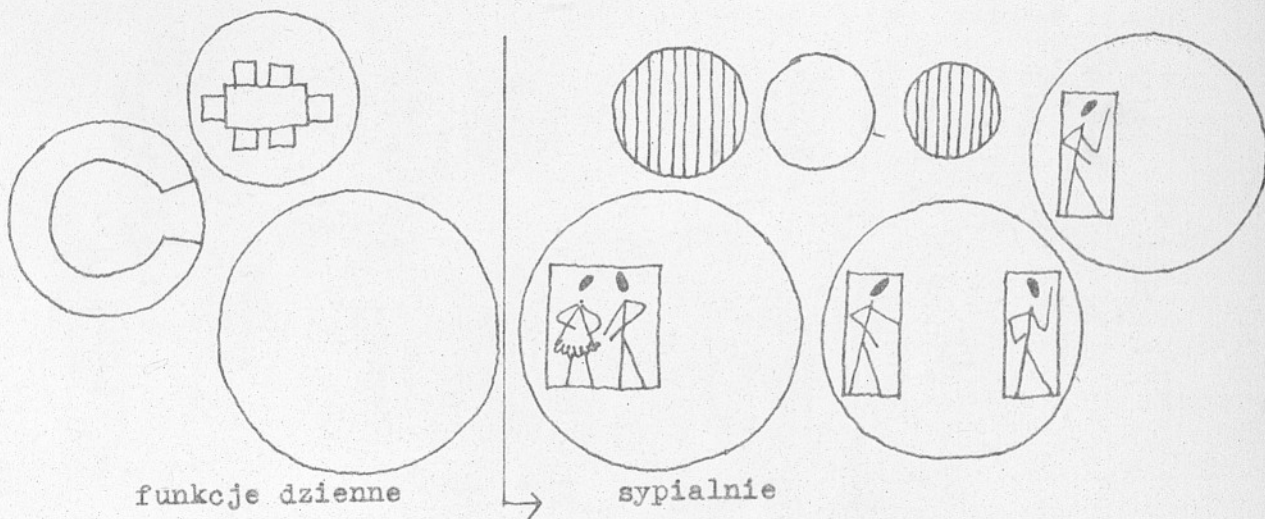
TABLICA 8.

sypialnie

w/g. U.J.O.F.

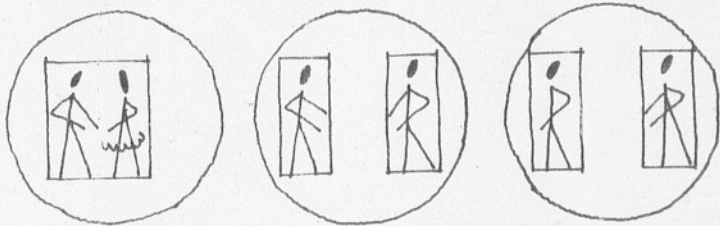
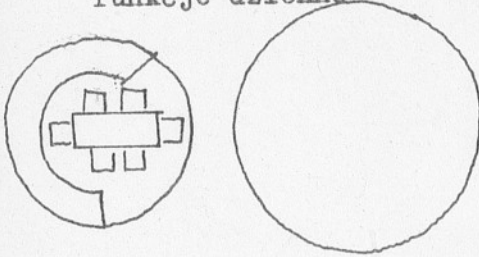

TABLICA 9.

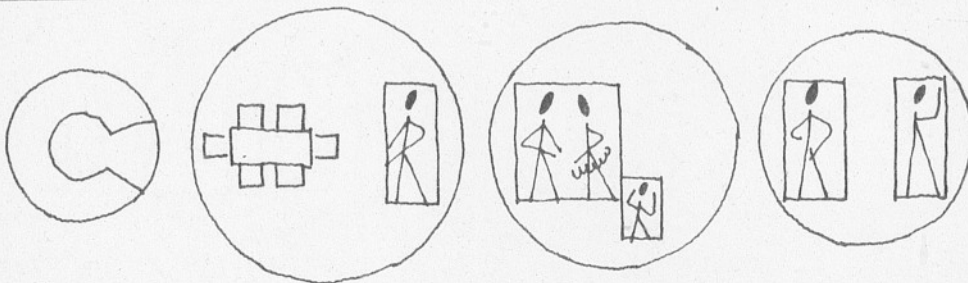
ZGRUPOWANIE FUNKCYJNE MIESZKAN 6 OSOBOWYCH
PIĘĆ WARIANTÓW WKŁADÓW w/g PNP

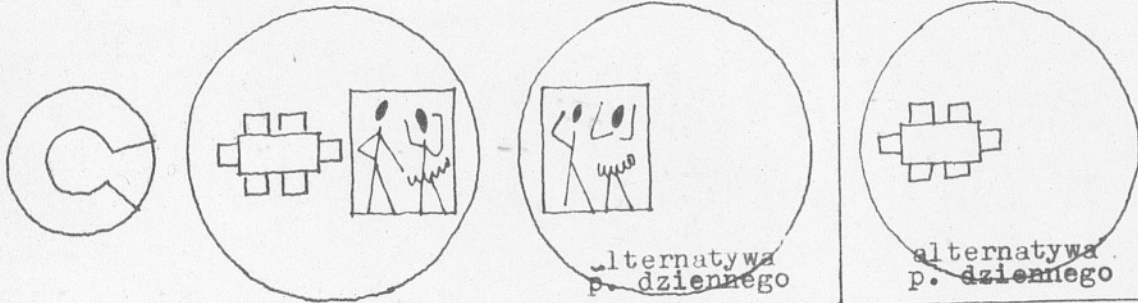
funkcje dzienne

sypialnie

f. dzienne

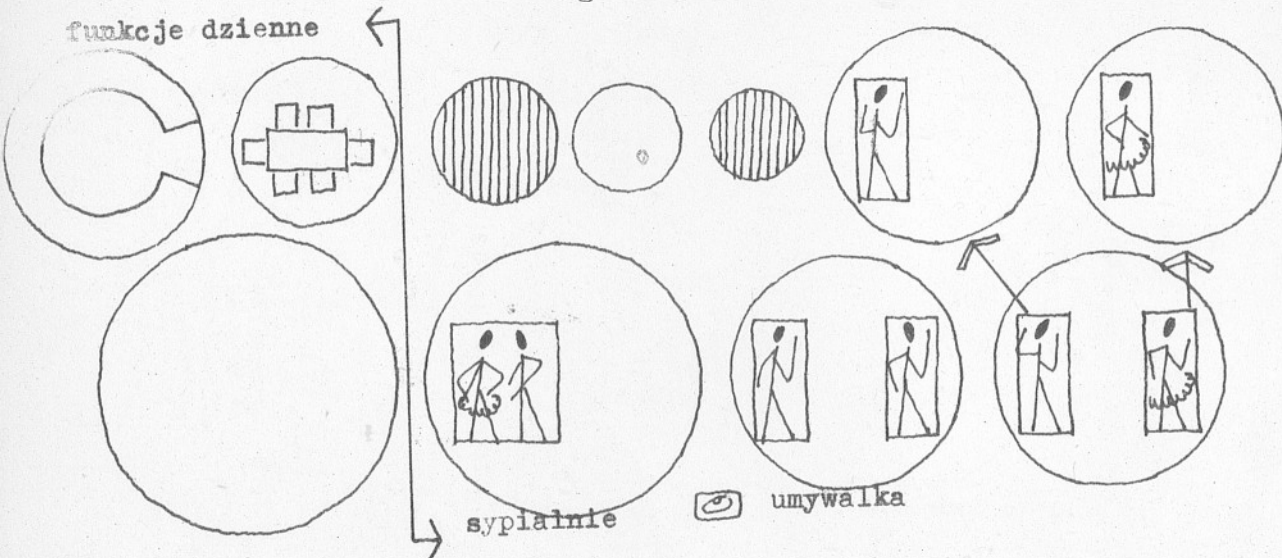

alternatywa
p. dziennego

alternatywa
p. dziennego

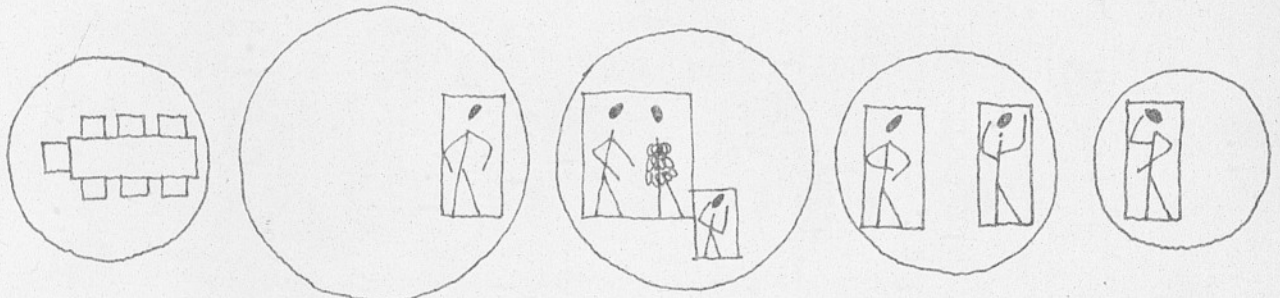
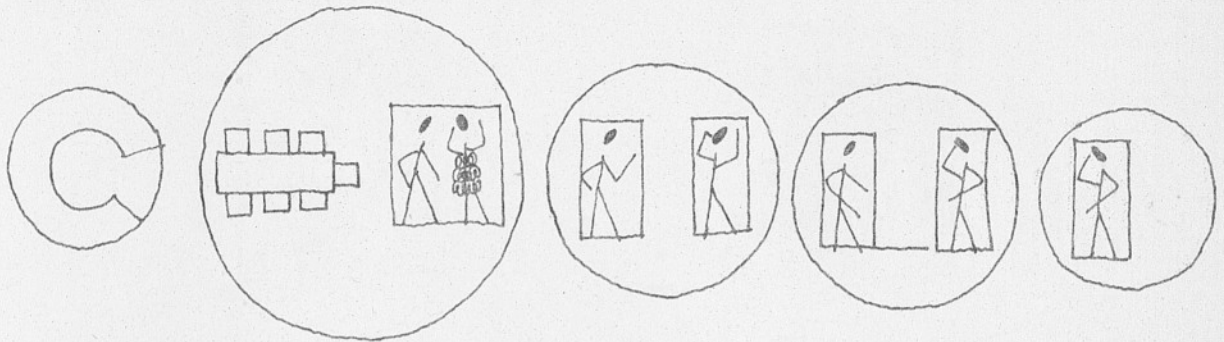
w/g U.J.O.F.

funkcje dzienne

ZGRUPOWANIA FUNKCYJNE MIESZKAŃ 7 OSOBOWYCH
TRZY WARIANTY UKŁADÓW w/g PNP

TABLICA 10.

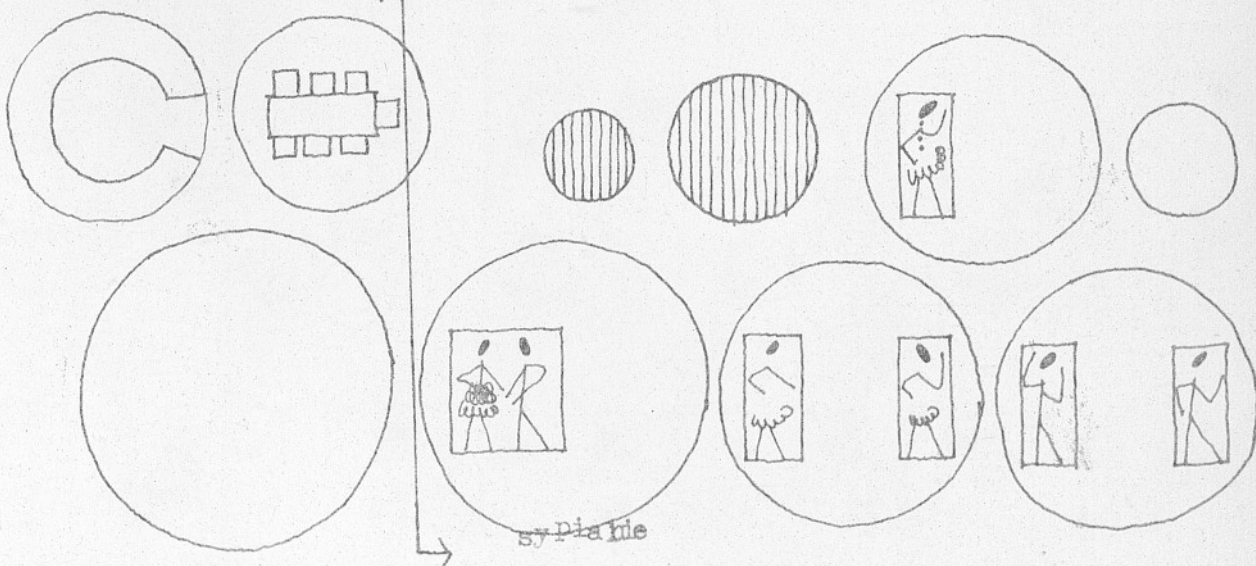
okresowo funkcje ~~dzienne~~

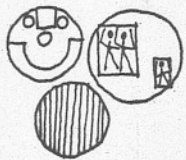
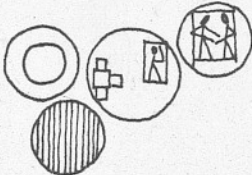
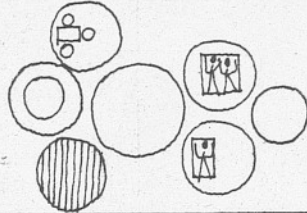
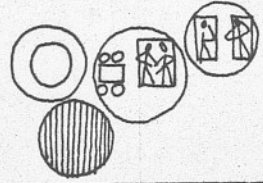
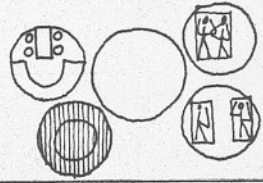
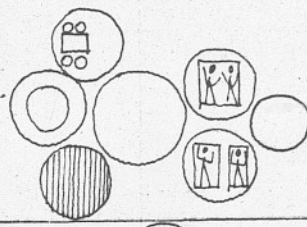
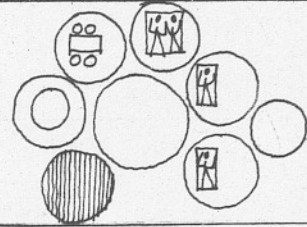
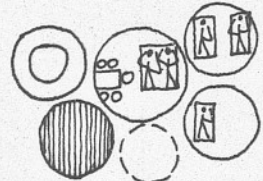
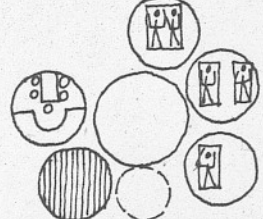
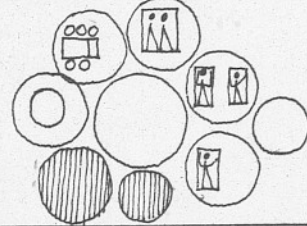
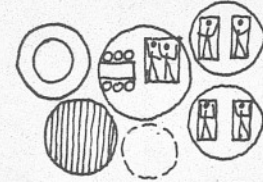
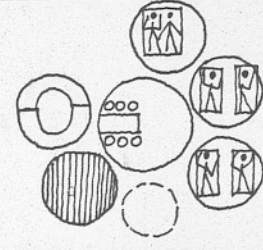
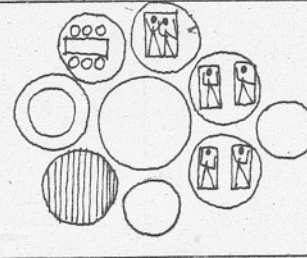
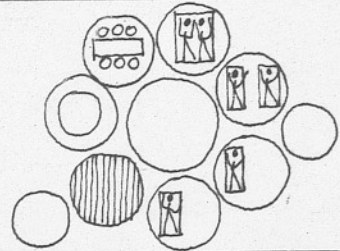
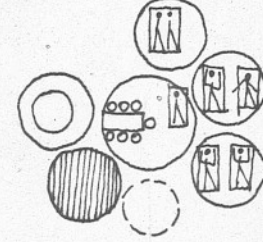
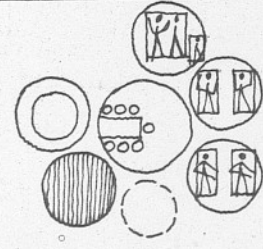
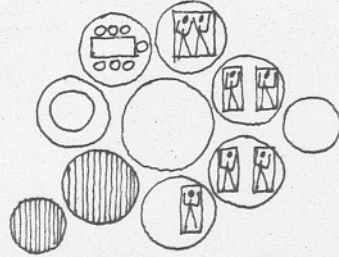
sypialnie

w/c. U.J.O.F.

funkcje ~~dzienne~~

sypialnie

ilość osób ilość pom. mieszkalnych	w/g PNP		ilość osób ilość pom. mieszkalnych	w/g UIOW
  3			 3	
  4			 4	
  5			 5	
  6			 6	
  7			 7	

Rozdział II

ANALIZA ORGANIZACJI PRZESTRZENI MIESZKANIA

I. WYKAZ MATERIAŁÓW WYJŚCIOWYCH

W celu przeprowadzenia analizy architektonicznej organizacji przestrzeni mieszkań podjęto ściślejsze ograniczenia źródłowego materiału do przykładów występujących w następujących publikacjach:

a. "Mieszkanie. Układy i elementy funkcjonalne."

Tablica przedstawia podstawowe warianty ilości pomieszczeń w mieszkaniu w stosunku do ilości osób, oraz zasady komasacji podstawowych funkcji wg normatywu P.N.P. i normatywu U.I.O.F.

London W.C.I. 1967 r.

c. "Bouwkundig Wonen"

B.N.A. 1962 r.

oraz

d. materiałów w formie folderów i ozdobionych przywieszek z Finlandii przez autora w roku 1963.

Po zbudowaniu określonej porządkowej wybranego materiału celem usystematyzowania go, zdecydowano na obecnym etapie pracy ustalić cechy charakterystyczne, mające wpływ na ogólną organizację przestrzeni domu.

Jedną z nich, zdaniem autora najbardziej podstawową, jest system komunikacji, system przemieszczania się użytkownika w obrębie przestrzeni użytkowej.

System ten przyjęto za podstawę do wytypowania z obecnego materiału-rozwiązanych przykładów, ujętych w ogólny do-radek w sposób kategoryzacji mieszkań do 1969 roku.

Mieści się on w oderwaniu od innych w pracy roz-wiązań struktury mieszkań w ujęciu rout-owym.

Rozdział II

ANALIZA ORGANIZACJI PRZESTRZENI MIESZKANIA

I. WYKAZ MATERIAŁÓW WYJŚCIOWYCH

W celu przeprowadzenia analizy architektonicznej organizacji przestrzeni mieszkań podjęto decyzję ograniczenia źródłowego materiału do przykładów występujących w następujących publikacjach:

- a. "Mieszkania. Układy i elementy funkcjonalne.
Wydawnictwo Biura Projektów i Studiów Budownictwa
Mieszkalnego. Warszawa 1967 r.
- b. "Architektural Design" 11.
London W.C.I. 1967 r.
- c. "Bouwkundig Weekblan"
B.N.A. 1962 r. oraz
- d. materiałów w formie folderów i ozalidów przywiezio-
nych z Finlandii przez autora w roku 1965.

Po żmudnym okresie porównań wybranego materiału celem usystematyzowania go, zdecydowano na obecnym etapie pracy ustalić cechy charakterystyczne, mające wpływ na ogólną organizację przestrzeni domu.

Jedną z nich, zdaniem autora miarodajną, porównywalną cechą jest system komunikacji, system przemieszczania się użytkownika w obrębie przestrzeni użytkowej.

System ten przyjęto za podstawę do wytypowania z obszernego materiału-rozwiązań przykładowych, ujmujących ogólny dorobek w sposobie kształtowania mieszkań do 1969 roku.

Mieści się on w czternastu przytoczonych w pracy rozwiązań struktury mieszkań w ujęciu rzutowym.

Grafiki rzutowe stanowią:

- ad. a. rozwiązania mieszkań krajowych opublikowanych przez Biuro Projektów Typowych w celu, cytuje:
"zapoznania projektantów z najbardziej powszechnymi w ostatnich latach (od 1959 r.) rozwiązaniami układów mieszkań w budownictwie wielorodzinnym".
Są to przykłady: 1, 2, 4, 5, 7, 10.
- ad. b. wyniki konkursowego rozwiązania architektonicznego na projekt domu prefabrykowanego "Budownictwo ze stali" na zlecenie Zarządu Europejskiej Wspólnoty Węgla i Stali - Luxemburg 1965 r.¹⁾
- ad. c. wynik konkursowego rozwiązania architektonicznego na projekt "dwu milionowego pierwszego" mieszkania w Holandii z 1962 r. (konkurs krajowy).
Przykład: 11.
- ad. d. rozwiązania mieszkań w Finlandii.
Przykłady: 3, 8, 9 i 14.

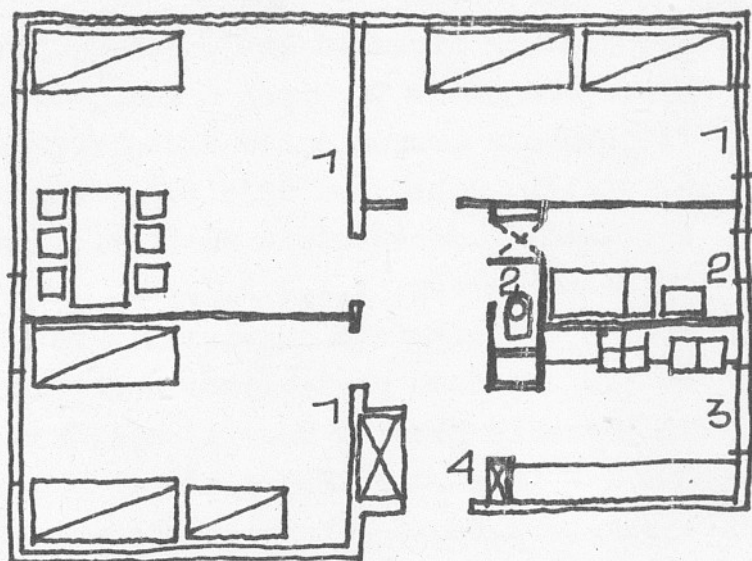
Analiza architektoniczna organizacji przestrzeni mieszkań obejmuje:

1. Analizę wytypowanych grafik rzutowych mieszkań załączonych w pracy w analogicznej skali (wielkości) z oryginalną czytelnością zamierzeń autorów.
2. Analizę schematów graficznych tych rzutów, które zdaniem autora standaryzują "organizowanie" przestrzeni, wykazują ładunek emocjonalny twórców w interpretację życia mieszkańców z jej walorów adaptacyjnych, ~~RODS-~~
WZGLĘDEM:

OGOLNEJ CHARAKTERYSTYKI PODZIAŁU PRZESTRZENI, oraz
CECH PRZESTRZENI CZYNNOSCIOWYCH.

¹⁾ Projekty na ten konkurs dostarczyło ponad 3128 architektów, najliczniej uczestniczyli Włosi - 801 uczestników, Niemcy - 462, Francuzi - 431, Belgowie - 134, Anglicy - 234, Amerykanie - 175, Węgrzy - 131, Związek Radziecki - 5, Malta - 2, Chiny, Madagaskar, Meksyk, Gana - po jednej pracy.
Jury wybrało 10 projektów (jeden z Polski) do końcowej analizy i wyróżnień. Wszystkie te projekty zostały zaprezentowane w wymienionym czasopiśmie (punkt b).

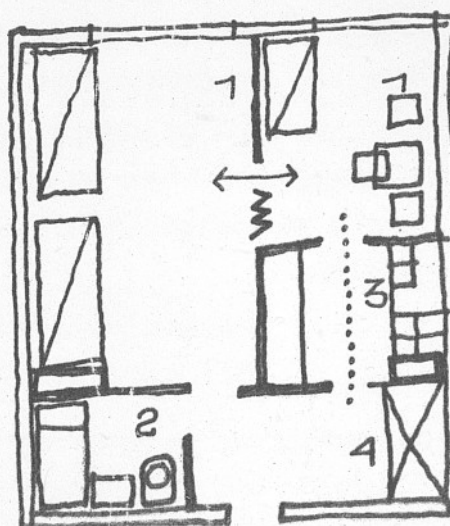
PRZYKŁAD 1.

Autor: J. Święcicki. Budynek typowy MB 14203.

Biuro Projektów Typ. i studiów Bud. Miejskiego-W-wa.

PRZYKŁAD 2.

Autor: Z. Grzebiński.

Oś Grochów III. Warszawa.

WYKAZ MATERIAŁÓW WYJSCIOWYCH

PRZYKŁAD 1.

Mieszkanie "rozkładowe"

1. Trzy pokoje - każdy sypialny.
2. Dwa ośrodki higieny
3. Ośrodek kulinarny
4. Przestrzeń komunikacyjna z magazynem garderoby

Łącznie siedem wydzielonych przestrzeni dla sześciu użytkowników.

XXX XXXX
000 000

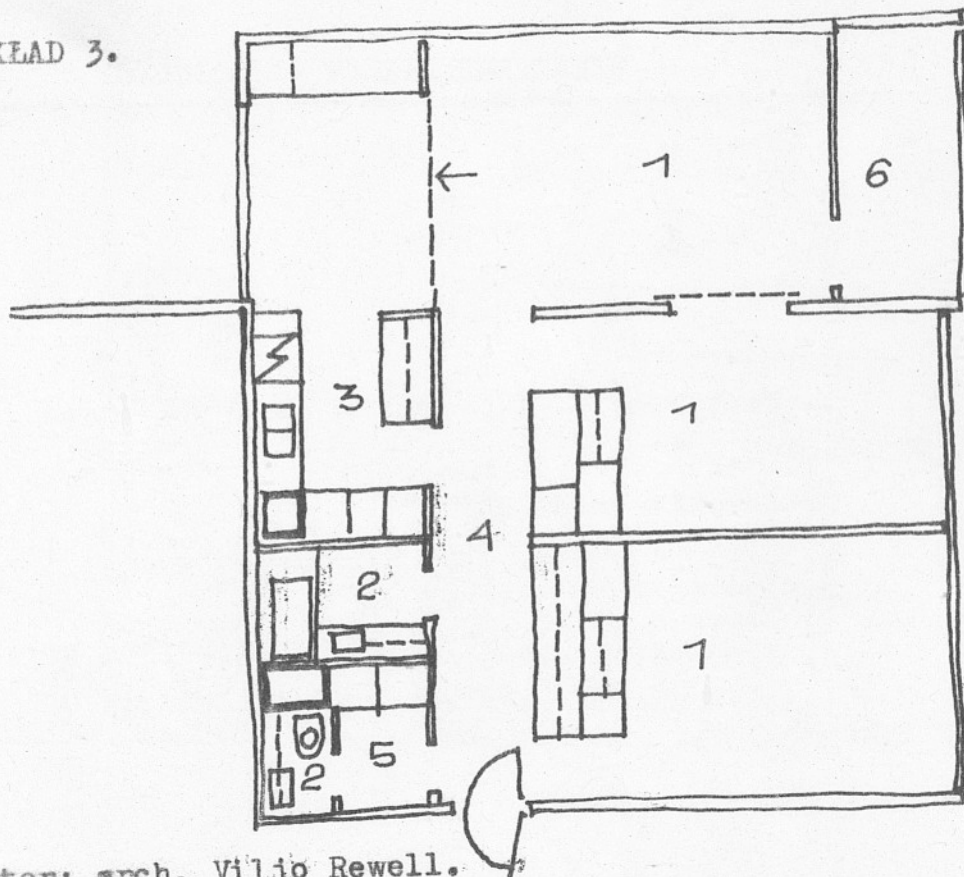
PRZYKŁAD 2.

1. Dwa pokoje z możliwością łączenia przestrzeni
2. Ośrodek higieny
3. Ośrodek kulinarny oświetlony pośrednio - przelotowy
4. Przestrzeń komunikacyjna z magazynem garderoby.

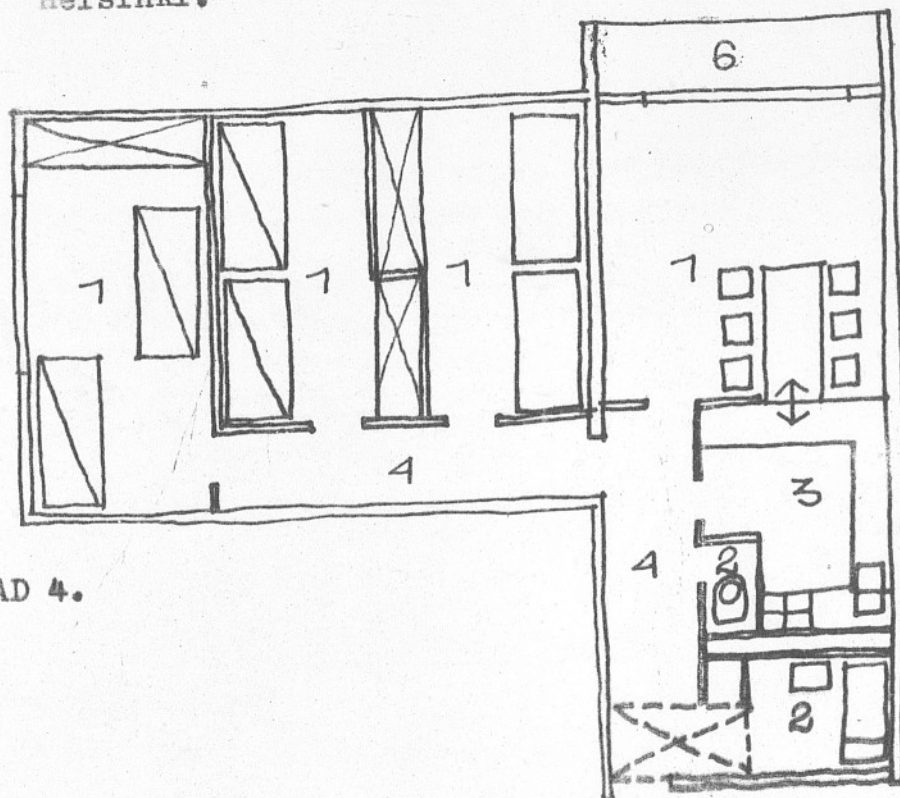
Łącznie pięć przestrzeni dla trzech użytkowników

XXX XX
000

PRZYKŁAD 3.

Autor: arch. Viljo Rewell.
Helsinki.

PRZYKŁAD 4.

Autorzy: arch. J. Cierpiński, J. Grochowski.
Oś WSM Rakowice. Warszawa.

WYKAZ MATERIAŁÓW WYJŚCIOWYCH

PRZYKŁAD 3.

1. Trzy pokoje; dwie sypialnie z magazynem garderoby - dzienny z możliwością wydzielenia optycznego przestrzeni funkcji konsumpcji posiłków.
2. Dwa ośrodki higieny
3. Ośrodek kulinarny, oświetlony pośrednio.
4. Przestrzeń komunikacyjna - korytarzowa z magazynem garderoby.
5. Wydzielony schowek rzeczy posiadanych.
6. Przestrzeń zewnętrzna (obudowana), taras.

Łącznie 10 wydzielonych przestrzeni dla (przypuszczalnie) 4 osób.

XXX XXX XXX X
0 0 0 0

PRZYKŁAD 4.

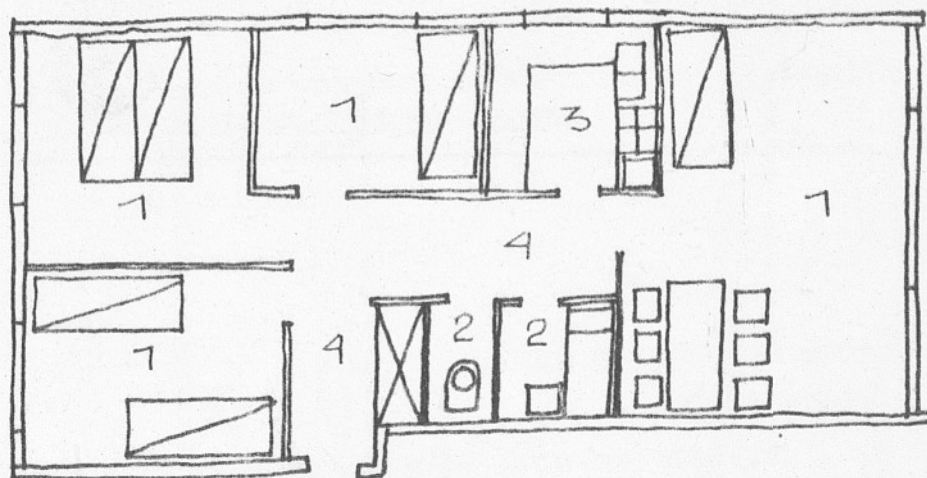
Mieszkanie "rozkładowe"

1. Cztery pokoje - 3 pok. syp. 2 osob. z magaz. garderoby.
2. Ośrodek higieny w dwu przestrzeniach.
3. Ośrodek kulinarny z możliwością bezpośredniego wydawania posiłków.
4. Przestrzeń komunikacyjna.
5. Brak schowka rzeczy posiadanych.
6. Przestrzeń zewnętrzna - taras

Łącznie 9 wydzielonych przestrzeni dla 6 użytkowników

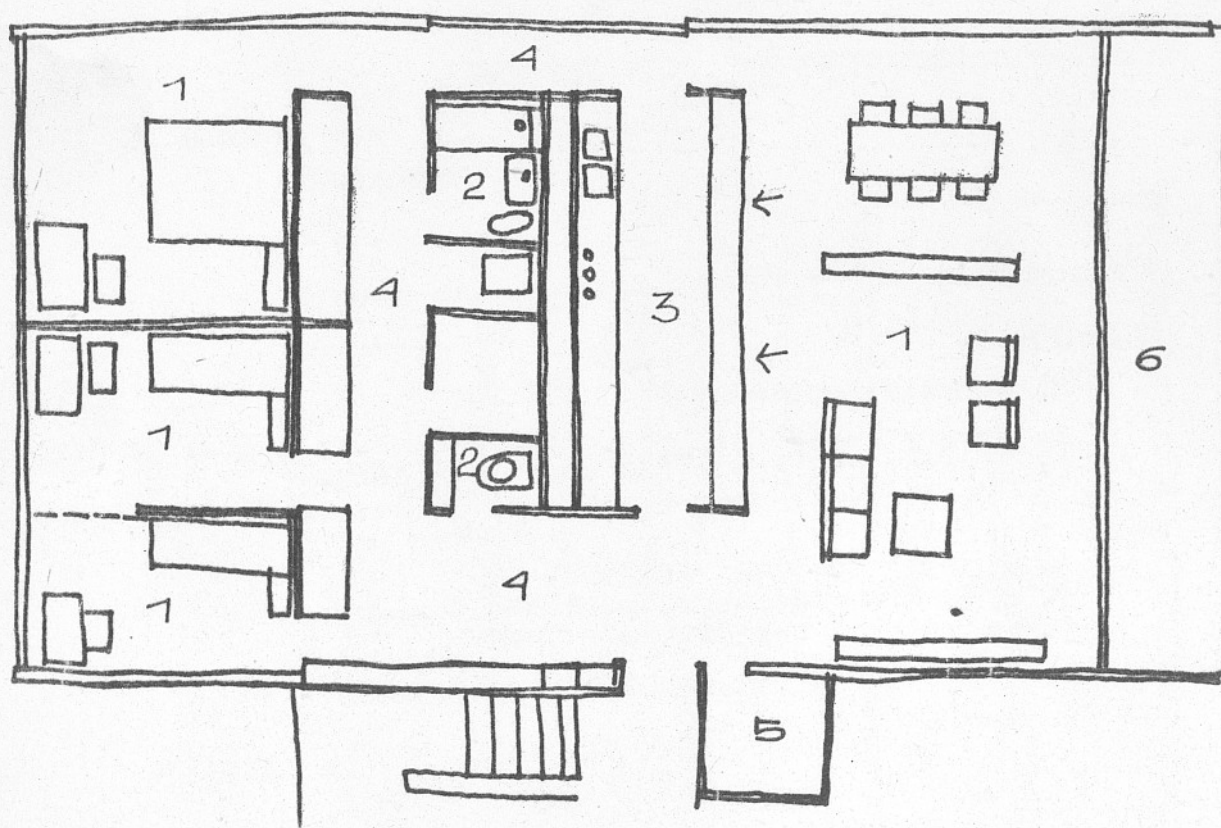
XXX XXX XXX
00 00 00

PRZYKŁAD 5.

Autor: arch. T. Brygiewicz.
Oś Batorego, Warszaw.

PRZYKŁAD 6.

Autor: arch. Marc Ewen i zespół.
Praca konkursowa, Luxembourg 1965.

 WYKAZ MATERIAŁÓW WYJŚCIOWYCH

PRZYKŁAD 5.

Mieszkanie "rozkładowe"

1. Cztery pokoje (każdy sypialny)
2. Dwie przestrzenie ośrodka higieny
3. Ośrodek kulinarny z wydzieloną konsumpcją
4. Przestrzeń komunikacyjna z magazynem garderoby.

Łącznie osiem przestrzeni dla 6 użytkowników

XXX XXX XX
000 000

PRZYKŁAD 6.

Mieszkanie "rozkładowe"

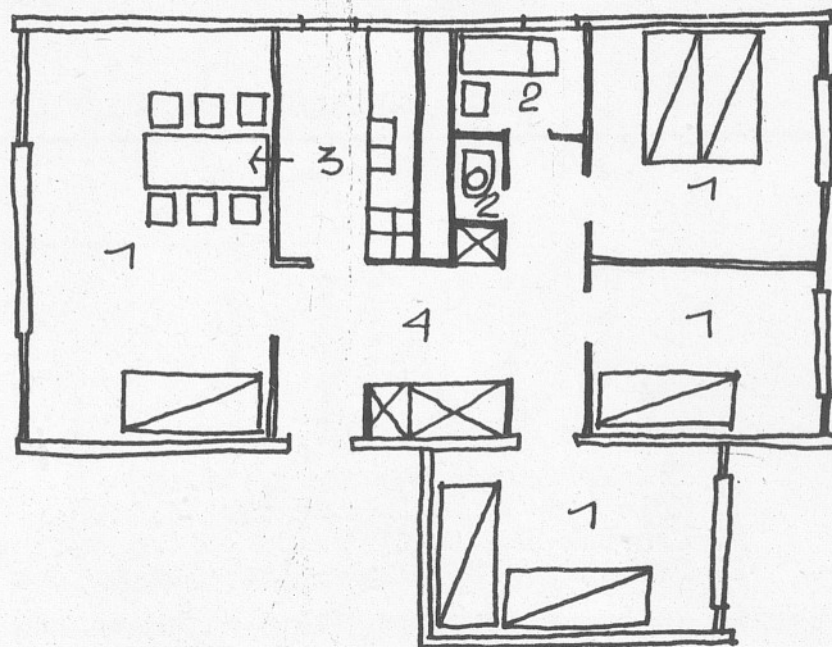
1. Cztery pokoje - 3 sypialnie z możliwością połączenia sypialni 1 osobowych.
2. Trzy ośrodki higieny.
3. Ośrodek kulinarny (wydzielony pozornie) z możliwością wielostronnego dostępu użytkowego.
4. Przestrzeń komunikacyjna wielokierunkowa z magazynem garderoby o syst. "głębokim i płytkim" ¹⁾
5. Wydzielony schowek rzeczy posiadanych.
6. Przestrzeń zewnętrzna obudowana - taras

Łącznie jedenaście przestrzeni dla 4 użytkowników

XXX XXX XXX XX
0 0 0 0

1) "System głęboki" to przechowywanie garderoby na wieszakach z równoległym układem drążka wieszakowego; "system płytki" - poprzeczny układ drążka wieszakowego.
I.W.P. "Materiały do proj. wnętrz mieszkalnych",
Warszawa 1968

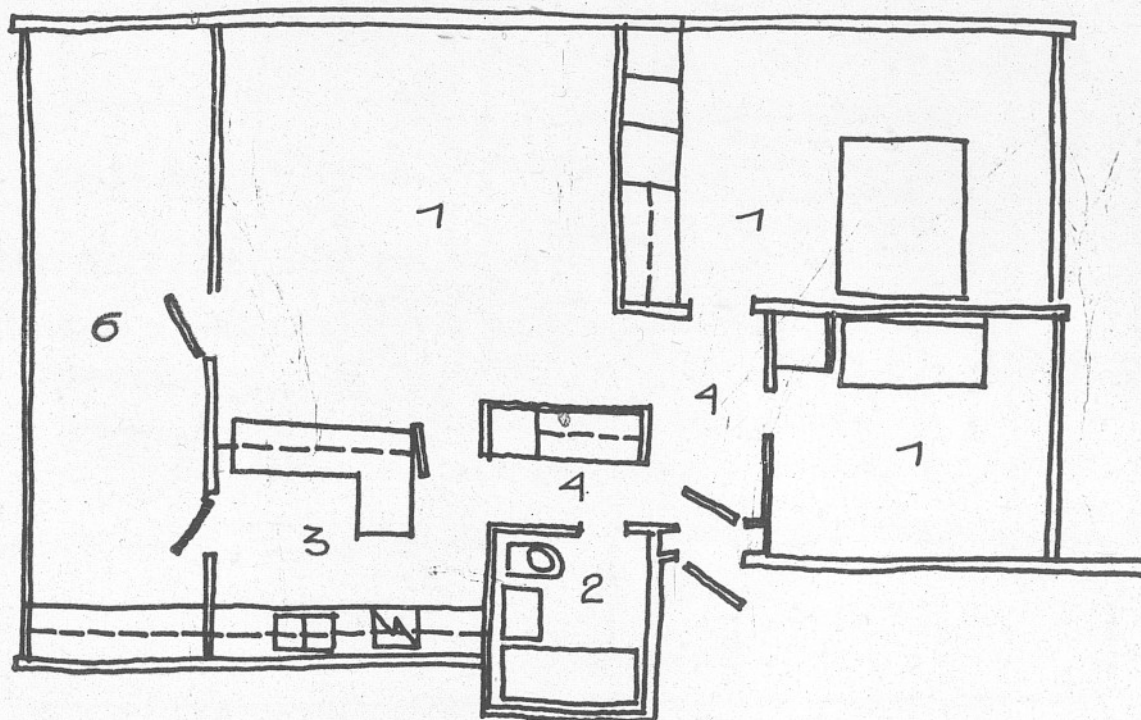
PRZYKŁAD 7.

Autorzy: arch. J. Cierpiński, J. Grochowski.

Os. WSM Rakowiec, Warszawa (system wieloblokowy).

PRZYKŁAD 8.

Autor arch. Krystion Guuichsen.

Espo 1968, Helsinki.

WYKAZ MATERIAŁÓW WYJŚCIOWYCH

PRZYKŁAD 7.

Mieszkanie "rozkładowe"

1. Cztery pokoje (każdy sypialny)
2. Dwa ośrodki higieny
3. Ośrodek kulinarny z możliwością bezpośredniego wydawania pożywienia do konsumpcji.
4. Przestrzeń komunikacyjna z magazynem garderoby.

Łącznie osiem przestrzeni dla 6 użytkowników

XXX XXX XX
000 000

PRZYKŁAD 8.

Mieszkanie "rozkładowe"

1. Trzy pokoje - 2 sypialne z magazynem garderoby
2. Ośrodek higieny
3. Ośrodek żywienia z miejscem konsumpcji, z możliwością wielostronnego użytkowania
4. Przestrzeń komunikacyjna z magazynem garderoby
5. Brak schowka rzeczy posiadanych
6. Pokażna przestrzeń zewnętrzna - obudowana z wyposażeniem stałym (blaty - pojemniki).

Łącznie siedem przestrzeni dla 3 osób

XXX XXX X
0 0 0

PRZYKŁAD 9.

Autor: arch. Matti Ollila.
Jyväskylä-Finlandia.

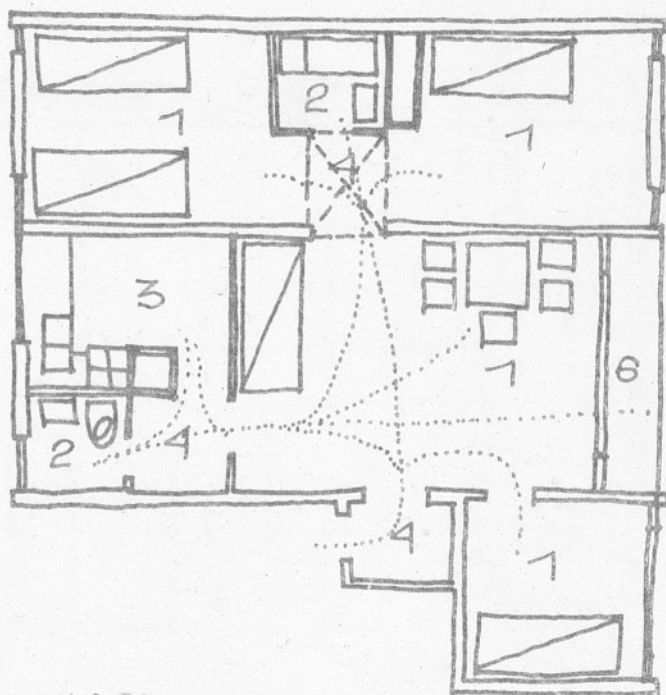
ZESTAW MATERIAŁÓW WYJŚCIOWYCH

PRZYKŁAD 9.

1. Pokoje: dzienny, 3 sypialnie z garderobami.
 2. Ośrodek higieny w dwu przestrzeniach z czego jeden oświetlony bezpośrednio, z komunikacją przelotową.
 3. Ośrodek kulinarny przelotowy
 4. Trzy charakterystyczne przestrzenie komunikacyjne:
 - 4.1. - komunikacja z magazynem garderoby i siedziskiem,
 - 4.2. - część wyłącznie komunikacyjna,
 - 4.3. - część komunikacyjno-konsumpcyjna z magazynem rzeczy. Konsumpcja w dwu ośrodkach.
 5. Brak wydzielonej przestrzeni rzeczy posiadanych.
 6. Pokażna przestrzeń zewnętrzna - obudowana dostępna z dwu przestrzeni funkcyjnych - dziennych.
- Łącznie dziesięć przestrzeni dla 4 użytkowników.

XXX XXX XXX X
0 0 0 0

PRZYKŁAD 10.

Autor: arch. A. Dąbrowski.
Osiedle Zagórzanka, Gdańsk.

PRZYKŁAD 11.

Autor: H.J.M. Bonsang i zespół.
Praca konkursowa, Holandia 1962.

ZESTAW MATERIAŁÓW WYJŚCIOWYCH

PRZYKŁAD 10.

1. Cztery pokoje - każdy sypialny - brak garderób.
2. Ośrodek higieny w dwu przestrzeniach.
3. Ośrodek żywienia z wyłączeniem konsumpcji.
4. Przestrzeń komunikacyjna w formie wydź. punktowych przestrzeni.
5. Brak magazynu rzeczy posiadanych.
6. Przestrzeń zewnętrzna - obudowana

Łącznie osiem przestrzeni dla 5 użytkowników w tym przestrzeń zewnętrzna

XXX XXX XX
00 00 0

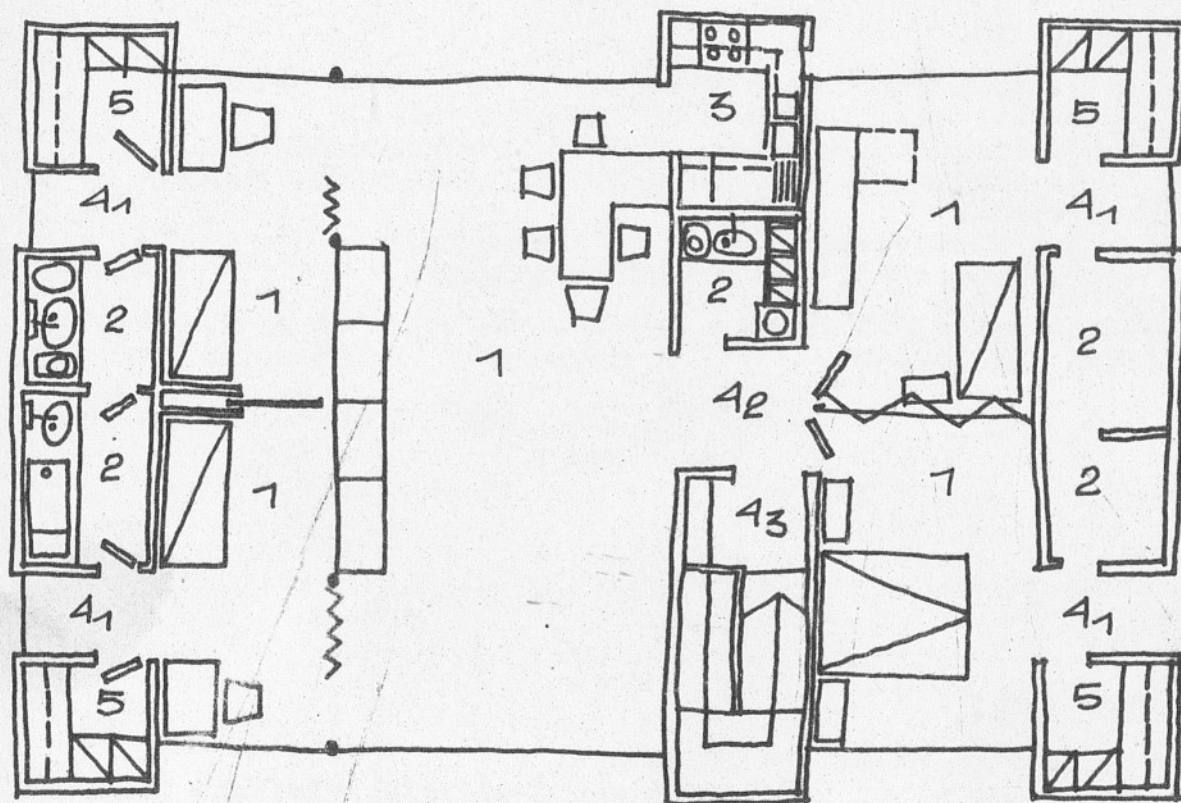
PRZYKŁAD 11.

1. Pięć pokoi - 4 sypialnie.
Sypialnia rodziców z możliwością wydzielenia podczas użytkowania z pokoju wspólnego, sypialnie 1 osobowe z możliwością łączenia (ruchome elementy przegród).
2. Dwa ośrodki higieny - łazienka przelotowa.
3. Ośrodek żywienia z możliwością wielostronnego użytkowania (2-4 ośrodków konsumpcji posiłków).
4. Dwa zespoły komunikacyjne o złożonej funkcji:
 - 4.1. - część komunikacyjno-konsumpcyjna z garderobą
 - 4.2. - część garderobiano-komunikacyjna
5. Brak wydzielonego magazynu rzeczy posiadanych
6. Dwa punkty przestrzeni otwartej (obudowanej)

Łącznie jednaście przestrzeni dla 7 użytkowników

XXX XXX XXX XX
00 00 00 0

PRZYKŁAD 12.

Autorzy: Arch. Gianni Celada, Rogerto Menghi, Luciano
 Patetta,
 Luxemburg 1965. Praca konkursowa.

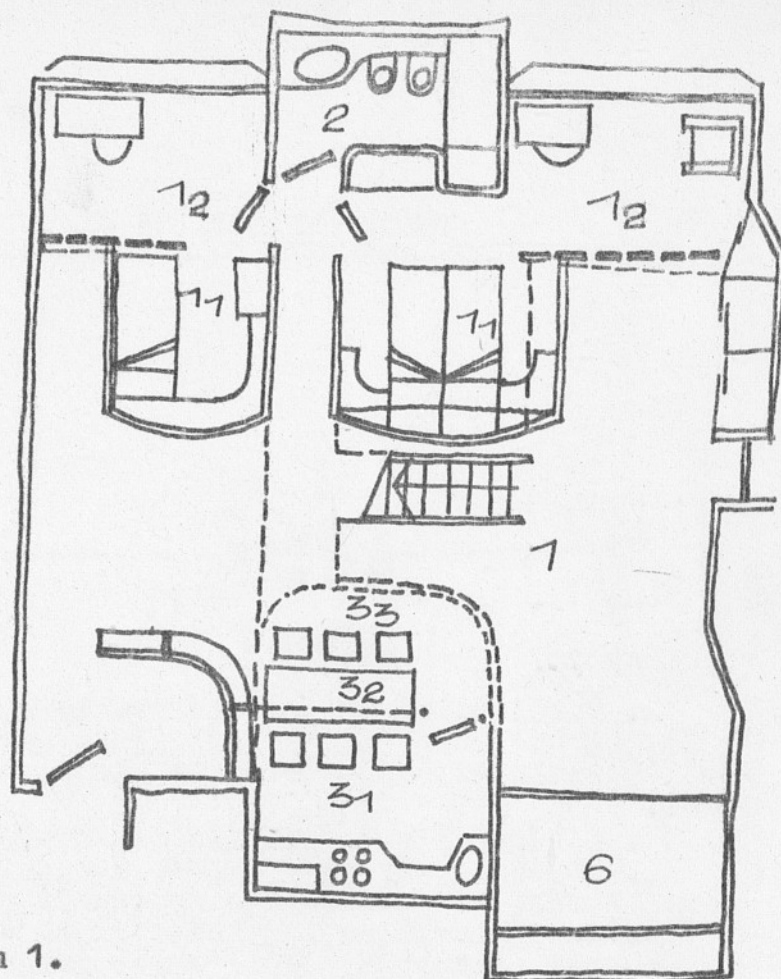
ZESTAW MATERIAŁÓW WYJSCIOWYCH

PRZYKŁAD 12.

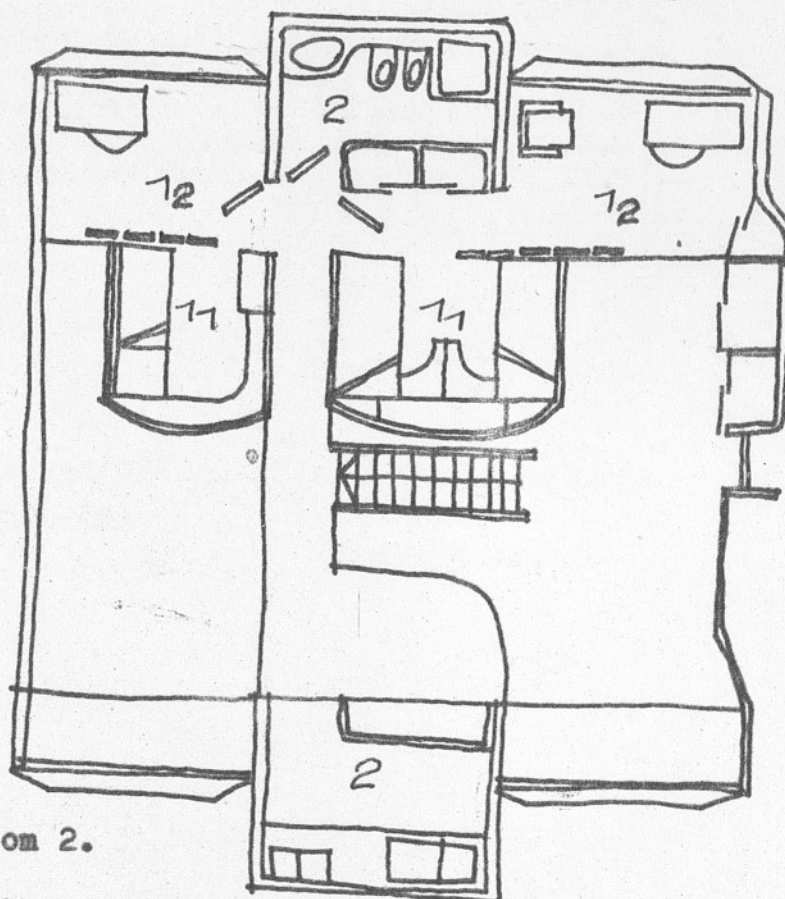
1. Pokój dzienny, 4 przestrzenie sypialniane z magazynami rzeczy posiadanych. Przestrzenie sypialniane mają możliwość łączenia się w dwa zespoły (ruchowymi elementami przegród).
 2. Ośrodek higieny składa się z pięciu zespołów.
 3. Ośrodek żywienia (w formie wnęki w pokoju dziennym) z możliwością bezpośredniego wydawania posiłków do konsumpcji.
 4. Sześć zespołów komunikacyjnych - punktowych.
 - 4.1. Cztery typowe łączące przestrzenie sypialne z garderobą i łazienką.
 - 4.2. Część centralna, dostępna wielokierunkowo, punktowa.
 - 4.3. Część zewnętrzna - wejściowa z garderobą.
 5. Cztery wydzielone magazyny rzeczy posiadanych
 6. Brak przyległej przestrzeni zewnętrznej.
- Łącznie 16 przestrzeni (bo z możliwością wydzielenia) dla 5 użytkowników.

XXX XXX XXX XXX XXX X
0 0 0 0 0

PRZYKŁAD 13.

poziom 1.

poziom 2.

Autor: arch. R. Sewerino. Rzym.

Luxembourg 1965, Praca konkursowa.

ZESTAW MATERIAŁÓW WYJSCIOWYCH

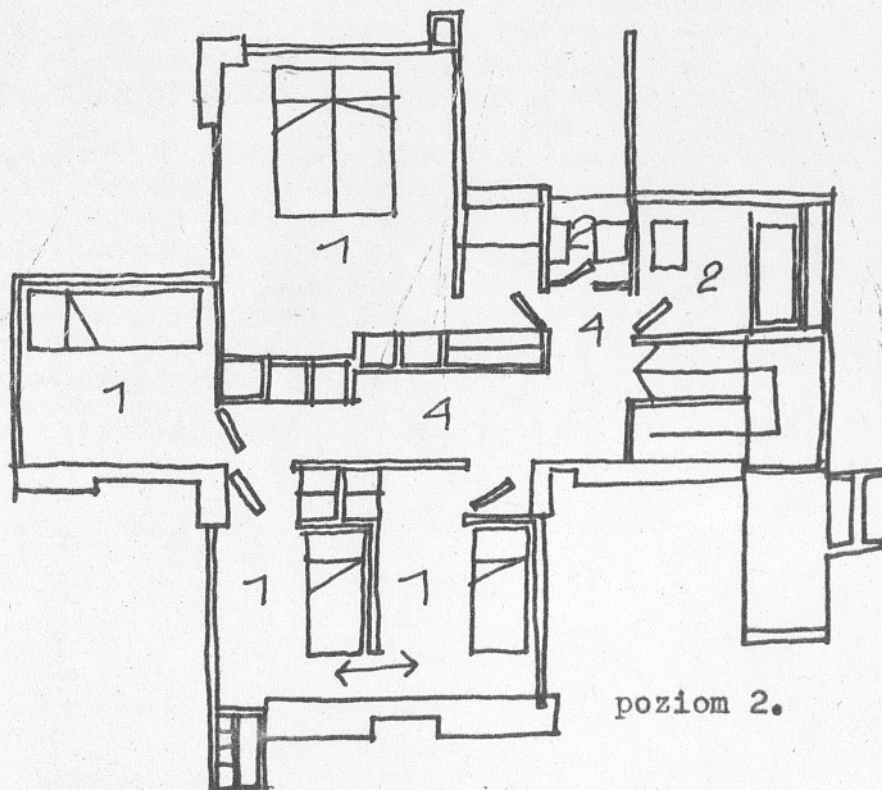
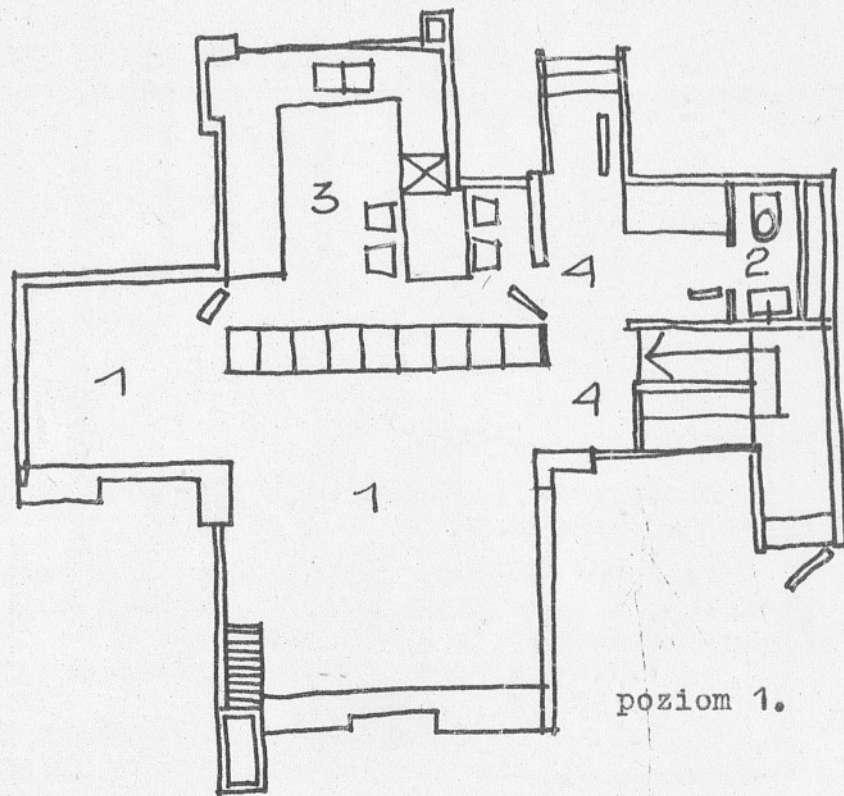
PRZYKŁAD 13.

Mieszkanie 2-poziomowe z zachowaniem czytelności przestrzennej układu.

1. Pokój dzienny 2-poziomowy z elementem komunikacji pionowej, z magazynem garderoby oraz z możliwością łączenia przestrzeni funkcji żywienia.
 - 1.1. - 4 przestrzenie sypialniane z magazynem rzeczy posiadanych.
 - 1.2. - 4 przestrzenie przebywania indyw. z możliwością wydzielenia części sypialnianej i części przestrzeni wspólnej.
 2. Dwa ośrodki higieny oraz ośrodek renowacji garderoby
 3. Ośrodek żywienia z możliwością bezpośredniego wydawania potraw do konsumpcji w trzech wariantach zmienności przestrzeni:
 - 3.1. - wydzielony ośrodek żywienia,
 - 3.2. - wydzielony ośrodek konsumpcji posiłków,
 - 3.3. - włączenie całości przestrzeni funkcji żywienia do przestrzeni pokoju dziennego.
 4. Przestrzeń komunikacyjna - 4 punktowa.
 5. Brak wydzielenia przestrzeni na magazynowanie rzeczy posiadanych (z wyjątkiem przestrzeni szafowej).
 6. Przyległa przestrzeń zewnętrzna - obudowana.
- Łącznie 16 przestrzeni (bo z możliwością wydzielenia) dla 6 użytkowników.

XXX	XXX	XXX	XXX	XXX	X
0	0	0	0	0	0

PRZYKŁAD 14.

Autor: arch. TAMMISALO TIMOPENTILA
Tampre-Finlandia 1968r.

ZESTAW MATERIAŁÓW WYJSCIOWYCH

PRZYKŁAD 14.

Mieszkanie 2-poziomowe

I poziom - część dzienna

II poziom - sypialnie z dwoma ośrodkami higieny.

Poziom I.

1. Pokój dzienny z aneksem jadalnym, cztery pokoje sypialniane z magazynem rzeczy garderoby. Dwie sypialnie jednoosobowe z możliwością łączenia wewnętrznego.

2. Trzy ośrodki higieny - jeden w poziomie pomieszczeń dziennych.

3. Ośrodek żywienia przelotowy - dwa miejsca konsumpcji żywienia.

4. Dwa zespoły komunikacji o podwójnej funkcji.

5. Brak magazynu wydzielonego rzeczy posiadanych.

Łącznie jedenaście przestrzezeń dla pięciu użytkowników.

XXX	XXX	XXX	XX
0	0	0	00

2. CHARAKTERYSTYKA PODZIAŁU PRZESTRZENI MIESZKANIA NA PODSTAWIE WYBRANYCH PRZYKŁADÓW

Wspólną cechą mieszkań jest izolowanie przestrzeni za-
spakajania pewnych funkcji, czy określonych czynności, a za-
tem podział (ogólnej kubatury) mieszkania na odpowiednie skła-
dowe części kubaturowe, zwane pomieszczeniami lub pokojami.
W pracy autor nazywać je będzie przestrzeniami funkcyjnymi -
jako wynik rozdziału funkcjonalnego, przestrzeniami czynnoś-
ciowymi - wynikłymi z przydziału czynności oraz ośrodkami.

Podział przestrzeni mieszkania występuje w dwu charakterys-
tycznych grupach:

W grupie podziału pionowego, o pionowych przegrodach
(ściany czy elementy ścienne) tworzą one system mieszkań tak
zwany - jednopoziomowy.

W grupie podziału mieszanego o przegrodach także pozio-
mych (stropy czy elementy stropowe) mieszkanie czy pomiesz-
czenie dwu- czy wielopoziomowe.

Z wybranych do analizy mieszkań 12 rozwiązań to przykła-
dy pionowego podziału funkcjonalnego (przykłady od 1 do 12),
w 13 i 14 przykładzie występuje podział pionowy i poziomy, z
czego rozwiązania różnią się skalą czytelności przestrzen-
nej. ¹⁾

¹⁾ Czytelność wielopoziomowości zależy od wielkości
płaszczyzny "pozornej" czy rzeczywistej - dzielącej czy ewen-
tualnie zespalającej kubaturę przestrzeni widzianej w następ-
nym poziomie czy przedziale przestrzennym. Przestrzeń dwupo-
ziomowa przykładu 13 jest większa od analogicznej z przykła-
du 14. W pierwszym, obejmuje w obrysie rzutu większą część
pokoju dziennego: występują płaszczyzny pozorne i rzeczywis-
te - pomost, w drugim ogranicza się tylko do płaszczyzny po-
zornej w obrysie rzutu płaszczyzny komunikacji.

2.1. Typy przestrzeni w zależności od wykonywanych czynności

Cechą różniącą przestrzenie jest:

- wielkość metrażu,
- oraz zakres wyposażenia przestrzeni.

Wielkość metrażu winna zależeć od rodzaju wykonywanych czynności, a nie od wytycznych normatywnych ograniczających metraż ogólny i metraże cząstkowe.

Tak więc w przedstawionych przykładach wydzielone przestrzenie czynności analogicznych są różne. Np. przestrzeń wspólnego przebywania jest w rodzimych przykładach mniejsza w porównaniu z analogiczną przestrzenią mieszkań innego normatywu.

W wyniku analizy wybrano cztery typy przestrzeni w zależności od wykonywanych w nich czynności.

Są to przestrzenie:

- 2.1.1. czynnościowo-ruchowe,
- 2.1.2. czynnościowe,
- 2.1.3. ruchowe,
- 2.1.4. oraz "usługowe".

2.1.1. Przestrzeń czynnościowo-ruchowa to przestrzeń w której wykonywanie czynności połączone jest z przemieszczaniem się. Oprócz czynności ruchowych możliwe jest pokonywanie drogi (np. kuchnia o specyficznym rozkładzie profilaktyki technologicznej, ośrodki konsumpcji potraw, garderoby o specyficznym rozłożeniu magazynowanych rzeczy).

2.1.2. Przestrzeń czynnościowa to przestrzeń, których gabaryty wielkościowe nawiązują do antropometrycznego gabarytu użytkownika.

Czynności wykonuje się w określonej płaszczyźnie. Występuje to wtedy gdy charakter czynności jest ograniczony ruchowo ew. ograniczona jest przestrzeń (np. łazienki, schowki, garderoby, w.c).

2.1.3. Przestrzenie ruchowe, to przestrzenie, których zadanie - funkcja ogranicza się do przemieszczania użytkownika z jednej do drugiej przestrzeni czynnościowej (korytarze).

2.1.4. Przestrzenie usługowe dopotują rzeczy bez użytkownika (szafy, magazyny).

WIELKOŚĆ METRAŻU TO WSKAZNIK ZAKRESU WYKONYWANYCH CZYNNOŚCI, A TAKŻE WSKAZNIK CHŁONNOSCI RZECZY ORAZ CHŁONNOSC UŻYTKOWNIKÓW.

Wydzielenie przestrzeni winno odbywać się na zasadzie splotu możliwości i potrzeb czynnościowych, celu tych czynności, oraz predyspozycji użytkowników wykonujących te czynności.

2.2. Wyposażenie przestrzeni - adaptacja przestrzeni do wykonywania czynności.

"KOORDYNACJA ŻYCIA W SWYM FIZYCZNYM PRZEJAWIE JEST PROCESEM ARCHITEKTONIZACJI, T.J. PRZYSTOSOWANIA MATERIALNEGO OTOCZENIA DO WYMOGÓW CYWILIZACYJNYCH I KULTUROWYCH SPOŁECZEŃSTW PRZY POMOCY DOSTĘPNYCH AKTUALNIE TECHNOLOGII" ¹⁾

- architektonizacja - to "przystosowanie przestrzeni do wykonywania czynności".

¹⁾ Dane przytoczone z wykładów Prof. Kazimierza Ciechanowskiego na Wydziale Architektury Politechniki Wrocławskiej

Wybierając do analizy przykłady mieszkań autor starał się uchwycić między innymi możliwe, stosowane obecnie w Europie do 1969 r. osiągnięcia z dziedziny adaptacji przestrzeni do potrzeb. (Rozważania szczegółowe tego zagadnienia są tematem następnego rozdziału).

Analizując przykłady rzutowe mieszkań wyselekcjonowano cztery rodzaje "przystosowania" - adaptacji do potrzeb czynnościowych - będą to przestrzenie:

- 2.1. neutralne,
- 2.2. gabarytowe,
- 2.3. z wyposażeniem aparaturowym,
- 2.4. z wyposażeniem meblowym.

2.1. Przestrzeń neutralne -

uzyskane jedynie przez wydzielenie przestrzeni przegrodami: płaszczyznami poziomymi i pionowymi - pełnymi lub przeźroczystymi.

2.2. Przestrzeń gabarytowe

"Gabarytowe" - to pojęcie określające nawiązanie wielkości przestrzeni do gabarytów mebli i gabarytów antropometrycznych użytkownika wykonującego czynności danej funkcji. (Dla wyjaśnienia proszę porównać przestrzeń sypialni z przykładu 10 i 13).

2.3. Przestrzeń z wyposażeniem tj. technicznym - aparaturowo-czynnym. ¹⁾

¹⁾ Wyposażenie czynne to np. t.z. umywalka z aparaturą, wanna itd. są to urządzenia eksploatacji czynnej.

Wyposażenie bierne w rozumieniu autora to cały szereg technicznych urządzeń, które nie są podporządkowane czynnościom, np. kaloryfery, punkty świetlne.

2.4. Z wyposażeniem meblowym

Jako przykład możliwości stopnia architektonizacji przestrzeni odnośnie potrzeb i rodzaju czynności, może służyć porównanie dwu grafik rzutowych, przykład 10 i 11 mieszkań o następujących analogicznych założeniach programowych:

- a) trzy wydzielone przestrzenie sypialniowe,
- b) miejsce spania w obrębie przestrzeni wspólnej,
- c) po dwie wydzielone przestrzenie funkcji higieny,
- d) konsumpcja posiłków poza obrębem przestrzeni przygotowania żywienia,
- e) przestrzeń zewnętrzna.

Przykład 10 - wyposażenie meblowe to "pawłacz"

Przykład 11 - czytelnie zorganizowane magazyny garderoby, meble pracy umysłowej, meble snu, meble toalety, elementy zmienności przestrzeni. Patrz tablica 17.

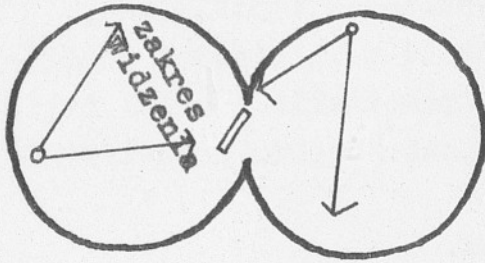
WNIOSKI AUTORA

OGRANICZENIE PRZESTRZENI OGÓLNEJ MIESZKANIA, ZMNIEJSZANIE WYDZIELONYCH CZĘŚCI SKŁADOWYCH WINNO ZNALEŹĆ REKOMPENSATĘ W POSTACI DROBIAZGOWEGO PRECYZOWANIA POTRZEB ŻYCIOWYCH KAŻDEGO MIESZKANCA.

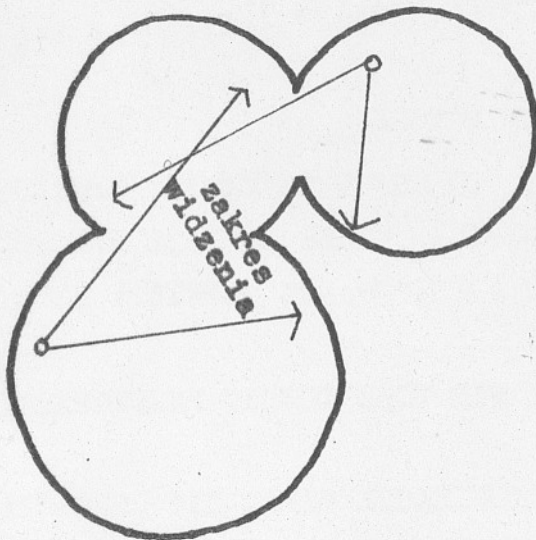
"MAŁA SKALA" PRZESTRZENI NIE MOŻE ZOSTAĆ PRZESTRZENIĄ ANONIMOWĄ, NEUTRALNĄ.

DZISIEJSZĄ ROLĄ ARCHITEKTONIZACJI WINNO BYĆ OBOK STAWIANIA PRZEGRÓD, SZUKANIE UMOTYWOWANIA ROLI PRZEGRODY.

CECHY PRZESTRZENI FUNKCYJINYCH-
JEDNOPLANOWOŚĆ-WIELOPLANOWOŚĆ.

samoistnienie
jednoplanowości

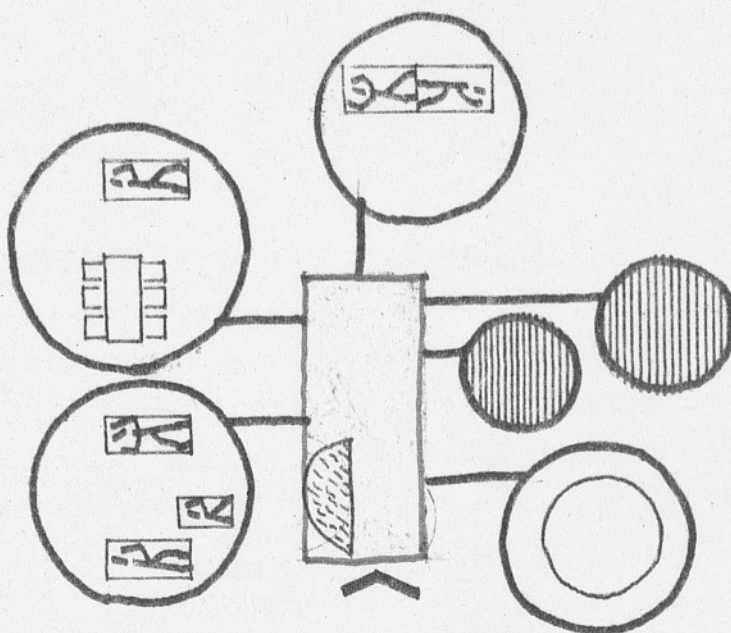
współdziałanie
wieloplanowości

2.3. SPOSOBY ŁACZENIA PRZESTRZENI CZYNNOSCIOWYCH

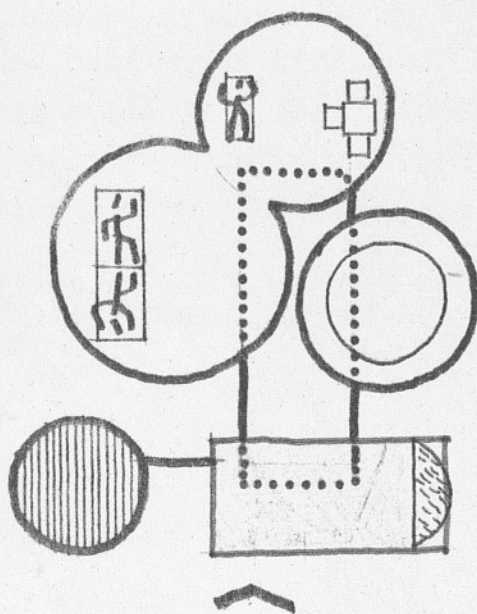
"Percepcja zmysłowa, wizualna i słuchowa to źródło informacji o danej przestrzeni". ¹⁾ Przestrzeń prostokreślna o powierzchni które stosuje się w mieszkalnictwie, o jednolitych płaszczyznach tworzących będzie przestrzenią samoistniejącą, gdyż "pełne" przegrody nie dostarczają wrażeń - wydzielają i koncentrują.

Usuwanie część lub całość jednej z płaszczyzn tworzących, ew. zastępowanie ją płaszczyzną przeźroczystą uzyskuje się efekt wizualny i użytkowy, a w omawianym środowisku także efekt słuchowy, polegający na czytelności środowiska otaczającego, przyswajania zjawisk tego środowiska - następuje współdziałanie - wieloplanowość (od określenia "wielopoziomowość").

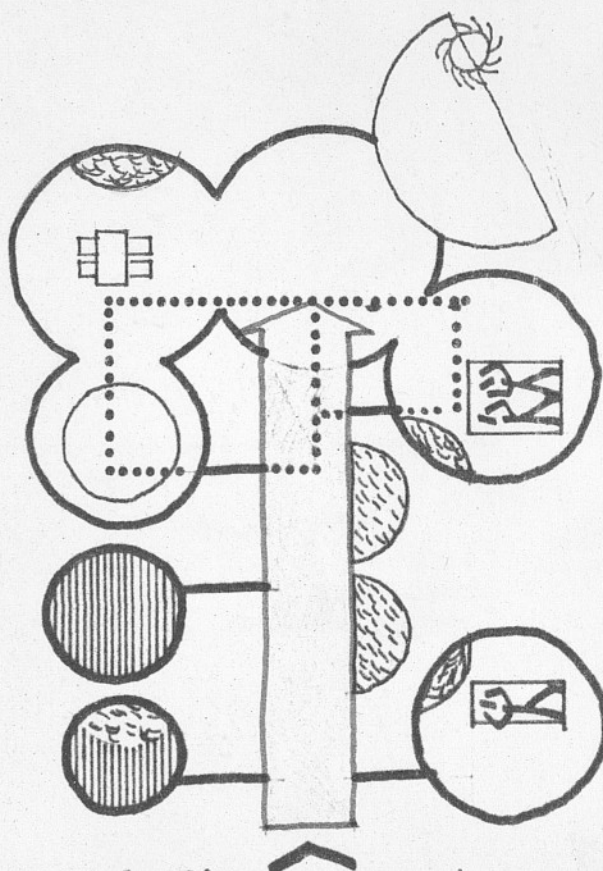
¹⁾ Kazimierz Ciechanowski: "Tradycyjne i nowe linie interpretacji punktu, linii i płaszczyzny jako elementów kształtowania".
Zeszyty Naukowe Politechniki Wrocławskiej nr 141, 1966 r.

Polska
budynek typowy.

Polska
Warszawa

Finlandia
Helsinki

ANALIZA ORGANIZACJI PRZESTRZENI MIESZKANIA

Na przykładach symboli graficznych rzutów przytoczonych w pracy, autor starał się przeprowadzić analizę struktury organizacyjno-przestrzennej mieszkań pod kątem:

cech charakterystycznych i sposobów łączenia przestrzeni czynnościowych.

Rozważania obejmują:

- 2.3. sposób łączenia przestrzeni czynnościowych,
- 2.4. współdziałanie przestrzeni z otoczeniem,
- 2.5. systemy komunikacji.

Kolejność symboli graficznych odpowiada kolejności grafik rzutowych.

PRZYKŁAD 1 i 3

Analogiczne, ruchowo-czynnościowe przestrzenie komunikacji wydzielonej korytarzowej łączą poszczególne przestrzenie przebywania "mieszkania rozkładowe".

PRZYKŁAD 1. -

charakteryzuje się konsekwentnym jednoznacznym wydzieleniem wszystkich pomieszczeń, bez możliwości współdziałania wewnętrznego.

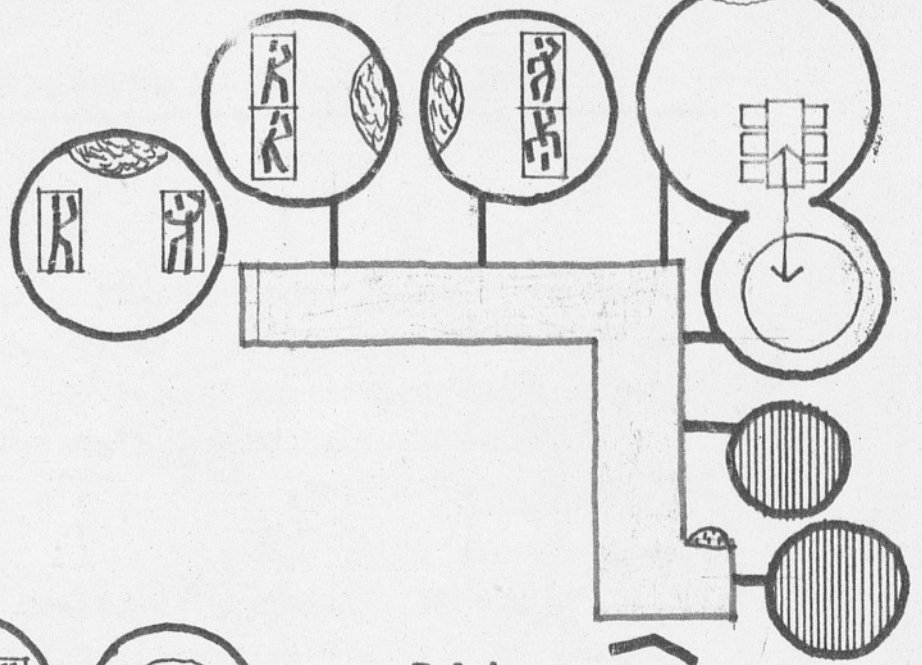
PRZYKŁAD 3. -

łączenie wybranych przestrzeni między sobą umożliwia:

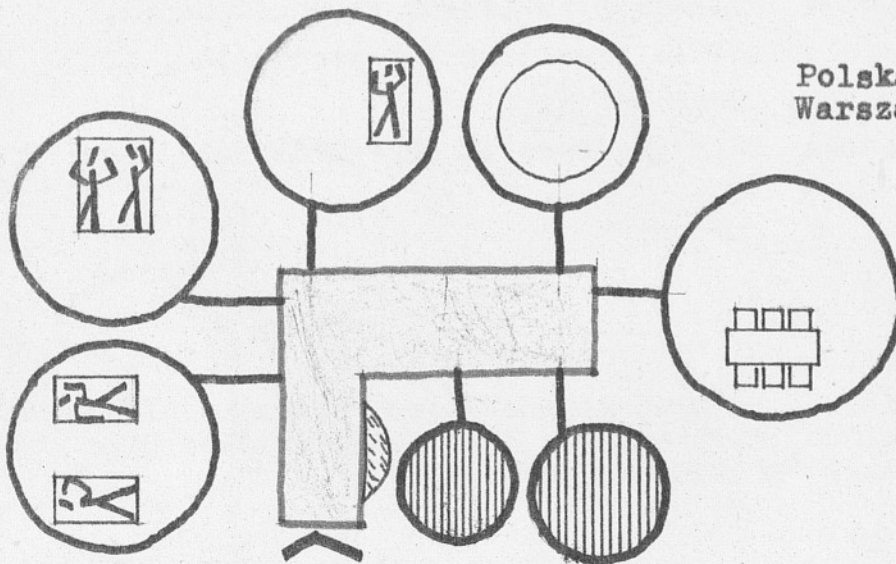
- a) odciążenie przestrzeni komunikacyjnej dodatkowym ciągiem przemieszczania się,
- b) współdziałanie przestrzeni.

Biorąc pod uwagę fakt, że przestrzenie współdziałające są przestrzeniami wspólnego użytkowania (a nie jak w przykładzie 2 - indywidualnego i mieszanego) autor podkreśla trafność decyzji w dyslokacji tych przestrzeni.

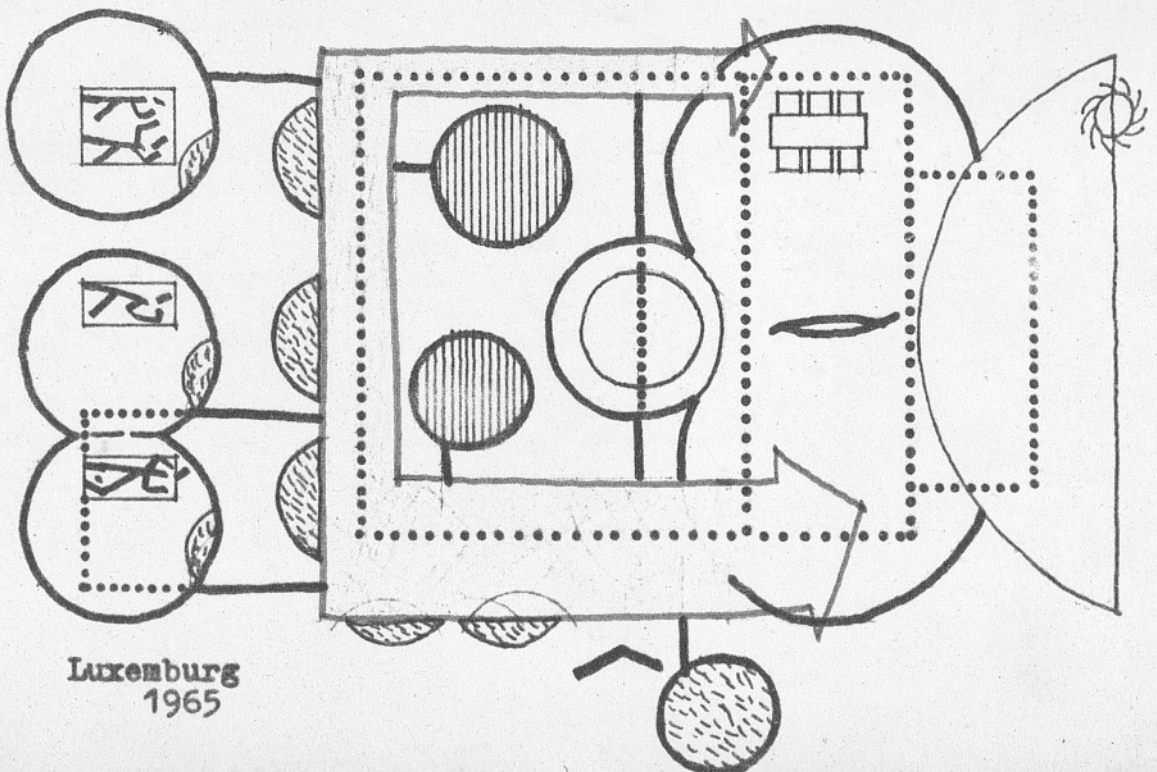
Przestrzeń konsumpcji posiłków współdziała na zasadzie zmienności z przestrzenią przebywania (możliwość wydzielania lub włączania).

Polska
Warszawa

Polska
Warszawa

Luxemburg
1965

ANALIZA ORGANIZACJI PRZESTRZENI MIESZKANIA

PRZYKŁADY 4, 5, 6

Reprezentują mieszkania "rozkładowe". Komunikacja korytarzowa w kształcie litery "L" oraz "C".

PRZYKŁAD 4 z równoległym, 5 i 6 z krzyżującym się wykresem ruchu do poszczególnych pomieszczeń.

PRZYKŁAD 4

- współdziałanie przestrzeni wspólnego użytkowania - kuchnia i p.dziennego - minimalne, ogranicza się do otworu o gabarycie użytkowym (podawanie potraw).

PRZYKŁAD 5

- typowy przykład wyizolowania wszystkich składowych przestrzeni.

PRZYKŁAD 6

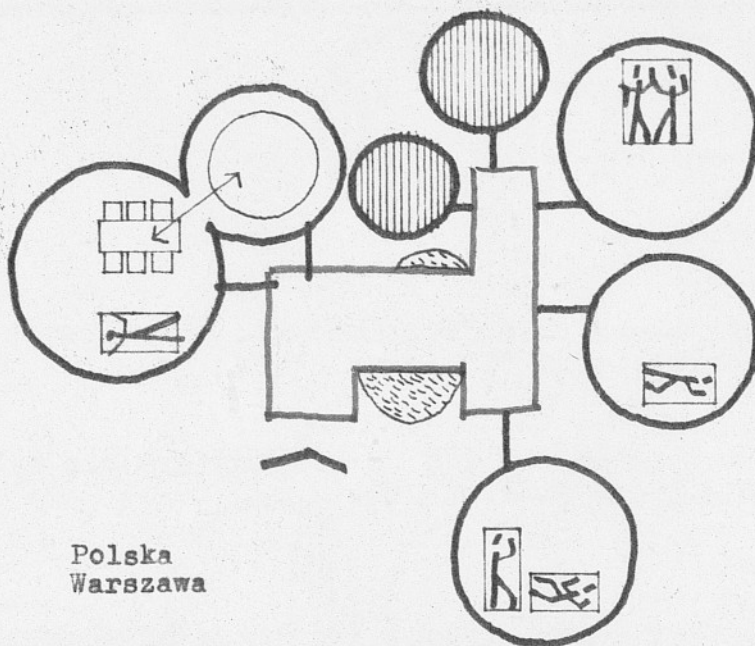
- współdziałanie p-rzestrzeni wspólnego użytkowania:

- a) komunikacji, kuchni, pokoju dziennego, oraz
- b) przestrzeni czynności pokrewnych - pomieszczeń indywidualnych dzieci.

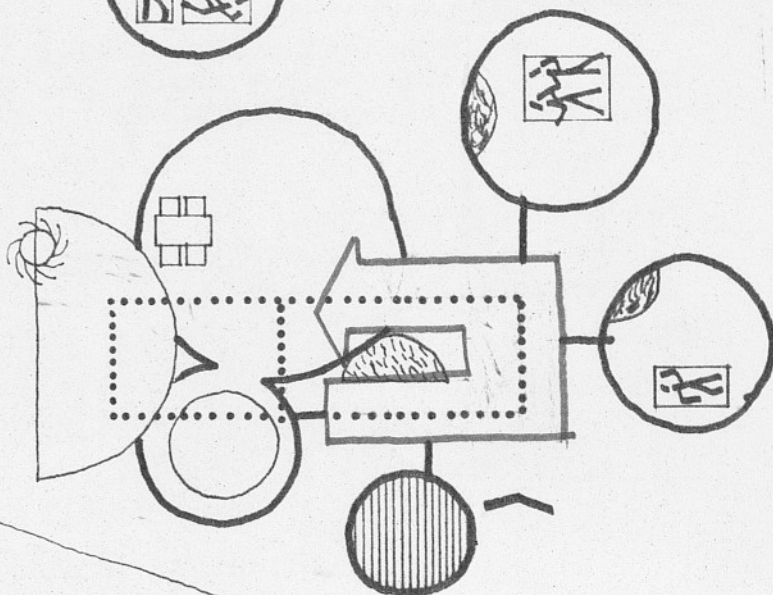
Interesującym elementem z punktu widzenia użytkowego jest:

- a) zróżnicowane gabaryty rozbudowanej przestrzeni komunikacyjnej,
- b) zróżnicowane gabaryty przestrzeni usługowej: magazyn garderoby z rozbiciem na odzież wewnętrzną i zewnętrzną, oraz
- c) współdziałanie przestrzeni kuchni, pokoju dziennego i przestrzeni konsumpcji posiłków.

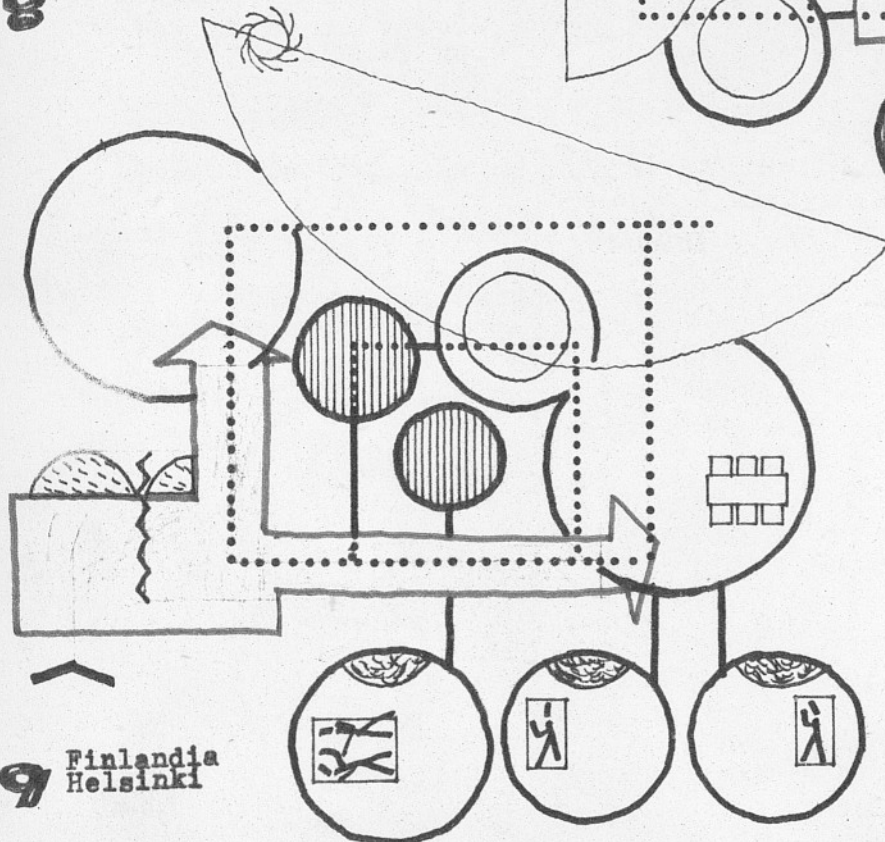
TABLICA 24.

7
Polska
Warszawa

8
Finlandia
Helsinki

9
Finlandia
Helsinki

ANALIZA ORGANIZACJI PRZESTRZENI MIESZKANIA

PRZYKŁAD 7, 8, 9. - Mieszkania o rozczyłkowanym przestrzeniach komunikacyjnych na zasadzie litery "T" i "C".

W przykładzie 7 komunikacja o charakterze wydzielonej przestrzeni, w 8 i 9 współdziała z otaczającymi przestrzeniami.

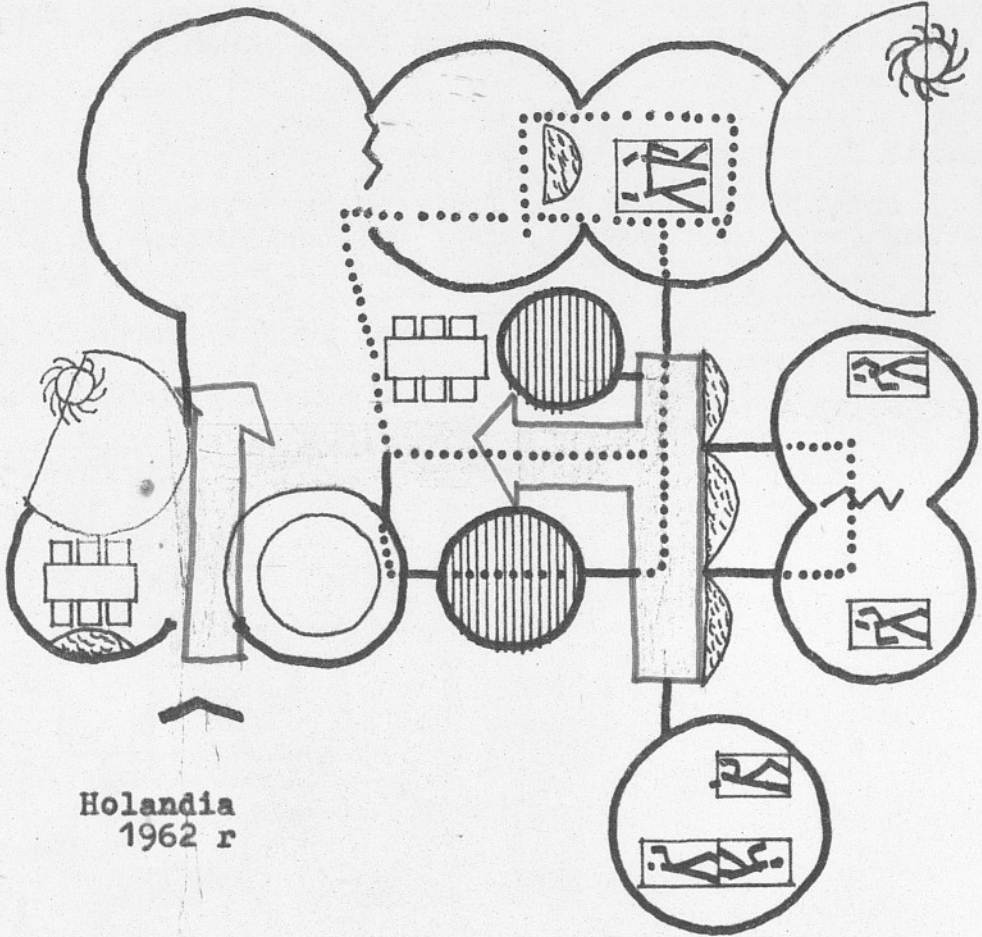
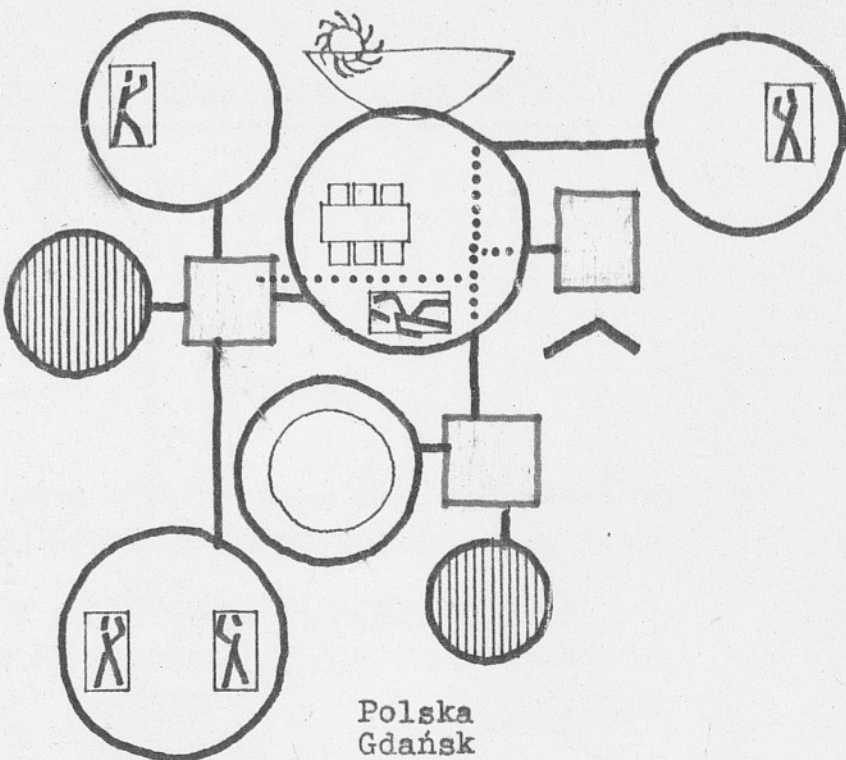
PRZYKŁAD 8

- to interesujący prosty schemat wykresu ruchu i rozmieszczenia przestrzeni z prawidłowym "powiązaniem czynności" (o których będzie mowa w dalszych rozdziałach).

PRZYKŁAD 9

- cechuje współdziałanie pięciu przestrzeni czynnościowych wspólnego użytkowania, oraz zwielokrotnione ciągi komunikacyjne, umożliwiające dojścia dwukierunkowe do przestrzeni o zróżnicowanym "społecznym" przeznaczeniu.

Godna podkreślenia jest dbałość o rozmieszczenie poszczególnych czynności oraz ich architektonizację. W sumie jest to, w zrozumieniu zagadnienia przez autora przykład o wysokich walorach użytkowo-estetycznych i programowych. (Przykład reprezentuje typ ~~DOMU~~ *DOMU* mieszkania jednorodzinnego).

ANALIZA ORGANIZACJI PRZESTRZENI MIESZKANIA

PRZYKŁAD 10

i następne 11, 12, 13 to rozwiązania, które zwykliśmy nazywać "przestrzennymi", a które cechują się zanikiem wydzielonej przestrzeni komunikacyjnej w rozumieniu "korytarz" przybierając formy fragmentaryczne, uzupełnione ciągiem komunikacyjnym asymilowanym przez inne przestrzenie czynnościowe.

Charakterystycznym przykładem reprezentującym możliwości krajowych norm powierzchniowych i ich adaptację do tego typu rozwiązania jest wykorzystanie przestrzeni pokoju dziennego-sypialnianego jako węzła komunikacyjnego doprowadzającego użytkowników do punktów centralnych rozdziału połączeń do 2 lub więcej przestrzeni czynnościowych. Przykład 10.

PRZYKŁAD 11

- charakteryzuje się dwoma zespołami przestrzeni komunikacyjno-czynnościowej:

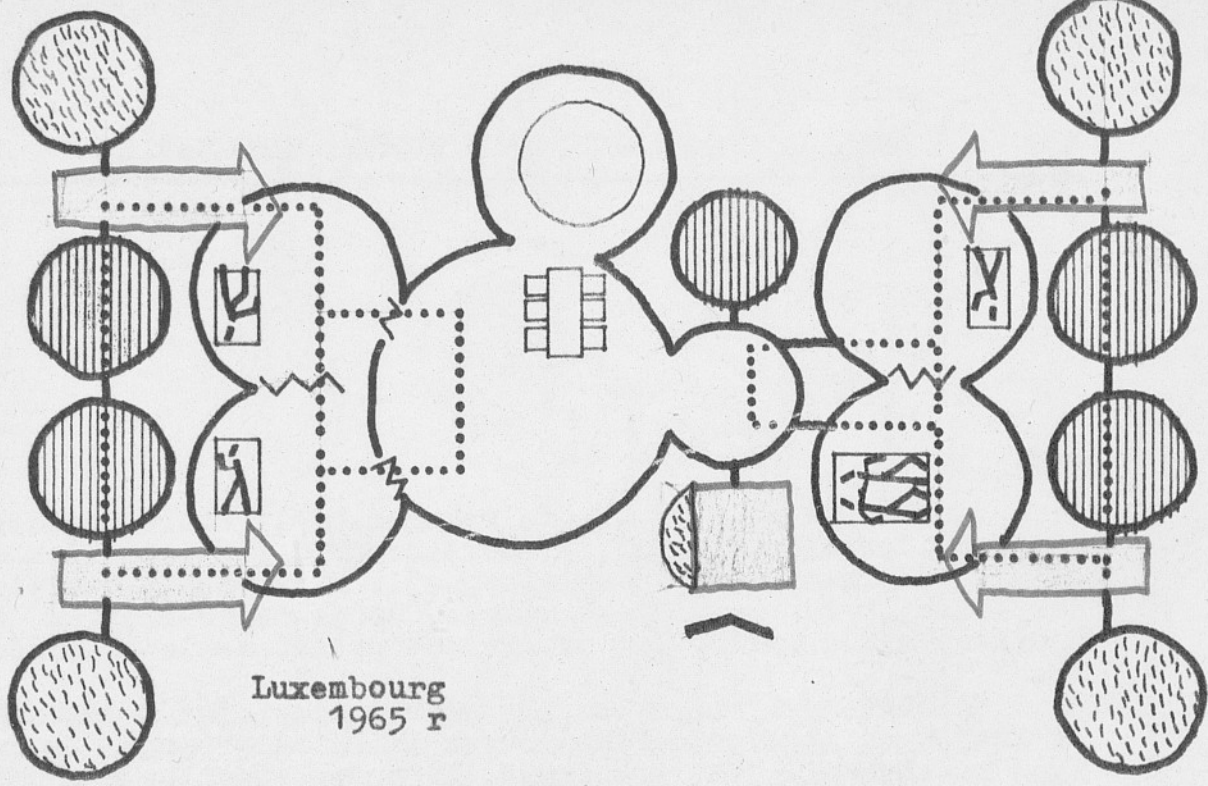
a - zespół wejściowy, współdziałający z przestrzeniami wspólnego użytkowania, kuchnią i pokojem dziennym, który wykorzystano na czynności: magazyn garderoby zewnętrznej oraz ośrodek konsumpcji t.z. szybkiej - śniadaniowej,

b - wewnętrzny, czynnościowy (garderoby) łączący przestrzenie indywidualnego użytkowania (sypialnie) z przestrzeniami higieny.

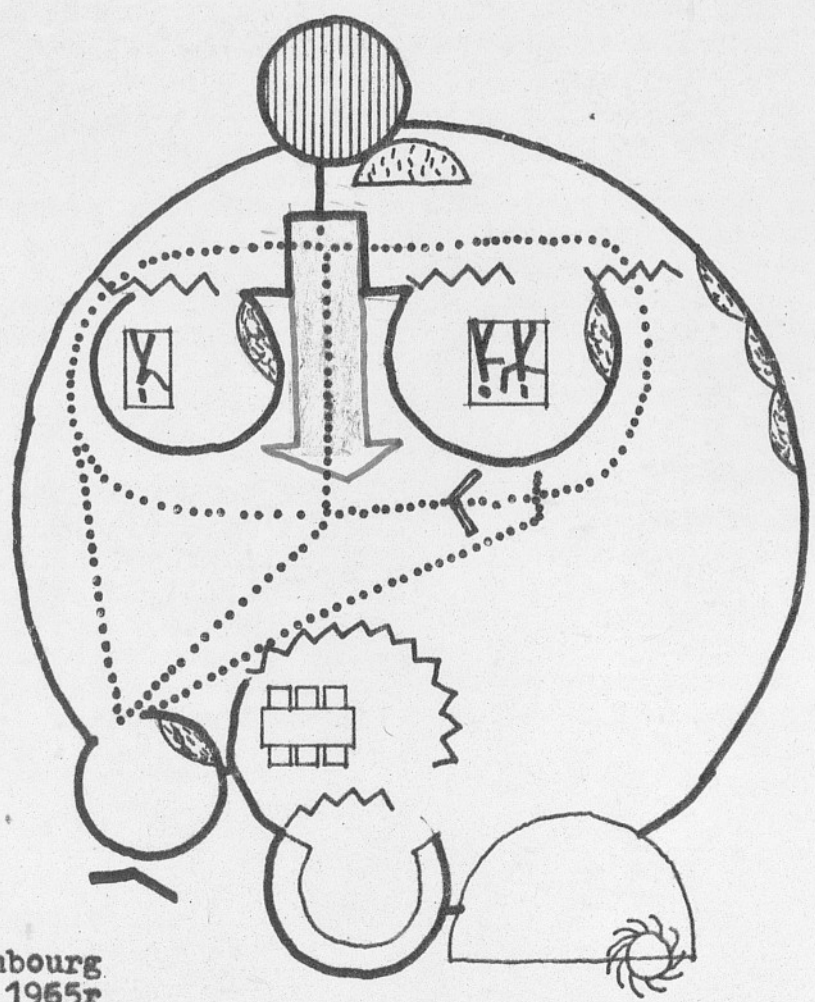
Sypialnia i garderoba rodziców to aneks pokoju wspólnego (**INTERESUJĄCA** architektonizacja "zespolonego mebla" wykorzystanego jako element wydzielenia przestrzeni).

Na uwagę zasługuje forma adaptacji do potrzeb przestrzeni zewnętrznych. Zdaniem autora jest to klasyczny przykład zaspakajania "potrzeby pierwszej", podstawowej.

(Np. kontrolowany wypoczynek dziecka na świeżym powietrzu przez osobę zajęłą czynnościami kulinarnymi).

Luxembourg
1965 r

Luxembourg
1965r

ANALIZA ORGANIZACJI PRZESTRZENI MIESZKANIA

PRZYKŁAD 12

Punktowo rozmieszczone współdziałające ośrodki komunikacyjne łączą w indywidualne zespoły czynnościowe sprecyzowane funkcje poszczególnych użytkowników: wypoczynek, pracę, higienę, toaletę, wymianę garderoby. Występują wszechstronne, uniwersalne możliwości współdziałania przestrzeni z wariantami zmienności.

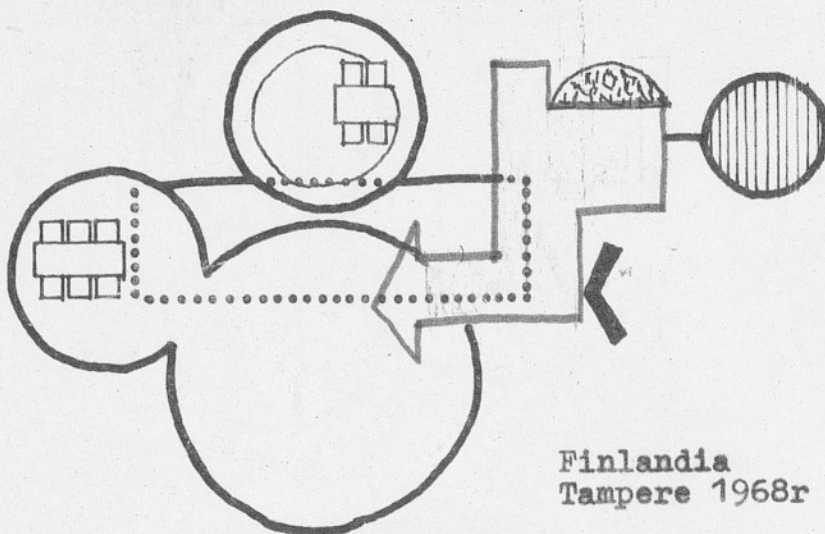
Przykład zaliczyć można do wysokiego standardu zaspokojenia fizjologicznych potrzeb użytkownika.

PRZYKŁAD 13

- wprowadza nowe wartości w interpretację pojmowania indywidualnych potrzeb mieszkańca.

Podział przestrzeni "własnej" użytkownika na przestrzeń dzienną oraz przestrzeń nocną, a tym samym na przestrzeń "indywidualną i osobistą" autor uważa za przykład wysoce pojętego zrozumienia humanizmu w architekturze.

Przykład mieszkania dwupoziomowego.

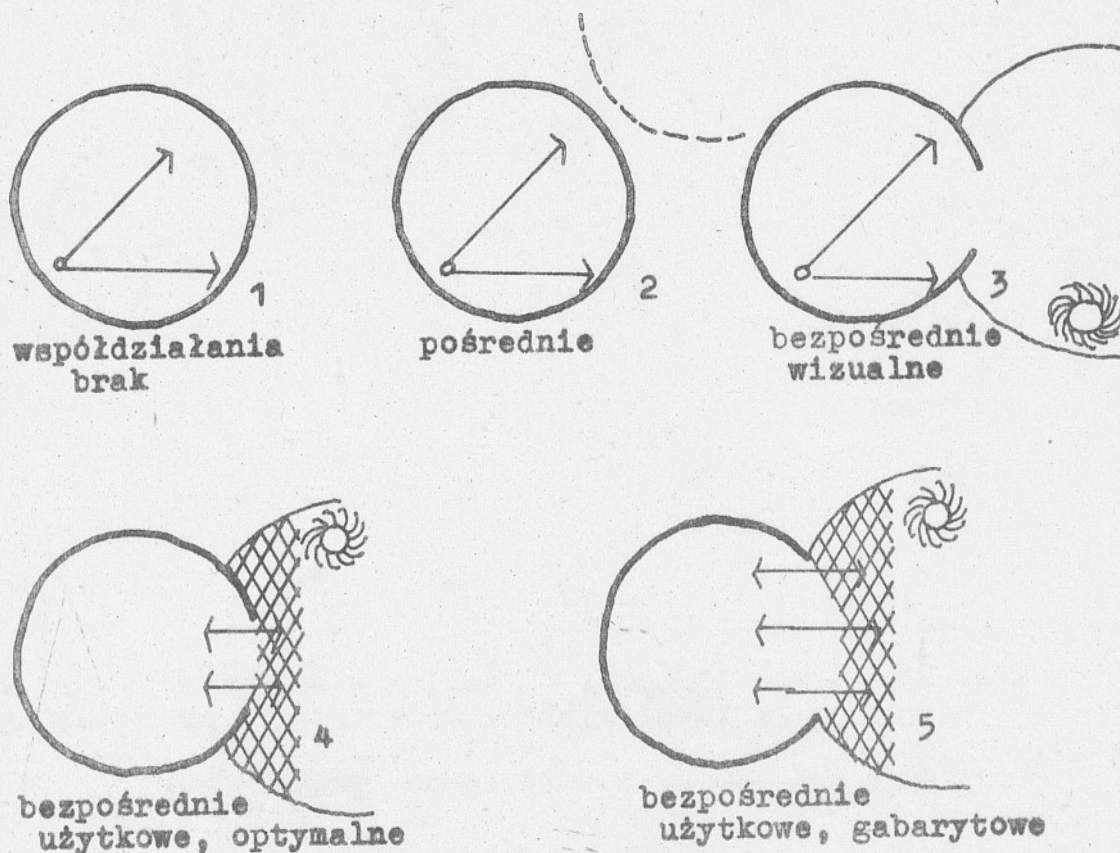
ANALIZA ORGANIZACJI PRZESTRZENI MIESZKANIA

PRZYKŁAD 14

Mieszkanie dwupoziomowe. I poziom - komunikacja korytarzowa - czynnościowa współdziała z przestrzenią pokoju dziennego.

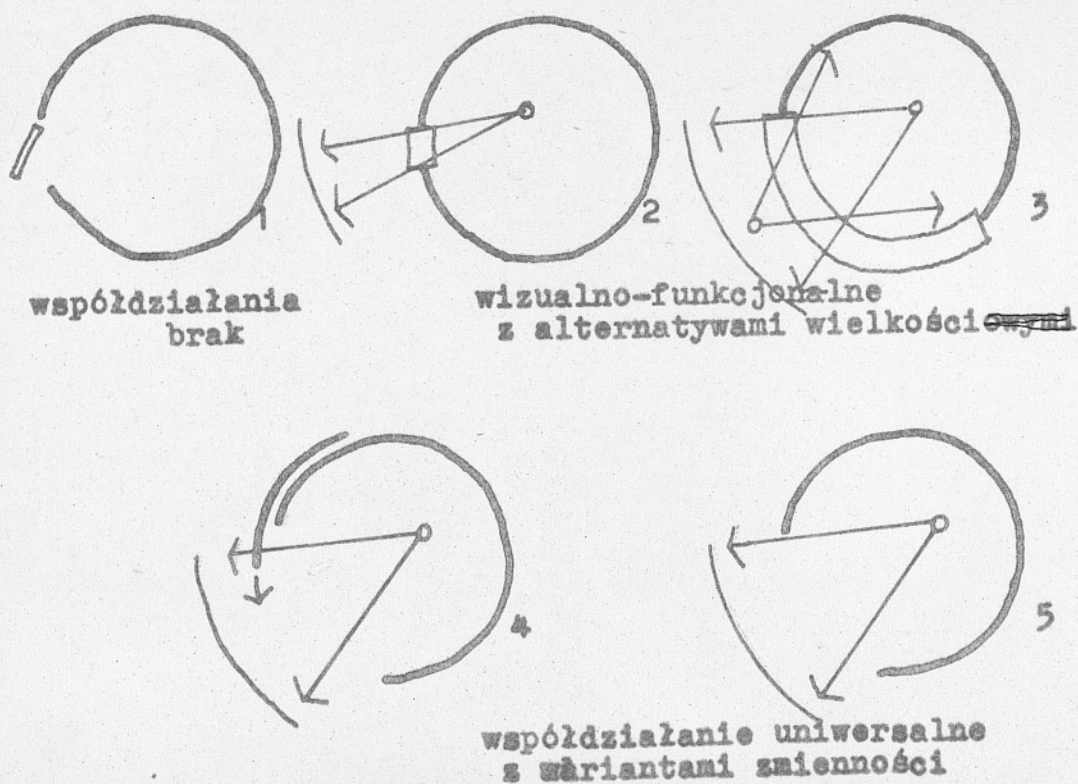
Trzy ośrodki przebywania dostępne dwustronnie.

WSPÓŁDZIAŁANIE PRZESTRZENI Z OTOCZENIEM:

WSPÓŁDZIAŁANIE Z PRZESTRZENIĄ ZEWNĘTRZNĄ

WSPÓŁDZIAŁANIE Z PRZESTRZENIĄ WEWNĘTRZNĄ

2.4. Współdziałanie przestrzeni z otoczeniem

W wyniku analizy mieszkań rozpatrywanych w ujęciu rzutowym wyselekcjonowano typowe przykłady możliwości współdziałania danej przestrzeni z przestrzenią otaczającą - przyległą, zewnętrzną bądź wewnętrzną. Tablica nr 28.

Rzecz jasna jest to podział natury podstawowej, ogólny, który można było z rysunku jednego tylko rzutu odczytać.

4.1. Współdziałanie z przestrzenią zewnętrzną odbywa się przez:

- a) kontakt wizualny wnętrza z krajobrazem poprzez płaszczyznę przeźroczystą, o różnych wielkościach widzenia obrazu krajobrazu, a w związku z tym o różnej skali wielkości płaszczyzny przeźroczystej w stosunku do płaszczyzn tworzących,
- b) oraz możliwy kontakt wizualno-użytkowy, polegający na możliwości włączenia użytkowego przestrzeni zewnętrznej do wnętrza i ^{PRZECIWNIE,} odwrotnie, (loggie, balkony) wraz z możliwością przemieszczania się.

4.2. Współdziałanie z przestrzenią wewnętrzną odbywa się na zasadzie stosowania wspólnej płaszczyzny pozornej w styku tych przestrzeni. Systemy łączenia przestrzeni wewnętrznej występują analogicznie jak w wypadku krajobrazu:

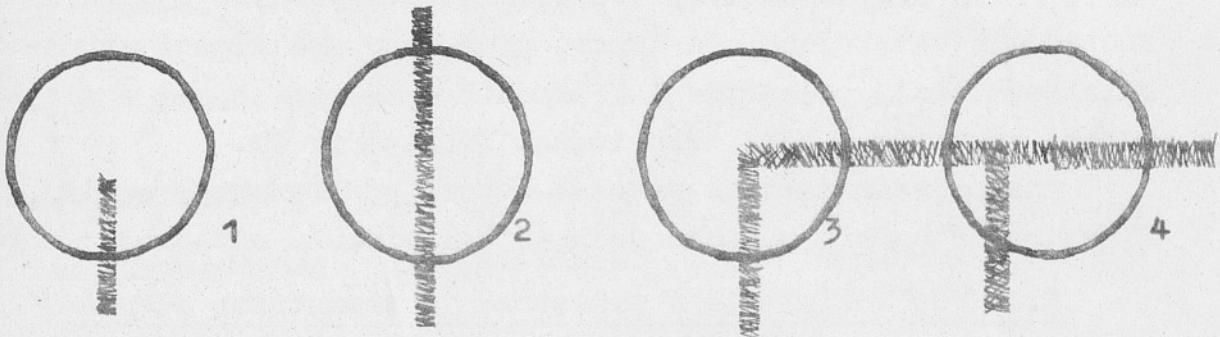
- a) współdziałanie wizualno-funkcjonalne, bez możliwości przemieszczania się,
- oraz b) współdziałanie uniwersalne i wizualno-użytkowe.

TABLICA 28

przedstawia symbole graficzne przestrzeni czynnościowych i ich współzależności stosowane w praktyce projektowania mieszkań, te które udało się autorowi na podstawie selekcji materiału dostępnego wybrać jako przykłady.

Przedstawiono pięć charakterystycznych wariantów współdziałania przestrzeni czynnościowych z przestrzenią zewnętrzną oraz tyleż przykładów współdziałania z przestrzenią wewnętrzną.

CECHY PRZESTRZENI FUNKCYJNYCH;
SYSTEM KOMUNIKACJI.

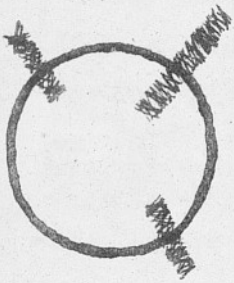
docelowy,

przelotowy,

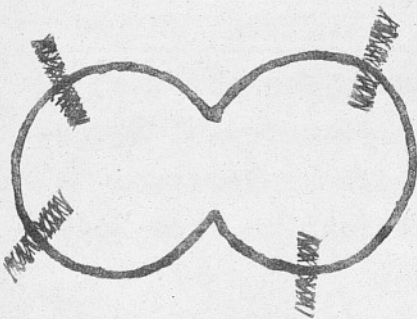
dwu-kierunkowy,

trój-kierunkowy,

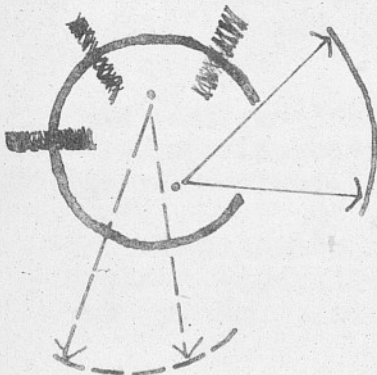
CECHY PRZESTRZENI KOMUNIKACYJNYCH.

sambistnienie, jednoplanowość,
system wydzielenia. litera "O, I".
PRZESTRZEŃ W KSZTAŁCIE LITERY "O I"

wieloplanowość, litera "L, T".
PRZESTRZEŃ W KSZTAŁCIE LITERY "L I.T."

wieloplanowość, współdziałanie
z przestrzenią otaczającą.

2.5. SYSTEM KOMUNIKACJI

Elementem dojścia - wejścia do danej przestrzeni jest:

- a) ruchowy fragment płaszczyzny tworzącej (drzwi) o wymiarach nawiązujących do antropometrycznych użytkownika,
- b) płaszczyzna pozorna łącząca przestrzenie.

W przykładach występują przestrzenie o jednym- dwu i trzech punktach wejściowo-wyjściowych. Będą to odpowiednio systemy:

- 1 - docelowy,
- 2 - przelotowy,
- 3 - dwukierunkowy,
- 4 - trójkierunkowy.

Cechy przestrzeni komunikacyjnych

Przestrzenie komunikacyjne - korytarze, analogicznie jak pozostałe przestrzenie czynnościowe mieszkań posiadają cechy samoistnienia lub współdziałania.

Bazują one na systemach:

- a. Wydzielenia - jednoplanowości, łączenia z przyległymi przestrzeniami ruchomą płaszczyzną użytkową.
- b. Połączenie na zasadzie współdziałania - przenikania przestrzeni w wymiarze gabarytu jednej z płaszczyzn tworzących.
- c. Połączenie na zasadzie zmienności - ruchomą płaszczyzną przesuwaną o gabarycie jednej z płaszczyzn.

Rys. 29. przedstawia systemy komunikacyjne oraz cechy przestrzeni korytarzowych występujące w przykładach przytoczonych w pracy mieszkań.

3. WNIOSKI AUTORA

Postęp europejski w dziedzinie organizacji przestrzeni mieszkań cechuje się precyzowaniem podstawowych czynności domowników.

Architektonizacja, posługując się różnorodnymi formami kształtowania przestrzeni wyznacza znaczenie powstałym płaszczyznom, ustala gabaryty.

^{WARUNKI OBECNE}
~~Obecne warunki~~ i prognozy ~~przyszłości~~ organizacji mieszkania, oparte na standaryzacji i typizacji narzucają konieczność zespolenia czy wręcz ujednolicenia gabarytów budowlanych z gabarytami użytkowymi i wyposażeniem.

KONIECZNOŚĆ "OPRZYRZĘDOWANIA" - ERGONOMIZACJI OPTIMALNEJ PRZESTRZENI MIESZKAN STAJE SIĘ FAKTEM BEZSPORNYM W ZAŁOŻENIACH EKONOMICZNYCH I SPOŁECZNYCH ZADAŃ ARCHITEKTA.

Rozdział III

PRZESŁANKI ARCHITEKTONIZACJI MIESZKAN

Podział ^{MIESZKANIA} domu na miniaturowe, wydzielone, samoistniejące przestrzenie nie współdziałające ze sobą wywołuje wrażenie zamknięcia - przytłoczenia.

Powoduje jednakową koncentrację uwagi przy czynnościach o różnych ^{WŁAŚCIWOŚCIACH}.

Podobnie w proporcjach wywołują uczucie zdenerwowania, spotęgowane jeszcze przez podobny przydział funkcji w każdym z nich.

Celem zapoznania się ze ^{OSOBLIWOŚCIĄ} czynności, praca analizuje podstawowe ^{WZGLĘDY} wybranych funkcji, które winny decydować o formie przestrzeni użytkowej.

Są one następujące:

- A. Czynności wypoczynku → ^{CZYNNOŚCI} „WZASU”
- B. Czynności żywienia
- C. Czynności higieny
- D. Czynności wymiany garderoby.

Są to rozważania na bazie:

- a) danych źródłowych,
 - b) fizjologii; ^{BIOLOGII}
 - c) przytoczonych w pracy rozwiązań architektonicznych
- oraz
- d) praktycznej inwentaryzacji czynności użytkownika.

A. ANALIZA PROCESU I PRZESTRZENI WYPOCZYNKU BIERNEGO

1. FIZJOLOGICZNE PRAWIDŁOWOSCI SNU ¹⁾

Sen jest podstawą prawidłowego funkcjonowania organizmów, jest psychicznym i fizycznym wypoczynkiem.

Zapotrzebowanie na sen jest regulowane przez sam organizm, i zależy od wielu czynników takich jak: wiek (patrz tablica 30), stan zdrowia, rodzaj wykonywanej pracy, zależy także od warunków meteorologicznych, nastroju, przeżyć.

"W organizmach istot żywych istnieje pewien rytm między czynnością a odpoczynkiem. Te rytmy biologiczne mogą być dzienne, dobowe, tygodniowe."

W związku z tym sen może stać się wypoczynkiem nocnym, lub wypoczynkiem dziennym, drzemką poobiednią.

Pozycja wypoczynku, a szczególnie wypoczynku długotrwałego jakim jest sen nocny, to takie ułożenie ciała, przy którym nie występują napięcia mięśni, ewentualnie są one angażowane w minimalnym stopniu. ²⁾

Otoczenie, przestrzeń wypoczynku winno znajdować się w bezruchu, winno mieć zapewnioną izolację od warunków środowiskowych. ³⁾

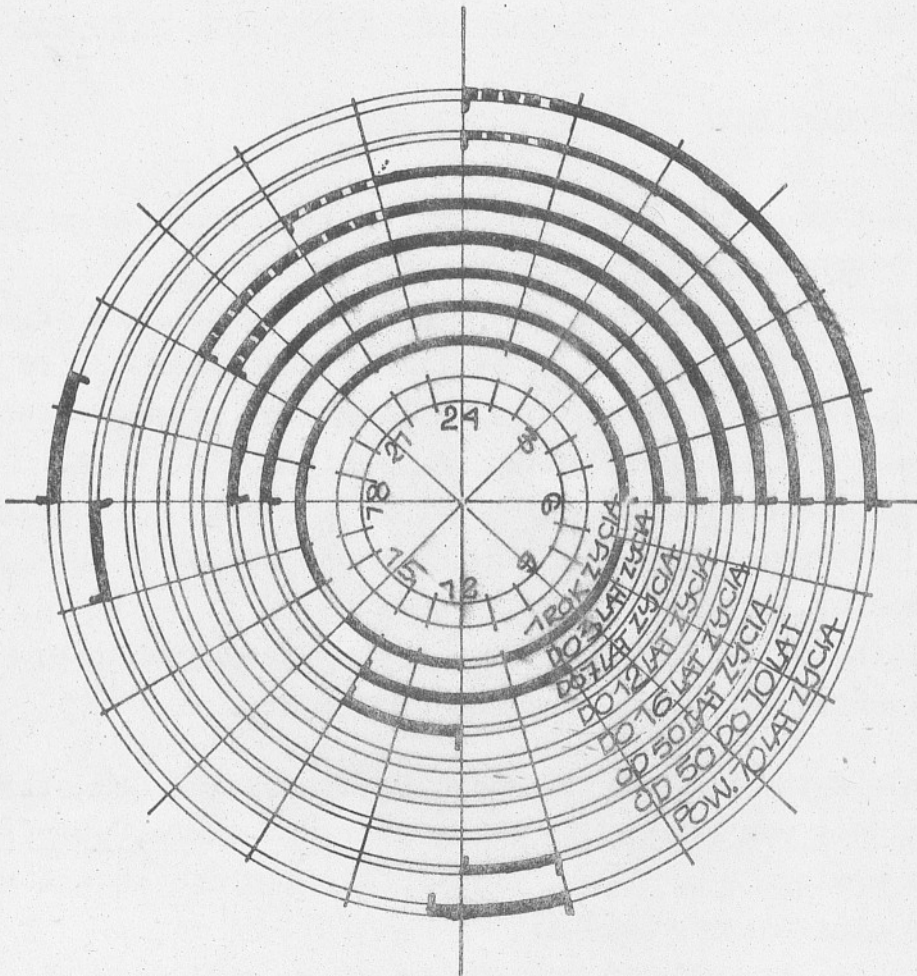
1) Fizjologia, PWN, wyd. IV, I. Litwin, Warszawa 1967 r.

2) Mc Cormick E.J., Antropotechnika. "Przystosowanie konstrukcji maszyn i urządzeń do człowieka".

3) Izolacja akustyczna i wizualna.

TABLICA 30.

DOBOWY OKRES CZASU SNU MIESZKANCA W RÓŻNYCH OKRESACH WIEKU

ilość godz	sen nocny	sen dzienny	okresy wieku
22	18 - 22		okres niemowlęcy do 1 roku
16	12	4	okres po niemowlęcy do 3 lat
14	12	1 - 2	okres przedszkolny do 7 lat
10	10	-	okres szkolny do 12 lat
7 - 10	7 - 10	-	okres dojrzewania do 16 lat
7 - 8	7 - 8	-	do 50 lat
6 - 8	5 - 6	1 - 2	od 50-70 1
7 - 9	5 - 6	2 - 3	pow. 70 1

Kolista wykres doby, uwzględniając "higieniczne" prawidłowości fizjologii, uwidacznia czasookres snu mieszkańców w wieku od 0 do 70 lat.

Powołując się na założenie, że obecne społeczeństwo to "ludzie pracy", koniec wypoczynku może obowiązywać wszystkich domowników, a zatem regulowanie długości snu winno odbywać się wcześniejszą godziną początkową.

Przy założeniu stałej końcowej granicy wypoczynku dla wszystkich grup wiekowych, wyznaczonej na godzinę 6⁰⁰ rano, początkowe okresy wypoczynku wahają się w granicach ± 7 godz.

Zabezpieczając postulaty fizjologii procesu wypoczynku założeniem powszechnym winno być przydzielanie przestrzeni snu dla zbliżonych grup wiekowych użytkowników.

2. MIEJSCE SPANIA I JEGO OTOCZENIE

(skrót danych z literatury)

Miejscem - meblem spania jest płaszczyzna pozioma, prostokątna, o ogólnie przyjętej powierzchni około 2 m^2 , o proporcjach 1:2 (90 x 200).

Umożliwia ona kład ciała w czterech podstawowych płaszczyznach.

Wiadomo jednak, że śpiąc zmieniamy wielokrotnie pozycję ułożenia ciała. Typowy mebel spania pozwala na $1/4$ obrotu ciała w płaszczyźnie poziomej po podłużnej osi w jednym kierunku. Następna zmiana pozycji może odbywać się analogicznie z kładem zwierciadlanego odbicia. Inne kierunki obrotu wymagają podwójnej pracy fizycznej, przesunięcia poziomego i obrotu.

Czy w czasie wypoczynku wskazane jest narażanie śpiącego na wysiłek fizyczny? Należałoby sprawdzić i ewentualnie wyciągnąć wnioski czy wyuczony nawyk korzystania z ograniczonej przestrzeni pozycji snu nie obniża wartości wypoczynku. Jeśli tak, to jaka będzie optymalna wielkość płaszczyzny swobodnych, naturalnych ruchów śpiącego?

Usytuowanie miejsc spania w rozpatrywanych przez autora przykładach (14 przykładów rozwiązań rzutowych) jest różne w odniesieniu do przestrzeni ogólnej - zewnętrznej, oraz przestrzeni wewnętrznej, i nie wydaje się żeby były ustalone prawa, a takie napewno istnieją.

Np. wpływ kierunku ruchu globu ziemskiego. Nie ma także sprecyzowanego określenia wielkości parametrów przestrzennych, które mogą zapewnić postulat dobrej izolacji rzeczywistej, czy pozornej, u domowników różniących się np. wiekiem. Czy np. prost-określna przestrzeń z tradycyjnym schematem pionu, poziomu i kąta prostego, sposób rozdysponowania deta-

li architektonicznych takich jak otwory okienne, drzwiowe, materiał, kolor; sprzyja warunkom stabilizacji, bezpieczeństwa, spokoju.

Czy wagon sypialny ze spiętrzonymi miejscami do spania nie będący w naszej świadomości kabiną czasowego użytkowania, służącą do pokonywania odległości, byłby dobry do spania w normalnych warunkach.

Człowiek dorosły poddany gwałtownym impulsom świadomości bywa zdezorientowany w kierunku poruszenia się. Prawidłowym rozwiązaniem będzie ustawienie mebla do spania wolnostojąco, z uniknięciem przegród w najbliższym otoczeniu śpiącego.

Ludzie ^{NIE NOWOCZESNI} starsi chętniej śpią i przebywają w pomieszczeniach "dużych", niezależnie od technicznej sprawności wymiany powietrza.

Do pewnych ogólnych preferencji dotyczących lokalizacji mebli snu można zaliczyć:

odsuwanie od źródła światła dziennego, oraz
umieszczanie ich nie naprzeciw drzwi. ¹⁾

Z analizy programowej mieszkań ²⁾ pomieszczenia sypialne dzielą się na: sypialnie dzieci, oraz sypialnie rodziców.

W materiałach do projektowania wnętrz mieszkalnych ³⁾ wlicza się; cyt.

cytuje: "następujące czynności przygotowawcze do snu:

- 1) przebieranie się,
- 2) sianie łóżka,
- 3) wyjmowanie pościeli (chowanie i przechowywanie pościeli).

1) Materiały do projektowania wyposażenia wnętrz mieszkalnych, Warszawa 1968, IWP.

2) Mieszkania, układy i elementy funkcjonalne, BPT i st. BM, Warszawa 1964.

3) Instytut Wzornictwa Przemysłowego, "Materiały do projektowania wyposażenia wnętrz mieszkalnych", Warszawa 1968 r.

Przedmiotami niezbędnymi do czynności snu są:

- łóżko,
- materace, poduszki,
- kołdry lub inne przykrycia,
- powleczenie,
- osłona ściany przy posłaniu,
- lampa,
- przystawka do łóżka lub półka (radio, telefon, okulary)
- dywanik,
- pojemnik na pościel,
- krzesło lub stołek na odłożenie bielizny, jeśli nie zostawia się jej w łazience."

Jednocześnie stwierdza się na podstawie badań że:

- "a - zespół czynności funkcji snu wywiera największy wpływ na sposób użytkowania mieszkania,
- b - badania wykazały, że nie każdy członek rodziny korzysta ze swojego posłania, nawet jeśli w domu znajduje się wystarczająca ilość sprzętów do spania,
- c - powszechnie zbyt mało godzin przeznaczają się na sen."

Polemizując na temat takiego stanu faktycznego należy stwierdzić, że funkcja snu nie znalazła odzwierciedlenia w architektonizacji przestrzeni mieszkalnych,¹⁾ gdyż

ad. a - czynności funkcji snu angażują, podporządkowują całą przestrzeń mieszkań, a przecież winny wywierać "największy wpływ" na sposób użytkowania jego składowej części - części jednej, bo są przecież i następne "użytkowania";

ad. b - jeśli przynależny liczbowo sprzęt do spania nie jest wykorzystany, mogą zaistnieć następujące powody:

b₁) niedogodność użytkowania przestrzeni lokalizacji sprzętu,

b₂) niedogodność użytkowania samego sprzętu - złe warunki adaptacji, zbyt duży wkład pracy fizycznej,

b₃) ewentualnie brak pościeli;

1) Patrz tablice 5 i 6 z możliwościami "adaptacji funkcji w przestrzeniach nocnych i dziennych".

ad. c - im więcej godzin snu w czasie doby, mniej godzin przebywania czynnego i **PRZECIWNIE**, mniej godzin snu - dłuższy okres czasu czynnej egzystencji.

Nasuwa się wniosek, że mieszkaniec musi, ewentualnie woli przedłużać okres czasu przebywania czynnego, w związku z tym jego stan bierny (sen) winien posiadać warunki optymalne.

Przeprowadzenie więc dokładnej analizy zjawisk towarzyszących funkcji regeneracji - zdaniem autora jest konieczne.

Analiza czynności życiowych w czasie doby, a postać w której następuje przesłanie jest najprawniejszą w obsłudze.

3.2. - *Przygotowanie przestrzeni spania na dzień znacząco dla wytworzenia atmosfery spokoju, zaskórności, oraz izolacji od elementów otoczenia, które widoczne są specyficznie połączony z widokiem całkowitego złączenia z otoczeniem, który jest przedłużeniem fazy zasypiania.*

3.3. - *Przygotowanie narkotyków do wypoczynku nocnego polega na wyeliminowaniu z dnia czynności, które mogą być czynne z zakresu higieny osobistej.*

Analiza czynności życiowych jest w pewnym stopniu analogiczna:

3.1a - *dotyczy wyeliminowania z dnia czynności, które mogą być czynne z zakresu higieny osobistej,*

3.2a - *dotyczy wyeliminowania z dnia czynności, które mogą być czynne z zakresu higieny osobistej,*

3.3a - *przeprawy narkotyków do wypoczynku nocnego, a więc wymiana garderoby z nocnej na dzienną, czynności higieny, czynności toalety.*

Czynności różni para dnia i tempo ich wykonywania, które powoduje "rozruch" organizmu wypoczynkowego, ponadto są związane z długim listem czynności dziennych, podlegają różnorodnemu czasowemu w dniu czynnej eksploatacji społecznej.

3. ANALIZA CZYNNOSCI TOWARZYSZĄCYCH REGENERACJI NOCNEJ

Oczywistymi czynnościami towarzyszącymi wypoczynkowi nocnemu są:

3.1. - przygotowanie - dostosowanie mebla spania, sprzętu jakim pierwotnie było łóżko, współcześnie mebel kilku funkcyjny, oraz pościeli do procesu wypoczynku.

Przy meblu wielofunkcyjnym czynności przystosowania są skomplikowane; wymagają nakładu siły i czasu.

Mebel ze stałym miejscem usytuowania, z pościelą w jednakowym ułożeniu jest najsprawniejszy w obsłudze.

3.2. - Przygotowanie przestrzeni spania ma duże znaczenie dla wytworzenia atmosfery spokoju, zamkniętości, oraz izolacji od elementów otoczenia, które widoczne ze specyficznego poziomu widokowego człowieka leżącego mogą wyglądać denerwująco i przedłużać fazę zasypiania.

3.3. - Przygotowanie użytkownika do wypoczynku nocnego polega na wymianie ubrania z dziennego na nocne oraz czynnościach z zakresu higieny osobistej.

Analiza czynności pośpie jest w pewnym stopniu analogiczna:

3.1a - dostosowanie mebla s-pania do stanu eksploatawnia dziennego,

3.2a - dostosowanie przestrzeni spania,

3.3a - przygotowanie użytkownika do dziennych czynności, a więc wymiana garderoby z nocnej na dzienną, czynności higieny, czynności toalety.

Czynności różni pora dnia i tempo ich wykonywania. Ranne; powodują "rozruch" organizmu wypoczętego, ponadto są pierwsze z długiej listy czynności dziennych; podlegają rygorowi czasowemu w dnie czynnej eksploatacji społecznej.

Tak więc przed i po procesie nocnej regeneracji zachodzi konieczność wykonania dwu rodzajów czynności przygotowawczych:

3a) czynności ruchowe, których celem jest przystosowanie rzeczy, przedmiotów i przestrzeni,

3b) czynności ruchowe; osobiste przystosowanie użytkownika. (Patrz tablica 31).

ad. 3.1. Rozmiar i uciążliwość czynności przygotowawczych mebla snu zależą będzie od ilości przydzielonych mu funkcji, od stopnia nakładanych potrzeb. Im mniejsza uniwersalność mebla, mniejsze potrzeby; tym łatwiejsza i szybsza obsługa, zbędne czynności dostosowania.

Np: znana ewolucyjna forma mebla zapoczątkowana od "amerykanki" przez tapczany (z alternatywami kształtu użytkowego i różnymi systemami magazynowania pościeli) do mebla wbudowanego łóżko-fotel, łóżko chowane, to postęp w programie użytkowym mebla, to także postęp techniki, ale wyrażony koniecznością obciążenia człowieka obsługą tej techniki, niezależnie od jego predyspozycji czasowych i fizycznych.

To obciążenie czasowe daje wiele godzin pracy, pracy powtarzającej się codziennie, którą trzeba wykonać w imię zyskania niezbędnej czasem powierzchni 2 m^2 .

ad. 3.2. Adaptacja przestrzeni spania do zapewnienia potrzeb użytkowania nocnego zależą także będzie od programu użytkowego.

Całodobowe użytkowanie przestrzeni wymaga adaptacji na dzień i noc. Jedynie program użytkowy przestrzeni, ograniczony wyłącznie do zaspokojenia potrzeb z zakresu regeneracji w pozycji leżącej nie wymaga adaptacji, nie wymaga pracy fizycznej.

(Sen i wypoczynek wynika z konieczności rytmicznego, systematycznego regenerowania organizmów, likwidowania stanu zmęczenia, a także znużenia.)

Czynności dotyczące przystosowania przedmiotów i przestrzeni do użytkowania nocnego to czynności pośrednie.

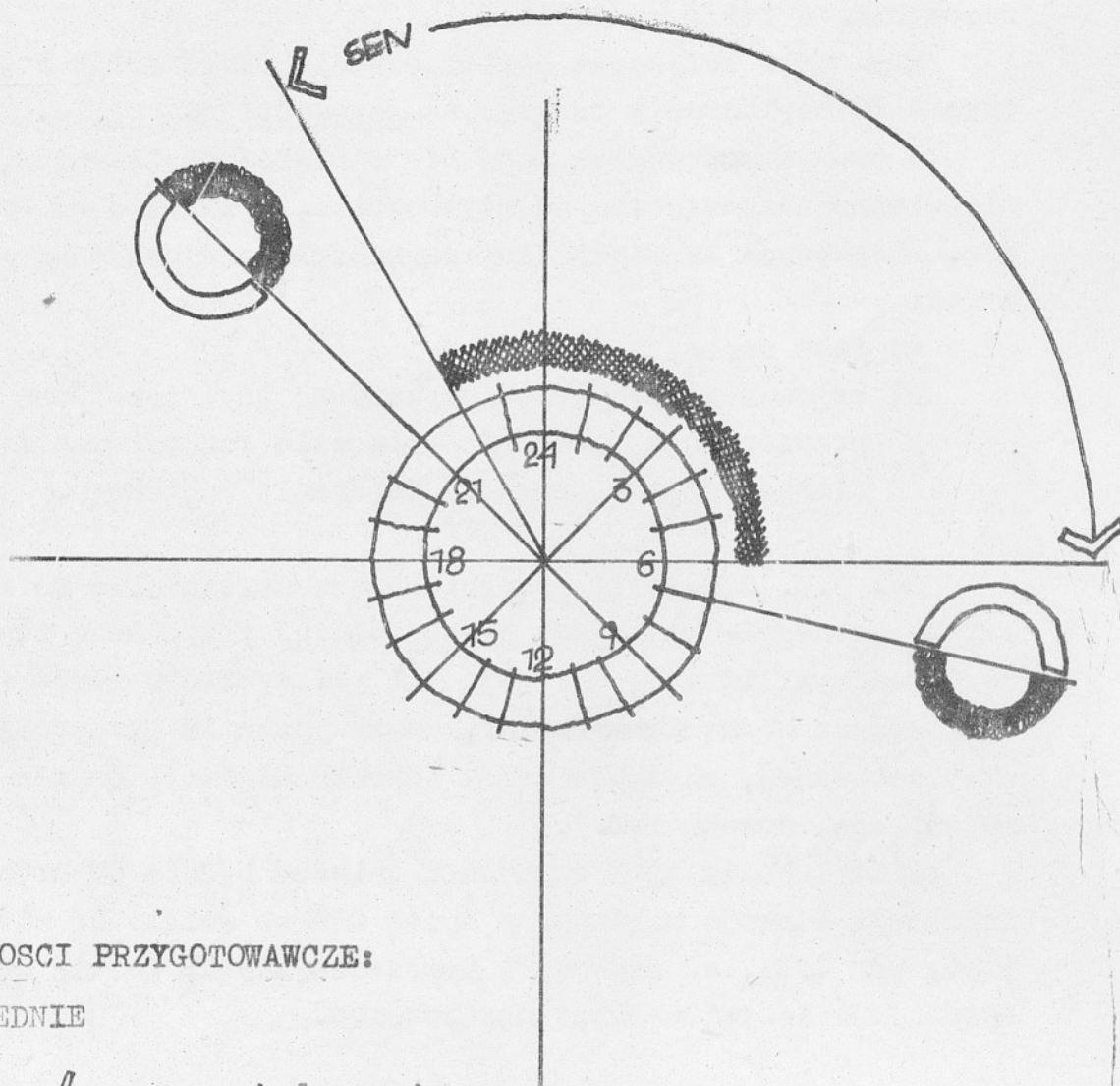
W pewnych ~~przy~~ przypadkach mogą nie obciążać użytkownika, są niezależne bezpośrednio od użytkownika, a zależne od warunków. Następuje to wtedy gdy czynności te wykonywane są przez:

- a) inną osobę,
- b) czynności nie trzeba wykonywać gdyż mebel snu i przestrzeń są podległe wyłącznie funkcji snu i ograniczają się do prostego działania ruchowego.

ad. 3.3. Czynności przygotowujące użytkownika do wypoczynku nocnego - czynności bezpośrednie przypisane zostały poziomem cywilizacji, polegają one na: wymianie garderoby z dziennej na nocną i przeciwnie, magazynowania garderoby nieeksploatowanej, czynnościach z zakresu higieny, (mycie wodne, maguillage, masaże itf.).

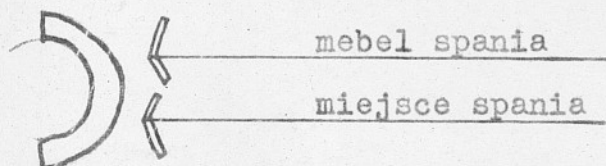
Czas trwania tych czynności zależy będzie od architektonizacji funkcji higieny, w dużej mierze zależy od wieku i płci, pór roku, od czynności poprzedzających, zależy od predyspozycji indywidualnych użytkownika.

DOBOWY CYKL CZYNNOŚCI TOWARZYSZĄCYCH FUNKCJI REGENERACJI NOCNEJ.

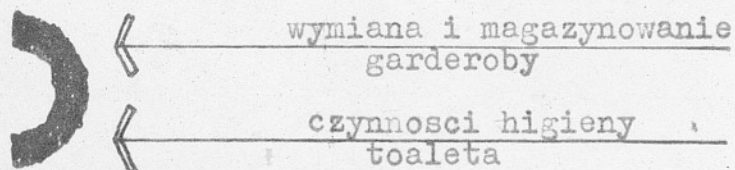

CZYNNOŚCI PRZYGOTOWAWCZE:

POSREDNIE

BEZPOSREDNIE

Rozpatrywanym rytmem biologicznym regeneracji jest doba. Zmęczenie czynnościami dziennymi przejawia się w stopniowym zmniejszaniu się sprawności działania, zwolnioną reakcją lub jej zanikiem na pewne bodźce, wreszcie poczuciem senności. Zmęczenie to znika po dostatecznie długim i właściwym wypoczynku - śnie nocnym.

Ponieważ zespół czynności związanych z wypoczynkiem powtarza się cyklicznie, niezmiennie, a wykonywanie ich w warunkach uciążliwych może wywierać ujemny wpływ na sam przebieg procesu wypoczynku lub wywierać ujemny wpływ psychiczny wywołujący stan znużenia, przeto:

funkcja snu w organizacji przestrzeni mieszkalnych winna opierać się na przesłankach rygoru, ustaleń i zmienności.

Sprawność cyklu czynności towarzyszących funkcji regeneracji zależeć będzie od:

- 1) stopnia uniwersalności mebla spania, architektonizacji najbliższego otoczenia,
- 2) architektonizacji, lokalizacji oraz stopnia uniwersalności przestrzeni spania,
- 3) dyslokacji i architektonizacji funkcji zespolonych - towarzyszących.

Ideogram czynności bezpośrednich może mieć następującą kolejność:

Przed snem:

- 1) rozbieranie garderoby daytimej i bezpośrednie magazynowanie,
- 2) mycie wodne, odwadnianie, maguillage,
- 3) ubranie garderoby nocnej,
- 4) czynności kładzenia się,
- 5) czynności relaksowe,
- 6) zasypianie, sen.

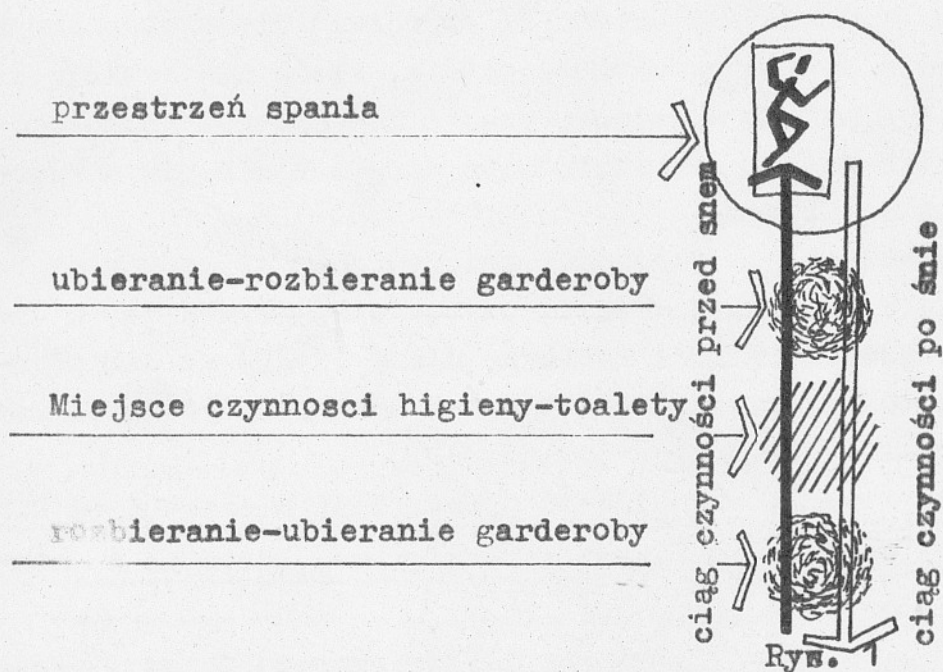
Sen poprzedza faza zasypiania, ogólnego odprężenia, relaksu (czytanie, picie mleka), stopniowego zaniku świadomości. Budzenie się w normalnych warunkach następuje samoczynnie, może być nawykiem nauczonym, ewentualnie może nastąpić pod wpływem bodźców zewnętrznych.

Po śnie:

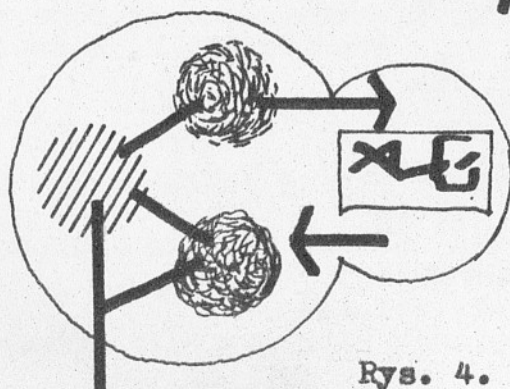
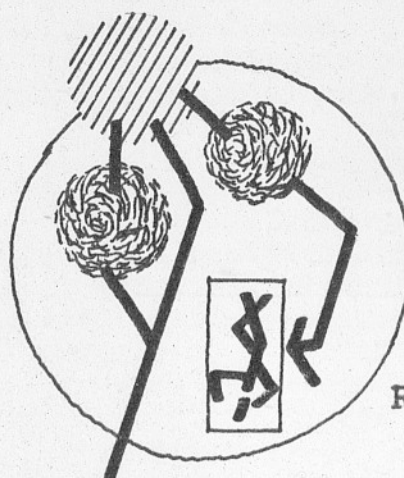
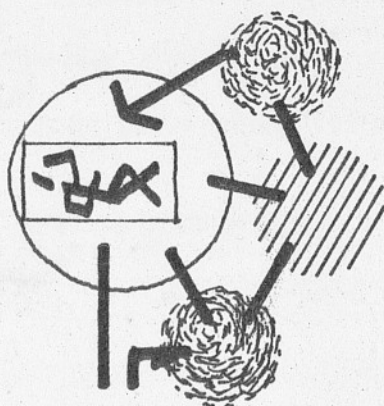
- 1) budzenie się,
- 2) czynności relaksowe - doping wstawania,
- 3) czynności wstawania,
- 4) rozebranie garderoby nocnej łącznie z przechowaniem,
- 5) mycie, pielęgnacja skóry,
- 6) ubieranie garderoby daytimej.

Przestrzeń winna zapewnić potrzeby, ich chronologiczny cykl, optymalną odległość. (Patrz tablica 32).

IDEOGRAM CZYNNOŚCI BEZPOŚREDNICH
TOWARZYSZĄCYCH FUNKCJI REGENERACJI NOCNEJ.

ALTERNATYWY UKŁADÓW PRZESTRZENI CZYNNOSCIOWYCH:

IDEOGRAM CZYNNOSCI BEZPOSREDNICH

Rys. 1, tablica 32 - cykl czynności bezpośrednich wykonywany w przestrzeniach następujących po sobie w linii prostej.

Ponieważ miejsce spania nocnego może także służyć jako miejsce wypoczynku w czasie dnia (drzemki poobiedniej), relaksu biernego, ciąg przestrzeni winien ulec poprawkom polegającym na dojściu do przestrzeni wypoczynku z pominięciem czynności ~~bezpośrednich~~, ewentualnie z częściowym ich wykorzystaniem (rys. 2).

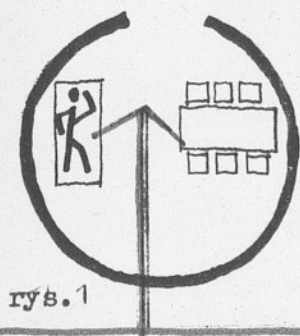
Rys. 3 jest przykładem adaptacji czynności bezpośrednich w przestrzeni spania, co powoduje koncentrację uwagi użytkownika, mobilizuje, odciąża komunikację i skraca ją, wyrabia odpowiedzialność, zapewnia izolację.

Rys. 4 przedstawia przykład skomasowania czynności funkcji indywidualnych użytkownika, przy równoczesnej izolacji potrzeb osobistych (wydzielenie najbliższego otoczenia funkcji snu).

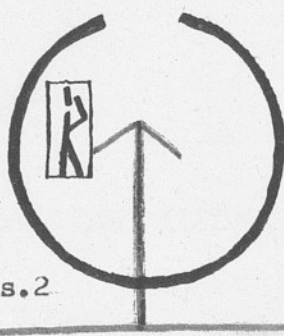
Rys. 1 i 2 może interpretować przestrzenie wymiany garderoby i higieny jako przestrzenie wspólne dla wszystkich użytkowników mieszkania, rys. 3 i 4 to przykład przestrzeni indywidualnych użytkownika.

TABLICA 33.

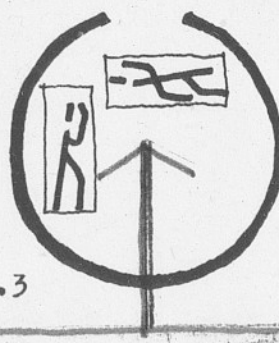
GRAFICZNA ANALIZA WYPOSARZENIA PRZESTRZENI SYPIALNEJ DZIECI.

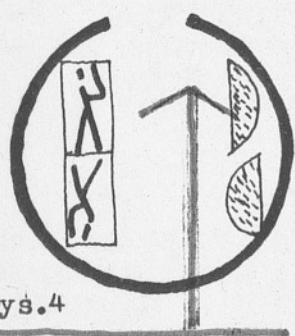
rys.1

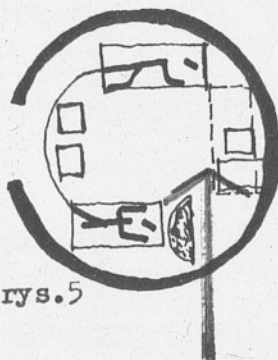
rys.2

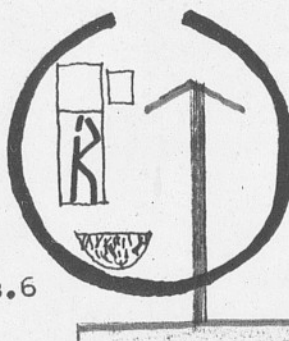
rys.3

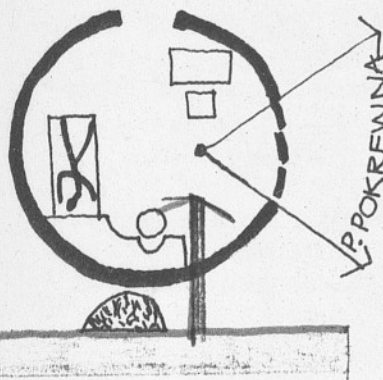
rys.4

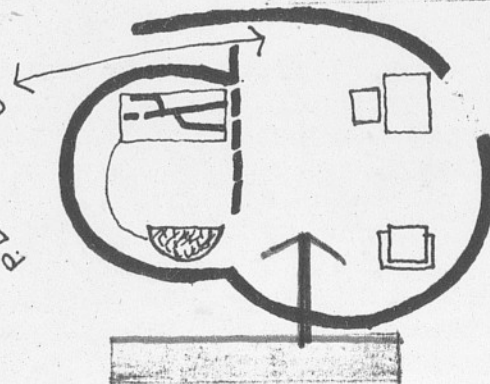
rys.5

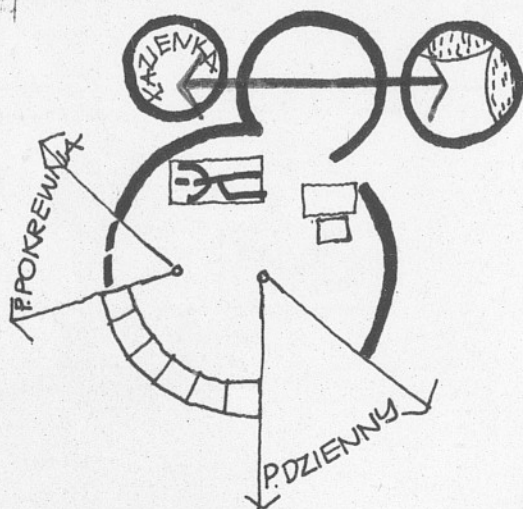
rys.6

rys.7

rys.8

rys.9

4. PRZYKŁADY ARCHITEKTONIZACJI PRZESTRZENI FUNKCJI SPANIA

Z przytoczonych w pracy 14 rzutowych rozwiązań mieszkań udało się na podstawie analizy wyłowić 9 charakterystycznych schematów przestrzenno-funkcjonalnych o różnej interpretacji architektonizacji funkcji snu.

4.1 - Analiza wyposażenia przestrzeni pokoju sypialnego

Dzieci

Tablica 33, rys. 1, 2, 3 (przykład graficzny 8, 10, 7) - przestrzeń sypialna o gabarytach neutralnych, nie związanych z "wielkością modułową" ¹⁾ funkcji snu, przestrzeń oddana użytkownikowi do jego indywidualnych możliwości dysponowania w zaspakajaniu potrzeb oraz wyposażenia. Przestrzenie prostokreślne, jednoplane.

Wyposażenie: otwór użytkowy drzwiowy, otwór okienny.

Rys. nr 1 przedstawia funkcję snu w przestrzeni wielofunkcyjnej o znaczeniu społecznym (pokój dzienny).

Przy założeniu wykorzystania tej przestrzeni na użytek indywidualny członka rodziny - dziecka (od 0 do 16 lat życia) wystąpią okresy uciążliwości i ograniczenia funkcji nakładających się, np. konsumpcja posiłków wraz z całym cyklem organizacyjnym musi być podporządkowana czasookresowi snu dziecka, który waha się skokami w zależności od wieku od 22 do 7 godzin na dobę.

Wyposażenie przestrzeni: otwór okienny, otwór drzwiowy.

Rys. 4 (przykład graficzny nr 4) - przykład przestrzeni sypialnej podporządkowanej funkcji snu (narzucone gabaryty przestrzenne jednoznacznie określają ustawienie mebli spania 2 osób - bez alternatyw) oraz narzucają funkcje towarzyszące - cykl wymiany garderoby.

Wyposażenie przestrzeni: otwór okienny, otwór drzwiowy, pojemnik na garderobę.

Rys. 5 (przykład graficzny nr 11) - przedstawia narzucone przez twórcę rozwiązanie przestrzeni dla 3 osób z funkcją snu, pracy, zajęć innych oraz wymianę i magazynowanie garderoby, przy uniezależnieniu od siebie w pewnym sensie przestrzeni tych funkcji. To znaczy: optyczne wydzielenie miejsc spania, wydzielona przestrzeń krzątania się przy magazynowaniu garderoby.

Wyposażenie przestrzeni: otwór okienny, otwór drzwiowy, pojemnik na garderobę, 3 meble spania, meble pracy umysłowej.

¹⁾ Wielkość modułowa to pojęcie określające nawiązanie przestrzeni do gabarytu mebli i antropometrycznego gabarytu użytkownika wykonującego podstawowe czynności funkcji snu.

Rys. 6 i 7 (przykład graficzny nr 9 i nr 6) - rozwiązanie przestrzeni z funkcją snu, pracy umysłowej zajęć innych, magazynowaniem i wymianą garderoby, oraz czynnościami toalety dla jednej osoby. Rysunek nr 6 przedstawia przestrzeń zamkniętą, jednoplanową. Rysunek nr 7 to przykład przestrzeni zmiennej, stan pierwszy - przestrzeń jednoplanowa, indywidualna oraz stan drugi - współegzystencja przestrzeni i osób w ramach funkcji pokrewnych.

Wyposażenie przestrzeni: otwór drzwiowy, okienny, pojemnik na garderobę, mebel spania, mebel pracy umysłowej. W rysunku nr 7 przestrzeń zmienna, jedno- lub wieloplanowa.

Rys. 8 (przykład graficzny 13) - interesujący przykład wydzielenia przestrzeni zaspokojenia potrzeb "osobistych" ¹⁾ z osobistą interpretacją zaspakajania, oraz przestrzeni potrzeb natury indywidualnej - wypoczynek, nauka, współżycie domowników (przynależność domowa), współżycie społeczne z alternatywnymi połączeniami komunikacyjnymi; gość - domownik; połączenie komunikacyjne "osobiste", połączenie "społeczne".

Wyposażenie przestrzeni: otwór drzwiowy, okienny, pojemnik na garderobę, pojemniki inne, mebel spania, mebel pracy oraz trzy warianty zmienności przestrzeni:

- 1) przestrzeń czynności osobistych,
- 2) przestrzeń czynności indywidualnych,
- 3) przestrzeń łącząca czynności indywidualne i zbiorowe.

Rys. 9 (przykład graficzny 12) - przykład zorganizowanej przestrzeni z "kompletem" wyposażenia do zaspokojenia indywidualnych potrzeb użytkownika.

Zorganizowane funkcje: sen, wypoczynek bierny, praca, wymiana, magazynowanie i renowacja garderoby, higiena, współżycie rodzinne, współżycie jednostkowe - pokrewne.

Wyposażenie przestrzeni - dwie przestrzenie wydzielone: zespół urządzeń higieniczno-sanitarnych, zorganizowana przestrzeń o różnych formach magazynowania, renowacji i wymiany pierwsza - mebel spania, mebel pracy, ²⁾ pojemnik rzeczy innych, otwór okienny, oraz alternatywna zmienność przestrzeni:

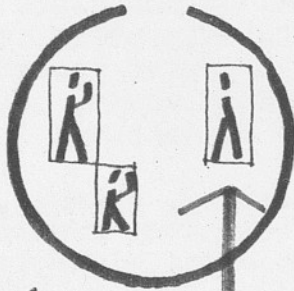
- 1) wydzielenie przestrzeni czynności indywidualnych,
- 2) symbioza przestrzeni czynności i osób pokrewnych, ³⁾
- 3) symbioza przestrzeni czynności zbiorowych.

1) Potrzeby "osobiste" - uniezależnienie zachowań od zjawisk otaczających, stopień rozwojowy swobód i poczynąć indywidualnych.

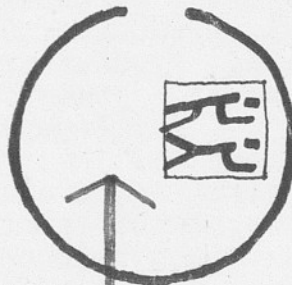
2) Meblem pracy umysłowej autor określa stały zestaw urządzeń pozwalających na pracę pisemną czy rysunkową w pozycji siedzącej, którego gabaryty i wygląd zewnętrzny pozostaje w ścisłej zespolonej korelacji z ogólną przestrzenią i z jej strefami.

3) Usługi, przestrzeń pokrewna, współżycie pokrewne, przestrzeń analogicznych potrzeb, analogicznego przeznaczenia, w tym wypadku dwie przestrzenie sypialne dzieci (współżycie dzieci).

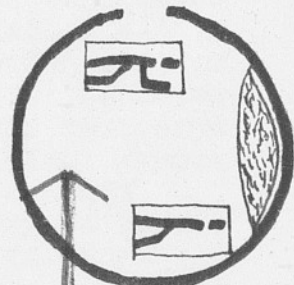
GRAFICZNA ANALIZA WYPOSAŻENIA PRZESTRZENI SYPIALNEJ RODZICÓW

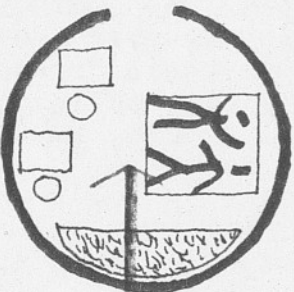
rys.1

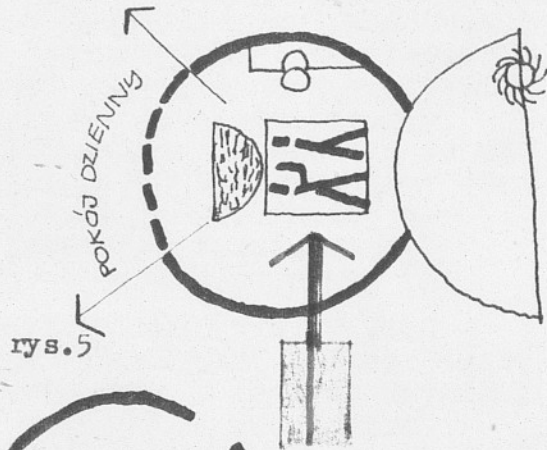
rys.2

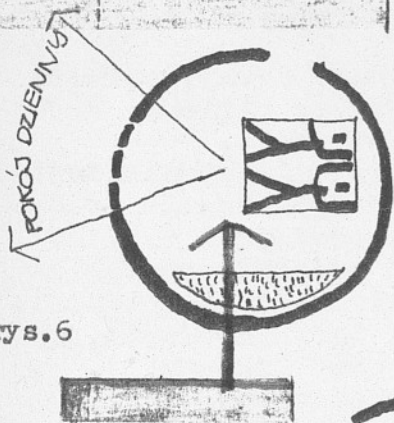
rys.3

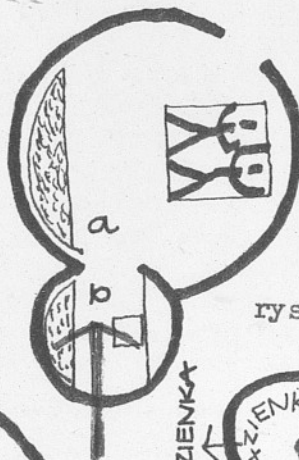
rys.4

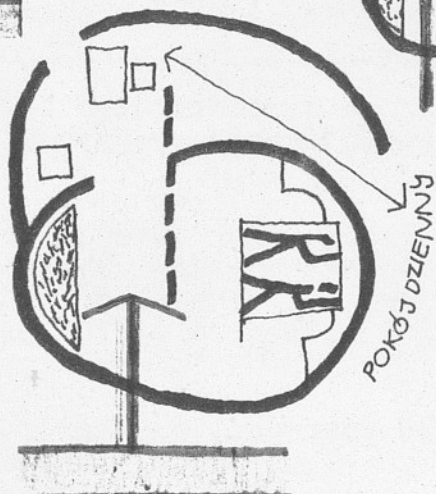
rys.5

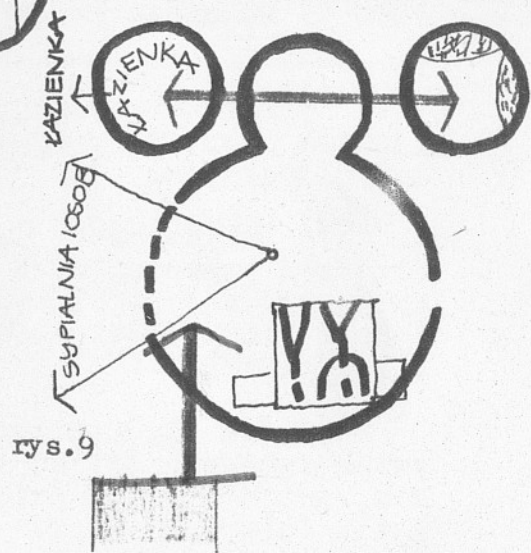
rys.6

rys.7

rys.8

rys.9

4.2. - Analiza wyposażenia pokoju sypialnego 2 osobowego

Rodzice

Rys. 1 (przykład graficzny 1), rys. 2 (przykład graficzny 5)

Przestrzeń o gabarytach neutralnych niezwiązanych z wielkością modułową funkcji snu. Ze względu na swoją uniwersalność kształtu oraz dyslokację w obrębie mieszkania mogą być z jednakowym powodzeniem przestrzeniami innych funkcji np. pokojem sypialnym dzieci, pokojem dziennym (rys. 1 bliższy kontakt z kuchnią, patrz tablica 12), jak również mogą adoptować anonimowy zestaw wyposażenia meblowego. Tak więc w obu przykładach przydzielenie funkcji to zjawisko formalne. Twórca poza decyzją zamknięcia przestrzeni o niczym innym decydować nie zamierzał. Przestrzeń funkcyjna rys. 1 jest zaprogramowana na ograniczony czasookres.¹⁾

Wyposażenie przestrzeni: otwór drzwiowy, otwór okienny.

Rys. 3 (przykład graficzny 4)

Przestrzeń pozornie nie nawiązuje do wielkości modułowej funkcji snu, chociaż narzuca jednostajne rozstawienie mebli. Umieszczenie np. typowego zestawu mebli sypialnienych jest niemożliwe. Uciążliwe jest także korzystanie z magazynu garderoby znajdującego się w najdalszej strefie pokoju (w stosunku do elementu wejścia).

Wyposażenie przestrzeni: otwór drzwiowy, okienny, magazyn garderoby

Rys. 4 (przykład graficzny nr 9)

Przestrzeń wyposażona w meble pracy umysłowej, pracy domowej, pojemnik na garderobę, podwójny mebel snu.

Rys. 5 (przykład graficzny 11)

Przedstawia narzucone przez twórcę rozwiązanie przestrzeni pokoju sypialnego, pozwalające na wydzielenie czynności towarzyszących funkcji wypoczynku.

Jest to przestrzeń wieloplanowa złożona z poszczególnych segmentów. Pokój dzienny, przestrzeń wymiany i magazynowania garderoby z wariantami zamknięcia i otwarcia, przestrzeń snu, kosmetyki, przestrzeń zewnętrzna w formie loggi.

¹⁾ Wg przepisów P.N.B. dziecko do lat 7 może spać w pokoju rodziców.

Wydzielenie czynności to ład w przestrzeni, możliwość pełnej swobody działania - niezależność.

Wyposażenie przestrzeni: pojemnik na garderobę jako element dwoistości, przysłona ruchoma, otwór drzwiowy, otwór okienny, przestrzeń zewnętrzna, mebel spania, mebel toalety.

Rys. 6 (przykład graficzny 3).

Przestrzeń sypialna z alternatywą zmienności: wydzielona oraz wieloplanowa, łączona z pokojem dziennym ściennym elementem ruchomym.

Wyposażenie: oprócz elementu dwoistości otwór drzwiowy, okienny, pojemnik na garderobę, podwójny mebel spania.

Rys. 7 (przykład graficzny 14)

Przykład ten cechuje dwoistość przestrzeni:

przestrzeń a. - sen i magazyn garderoby,
przestrzeń b. - wymiana, magazynowanie i renowacja garderoby, toaleta.

Rys. 8 (przykład graficzny nr 13)

Przykład wydzielenia przestrzeni podległej czynnościom indywidualnym i osobistym (przykład analogiczna jak przestrzeń z rys. 8 p. syp. dzieci). Pełna komasacja czynności, przy równoczesnej możliwości wydzielenia. Interesujące połączenia komunikacyjne: połączenie usługowe; ośrodek higieny i kontrola dziecka, oraz połączenie komunikacyjno-przestrzenne na zasadzie zmienności części indywidualnej z częścią wspólną mieszkania.

Wyposażenie przestrzeni: otwór drzwiowy, okienny, pojemniki na garderobę, pojemniki inne, mebel wypoczynku biernego, mebel pracy, element zmienności przestrzeni.

Rys. 9 (przykład graficzny nr 12)

Przykład zorganizowanej przestrzeni z pełnym kompletem wyposażenia zaspakajającego indywidualne potrzeby użytkownika (przykład analogiczny jak rys. 9 - sypialnia dziecka). Zorganizowane funkcje: sen, wymiana, magazynowanie i renowacja garderoby, higiena, toaleta. Przestrzeń sypialna i przestrzeń higieny z alternatywą zmienności, (możliwość połączenia przestrzeni snu rodziców z przestrzenią sypialną dziecka, możliwość połączenia przestrzeni higieny rodziców z przestrzenią higieny dziecka, co daje pełny asortyment możliwych usług.

Wyposażenie przestrzeni: otwory drzwiowe, okienne, podwójny zestaw mebli spania, wydzielona przestrzeń "garderoby" element zmienności przestrzeni, przestrzeń higieny.

5. WNIOSKI Z PRZYKŁADÓW ROZWIĄZAŃ ARCHITEKTONICZNYCH

Z analizy przykładów rozwiązań architektonicznych wynika, że przykład przedstawiony w rysunkach nr 8 - tabela 33 i 34 to najciekawsza, a zarazem prawidłowa interpretacja funkcji snu, i zespołu funkcji towarzyszących. Architektonizacja przestrzeni wydzielająca funkcję indywidualną i funkcję osobistą w prosty sposób zaspakaja szeroki wachlarz możliwości użytkowania przy pełnym zachowaniu intymności i "osobistego ja" użytkownika. Tak pomyślana architektonizacja powoduje minimalny nakład pracy przy czynnościach pośrednich. Dyslokacja, czynności bezpośrednich, prawidłowe czynności higieny i wymiana garderoby łączą się logicznie z dyspozycją funkcjonalną i przestrzenną całości mieszkania.

6. WNIOSKI AUTORA

1. Najkorzystniejszą formą przestrzeni służącej do zaspokojenia funkcji snu jest forma przestrzeni wydzielonej, posiadająca cechy rzeczywistej, czy pozornej jednoplanowości - samoistnienia.

Samoistnienie przestrzeni jest bowiem w odczuciu psychicznym domownika - przynależnym mu ośrodkiem, jest miejscem odnalezienia się, zabezpieczeniem "Człowieczego Ja", jest mobilizującą własnością.

2. Przestrzeń winna służyć wyłącznie potrzebom regeneracji organizmów mieszkańców, jakim jest sen nocny, sen czy bezruchowy relaks dzienny.

Inne funkcje spowodują nakład pracy i czasu na adaptację przestrzeni, co przekreśli jej znaczenie pierwsze - "podporządkowanie potrzebom" mieszkańca - doprowadzić może bowiem do podporządkowania sytuacjom, do uzależnienia czynności.

3. Łączenie w przestrzeni sypialnej czynności pokrewnych oraz funkcji pracy dla dwu użytkowników będących w okresie wieku młodzieżowego, wydaje się nieprawidłowe (co nie jest regułą) ze względu na możliwość występowania konfliktów czynnościowych. (Rys. 4 - Tabela 33 i tabela 13 przykład 4).

4. Architektonizacja przestrzeni winna w sposób jednoznaczny określić minimalny zestaw czynności poprzedzających i następujących po regeneracji.

5. Udział twórcy w decyzji organizacyjnej przestrzeni winien być całkowity.

Regulacyjny posiłek składa się z artykułów roślinnych, zwierzęcych i wody. Artykuły te przechodzą cały szeregowany proces technologiczny, zwany procesem kulinarnym, w efekcie którego artykuły przybierają postać posiłków znanych z nazwy: śniadanie, obiad, kolacja.

1.2. Rozłożenie ilościowe pokarmów w czasie dnia

W "Higienie odżywiania" I. Łasowski podaje, że rozłożenie ilościowe pokarmów w czasie dnia winno być następujące:

przy trzech posiłkach dziennie - śniadanie ok. 25%, obiad 40%, kolacja 35% ośrodkowej racji żywieniowej, przy czterech posiłkach dziennie - pierwsze śniadanie 20%, drugie 10%, obiad 40%, kolacja 30% ośrodkowej racji żywieniowej. Tabela 35 rys. 2.

1) W. Romanowski - "Przemiana materii oraz odżywianie" Encyklopedia Zdrowia, IV wyd., Warszawa 1967.

B. ANALIZA PRZESŁANEK I PRZESTRZENI PROCESU ŻYWIENIA

1. PROCES ŻYWIENIA - POKARM

Pożywienie - pokarm; jest to zespół substancji pobieranych z zewnątrz przez żywe organizmy.

Prawidłowe pożywienie polega na dostarczeniu organizmowi surowców, które po odpowiednim przerobieniu zostaną użyte na budowę nowych i odbudowę zniszczonych tkanek, do wytwarzania energii niezbędnej do utrzymania procesów życiowych.

1.1. Fizjologiczne przesłanki procesu żywienia ¹⁾

Do podstawowych składników pożywienia należą: białka, węglowodany, tłuszcze, witaminy, składniki mineralne i woda.

Ogólne zasady żywienia opierają się na następujących założeniach:

1. Kaloryczna wartość odżywienia powinna odpowiadać przemianom materii danej jednostki, w związku z tym ilość pożywienia winna być odpowiednio różna dla różnych grup wiekowych i zawodowych. ~~GRUP ZAWODOWYCH.~~

2. Przy zachowanym poziomie kalorycznym należy zagwarantować pewną proporcjonalność składników pożywienia.

Najbardziej korzystną proporcją składników jest: 15% białka, 65% węglowodanów, 20% tłuszczów, przy czym w białku około 50% składników pochodzenia zwierzęcego.

3. Pożywienie winno zawierać dostateczną ilość witamin i składników mineralnych.

Racjonalny posiłek składa się z artykułów roślinnych, zwierzęcych i wody. Artykuły te przechodzą cały skomplikowany proces technologiczny, zwany procesem kulinarnym, w efekcie którego artykuły przybierają postać posiłków znanych z nazwy: śniadania, obiady, kolacje.

1.2. Rozłożenie ilościowe pokarmów w czasie dnia

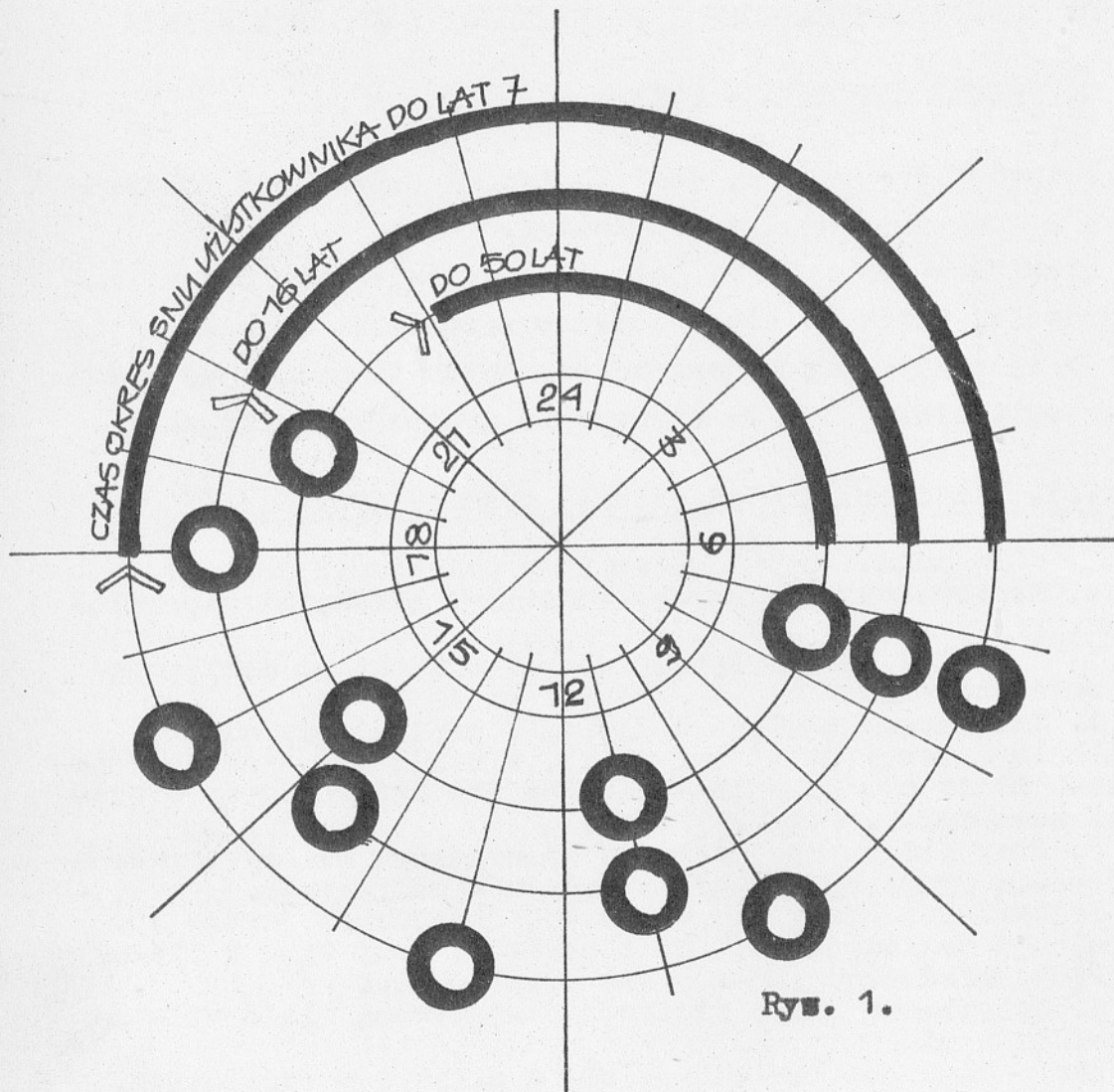
W "Higienie odżywiania" I. Leowski podaje, że rozłożenie ilościowe pokarmów w czasie dnia winno być następujące:

przy trzech posiłkach dziennie - śniadanie ok. 25%, obiad 40%, kolacja 35% całodiennej racji żywnościowej,

przy czterech posiłkach dziennie - pierwsze śniadanie 20%, drugie 10%, obiad 40%, kolacja 30% całodiennej racji żywnościowej. Tablica 35 rys. 2.

¹⁾ W. Romanowski - "Przemiana materii oraz odżywianie" Encyklopedia Zdrowia, IV wyd., Warszawa 1967.

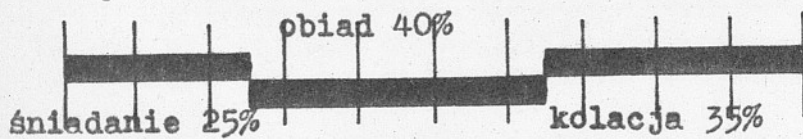
TEORETYCZNY IDEOGRAM DOBOWEGO ROZŁOŻENIA W CZASIE
SPOŻYWANIA POSIŁKÓW DLA TRZECH GRUP WIEKU NA PODSTAWIE
PRAWIDŁOWOSCI FIZJOLOGICZNEJ REGENERACJI - ŻYWIENIE,
SEN

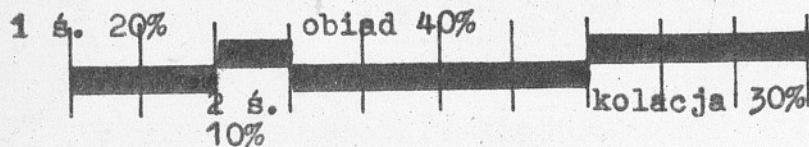
Rys. 1.

IŁOŚCIOWE ROZŁOŻENIE POKARMÓW W CZASIE

żywienie trzy razowe

żywienie cztero razowe

oznaczenia
 czas snu
 posiłki

Rys. 2.

1.3. Praktyczna inwentaryzacja częstotliwości spożywania posiłków (patrz tablica 35, rys. 1)

Rozłożenie posiłków w czasie jest różne, zależy od wielu czynników takich jak: wiek, stan zdrowia, okresy pracy (przebywanie poza domem). Z punktu widzenia "Higieny odżywiania" ważne jest przestrzeganie jednakowych pór dziennych spożywania posiłków.

Można wykreślić teoretyczny ideogram dobowej częstotliwości spożywania posiłków, uwzględniając np. czas - okres snu poszczególnych grup wiekowych. Jak widać na wykresie kolistym doby, pory spożywania posiłków są różne.

Z doświadczeń praktycznych wiadomo jednak, że pory konsumpcji posiłków są uwarunkowane czasem:

- 1) okresem czasu przebywania w domu,
- 2) okresem czasu potrzebnego do przygotowania posiłków,
- 3) okresem czasu zajęć wykonywanych przed i po.

Im jednak większa liczebnie rodzina o zróżnicowanej strukturze wieku, tym dłuższy i częstszy cykl pracy w ośrodku kulinarnym.

Cechą różniącą posiłki jest (jak już zaznaczono) procentowa ilość racji żywnościowych oraz zwyczaje i obowiązki domowników.

Śniadanie - pierwszy posiłek dnia.

Czas przygotowania i konsumpcji podlega rygorowi czasowemu, domownicy przygotowują się do opuszczenia mieszkania - do pracy.

Obiad spożywa się z reguły po pracy zawodowej. Pora obiadu winna być relaksem fizycznym i psychicznym domowników, a także osób czy osoby przygotowujących posiłek.

Ośrodek pracy kulinarnej powinien w związku z tym zapewniać optymalne warunki wykonywania pracy fizycznej przy przygotowaniu a także wydawaniu do konsumpcji potraw.

Konsumpcja posiłku winna odbywać się w zorganizowanej przestrzeni zapewniającej wyizolowanie uczestników z części mieszkania przeznaczonej innej funkcji. ¹⁾

Kolacja - ostatni posiłek dnia - poprzedzający wypoczynek nocny, często przebiega dwuetapowo (patrz ideogram dobrego rozłożenia w czasie posiłku), dzieci - starsi.

2. OSRODEK ŻYWIENIA - KUCHNIA

Skrót danych z literatury:

Miejszem przygotowania posiłków jest kuchnia ²⁾

Z inwentaryzacji osobistej autora oraz materiałów publikowanych wynika, że kuchnia spełnia rolę:

- 1) magazynu artykułów żywienia,
- 2) magazynu przyborów,
- 3) miejsca procesów kulinarnych,
- 4) miejsca spożywania posiłków,
- 5) miejsca renowacji przyborów,
- 6) miejsca innych zajęć, takich jak: renowacja (pranie, prasowanie, cerowanie), suszenie odzieży, jest magazynem rzeczy posiadanych (sprzęt sportowy), jest także miejscem snu. Jest to przestrzeń komasacji rzeczy i czynności, czynności jednostki i społeczności rodzinnej.

Literatura podaje prawidłowości procesów kulinarnych, ustala dogodne gabaryty sprzętów, mebli, gabaryty przyborów.

Dobra kuchnia według np. szwedzkich badań (Lindgren) ³⁾ posiada następujące warunki; cytuję:

1. "Miejsce pracy winno mieć odpowiednie wymiary, winno być odpowiednio użytkowane i mieć dobre oświetlenie..

1) Penetracja optyczna miejsc pracy (z reguły niekończącej się) przez domowników będących w bezruchu fizycznym może wpływać podniecająco, skazywać ich na myślenie, może wywoływać chęć natychmiastowego działania ew. rezygnacji.

2) Wyraz pochodzenia czeskiego - izba w której znajduje się komin do gotowania, trzon kuchenny; przenośnia - jedzenie, jadalnia, swoisty system przygotowania potraw (kuchnia francuska, kuchnia jarska itp.).

3) J. Mass, M. Referowska "Mieszkanie", Arkady, Warszawa 1963.

2. Narzędzia, naczynia i przybory, które są potrzebne na danym miejscu pracy, powinny być umieszczone możliwie najdogodniej, pod ręką.

3. Wszystkie schowki, szafki, półki, szuflady powinny być dopasowane do przedmiotów, które w nich się znajdują.

4. Miejsce do pracy i skrytki do przechowywania powinny być tak rozmieszczone, by poruszanie się pomiędzy nimi było jak najwygodniejsze".

Program użytkowy związany z funkcją żywienia w mieszkaniu obejmuje czynności: przygotowania i spożywania posiłków, utrzymanie czystości sprzętu i urządzeń potrzebnych do ich wykonywania oraz przechowywania żywności.

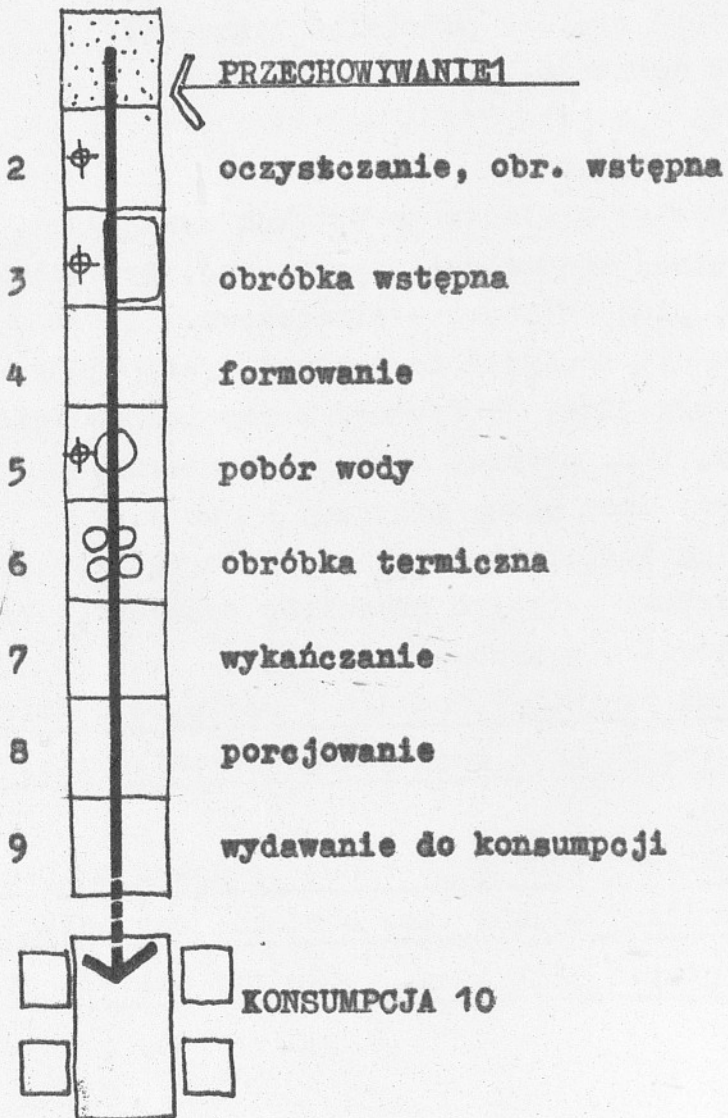
Instytut Wzornictwa Przemysłowego ¹⁾ podaje, że na proces technologiczny przygotowania posiłków składają się takie czynności, jak:

- obróbka wstępna surowca,
- obróbka cieplna potraw,
- wykańczenie potraw,
- czynności pomocnicze.

Występują więc wzajemne powiązania czynności w czasie i przestrzeni, które między innymi wpływać będą na kształtowanie przestrzeni funkcji żywienia. Zapoznanie się z tymi problemami, przeprowadzenie pobieżnej analizy zjawisk towarzyszących funkcji żywienia (jakimi są: rynek żywienia, procesy jemu podległe, procesy przygotowania i konsumpcji, nakłady prac towarzyszących) autor uważa za konieczne przeprowadzić.

1) Wyniki ankiety przeprowadzonej we Francji przez Instytut National d'Etudes Demographiques wykazały, że gotowanie zajmuje prawie 55% czasu osobie prowadzącej gospodarstwo domowe na co zużywa się tylko 5% energii. W 1959 roku Zarząd Główny Związku Zawodowego Włóknarzy wraz z Katedrą Statystyki Wyższej Szkoły Ekonomicznej w Łodzi przeprowadził badania, które wykazały, że kobiety pracujące zawodowo 8 godzin dziennie, zużywają na pracę domową 6¹⁰ godz. w tym na przygotowanie posiłków 2¹⁴ godz.). Na podstawie prostego doświadczenia okresu przeróbki termicznej np. jarzyn, który trwa około 50⁰⁰ minut, stwierdzić należy, że jest to minimum czasu, a więc obliczenia przeprowadzono na zasadzie nakładania się czynności - np. w trakcie gotowania - sprzątanie czy pranie. (Patrz tablica 2).

OZYNNOŚCI KULINARNE PROCESU TECHNOLOGICZNEGO:
SUROWCA ŻYWIENIA

3.1. Rodzaje artykułów żywnościowych a proces kulinarny

Surowce żywienia takie jak: mięso, jarzyny, itp. przechodzą cykl przeróbek, czyli zmian fizycznych i chemicznych jest to t.z. proces kulinarny.

Proces ten wymaga miejsca, odpowiednich narzędzi, przypraw, czasu.

Praktyczna inwentaryzacja procesu kulinarnego przedstawiona w kolejności następstw prógnotyki technologicznej ujawnia dziewięć oddzielnych czynności - czyli stanowisk pracy, Tablica 36.

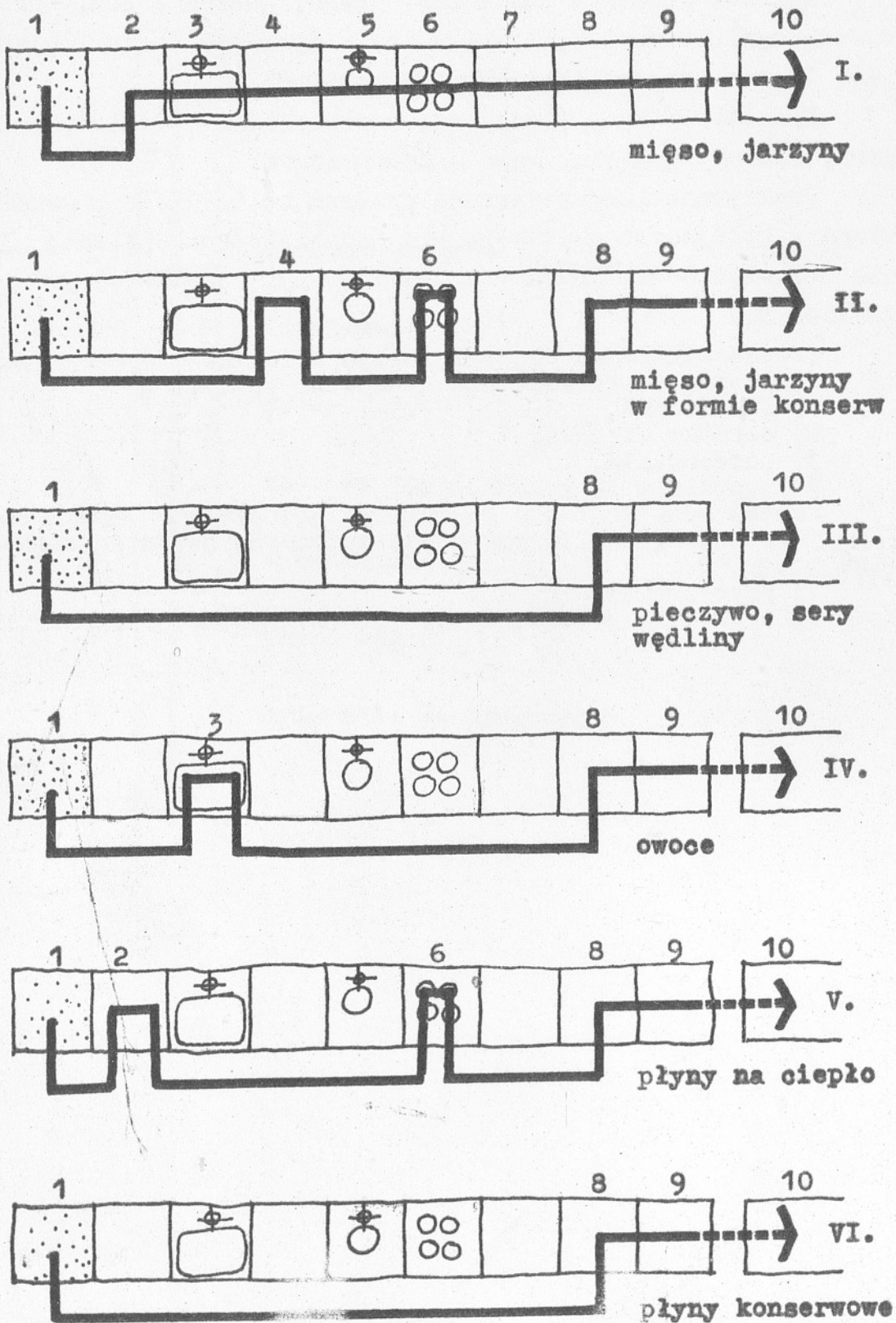
Proces kulinarny mięsa i jarzyn w formie "konserw" skracca cykl przeróbek do czterech stanowisk pracy:

- 1) formowanie,
- 2) obróbka cieplna,
- 3) porcjowanie,
- 4) wydawanie do konsumpcji.

Proces adaptacji do konsumpcji produktów spożycia np. pieczywa, serów, wędlin ogranicza czynności do dwóch stanowisk pracy

- 1) porcjowanie,
- 2) wydawanie do konsumpcji (patrz tablica 37).

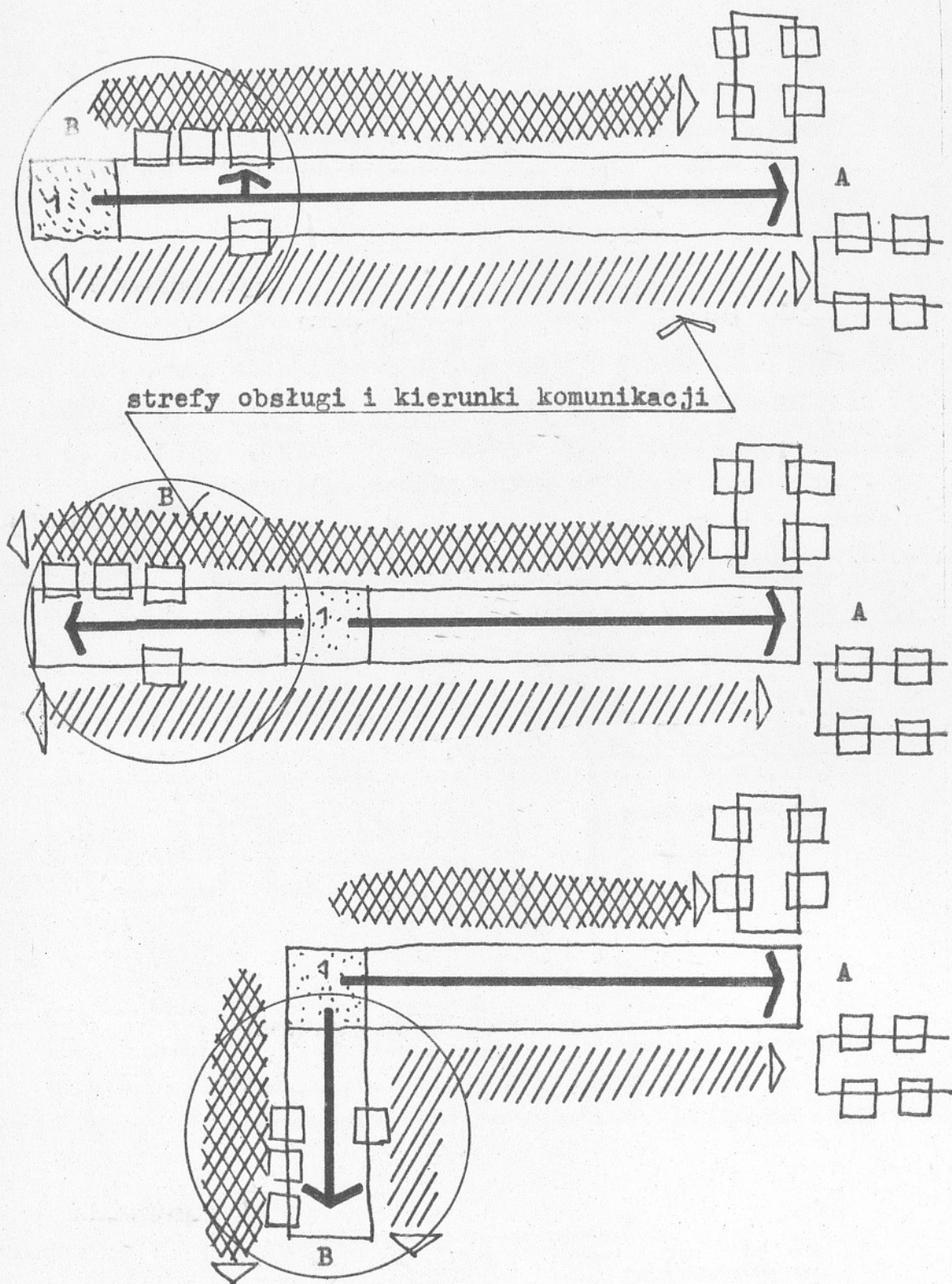
PROCESY TECHNOLOGICZNE:

Przy konsumpcji trzech posiłków dziennie można przyjąć na zasadzie obserwacji, że śniadanie i kolacja to skrócony cykl procesu kulinarnego (przewaga pieczywa, nabiału, wędliny). Obiad natomiast to pełny proces kulinarny (jarzyny, mięso).

Miarodajnym, prawidłowym rozwiązaniem przestrzenno-funkcjonalnym ośrodka żywienia (w nawiązaniu do umownego współczesnego wyrażenia wyposażenia meblowego) będzie ośrodek o chłonności pełnego cyklu technologicznego, gdyż stanowi on sumę zjawisk cykli pozostałych.

WARIANTY DYZŁOKACJI OSRODKÓW ~~SPÓŻYWANIA~~ POSILKÓW
W ZALEŻNOSCI OD PROCESU TECHNOLOGICZNEGO

3.2. Procesy kulinarne a ośrodki spożywania.

Konsumpcja posiłku z często praktycznych względów winna odbywać się w sąsiedztwie przyrządzania, to znaczy w strefie porcjowania.

Przyrządzanie posiłków jest pracą. Praca wywołuje zmęczenie fizyczne, a także psychiczne. Im praca trwa dłużej, im więcej zespołów ruchowych jest zaangażowanych, tym większe zmęczenie fizyczne, a także psychiczne. Ponieważ fizjologia zaleca usuwanie zmęczenia odpoczynkiem, czas spożywania posiłku winien być aspekt wypoczynkiem.

Usuwanie zmęczenia może nastąpić:

- przerwaniem pracy,
- zmianą miejsca przebywania,
- zmianą pobudek myślowych.

Wnioskiem logicznym będzie wydzielenie przestrzeni spożywania artykułów, których proces kulinarny jest pełnym procesem technologii spożywczej - najdłuższym procesem; ewentualnie takie usytuowanie miejsca konsumpcji, które nie ma optycznego powiązania z przestrzenią przygotowawczą.

Natomiast konsumpcja produktów spożycia (z fabryczną formą technologii spożywczej, której kolejność następstw jest ograniczona) może odbywać się w bezpośredniej przestrzeni przygotowawczej. Są to bowiem czynności ograniczonego cyklu, którego działanie nie daje powodu do odpoczynku; wręcz przeciwnie można je wykonać automatycznie, gdyż właściwy wysiłek myślowy skoncentrowany jest na przyspieszeniu tempa czynności.

Warianty lokalizacji ośrodków spożywania w zależności od procesów kulinarnych. - Tablica 38.

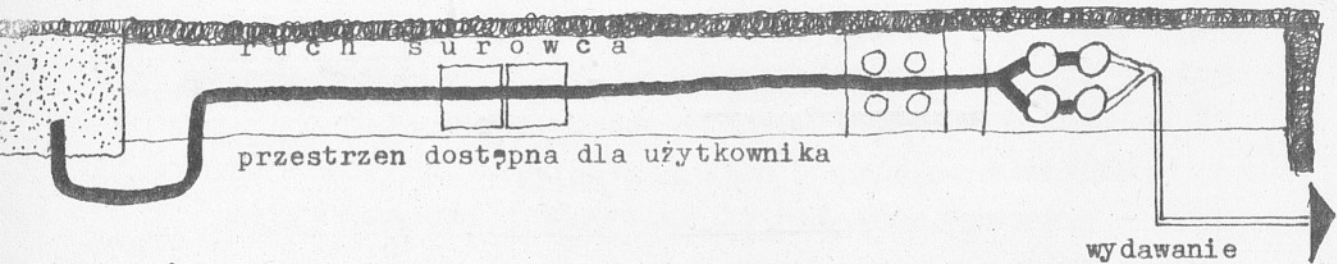
Przestrzeń A: proces kulinarny i konsumpcja "pełnego cyklu" technologii spożywczej.

Przestrzeń B: proces kulinarny "ograniczonego cyklu" technologii i przestrzeń spożywania.

Schematy uwzględniają dwustronną obsługę "mebla" procesu kulinarnego.

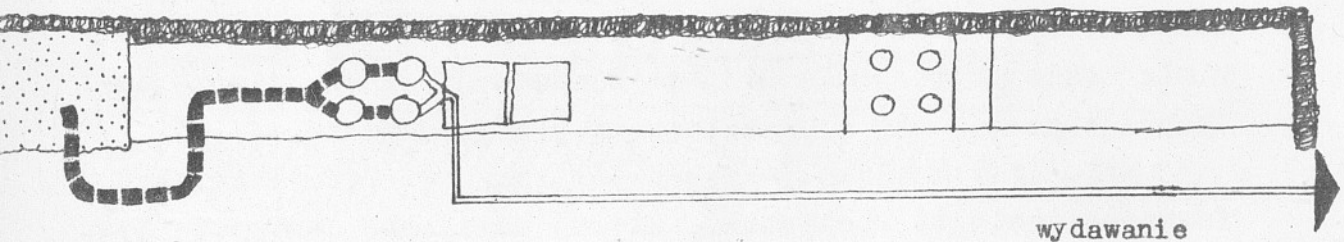
ANALIZA OSRODKÓW FUNKCJI ŻYWIENIA.

PROCES TECHNOLOGICZNY
SUROWCA ŻYWIENIA.

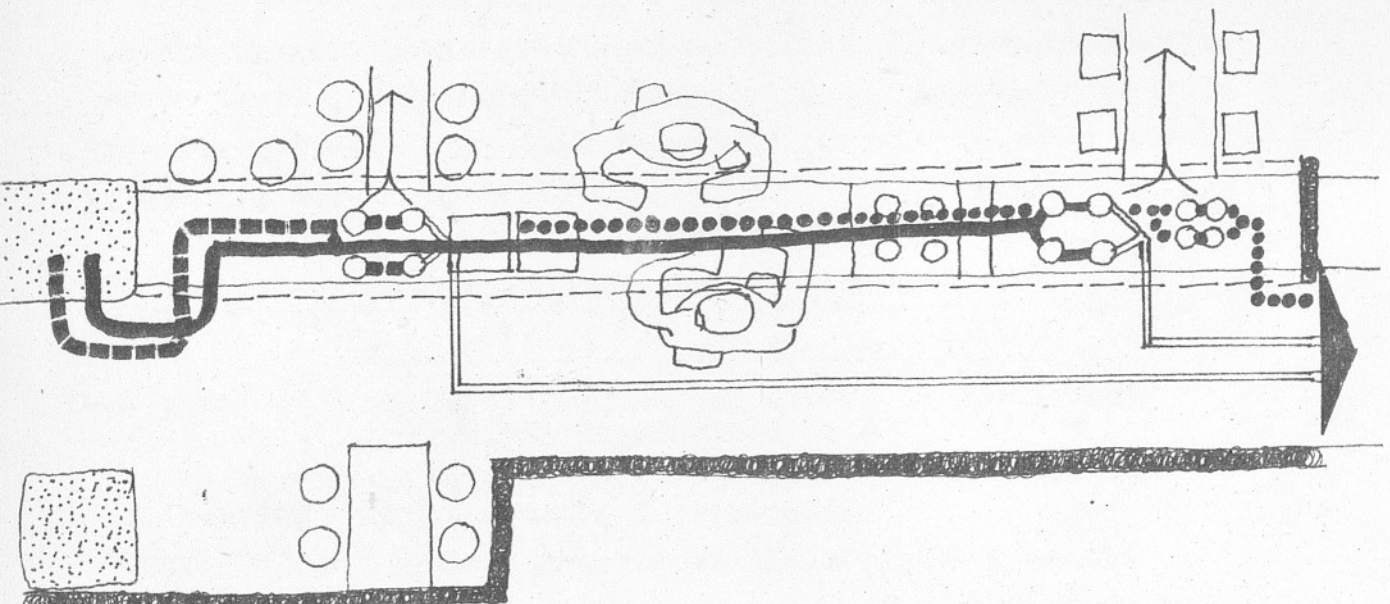

rys. 1.

PROCES TECHNOLOGICZNY
PRODUKTU SPOŻYCIA.

rys. 2.

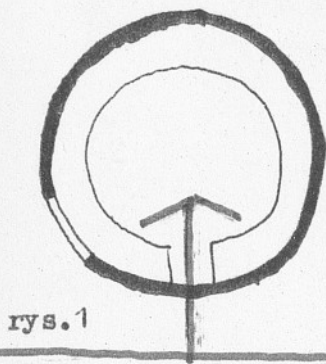
rys. 3.

Tak więc prawidłowy ośrodek funkcji żywienia winien zapewnić możliwość przygotowania, oraz konsumpcji posiłków "krótkiego cyklu" oraz przygotowania i dogodne wydawanie do miejsca konsumpcji posiłków podstawowych o "długim cyklu" technologii spożywczej. Tablica 39.

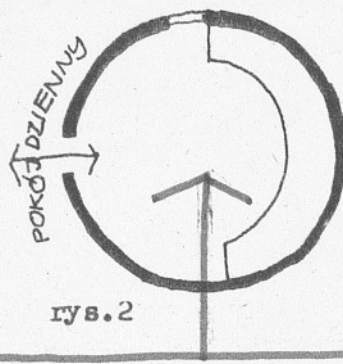
Głównymi czynnikami gwarantującymi funkcjonalność przestrzeni żywienia są:

- a) odpowiednio rozmieszczone, zgodne z kolejnością następstw prognozy technologicznej wyposażenia techniczne (energia grzejna, woda, magazyn żywności),
- b) wielokierunkowe strefy obsługi,
- c) odpowiednio usytuowane wyposażenie usługowe (przybory, akcesoria),
- d) prawidłowo zlokalizowane ośrodki konsumpcji.

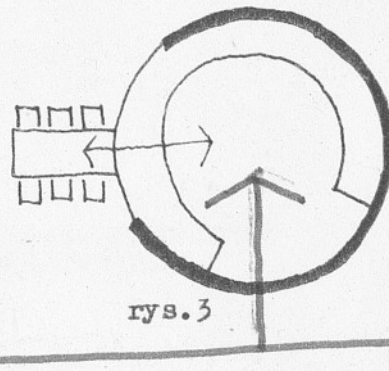
GRAFICZNA ANALIZA WYPOSAŻENIA PRZESTRZENI KUCHNI
SPOSOBY PODPORZĄDKOWANIA DO PRZESTRZENI OTACZAJĄCEJ

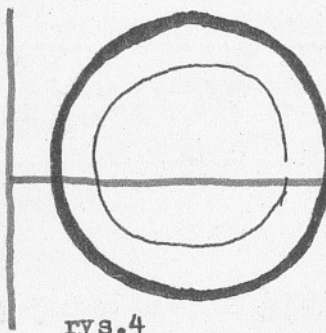
rys.1

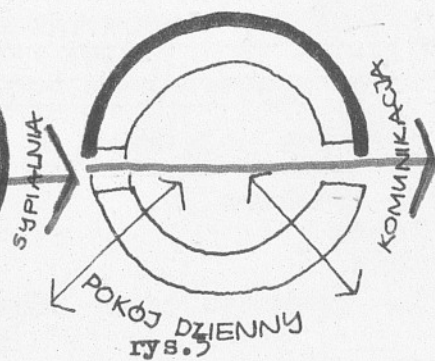
rys.2

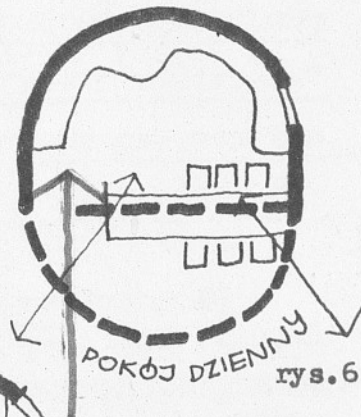
rys.3

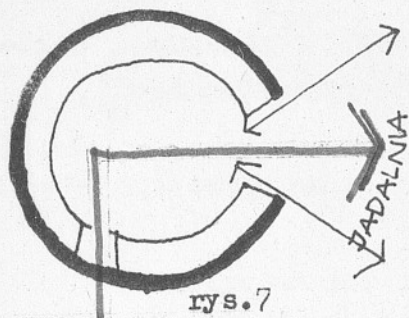
rys.4

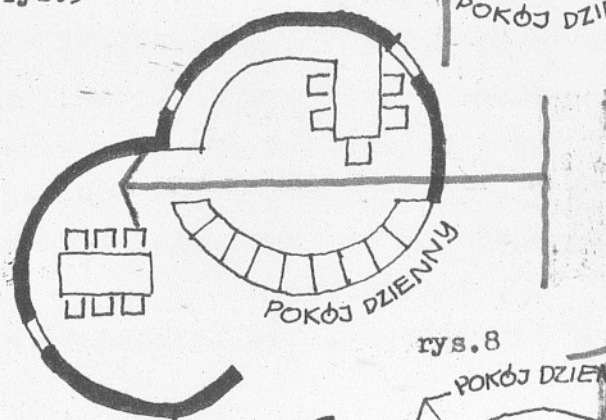
rys.5

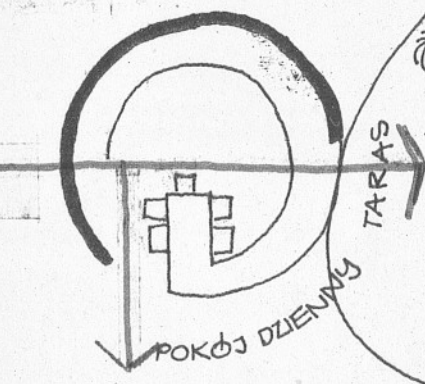
rys.6

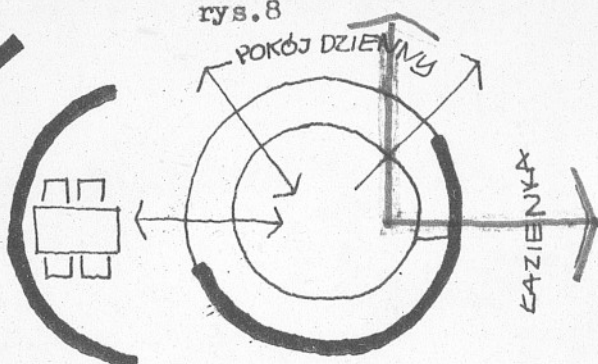
rys.7

rys.8

rys.9

rys.10

4. PRZYKŁADY STOSOWANEJ ARCHITEKTONIZACJI FUNKCJI PRZYGOTOWANIA I KONSUMPCJI POSILKOW

Autor, po analizie (zamieszczonych w pracy) grafik rzutowych mieszkań, usystematyzował w dziesięciu schematach stosowane systemy architektonizacji funkcji żywienia. - Tablica 40.

Rys. 1 (przykład graficzny 1, 5) przykład wydzielenia funkcji ośrodka żywienia w przestrzeni jednoplanowej bez spreycyzowania lokalizacji ośrodka konsumpcji.

Rys. 2 (przykład graficzny 7) przestrzeń jednoplanowa z połączeniem funkcjonalnym z ośrodkiem spożywania posiłków. Połączenie komunikacyjne pośrednie. Penetracja wizualna z otaczającą przestrzenią minimalna.

Rys. 3 (przykład graficzny 4) jak przykład z rys. 2 z optyczną możliwością penetracji przestrzeni przyległej (przestrzeń pokoju dziennego).

Rys. 4 (przykład graficzny 2) - przestrzeń wydzielona. Komunikacja przelotowa: korytarz - sypialnia.

Rys. 5 (przykład graficzny 6) - ^{INTERESUJĄCY} ciekawy przykład architektonizacji. Jest to przestrzeń z komunikacją przelotową, posiada wieloplanowe połączenia wizualno-funkcjonalne z przestrzenią przebywania. Wielopunktowe wydawanie posiłków do konsumpcji.

Rys. 6 (przykład graficzny 13) - Charakterystyczny przykład przestrzeni wieloplanowej z wariantami zmienności. Przykład podporządkowania czynności do potrzeb, czasu i predyspozycji użytkowników. Ośrodek konsumpcji posiłków o uniwersalnej eksploatacji w obrębie i na zewnątrz przestrzeni przygotowania posiłków.

Rys. 7. Przestrzeń wieloplanowa - ośrodek przygotowania posiłków współdziała z przestrzenią konsumpcji posiłków. Komunikacja dwukierunkowa. (Przykład graficzny 3).

Rys. 8. (przykład graficzny 14) - przykład o prawidłowo rozdysponowanych i zorganizowanych ośrodkach konsumpcji posiłków w obrębie i na zewnątrz przestrzeni przygotowania. Możliwość kontaktu funkcjonalnego z przestrzenią pokoju dziennego.

Rys. 9 (8-my przykład graficzny) - ośrodek przygotowania posiłków jest przestrzenią wieloplanową - podporządkowaną przestrzeni przebywania. Posiada trójkierunkowy system komunikacyjny. Ośrodek konsumpcji wewnątrz przestrzeni przygotowania. Połączenie funkcjonalno-komunikacyjne z przestrzenią pokoju dziennego.

Rys. 10 (11-ty przykład graficzny) - przestrzeń ośrodka żywienia współdziała wizualnie i funkcjonalnie (użytkowo) z otaczającą przestrzenią przebywania. Dwa zorganizowane ośrodki konsumpcji posiłków. Interesujące - korzystne funkcjonalne ciągi komunikacyjne - kuchnia, pokój dzienny - konsumpcja posiłków oraz ośrodek higieny (łazienka).

5. WNIOSKI Z PRZYKŁADÓW ROZWIĄZAŃ ARCHITEKTONICZNYCH

Analizując wybrane przykłady rozwiązań rzutowych mieszkań stwierdzić można, że ośrodki żywienia dzielą się na dwie grupy rodzajowe:

1-sza grupa to ośrodki żywienia o wydzielonej, samoistniejącej przestrzeni z połączeniem komunikacyjno-funkcjonalnym docelowym. Są to jednostki posiadające kontakt wizualny jedynie z przestrzenią zewnętrzną, do wyjątku zaliczyć można współdziałanie z przestrzenią wewnętrzną. Odbywa się to na zasadzie współdziałania wizualno-funkcjonalnego.

W tej grupie plasuje się architektonizacja funkcji żywienia rozwiązań krajowych.

2-ga grupa to przykłady przestrzeni posiadającej cechy wieloplanowości, współdziałania z przestrzenią wewnętrzną na zasadzie aneksu czy wnęki. Współdziałanie występuje wtedy w płaszczyźnie obrysu całości gabarytowej (jak przykład 12), ewentualnie w obrysie gabarytów meblowych¹⁾, oraz przestrzenią zewnętrzną (bezpośrednio bądź pośrednio). Ponadto jest to przestrzeń o przelotowym względnie dwukierunkowym systemie komunikacyjnym.

¹⁾ Mebel do konsumpcji posiłków (przykład 13).
Mebel - blat roboczy (przykład 6), ewentualnie blat roboczy i górny magazyn przyborów (przykład 11).

6. WNIOSKI AUTORA

Izolacja wizualna wnętrza ośrodka żywienia z przestrzeni przebywania, wnętrza które nie pozwala (przez ograniczony metraż) na asymilowanie wszystkich domowników jest rozwiązaniem nie nadającym się do stosowania jako reguły.

Okres przebywania na terenie domu członków rodziny jest w zasadzie podobny. Eliminacja osoby indywidualnie obciążonej czynnościami usług wspólnych, jakim jest przyrządzanie posiłków i czynnościami związanymi z funkcją żywienia ze skąpego czasu egzystencji rodzinnej jest niekorzystne.

Pracujące zawodowo "panie domu", zaniżony metraż powierzchniowy mieszkań to sygnały do nowej architektonizacji ośrodka żywienia.

Do takiego rozwiązania przestrzenno funkcjonalnego które pozwoli dzięki postępowi cywilizacji ¹⁾ wykorzystać rezerwy czasowe domowników, znieść rangę płci, pozwoli wniesć nowe wartości czynnościowe w zajęcia domowe rodziny.

Powołując się na przykłady rozwiązań ośrodków żywienia, autor uważa za celowe, a nawet konieczne zwrócenie uwagi na niezaprzeczalne osiągnięcia i wartości funkcjonalno-estetyczne w architektonizacji omawianej funkcji, a dotyczące dwóch zagadnień:

1) a. Wyeliminowanie wysokich temperatur z ośrodka obróbki termicznej to rewolucja funkcjonalna. Zanika problem magazynowania produktów ciepłotwórczych i ich sukcesywne dostarczanie. Schody kuchenne straciły cechy funkcjonalne.

b. Możliwości nabywcze z rynku żywienia.

c. Udoskonalenia techniczne z dziedziny oprzyrządowania i wyposażenia przestrzeni zrównały wygląd wnętrza pod względem estetycznym.

- 1 - ZAGADNIENIE USPOŁECZNINIENIA oraz
- 2 - ZAGADNIENIE SWOBODY DZIAŁANIA.

ad. 1. Patrz tablica 40 - rys. 5 i rys. 10. Przestrzenie ośrodka żywienia są podporządkowane przestrzeni przebywania, a więc osoba zaangażowana nie jest odizolowana od domowników i ^{PRZECIWNIE} ~~odwrótnie~~, domownicy mają możliwość czynnego udziału w pracach przygotowawczych.

Ponadto taka interpretacja przestrzeni posiada dodatnie cechy funkcjonalne, a mianowicie - wielopunktowe możliwości wydawania, oraz konsumpcji posiłków.

ad. 2. Tablica 40 - rys. 6 i 7 - przedstawia wzorzec prostego, a tak koniecznego uniezależnienia czynności w czasie i przestrzeni.

Zmienność potrzeb - to zmienność przestrzeni, podporządkowanie jej całkowite sytuacjom użytkownika i społeczności rodzinnej. Warianty potrzeb równają się alternatywie zmienności przestrzeni w swym najprostszym obrazie.

Jest to obraz wynikający z głębokiego zrozumienia całości kształtu funkcjonalnego, a także przestrzennego i organizacyjnego rodziny.

PRZESŁANKI ARCHITEKTONIZACJI MIESZKAN

C. ANALIZA OSRODKA HIGIENY W MIESZKANIU

Higiena osobista

Cytat: "Pojęcie higieny osobistej utożsamia się zazwyczaj tylko z czystością. Pogląd taki jest niesłuszny, gdyż czystość stanowi tylko jeden z elementów higieny osobistej i choć ma niewątpliwy wpływ na zachowanie zdrowia - chociażby przez niedopuszczenie do wielu zakażeń szerszących się np. za pośrednictwem brudnych rąk - jest jednak miernikiem kultury poszczególnych ludzi ..."

Zadaniem higieny jest nauczanie człowieka takiego postępowania w życiu, które zapewni mu prawidłowy rozwój, uchroni przed chorobami, pozwoli rozwinąć maksymalną sprawność fizyczną i umysłową w granicach fizjologicznych możliwości jednostki i warunków środowiska ..."

I. Leowski

Encyklopedia Zdrowia, Warszawa 1967, PWN.

Jednak organizm w czasie pracy fizycznej, przy wyższej temperaturze otoczenia wykazuje zwiększoną pobudliwość wydzielania wody. Czystowanie skóry zanieczyszczonej substancjami zewnętrznymi winno odbywać się kąpiąc i bezpośrednio.

J. Radowska E.T., PWN, Warszawa 1967 - Popularne preparaty do czyszczenia skóry to wele i mydło.

PRZESŁANKI ARCHITEKTONIZACJI MIESZKAN

C. ANALIZA OSRODKA HIGIENY W MIESZKANIU

Higiena osobista

Cytat: "Pojęcie higieny osobistej utożsamia się zazwyczaj tylko z czystością. Pogląd taki jest niesłuszny, gdyż czystość stanowi tylko jeden z elementów higieny osobistej i choć ma niewątpliwy wpływ na zachowanie zdrowia - chociażby przez niedopuszczenie do wielu zakażeń szerzących się np. za pośrednictwem brudnych rąk - jest jednak miernikiem kultury poszczególnych ludzi ..."

Zadaniem higieny jest nauczanie człowieka takiego postępowania w życiu, które zapewni mu prawidłowy rozwój, uchroni przed chorobami, pozwoli rozwinąć maksymalną sprawność fizyczną i umysłową w granicach fizjologicznych możliwości jednostki i warunków środowiska ..."

I. Leowski

Encyklopedia Zdrowia, Warszawa 1967, PWN.

1. OGRANICZENIE POJĘCIA HIGIENY OSOBISTEJ

Pojęcia higieny osobistej ograniczono w pracy do rozważań o podstawowych czynnościach, mając na celu ustalenie optymalnych przesłanek do architektonizacji funkcji higieny w mieszkaniu. Czynności te dotyczą:

- 1) utrzymanie czystości skóry, jej regeneracja,
- 2) estetycznego wyglądu zewnętrznego.

1.1. Przesłanki fizjologicznych prawidłowości higieny

Do podstawowych wymagań higieny, jak stwierdza I. Leowski "w zakresie higieny osobistej" jest kąpiel ciała połączona ze zmianą bielizny, wymiana bielizny z dziennej na nocną, czystość bielizny i odzieży.

1.2. Podstawowe czynności higieny

Mycie ciała następuje przez:

- 1) Oczyszczanie naskórka ciała z wydzielin nadmiernej ilości wody i tłuszczu z organizmu.
- 2) Oczyszczanie naskórka z substancji przeniesionych mechanicznie z zewnątrz na skórę.
- 3) Czyszczenie zębów.

Z punktu widzenia higieny ¹⁾ oczyszczanie skóry winno odbywać się 2x na dobę dla organizmów zdrowych, przebywających w odpowiednich septycznych, nagrzanym i nawilgoconym pomieszczeniach.

Jednak organizm w czasie pracy fizycznej, przy wyższej temperaturze otoczenia wykazuje zwiększoną pobudliwość wydzielania wody. Oczyszczanie skóry zanieczyszczonej substancjami zewnętrznymi winno odbywać się każdorazowo i bezpośrednio.

¹⁾ J. Rudowska E.Z., PWN, Warszawa 1967 - Popularne preparaty do oczyszczania skóry to woda i mydło.

Nadmierne skupiska ludzi, pył uliczny, stykanie się z rzeczami obiegowymi i rzeczami publicznej własności, to przyczynki wzmożonej dbałości o czystość nie tylko ze względów higieny osobistej, to również problem społeczny - przenoszenie bakterii.

2. ANALIZA CZYNNOSCI HIGIENY

Oczyszczanie ciała odbywa się pr-zez:

1. Równoczesne mycie całego ciała.

Uzyskujemy to przez zmoczenie, czyszczenie i spłukanie ciała wodą w dwojaki sposób

1.1. Zanurzenie ciała w pojemniku - wannie o gabarycie odpowiadającym wymiarom człowieka w pozycji pólleżącej do siedzącej (wanny posiadają różne formy i kształty),

1.2. Zlewanie czy skrapianie ciała wodą bieżącą - natrysk w pozycji siedzącej do stojącej.

2. Mycie części ciała, miejsc najwięcej zagrożonych, narażonych na działanie osadu zewnętrznego (kończyny, twarz, jama ustna, kończyny dolne).

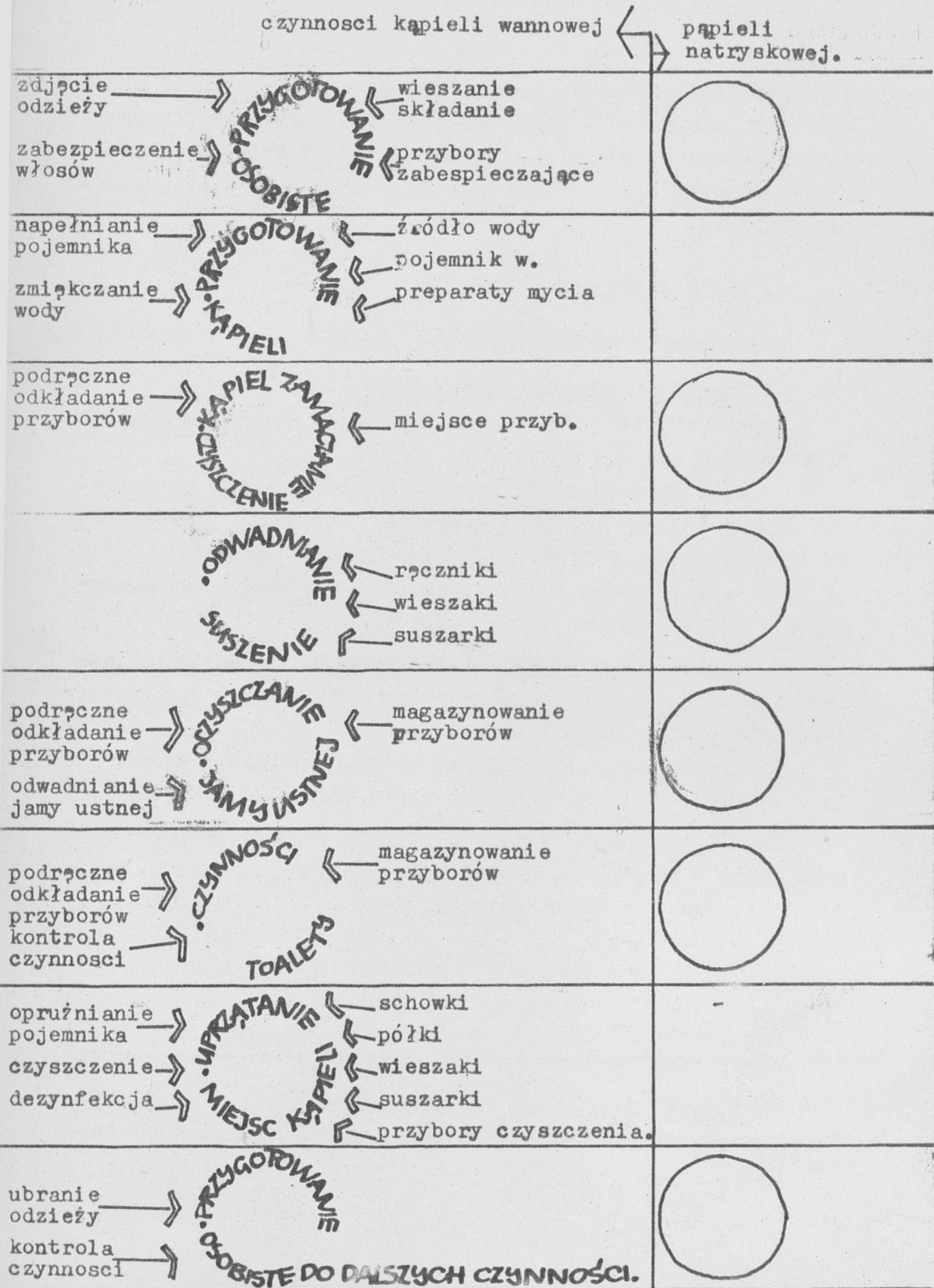
2.1. - zanurzenie części ciała (pojemnik - woda),

2.2. - zlewanie części ciała (strumień wody).

Łącznie z myciem następuje cykl czynności regeneracyjnych skóry - kosmetyka, maquillage, pielęgnacja włosów, paznokci ... tzw. czynności toalety.¹⁾

¹⁾ Toaleta wyraz poch. francuskiego - stolik z lustrem przeznaczony na przybory do czesania, kosmetyki i inne drobiazgi.

PRAKTYCZNA INWENTARYZACJA CZYNNOŚCI HIGIENY
OCZYSZCZANIE - REGENERACJA SKÓRY.

2.1. Praktyczna inwentaryzacja czynności higieny

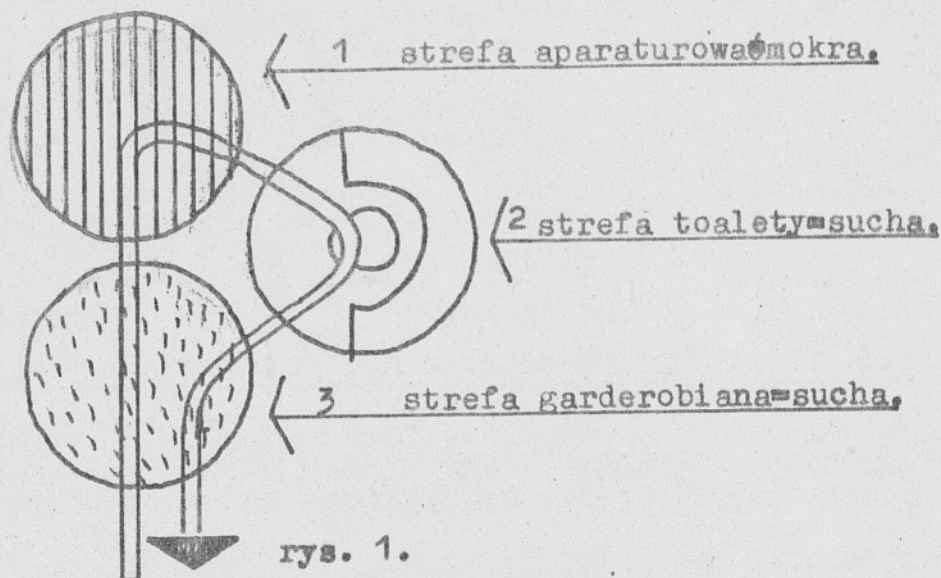
W wyniku praktycznej inwentaryzacji ¹⁾ czynności ad 1 związanych z kąpielą całego ciała (patrz tablica 41) otrzymamy przy kąpeli wannowej 8, przy natrysku 6 zespołów czynnościowych.

Natrysk więc jest kąpielą szybszą nie wymaga, co jest podstawą kąpeli wannowej, napełniania, opróżniania i dezynfekcji pojemnika. Kąpiel wannowa jest jednak wskazana dla pewnej grupy osób, ²⁾ dla np. małych dzieci oraz ludzi w starszym wieku ze względu na bezpieczeństwo kąpeli jak również przy profilaktyce leczenia schorzeń. Korzystanie z natrysku aparaturą pojemników wannowych jest niepraktyczne, ogranicza ruchy użytkownika, wymaga każdorazowego czyszczenia pojemnika.

ad 2 czynności mycia części ciała następują analogicznie. Sprawniej przebiega oczyszczenie skóry przez zlewanie strumieniem wody niż przez zanurzanie (z przyczyn jak wyżej).

¹⁾ P.Kubikowski E.Z., Warszawa 1967 r, PWN.

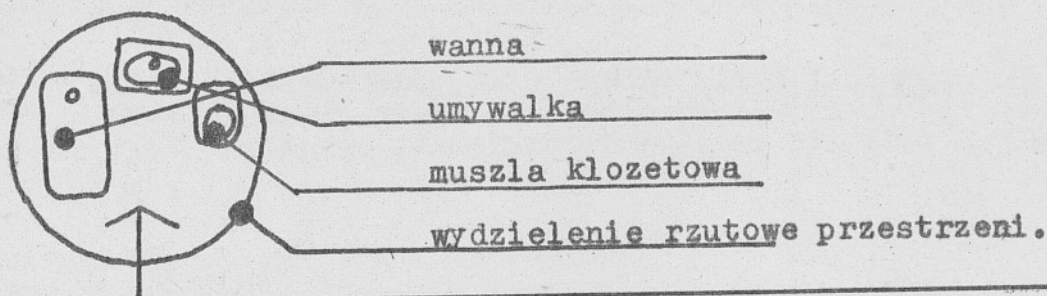
ŚRODOWISKO CZYNNOŚCI HIGIENY.

JNVENTARYZACJA MIEJSC HIGIENY NA PODSTAWIE STUDIUM LITERATURY:

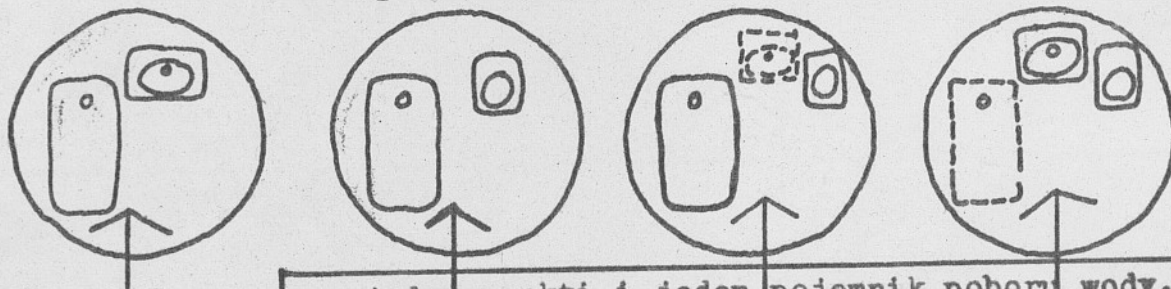
PRZYKŁAD 1.

trzy punkty i trzy pojemniki poboru wody.

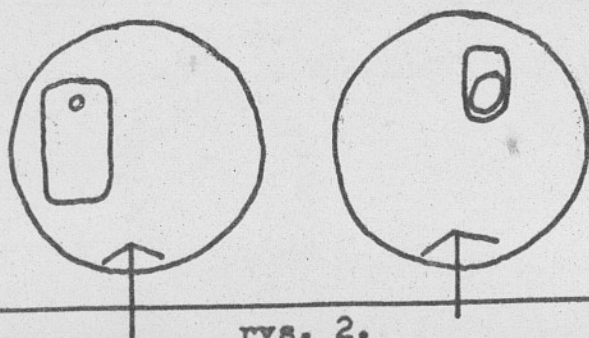
PRZYKŁAD 2.

dwa punkty poboru wody w dwu wariantach wyposażenia.

PRZYKŁAD 3.

jeden punkty i jeden pojemnik poboru wody.

rys. 2.

2.2. Strefy czynnościowe

Środowisko wymienionych czynności higieny można podzielić na 3 strefy:

Pierwsza zasadnicza strefa to przestrzeń wyposażona w

- a) pojemniki kąpieli - wanna, natrysk, umywalka, pojemnik odpływu wody płuczającej jamę ustną, oraz miejsca zmagazynowania i podręcznego odkładania przyborów mycia i odwadniania - mydła, szczotki, pasty, środki czyszczące, zmiękczające wodę, ręczniki.
- b) pojemniki czynności fizjologicznych klozet, bidet. W pracy autor nazywać ją będzie strefą aparaturową, mokrą - strefą czynności związanych z poborem i odpływem wody.

Druga strefa to przestrzeń czynności uzupełniających czynność podstawową, przestrzeń wyposażona w urządzenia i przedmioty służące regeneracji skóry i estetyki wyglądu zewnętrznego - strefa toalety - sucha.

Z racji praktycznej adaptacji do potrzeb - strefa sucha winna posiadać elementy wyposażenia takie, jak: pulpity, schowki, przybory, siedzisko, kontrolę wyglądu, kontrolę wagi ciała itd.

Trzecia strefa sucha, garderoba, przygotowanie osobiste do kąpieli, rozbieralnia i ubieralnia z wyposażeniem do wieszania, składania, przechowywania ubrań.

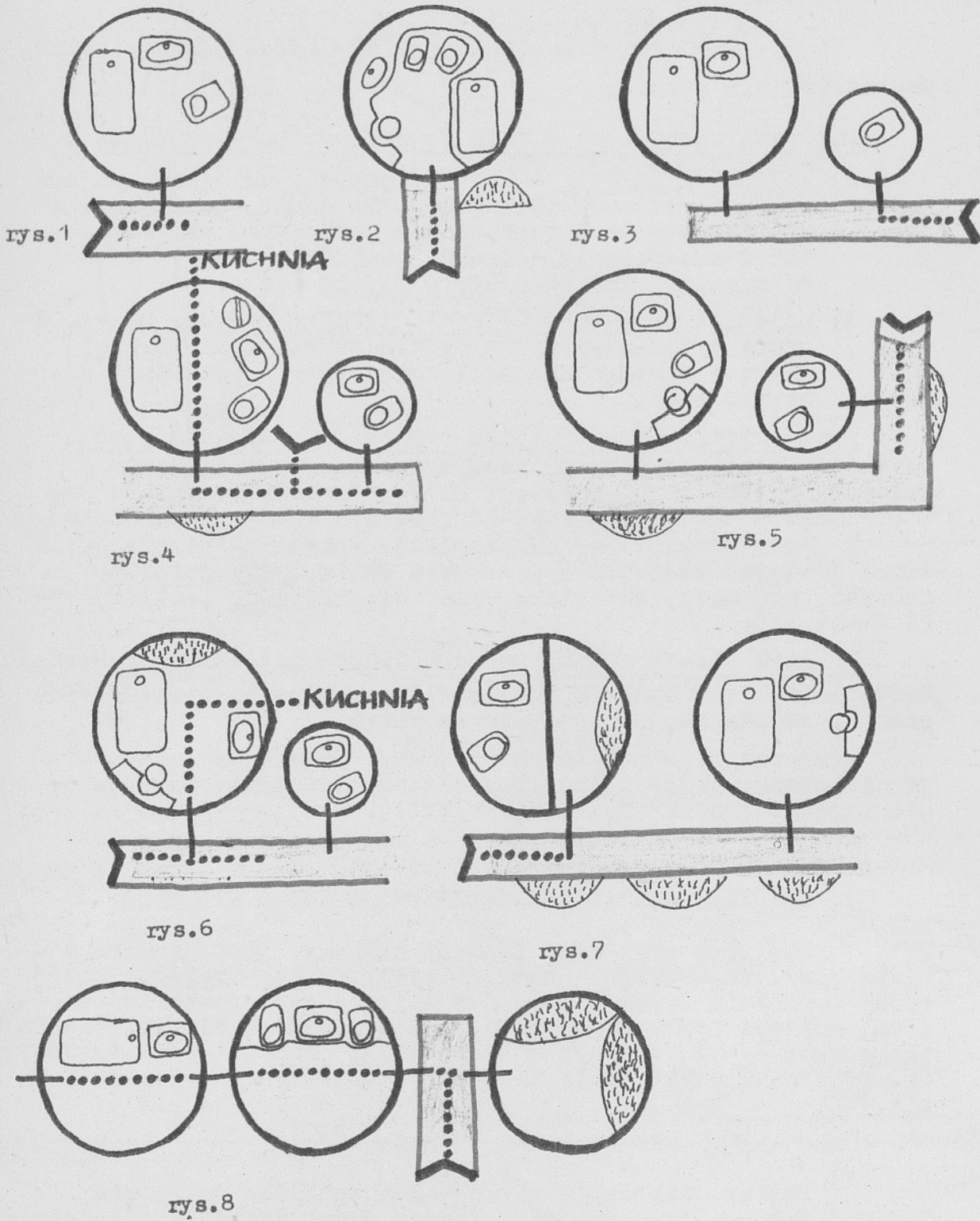
Pierwsza więc strefa to czynności podstawowe - oczyszczanie skóry, druga i trzecia; czynności towarzyszące, uzupełniające. (Patrz tabela 42, rys. 1).

3. ARCHITEKTONIZACJA PRZESTRZENI FUNKCJI HIGIENY

Miejszem czynności funkcji higieny jest łazienka - wyraz poch. rzymskiego - miejsce wysokich temperatur, pokój wodny w pojęciu francuzów, u nas najmniejsza przestrzeń określona normami powierzchniowymi, gdzie znajdują się urządzenia techniczne poboru energii elektrycznej, poboru i odpływu wody, pojemniki ewentualnie miejsca na wstawienie pojemników mycia.¹⁾

¹⁾ Zestaw materiałów graficznych opublikowany przez B.P.T i S.B.M - Warszawa 1964, "Mieszkanie, układy i elementy funkcjonalne" oraz materiały opublikowane przez Instytut Wzornictwa Przemysłowego, Warszawa 1968, "Materiały do projektowania wyposażenia wnętrz mieszkalnych."

ANALIZA WYPOSAŻENIA OŚRODKÓW HIGIENY.

3.1. Inwentaryzacja miejsca higieny na podstawie studium literatury, rys. 2, tabela 42

W graficznym zestawieniu rzutowym, operując umownymi znakami, przestrzeń higieny można podzielić na trzy typy. Podstawą podziału jest wielkość przestrzeni i rodzaj wyposażenia.

Pierwszy typ, przykład 1 - to przestrzeń wyposażona w trzy punkty i trzy pojemniki poboru i odpływu wody - wanna, umywalka, klozet.

Drugi typ - dwa punkty poboru wody, w dwóch wariantach wyposażenia:

wanna, umywalka (ew. wanna, klozet + miejsce na umywalkę),
wanna, klozet

klozet, umywalka + miejsce na wannę - przykład 2.

Trzeci typ - jeden punkt poboru wody - klozet, wanna, przykład 3.

3.2. Inwentaryzacja wyposażenia ośrodków higieny

Na podstawie analizy przykładów rozwiązań architektonicznych urządzeń funkcji higieny w praktyce. ¹⁾ Tabela 43.

Rys. 1 (przykład 2)

Przestrzeń docelowa wyposażona w urządzenia aparaturowe podstawowe strefy mokrej - brak danych z zakresu czynności kooperujących: toalety i garderoby (wymiana i przechowanie garderoby, czynności regeneracyjne).

Rys. 2 (przykład 13)

Przestrzeń docelowa, cztery punkty poboru i odpływu wody, 2 pojemniki mycia części ciała, 1 pojemnik mycia całego ciała, (komplet wyposażenia strefy mokrej) oraz wyposażenia strefy regeneracji - toaleta w dwu wariantach: w ośrodku higieny oraz w przestrzeni sypialnianej. Wydzielona strefa garderoby w bezpośredniej przestrzeni przejściowej: łazienka - przestrzeń sypialniana.

¹⁾ Dotyczy przykładów zamieszczonych w pracy grafik rzutowego rozwiązania mieszkań.

Rys. 3 (przykład 1, 4, 5, 7)

Rozbicie ośrodka higieny na 2 zespoły:

- 1) przestrzeń mokra - aparaturowa (mycie częściowe i całkowite),
- 2) przestrzeń czynności fizjologicznych (klozet).

Brak ustaleń lokalizacyjnych czynności kooperujących (mycie rąk chociażby).

Rys. 4 (przykład 11)

Rozbicie ośrodka na dwa zespoły:

- 1) przestrzeń strefy mokrej z kompletem wyposażenia, z ciągiem komunikacyjnym przelotowym - kuchnia, przestrzeń korytarzowa,
- 2) przestrzeń strefy mokrej - mycie częściowe i klozet.

Brak ustaleń strefy toalety dla dzieci. Toaleta rodziców w przestrzeni sypialnianej. Strefa garderoby w ciągu korytarzowym.

Rys. 5 (przykład 6)

Przykład rozbicia ośrodka na dwa zespoły:

- 1) zespół strefy mokrej, oraz strefa toalety,
- 2) zespół strefy mokrej (mycie częściowe) i klozet.

W części korytarzowej w bezpośrednim sąsiedztwie obu zespołów znajdują się strefy garderób.

Rys. 6 (przykład 9)

Dwa ośrodki strefy mokrej:

- 1) z komunikacją przelotową kuchnia - przestrzeń korytarzowa, wyposażony w dwa pobory wody: mycie częściowe, mycie całego ciała, strefa garderoby oraz strefa toalety,
- 2) mycie częściowe i klozet.

Rys. 7 (przykład 3)

Dwa ośrodki higieny:

- 1) strefa mokra - dwa punkty poboru wody (mycie częściowe i mycie całego ciała), strefa toalety, strefa garderoby. (Oprócz tego strefa garderoby znajduje się w bezpośrednim sąsiedztwie wejścia do ośrodka),
- 2) strefa mokra - dwa punkty poboru wody, (mycie częściowe i klozet). Strefę poprzedza przestrzeń garderobiana.

Rys. 8 (przykład 12)

Rozbudowany przykład zsynchronizowanego ośrodka higieny. Rozbicie przestrzeni mokrej na dwa ośrodki z komunikacją przelotową:

- 1) strefa mokra - trzy punkty poboru wody - mycie częściowe, toaleta,
- 2) strefa mokra - dwa punkty poboru wody - mycie częściowe, mycie całego ciała - toaleta.

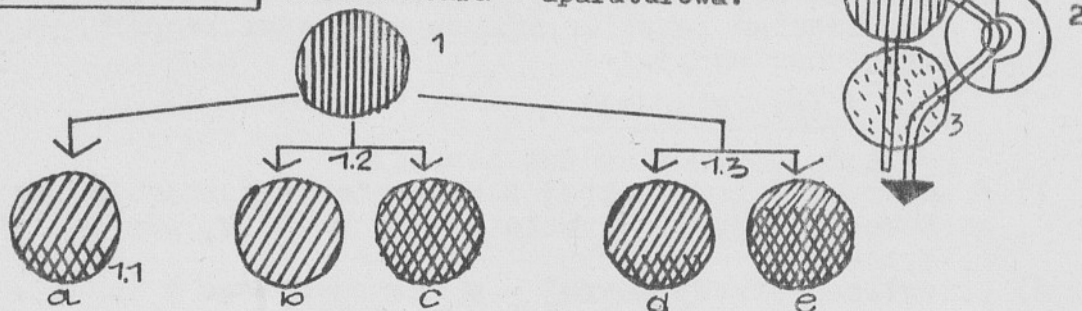
Strefa garderoby umieszczona w oddzielnej przestrzeni. **Inte-**
resująca i godną podkreślenia sprawą jest fakt zastosowania kilku ośrodków higieny w mieszkaniu.

ZESTAWIENIE STOSOWANYCH W PRAKTYCE MOŻLIWOSCI
WYPOSAŻENIA OŚRODKÓW HIGIENY - ADAPTACJE CZYNNOŚCI.

TABLICA 44.

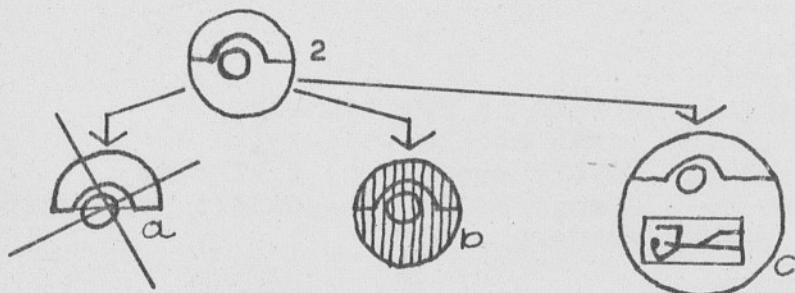
rys. 1.

strefa mokra - aparaturowa.

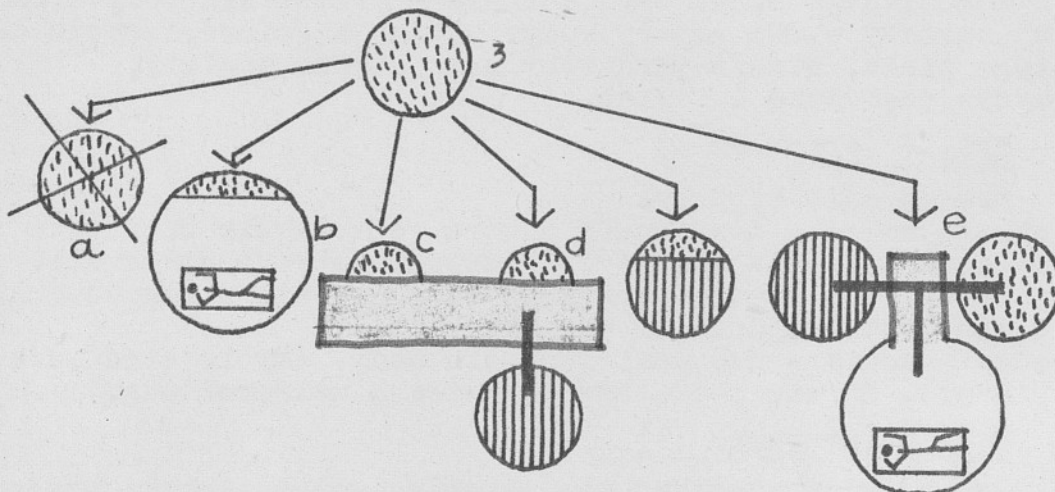
rys. 2.

strefa sucha - toalety.

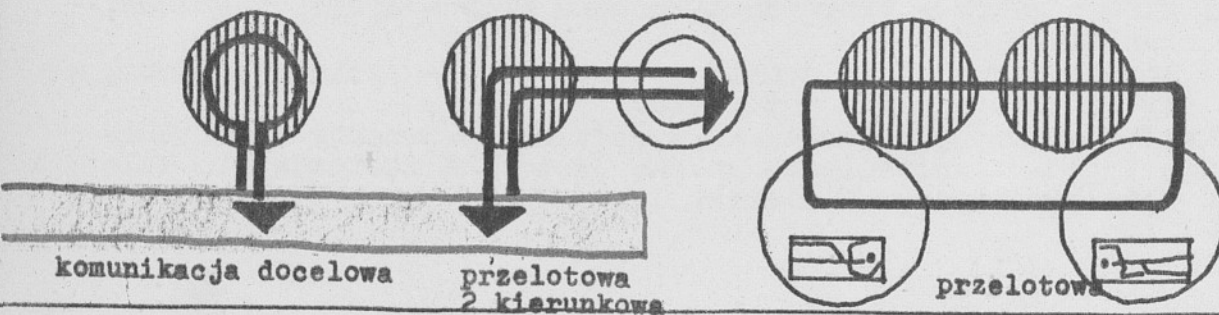
rys. 3.

strefy czynności wymiany garderoby.

rys. 4.

warianty połączeń komunikacyjnych strefy aparaturowej.

Analizując przykłady rozwiązań architektonicznych ośrodków higieny można przyjąć że:

1) strefa aparaturowa występuje w trzech wariantach przestrzenno-czynnościowych: 1.1; 1.2, 1.3, tablica 44, rys.1.

- 1.1. skomasowanie czynności higieny w jednej przestrzeni,
- 1.2. rozdział przestrzenno-czynnościowy:
 - a - przestrzeń higieny,
 - b - przestrzeń fizjologiczna
- 1.3. rozdział na dwie lub więcej przestrzenie czynności skomasowane:
 - c - higiena i czynności fizjologiczne,
 - d - czynności fizjologiczne i czynności higieny.

2) czynności strefy suchej; toalety, rys. 2.

Warianty lokalizacyjne:

- a - w wielu przypadkach brak dyspozycji zlokalizowania strefy toalety,
- b - toaleta w ośrodku higieny,
- c - toaleta w przestrzeni wypoczynku nocnego.

3) strefa sucha - garderobiana:

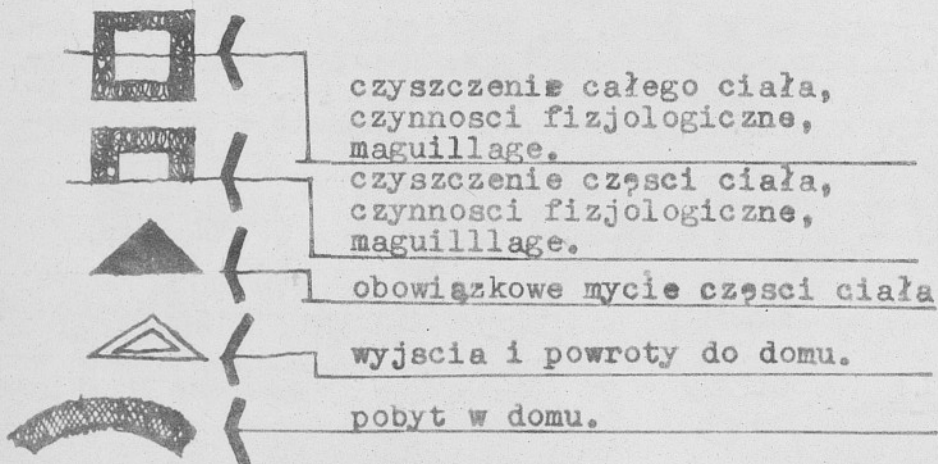
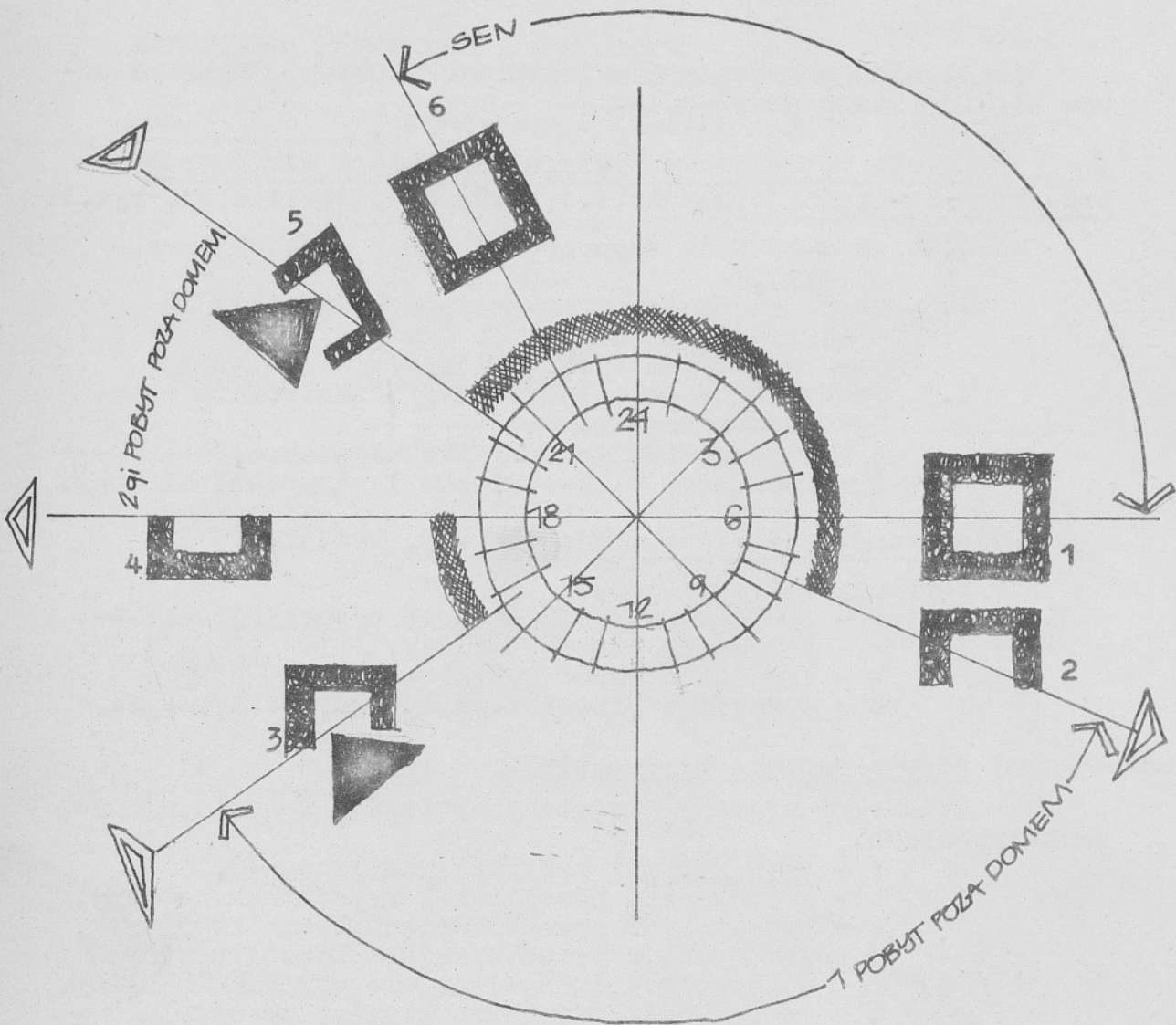
Czynności wymiany garderoby występują w następujących przestrzeniach:

- a - brak decyzji przykład graficzny 10,
- b - garderoba w przestrzeni wypoczynku nocnego,
- c - garderoby w przestrzeniach komunikacyjnych,
- d - garderoba w przestrzeniach komunikacyjnych w bezpośrednim sąsiedztwie ośrodków higieny,
- e - garderoba w ośrodkach higieny ewentualnie w pomieszczeniach wydzielonych - przykład graficzny 12, rys. 3.

Dyspozycje połączeń komunikacyjnych w większości ośrodków higieny są docelowe, dostępne z ciągów komunikacyjnych - korytarzy.

Jedynie przykład 10 (rys. 8, tablica 43) prezentuje indywidualne wydzielone ośrodki dostępne z przestrzeni podległych poszczególnym użytkownikom. Przykłady rys. 4 i 6 tablica 43 posiadają komunikację przelotową. Dojście z przestrzeni kuchni i korytarza.

DOBOWY JDEOGRAM CZYNNOSCI HIGIENY I TOALETY
PRZY ZAŁOŻENIU DWU-RAZOWEGO WYJŚCIA Z DOMU:

4. CZĘSTOTLIWOŚĆ CZYNNOSCI HIGIENY, DOBOWY IDEOGRAM -

Częstotliwość korzystania z ośrodków higieny na zasadzie prawidłowości procesów.

Założenia ogólne: 2 razowe opuszczenie domu na dobę (praca zawodowa i odczyt) połączone ze zmianą garderoby, (nie uwzględnia się mycia rąk np. przed i po posiłkach),

- dwu razowe czyszczenie całej skóry na dobę, oraz
- każdorazowe i bezpośrednie czyszczenie miejsc skóry zanieczyszczonej substancjami zewnętrznymi po powrocie z zewnątrz do domu. Tablica 45.

Z ideogramu wynika, że czynności higieny, nie wliczając czyszczenia skóry rąk i twarzy w czasie pobytu w domu powtarzają się sześciokrotnie.

Czynności przed i po wypoczynku nocnym możemy nazwać pełnym cyklem czynności - trwają bodaj najdłużej, łączą się z wymianą odzieży, skomplikowanym cyklem czynności toalety, z czyszczeniem całego ciała.

Cechą różniącą przebieg tych czynności jest pora ich wykonywania. Ranne są ograniczone rygorami czasu. Korzystanie więc z kąpieli pod prysznicem jest wskazane nie tylko ze względów szybkości wykonania, lecz także z punktu widzenia praw fizjologii (mycie letnią lub zimną wodą pobudza rozruch organizmu, przyspiesza krwioobieg, dotlenia organizm).

Przed każdorazowym wyjściem i po powrocie do domu następują czynności higieny, czynności fizjologiczne, czynności toalety oraz być może wymiana garderoby.

Obowiązkowe czynności higieny - oczyszczanie kończyn każdorazowo po powrocie do domów.

Czynności przed i po przyjeździe do domu autor nazywa niepełnymi, składowymi czynnościami higieny.

Dzielimy więc dobowy cykl czynności higienicznych mieszkańca na dwa rodzaje:

1) pełny cykl czynności higieny - wymiana garderoby, oczyszczanie całego ciała, mycie jamy ustnej; przed i po wypoczynku nocnym,

2) składowy cykl czynności - obowiązkowe mycie części ciała, funkcje fizjologiczne, kontrola wyglądu, wymiana garderoby.

NA TEJ PODSTAWIE MOŻEMY ZAŁOŻYC, ŻE FUNKCJONALNE PRZESŁANKI PROGRAMOWANIA ARCHITEKTONIZACJI HIGIENY WINNY PRZEWIDZIEĆ DWA OSRODKI TYCH CZYNNOSCI:

1) ośrodek higieny pełnego cyklu czynnościowego, I

2) ośrodek higieny czynności składowych, II

Podział taki zapewni korzystny rozdział czynności domowników, podział domownik - obcy, zapewni większy stopień higieniczności, (np. rozdział przyborów do odwadniania), zwiększy stopień skomasowania czynności kooperujących.

DYSLOKACJA TYCH OSRODKÓW W PRZESTRZENI MIESZKANIA JEST PODSTAWA PRAWIDŁOWEGO PRZEBIEGU ZASPAKAJANIA FUNKCJI HIGIENY

Ośrodek I winien być powiązany z przestrzeniami wypoczynku nocnego.

Ośrodek II - z przestrzeniami przebywania i częścią wejściową.

5. ADAPTACJA MIEJSC HIGIENY DO POTRZEB UŻYTKOWNIKÓW

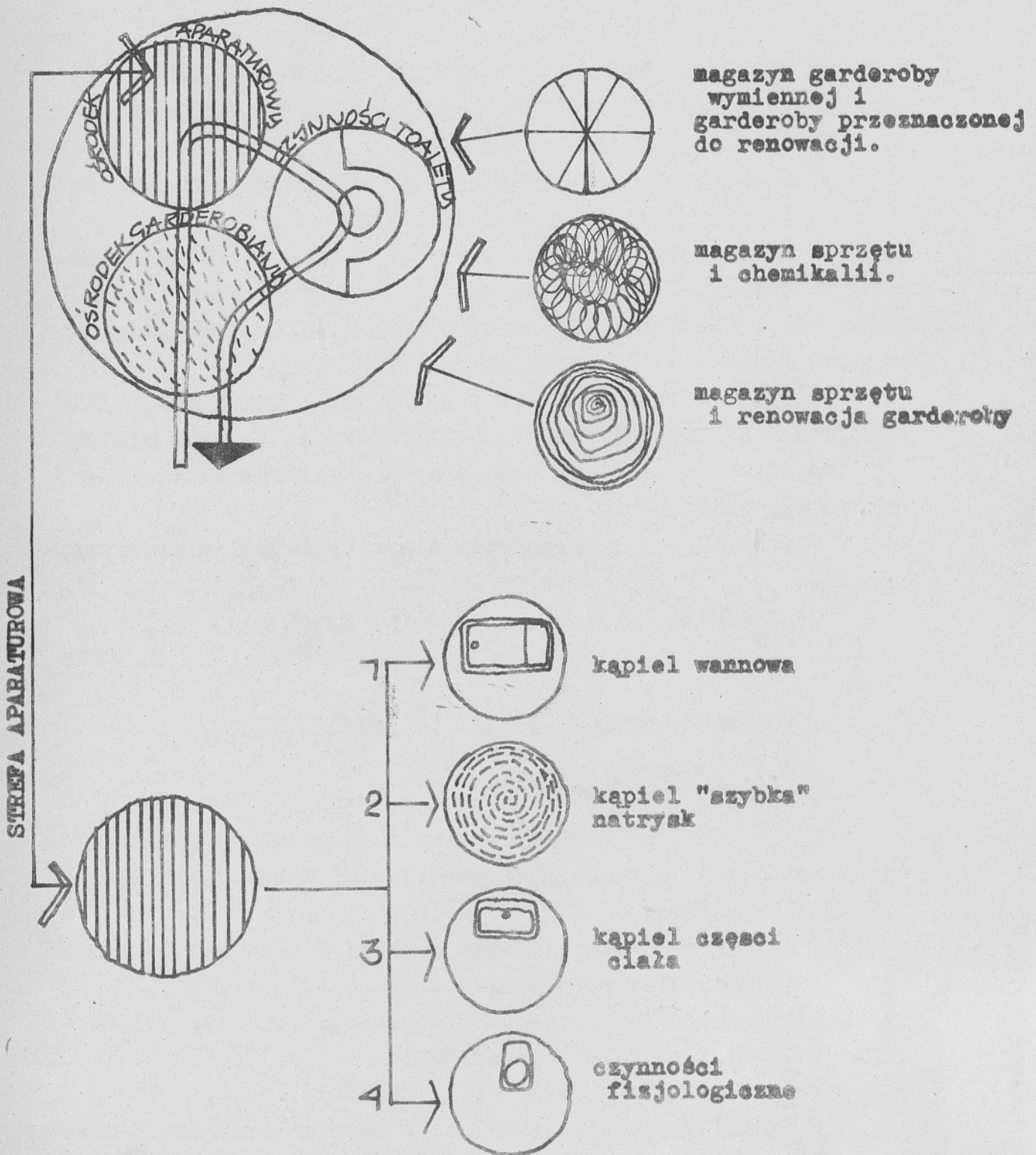
5.1. Nakładanie funkcji

Ośrodek higieny oprócz funkcji utrzymywania w czystości skóry, spełnia rolę przestrzeni wykonywania następujących czynności:

- a) renowacji i oczyszczania wodnego i płynnego garderoby, odwadniania garderoby,
- b) przechowywania sprzętu pralniczego (pralki, pojemniki do dezynfekcji temperaturowo-wodnej),
- c) przechowywania chemikalii, proszków, past, oraz
- d) bardzo często przechowywania zmechanizowanego i niezmechanizowanego sprzętu higieny mieszkania.

Według nowej, z 1968 roku wersji programu użytkowego łazienka spełnia również rolę magazynu bielizny i odzieży przeznaczonej do renowacji. W tablicy 46 przedstawiono optymalny program funkcjonalny Ośrodka higieny.

OPTYMALNY PROGRAM OŚRODKA HIGIENY.

Praktycznie, urządzenia sanitarne wtłoczone zostają w przestrzeń, która uzupełniona gabarytami użytkownika zapełnia się w obrysie odniesienia pionowego, (przykład 2), ewentualne rozmieszczenia aparatury wykluczają ekonomiczną gospodarkę przestrzeni (przykład 1).

5.2. Konflikty

Typizacja elementów wyposażenia ośrodków higieny narzuciła standaryzację przestrzeni.

Powstaje utarty system myślenia, wyuczony odruch o charakterze kanonu umieszczania podstawowych stypizowanych elementów w podległej im przestrzeni (rozstaw ich decyduje o wielkości rzutowej przestrzeni).

Założenia prawidłowe, logiczne przesłanki dla stanu "pierwszego" - użytkownik i jego łazienka. Stan "drugi" - następni użytkownicy nie uzyskali odzwierciedlenia w programowaniu. Tak więc założenie prawidłowe zostaje zagubione. Następują zakłócenia spowodowane brakiem czynników adaptacyjnych wynikłych z mnogości potrzeb. W miarę rosnących wymagań naważają się konflikty.

Przykład 1.

Przyjmując, że użytkownik przechowuje w łazience przybory mycia, przybory odwadniania, okrycia tymczasowe oraz bieliznę przeznaczoną do renowacji, to w łazience o pięciu użytkownikach trzeba będzie przechowywać pięć razy więcej przyborów, ręczników, okryć, bielizny. Pojemność odwadnianej garderoby wzrośnie pięciokrotnie (suszenie koszul popularnych niewymagających renowacji formy po praniu). Wystąpi zjawisko konfliktowej adaptacji wyrażone optymalną chłonnością rzeczy w ograniczonej przestrzeni, konflikt między przestrzenią a jej wyposażeniem, nastąpi konflikt metrażu i asymilacji wyposażenia. Doprowadzić to może do:

- 1 - sztucznego ograniczenia potrzeb (1 ręcznik),
- 2 - zdublowanego nakładu pracy fizycznej (renowacja bielizny częściami).

Przykład 2.

Założenie: użytkownik odbywa pracę zawodową, ewentualnie uczy się od godz. 8⁰⁰ rano.

Czas trwania pełnego rannego cyklu czynności higieny = 20 min. przygotowanie i konsumpcja posiłku 20 min., czas dojazdu do domu - praca, szkoła 30 min.

Czynności te pochłaniają 70 min. potencjalnego czasu użytkownika. Tak więc chcąc wywiązać się ze społecznego obowiązku, użytkownik winien czynność wypoczynku nocnego zakończyć o godz. 6⁵⁰ rano.

Rodzina pięcio osobowa w analogicznych warunkach, czynności higieny winna wykonać także w czasie 20 minutowym. Stypizowane przestrzenie ośrodka higieny, jak również troska twórców o wielkość metrażu pomieszczeń mieszkalnych ^{↑ KOSZT} ~~spowodowała~~ ~~ZMNIEJSZANIE WYM. ŁAZIENKI~~ ~~TO FAKT POWODUJĄCY~~ pięciokrotną rotację użytkownika łazienki. Da to łączną sumę czasu wynoszącą 100 minut. Przy takim skrajnym założeniu otrzymamy ujemny bilans czasu użytkowników równy 120 minut. Winni oni bowiem skończyć wypoczynek nocny wcześniej o 80 minut, to znaczy o godz. 5³⁰ rano.

W rocznym bilansie czasu (w 1969 roku) otrzymamy:

105 dni roboczych	x 80 min.	= 8.400 min.	- bilans ujemny
60 dni wolnych	x 80 min.	= 4.800 min.	- bilans dodatni

Powstaje więc konflikt czasowy.

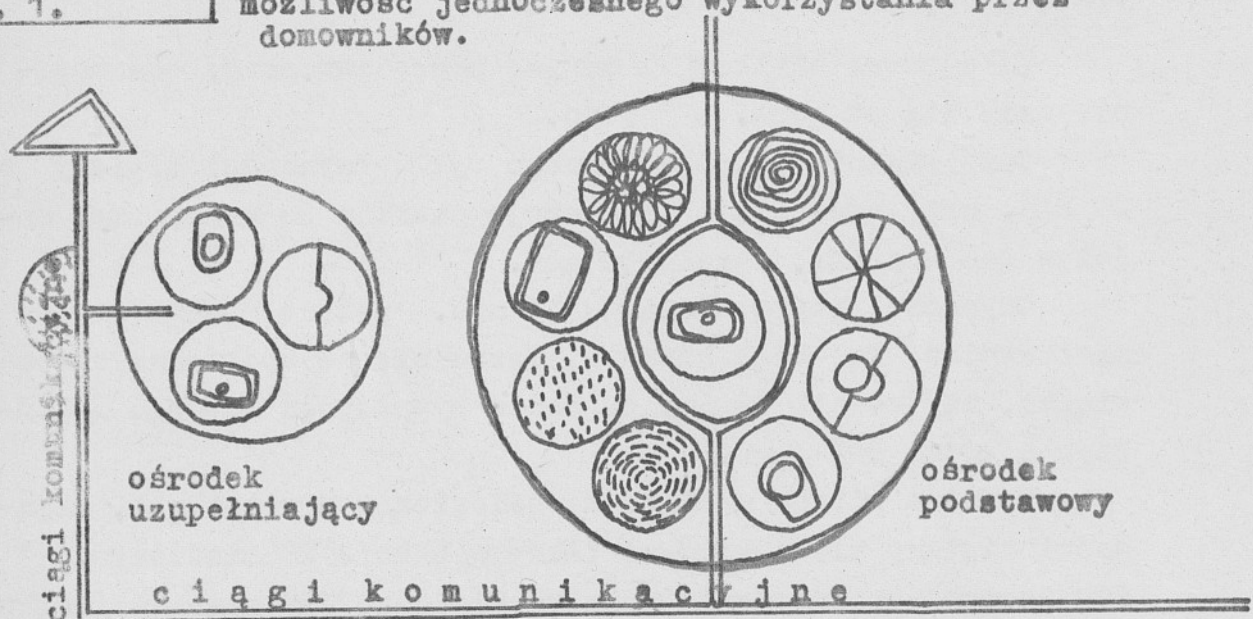
Potrzeba wykonania w jednakowej porze dnia czynności higieny członków rodziny. Wynikiem konfliktu może być:

- 1) pobieżne wykonywanie czynności higieny,
- 2) wykonywanie ich na zewnątrz ośrodka,
- 3) wykonywanie ich ze stratą czasu.

PRZESŁANKI ARCHITEKTONIZACJI FUNKCJI HIGIENY:
dwa OSRODKI HIGIENY: PODSTAWOWY I UZUPEŁNIAJĄCY.

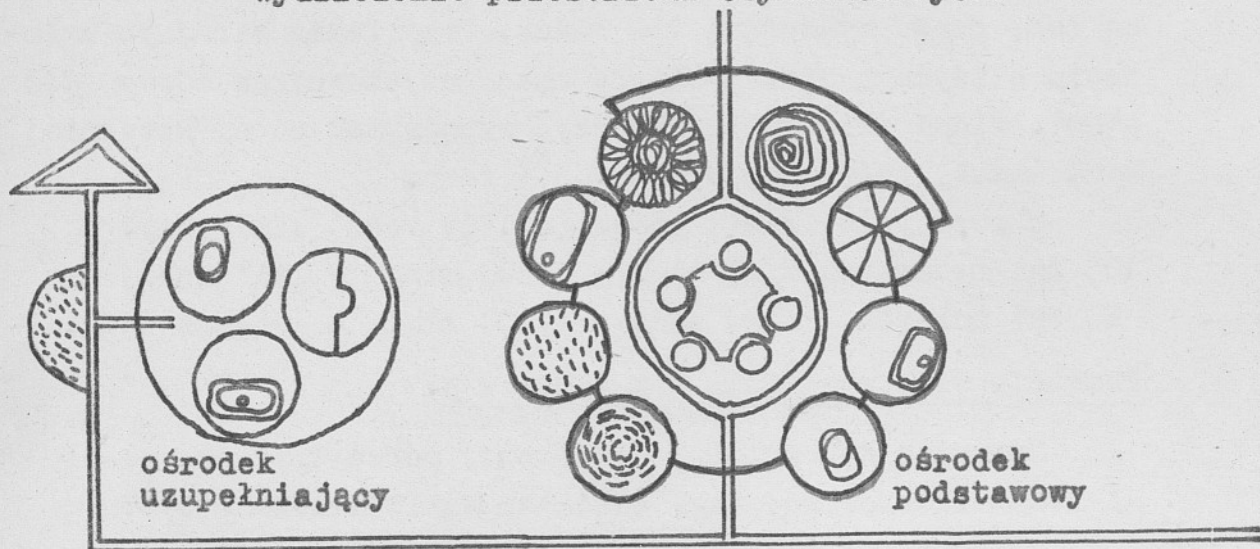
rys. 1.

możliwość jednoczesnego wykorzystania przez domowników.

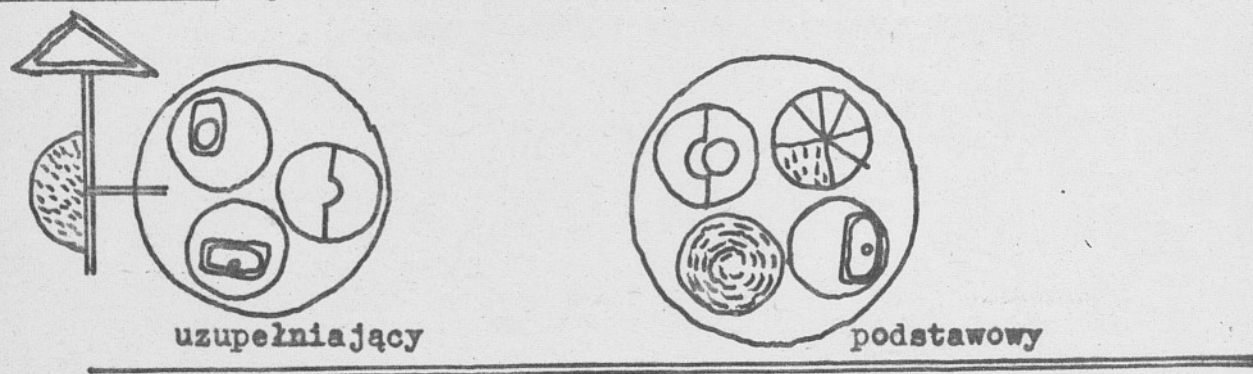
rys. 2.

możliwość jednoczesnego wykorzystania przez wydzielenie przestrzeni czynnościowych.

rys. 3.

wydzielenie ośrodków higieny dla grup użytkowników.

6. PRZESŁANKI ARCHITEKTONIZACJI FUNKCJI HIGIENY - - WNIOSKI AUTORA

Uwzględniając powyższe oraz konflikty unaocznione w przykładzie 1 i 2 wynika że, ośrodek funkcji higieny winien być zorganizowany na zasadzie wykluczenia konfliktów przez:

- a - wyposażenie ośrodka w przestrzeń i urządzenia umożliwiające korzystanie z nich, z koniecznym wyprzedzeniem czynności, jednocześnie przez wszystkich użytkowników, przy założeniu, że rodzina składa się z dzieci do lat 10, których czynności winny być kontrolowane przez osoby dorosłe ew. samokontrolowane przez dzieci. Tablica 47, rys. 1.
- b - wyposażenie ośrodka higieny z tak wydzieloną ich przestrzenią czynnościową, która odpowiadać będzie warunkom koniecznej intymności w czasie wspólnego korzystania (z koniecznym wyprzedzeniem czynności), przy założeniu, że rodzina składa się z dzieci powyżej lat 10 - rys. 2.
- c - ograniczenie czynności we wspólnym ośrodku higieny do oczyszczania całego ciała w zamian za wydzieloną przestrzeń indywidualnego użytkowania dla pozostałych czynności.
- d - przydzielenie użytkownikom wydzielonych ośrodków higieny - rys. 3.

1) garderoba, wydział francuskiego, pokój do przechowywania odzieży, szafy, ubiornia aktorów, ogólna, szafa, szafa.

PRZESŁANKI ARCHITEKTONIZACJI MIESZKAN

D. ORGANIZOWANIE PRZESTRZENI PRZEZNACZONEJ NA ODZIEŻ
I ODZIEWANIE SIE1. UBIOR-GARDEROBA - WYPOSAŻENIE OSOBISTE I WYPOSAŻENIE
DOMOWE.

W skład ubrania-garderoby ¹⁾ autor wlicza wszystkie rzeczy niezbędne człowiekowi do utrzymania odpowiedniej temperatury ciała, do utrzymania higieniczno-estetycznego wyglądu zewnętrznego w warunkach codziennych i wyjątkowych, jakim jest np. przebywanie w odmiennym środowisku, rzeczy wyposażenia domowego jak obrusy, walizy, z wyposażenia osobistego parasole, narty.

Garderoby-ubiorsy to pewna ilość rzeczy wchodząca w skład które posiada każdy mieszkaniec, niezależnie od wieku i płci.

2. Próba Inwentaryzacji rzeczy wyposażenia osobistego
mieszkańca

Podjęcie próby inwentaryzacji rzeczy wyposażenia osobistego człowieka jest iluzoryczne, nie daje obrazu ogólnej masy w sensie ilości sztuk, czy kubatury, niemniej jednak pozwala usystematyzować je w pewnych grupach zależnych od sposobu użytkowania ew. ich własności fizycznych.

Ogólnie garderoba dzieli się na następujące grupy:

- 1) bieliźniana,
- 2) ubraniowa,
- 3) obuwie,
- 4) dodatki, oraz
- 5) grupa sprzętu.

1) Garderoba, wyraz pochodzenia francuskiego, pokój do przechowywania odzieży, szatnie, ubieralnia aktorów, ogół ubrań, suknie, odzież.

Z każdej grupy można wydzielić podgrupy:
np. 1 grupa bielizniana dzieli się na:

1.1. bieliznę osobistą	{	letnia			
		przejęciowa			
		zimowa			
1.2. bieliznę domową	{	pościelowa			
		łazienkowa			
		stołowa			
		kuchenna			
2. Ubrania	{	2.1. zewnętrzne -wierzchnie	{	codzienne	
				sportowe	
				wizytowe	
	{	2.2. wyjściowe.....	{	zimowe	
				letnie	
				przejęciowe	
{	2.3. domowe.....	{	codzienne		
			robocze		
3. Obuwie	{	3.1. wyjściowe.....	{	codzienne	
				sportowe	
				wizytowe	
	{	3.2. domowe.....	{	letnie	
				zimowe	
				przejęciowe	
4. Dodatki	{	nakrycia głowy	codzienne	{	letnie
		szaliki, rękawiczki	sportowe		
		torby	balowe		
		parasole, laski	wizytowe		
5. Sprzęt	{	teczki, walizy, pojemniki			
		narty, wrotki			

W garderobę zaopatruje nas rynek z podażą rzeczy gotowych bądź półproduktów (materiał na suknie, włóczka na swetr).

Okres posiadania poszczególnych części naszej garderoby jest różny, zależy od wielu czynników, niemniej jednak z praktyki wiadomo, że są to rzeczy egzystujące kilka sezonów, a więc kilkuletnie.

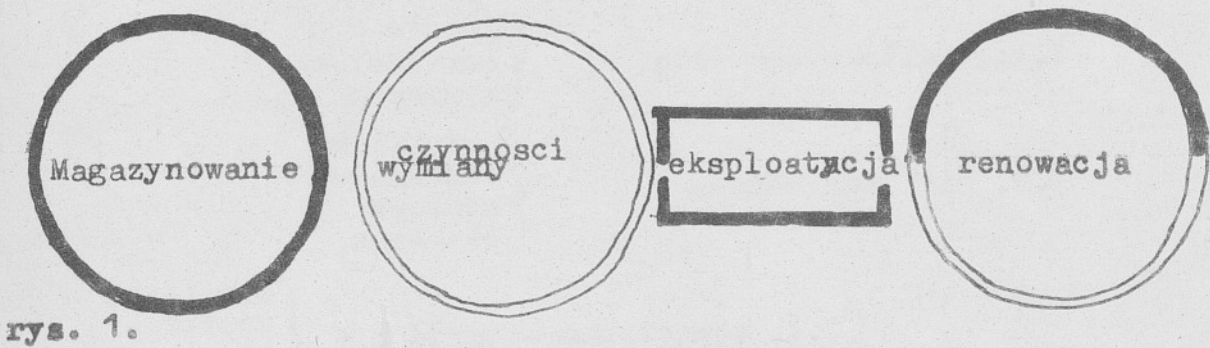
Czas posiadania dzieli się na dwa okresy:

okres używalności,

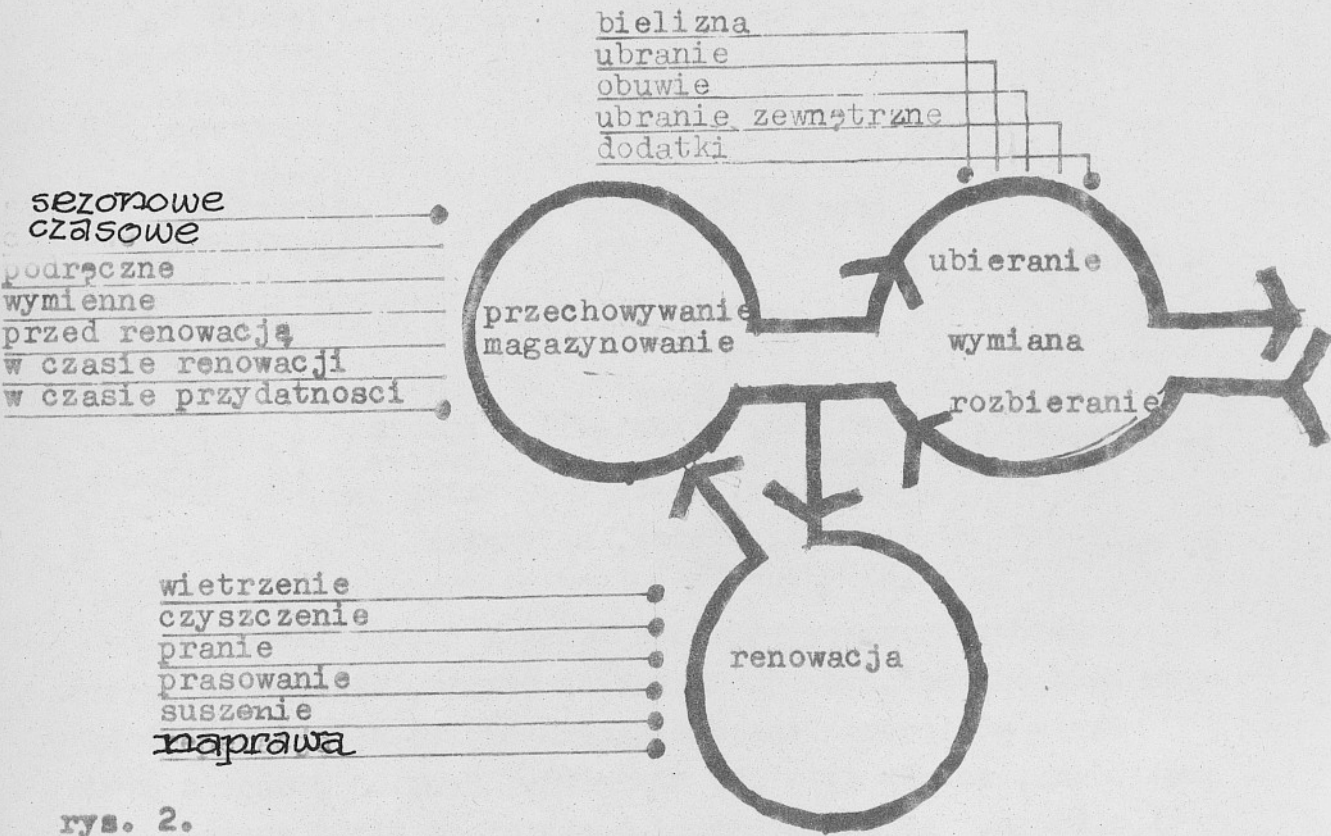
okres przydatności.

O ile okres przydatności sukni jest ograniczony powiedzmy wymogami mody, o tyle okres przydatności materii sukni jest w zasadzie nieograniczony.

STANY EKSPLOATACYJNE GARDEROBY-UBRAŃ.

CZYNNOŚCI, RZECZY, PRZESTRZEN.

3. STANY EKSPLOATACYJNE GARDEROBY

W okresie używalności ubiory przechodzą następujące stany eksploatacyjne:

- a. przechowywanie - magazynowanie,
- b. czynności wymiany,
- c. noszenie - eksploatacja właściwa,
- d. renowacja. Tablica 48 rys. 1.

Na rys. 2 "czynności, rzeczy, przestrzeń" - autor starał się na podstawie własnych obserwacji wykazać zależności, i powiązanie zjawisk towarzyszących funkcji wymiany ubioru.

4. MAGAZYNOWANIE

Magazynem ubrań jest szafa ¹⁾ schowek (wg U.I.O.F).

Analizując wyniki praktycznej inwentaryzacji rzeczy i garderoby, szafa winna spełniać następujące warunki, winna być:

1) magazynem rzeczy i garderoby:

- 1.1. - sezonowej, to znaczy takiej której nie używa się w przeciągu określonego czasu, a która mieści się w okresie używalności,
- magazynem rzeczy i garderoby będących w okresie przydatności,
- magazynem rzeczy i garderoby będących w okresie rekonstrukcji (np. szycia, robienia na drutach),

¹⁾ Szafa - sprzęt drewniany, stojący, w kształcie wysokiego pudła, skrzyni, opatrzonej drzwiami, z wieszakami lub z przedziałami, szufladami i półkami do przechowywania w nim różnych przedmiotów.

"Olmariye" - szafy i półki we wnękach ścian. - St. Tomkowicz - "Formy mieszkania w Krakowie w pierwszej połowie XVII w." Lwów 1922 r.

2) przechowalnia

2.1. rzeczy i garderoby aktualnie używane:

- czasowo (suknie wizytowe)
- podręczne (suknie wyjściowe)
- wymiennie (suknie domowe),

2.2. przechowalnię garderoby przeznaczonej do renowacji i w czasie renowacji:

- ~~naprawa~~, dostosowanie,
- odwadnianie - czyszczenie,
- rekonstrukcja formy - prasowanie.

4.1. Typy przechowalni garderoby są to:

- meble wolnostojące - szafy,
- meble wielofunkcyjne - segmentowe,
- szafy wbudowane,
- ~~szatnie~~by wydzielone.

Autor pracy zajmuje się elementami stałego wyposażenia to znaczy szafami wbudowanymi, elementami na stałe związanymi ze strukturą formy przestrzennej wnętrza.

4.2. Przepisy normatywne

Zakres stosowania szaf wbudowanych był regulowany przepisami w sposób następujący:

- Rok 1961 - mieszkanie dla 1-3 osób, szafa wbudowana bieliźniano-ubraniowa 91 x 61 cm,
- mieszkanie dla 4-7 osób; szafa wbudowana ubraniowa 127 x 61 cm.

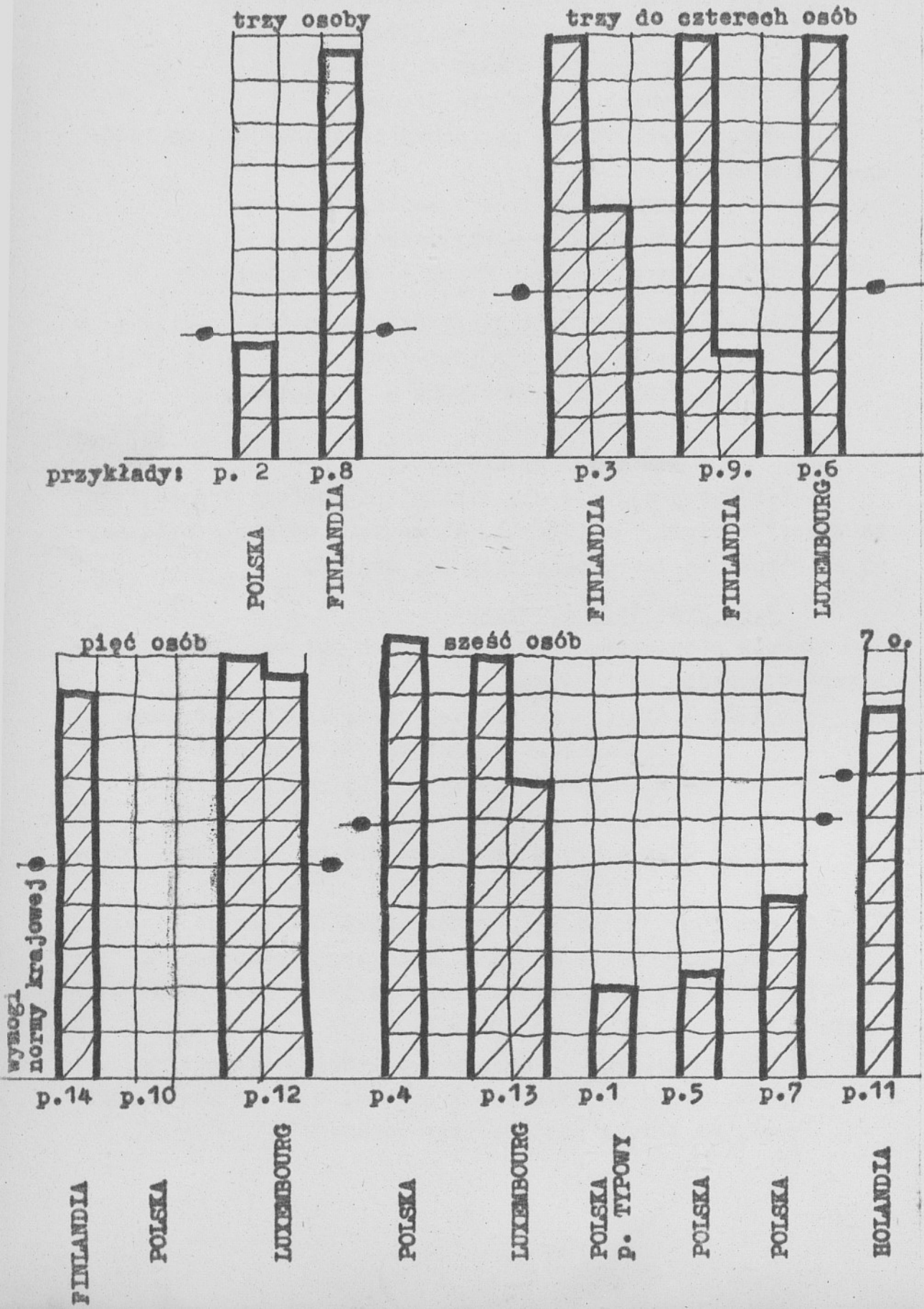
Rok 1965 - Przepisy szczegółowe dla projektowania mieszkań określają:

"w przedpokojach należy przewidzieć miejsce na wieszak licząc 0,20 cm na osobę i jedną szafę wbudowaną".

Rok 1968 - W projekcie uchwały z 1968 roku punkt 11 mówi:

"w każdym mieszkaniu należy przewidzieć miejsca na szafy wbudowane o powierzchni min. 0,36 m² na osobę, oraz szafy na sprzęt gospodarstwa domowego".

ZESTAWIENIE PORÓWNAWCZE GŁÓWNEJ POWIERZCHNI SZAF
WBUDOWANYCH Z PRZYTOCZONYCH W PRACY PRZYKŁADÓW MIESZKAŃ
W ODNIESIENIU DO NORMY KRAJOWEJ 0,60 m² NA OSOBĘ.

Specjalne wyznaczenie i przechowywanie garderoby i rzeczy
w apartamentach i mieszkań na dołach zamieszkałych.

Wpływ na:

1) uproszczanie przestrzeni mieszkalnej,

2) uproszczanie funkcji, oraz jej aspektów użytkowych.

add. 7. Jest ogólnie wiadomo, że istnieje wyrażenie prze-
strzeni w domu typu mieszkalnego jest wyrażeniem od wielko-
ści pomieszczeń, a dopiero potem wyraża zrealizację potrzeb
użytkowych.

Stwierdzenie, że przestrzeń pomieszczeń nie wyraża

Z zestawienia ogólnej powierzchni szaf wbudowanych w
przytoczonych przykładach graficznych mieszkań wynikają roz-
bieżności: między krajową normą 0,60 mb szafy w rzucie na 1
osobę, a zagranicznym normatywem, (który prawdopodobnie prze-
widuje średnio trzykrotnie większą liczbę powierzchni przy-
padającej na osobę), oraz rozbieżność w interpretacji normy
przez projektantów krajowych.

Np. przykład 4, tablica 13 - to mieszkanie 6-cio osobo-
we zrealizowane w Warszawie o metrażu szaf wbudowanych na
cztery i pół osoby więcej niż przewiduje P.N.P., natomiast
mieszkanie pięć osobowe z Gdańska nie ma szaf w ogóle, co
więcej, nie ma nawet "miejsca" na szafy do wbudowania. Przy-
kład 10, tablica 17.

Nie wiadomo czym kierowano się przy projektowaniu oraz
zatwierdzaniu proponowanych układów przestrzeni mieszkalnych,
dla rodzin o podobnej strukturze ilościowej, w podobnym śro-
dowisku zurbanizowanym, w okresie respektowania tych samych
norm i wytycznych. (Patrz tablica 49).

Materialny do projektowania wyrażenia w przestrzeni miesz-
kalnych. I.P.P., Warszawa 1963.

Sposób magazynowania i przechowywania garderoby i rzeczy w architektonizacji mieszkań ma dwojakie znaczenie.

Wpływa na:

- 1) uporządkowanie przestrzeni pomieszczeń,
- 2) uporządkowanie funkcji, oraz jej ciągów użytkowych.

add. 1. Jak ogólnie wiadomo, możliwość wyposażenia przestrzeni w meble typu przenośnego jest uzależniona od wielkości pomieszczeń, a dopiero potem wynika z realnych potrzeb użytkownika.

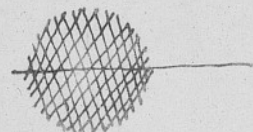
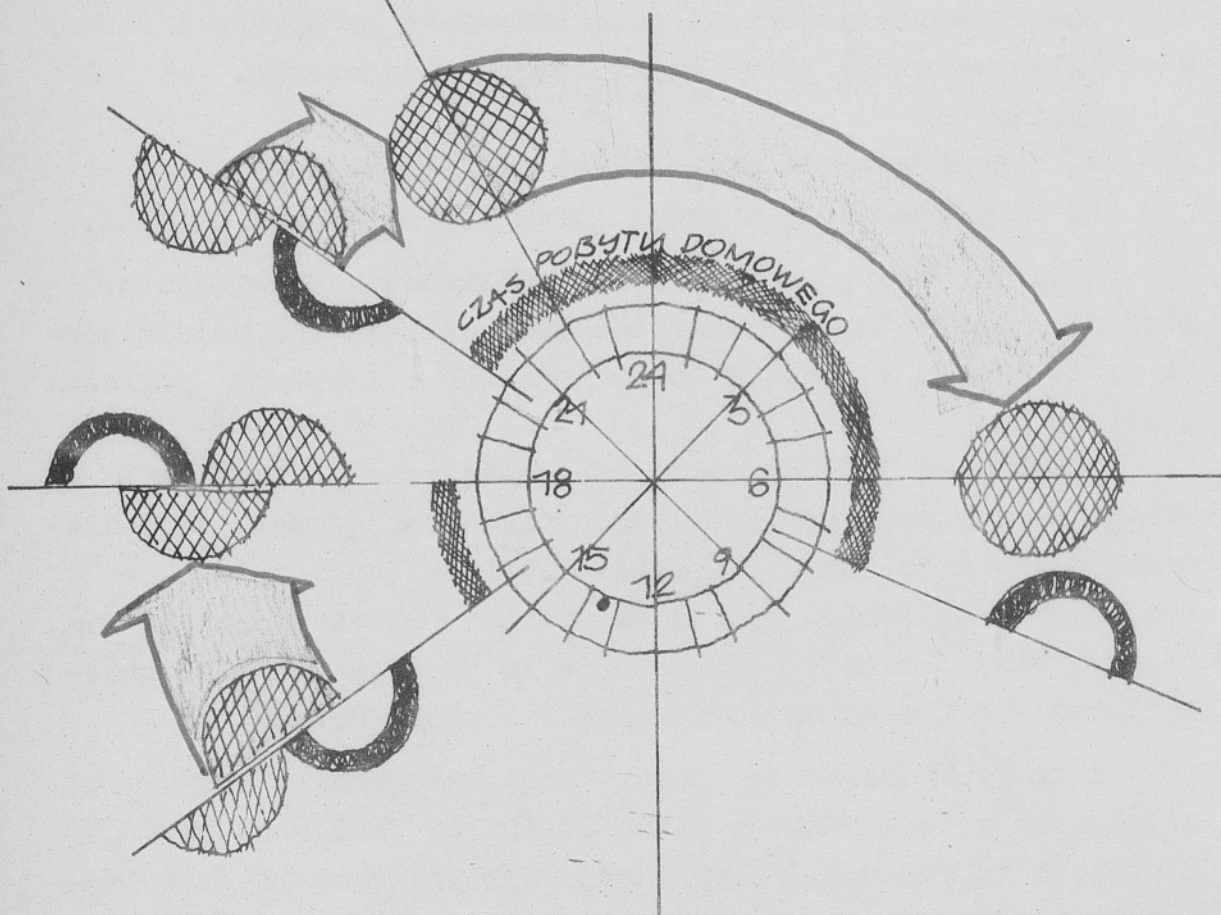
Stosunkowo małe przestrzenie pomieszczeń nie asymilują elementów bryłowych, o gabarytach niepodporządkowanych i niewiążących do gabarytów całości. Mogą być sytuowane w miejscach względnie dobrej asymilacji przestrzennej a nie rzeczywistej potrzeby (doprowadza to do częstych t.z. prze-meblowań - zmian sytuacyjnych mebli ruchomych).

add. 2. Wyposażenie jest "oprzyrządowaniem" czynności związanych z daną funkcją tylko wtedy gdy jest rozpatrywane łącznie z tą funkcją.¹⁾ Dyslokacja oprzyrządowania jest uzależniona od narzuconego, czy przewidzianego ciągu czynnościowego. Zmiana lokalizacji wyposażenia pociągnie za sobą wydłużenie ew. zakłócenie ciągu czynnościowego. Patrz tablica 54 - rozmieszczenie prawidłowe i nieprawidłowe "szaf wbudowanych" rys. 1 i rys. 2.

¹⁾ Materiały do projektowania wyposażenia wnętrz mieszkalnych, I.W.P., Warszawa 1968 r.

TABLICA 50.

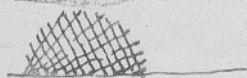
DOBOWY JDEOGRAM CZYNNOŚCI WYMIANY UBIORU
PRZY ZAŁOŻENIU DWU RAZOWEGO WYJŚCIA Z DOMU.

pełna wymiana ubioru

wymiana z podstawowego na inny

wymiana z podstawowego i magazynowanie.

czynności uzupełniające

pobyt w domu.

5. EKSPLOATACJA GARDEROBY

5.1. Częstotliwość wymiany garderoby

Rzeczywista częstotliwość wymiany garderoby jest trudna do określenia, jej cykliczność jest uzależniona porą roku, wiekiem użytkownika, rodzajem jego zajęcia, częstotliwością przebywania poza domem.

W pracy autor na podstawie kulistego wykresu doby stara się ustalić w sposób przybliżony, możliwe czynności wymiany ubioru, przy założeniu: dwu razowego wyjścia z domu użytkownika (np. do pracy i na koncert - patrz tablica 50).

Podobnie jak w dobowym ideogramie częstotliwości czynności higieny, dostajemy 6-cio krotnie powtarzaną czynność wymiany garderoby.

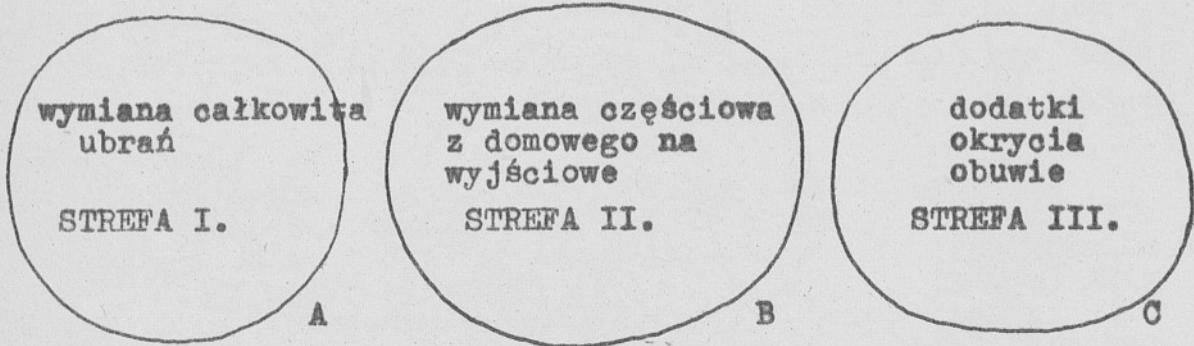
5.2. Cykle i strefy czynnościowe

Czynności wymiany wykonywane przed i po wypoczynku nocnym - to pełna wymiana ubioru z dziennego na nocne i z nocnego naienne. Następnie możemy założyć, że przed rannym opuszczeniem domu następuje wymiana ubioru z domowego na ubiór dostosowany do rodzaju pracy, oraz włożenie garderoby zewnętrznej, dodatków, akcesorii. Będą to czynności uzupełniające, wynikiem których dostosowuje się jakość ubrania do zmiany otoczenia, charakteru czynności, zmian temperaturowych itp. Po powrocie do domu następuje cykl PRZECIWNY, zdjęcie garderoby zewnętrznej i wymiana garderoby używanej w pracy, na garderobę domową.

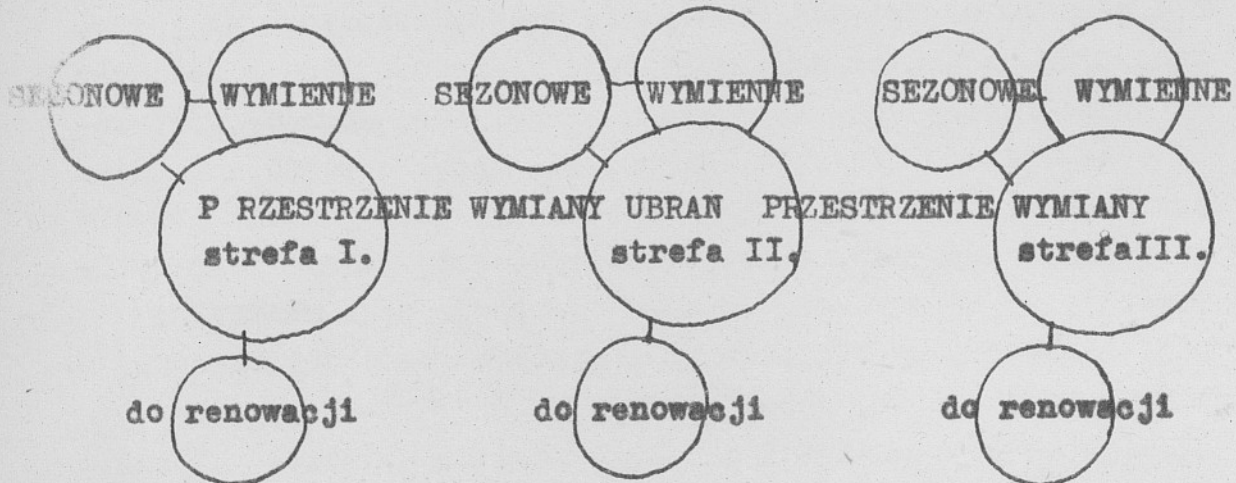
Identyczny cykl powtórzy się przed drugim wyjściem z domu z tym, że wymieniamy garderobę domową na garderobę powiedzmy wizytową dodając inne "dodatki".

Możemy więc doszukać się trzech stref wymiany garderoby, a w związku z tym trzech ośrodków magazynowania garderoby.

STREFY I CYKLE CZYNNOŚCIOWE WYMIANY UBRAŃ.

PRZECIĄGALNOŚĆ:

TABLICA 51

1 strefa - wymiana ubrań całkowita - strefa ~~szczególna~~,
winna w określonych ^{prz}wypadkach odpowiadać warunkom koniecznej
izolacji, intymności, odpowiedniej temperaturze, odpowiednio
wydzielonej przestrzeni.

2 strefa - wymiana częściowa (bo nie bielizny) - np.
wymiana ubrania z domowego na wyjściowe. Te czynności poprze-
dzone są zazwyczaj podjęciem decyzji w wyborze jakości ubio-
ru i dodatków, decyzja często zmienia się, czynności dublują
się podczas kontroli efektu.

Strefa ta winna umożliwiać tymczasowe odkładanie garde-
roby (w czasie podejmowania decyzji), powinna zawierać gar-
derobę codziennego użytku wraz z dodatkami, sprzęt kontroli
wyglądu, oraz ~~NALEŻYTE~~ne miejsce czasowego przechowywania
rzeczy używanych.

3 strefa - uzupełnienie ubioru przed wyjściem z domu.
Strefa nader ważna, gdyż z funkcjonalnego punktu widzenia
winna przejąć całą sezonową garderobę zewnętrzną w stanie np.
nasyceń wilgocią, czy zaśniętą wraz z dodatkami - (jak
parasole, laski, kalosze) domowników, a także gości.

Przestrzeń o optymalnej chłonności użytkowników wykonu-
jących czynności wymiany.

Należy przy tym zwrócić uwagę na fakt pomocy przy ubie-
raniu osób drugih (dzieci, osoby w podeszłym wieku) jak rów-
nież wkład pozycji ciała w czasie wykonywania tych czynności.¹⁾
O ile pozycja aktywna stojąca z intensywnym pochyleniem do
przodu jest możliwa przy pracach krótkotrwałych np. wyjęcie
obuwia, to pozycja aktywna, kuczna sznurowania obuwia jest
nie do przyjęcia. Narażeni więc jesteśmy na wędrowkę z buta-
mi i w butach do wygodniejszych przestrzeni. Przestrzeń wy-
konywania czynności z adaptacją do zmiennych warunków winna
obok magazynu rzeczy i ubioru, posiadać możliwości przyjmo-
wania dogodnych pozycji (stojąco, siedząco). (Patrz tablica
16 przykład graficzny 7).

1) Mc Cornik E.I. Antropotechnika - Instytut Wzornictwa
przemysłowego, Warszawa 1968.

6. KONFLIKTY CZYNNOSCIOWO-PRZESTRZENNE

Strefy różnią się rodzajem czynności, winny wobec tego posiadać odpowiednio dostosowaną przestrzeń i rodzaje magazynów.

Opierając się na założeniu (z poprzednich rozdziałów) jednoczesnego opuszczania domu przez 5-ciu użytkowników w dnie robocze, może nastąpić, szczególnie w pierwszej strefie, strefie wymiany A - konflikt wieku - płci, oraz konflikt chłonności przestrzeni i dyslokacji magazynu ubrań (w przykładzie np. 1 - tabela 12).

Skutkiem ujemnym będzie:

1. Wymiana ubrań w przestrzeniach nie sąsiadujących z magazynem ubrań, co spowoduje nakład pracy i czasu na pokonanie drogi z wybraną garderobą do miejsca ubrania, odniesienie garderoby, ew. zostawienie garderoby na miejscu wymiany (jakżeż niekorzystne).

2. Konieczność wstawiania szaf ruchomych do stosunkowo małych i niedostosowanych do tych celów przestrzeni.

3. Zła konieczność magazynowania we wspólnej szafie całości garderoby użytkowników łącznie z garderobą zewnętrzną (użytkowników i gości).

4. Konieczność wykonania prac adaptacyjnych, które dostosowałyby szafę "typowo ubraniową" ¹⁾ do wymogów szafy na odzież i akcesoria zewnętrzne.

¹⁾ Prace i materiały Instytutu Wzornictwa Przemysłowego Warszawa 1968.

Eliminacja konfliktu nastąpi w ^{PRZU} wypadku przydzielenia każdemu z narażonych na konflikt:

1. Własnych przestrzeni składowania i wymiany garderoby. Przestrzenie składowania mogą być ograniczone pojemnościowo, np. bez ubrań sezonowo nieużywanych, ubrań przeznaczonych do renowacji. Natomiast winny uwzględnić przestrzeń przechowywania garderoby czasowej podręcznej, oraz wymiennej.
2. Wydzielenie przestrzeni wspólnej magazynowania garderoby.
3. Wydzielenie przestrzeni przechowywania i zmiany garderoby zewnętrznej.

7. PRZYKŁADY ARCHITEKTONIZACJI FUNKCJI WYMIANY I MAGAZYNOWANIA GARDEROBY

Inwentaryzacja magazynów garderoby.

Przykład 10, tablica 17 - garderób brak! (mieszkanie 5-cio osobowe.

Przykład 1, 2, 5, 7 - tablice 12, 14, 15 - garderoby w przestrzeni komunikacyjnej - korytarzowe, sytuowane w pobliżu wejść, wspólne dla użytkowników (6 osób) na całość odzieży.

Ponieważ pojemność szaf jest niewystarczająca w tych przykładach ¹⁾ jak również bezpośrednia przestrzeń nie jest w skali wymiarów antropometrycznych użytkownika i jego ruchowych pozycji należy stwierdzić, że są one niefunkcjonalne, nie odpowiadają prawidłowemu cyklowi czynności ubierania, rozbierania i magazynowaniu odzieży.

1) Przy minimalnej ilości garderoby (I.B.M.) przechowywanie na wieszaku umieszczonym na drążku w pozycji prostopadłej do "pleców szafy" przy odstępnie wieszaków 7 cm, długość drążka będzie zależała od ilości osób i wynosi:

1 osoba	Długość drążka
1	92
2	144
3	197
4	272
5	323
6	366
7	413

Bieliźniana część nie została zinwentaryzowana i mówi się o dowolnie przyjmowanej przestrzeni i wymiarach.

Przykład 4, tablica 13 - garderoby w przestrzeniach sypialnianych 2 osobowych. Pojemność garderoby wydaje się wystarczająca, natomiast brak magazynu ubrań zewnętrznych. Wystąpi konflikt czynnościowy i konflikt asymilacji garderoby o zmiennych stanach fizycznych.

Przykład 8, tablica 15 - to zastosowanie obu poprzednich systemów rozlokowania garderób w przestrzeni komunikacyjnej i w przestrzeniach sypialnianych. Zmiana garderoby w bezpośredniej przestrzeni jej magazynowania.

Przykład 3, tablica 13 - ekonomiczne pod względem sposobu wydzielenia przestrzeni rozwiązanie: 2-stronne garderoby korytarzowo-sypialniane. Garderoba dodatkowa przy przejściowym zespole higieny na ubrania zewnętrzne np. przemoczone, oraz pojemnik na bieliznę stołową w przestrzeni spożywania posiłków.

Przykład 6, tablica 14 - cztery ośrodki przechowywania i magazynowania odzieży:

- 1) ubranie zewnętrzne - otwarta wnęka korytarzowa,
- 2) ubrania bieżące - zamknięte szafy w przestrzeni korytarzowej,
- 3) bielizna (prawdopodobnie) w przestrzeni sypialnianej,
- 4) magazynowanie garderoby w wydzielonym pomieszczeniu-schowku.

Przykład 11, tablica 17 - Interesujące rozwiązanie garderób z wydzieleniem dla rodziców i dzieci.
 Rodzice - przestrzeń garderobiano-czynnościowa z możliwością ~~mi zmianami~~ ^{INTERESUJĄCO} - ciekawy przykład architektonizacji
 dwie funkcje w jednym zespole meblowym.
 Dzieci - garderoby indyw. korytarzowe.

Ubranie zewnętrzne w bezpośrednim sąsiedztwie wejścia, przechowywanie w otwartej wnęce.

Przykład 12, tablica 18 - Indywidualne zespoły garderób wydzielonych dla poszczególnych domowników oraz garderoba ubrań zewnętrznych.

Przykład 13, tablica 19 - Garderoby indywidualne we wnękach sypialnianych.

8. WNIOSKI Z PRZYKŁADÓW

Korzystną interpretację funkcji wymiany garderoby jest przykład architektonizacji z przykładu 6 - tablica 14. Posiada trzy czytelnie zorganizowane ośrodki wymiany łącznie z magazynowaniem, przechowywaniem i prawdopodobnie renowacją garderoby.

Interesującym przykładem architektonizacji funkcji ubierania - rozbierania garderoby zewnętrznej jest przykład 9 - tablica 15. Wydziela on w dwu odpowiednio dostosowanych przestrzeniach następujące po sobie czynności.

Będą to np. czynności: ubieranie szalika i rękawiczek w przestrzeni pierwszej, ubieranie płaszcza w drugiej przestrzeni. Argumentacją popierającą ten przykład rozwiązania jako celowy może być praktyczna inwentaryzacja rzeczy, czynności i przestrzeni potrzebnej na ubranie, rozbieranie dziecka - osoby o biernym zaangażowaniu czynnościowym, w porze zimowej do wyjścia z domu: (listopad, grudzień, styczeń, luty).

Spis garderoby wyjściowej dziecka w kolejności ubierania:
1 - skarpety, 2 - rajstopy, 3 - buty sznurowane, kalosze,
4 - swetr, 5 - czapeczka, 6 - szalik, 7 - rękawiczki,
8 - czapka futrzana, 9 - kożuszek, 10 - pasek.

Jak wiadomo wystąpią tu czynności wykonywane w dwu charakterystycznych pozycjach układu ciała dziecka - w pozycji siedzącej, w której następuje ubieranie kończyn dolnych w pierwsze trzy części garderoby, będzie to pierwszy zestaw czynności~~ów~~, oraz czynności ubierania pozostałej garderoby, które mogą być wykonywane w pozycji stojącej dziecka - drugi zestaw czynności~~ów~~.

Czynności te ze względu na pozycję dziecka i osoby ~~obaj~~ ~~przebiegającej~~ mogą i winny odbywać się w dwu odmiennych środowiskach przestrzennych, bo wymagania funkcji są dwojakie.

Następną argumentacją może być przyjęta zasada organizacji przechowywania rzeczy - garderoby różniącej się gabarytami, a więc i sposobem przechowywania w następującym podziale:

- zestaw 1 - skarpety, rajstopy, buty, swetr, czapeczka, szalik, rękawiczki, czapeczka futrzana
- zestaw 2 - kożuszek.

Można dopatrzeć się w ~~specyficznych~~ ^{SZCZEGÓLNYCH} układach przestrzennych mieszkań następnego argumentu, argumentu występowania w partiach wejściowych mieszkań różnic temperaturowych. Dwa środowiska przestrzenne, których zadaniem będzie przejęcie czynności zestawu 1 i zestawu 2-go da prawidłowe rozwiązanie architektoniczne zgodne z higienicznymi przesłankami ochrony organizmów na zmiany temperaturowe (galériowce).

9. WNIOSKI AUTORA

1. Lokalizacja ośrodków garderobianych w przestrzeniach mieszkania nie może być przypadkowa ani dowolna.

Lokalizacja jest bowiem ściśle powiązana z ośrodkami czynnościowymi i im podlega.

2. Przestrzeń mieszkalna winna posiadać minimum dwa ośrodki garderobiane stałe dla grupy "ubraniowej" oraz dwa ośrodki garderobiane dla grupy "bieliźnianej".

3. Oprócz wymienionych punktów konieczne jest wydzielenie stałych ośrodków ~~renowacyjnych~~ ^{ODNAWIANIA} garderoby dla:

3.1) renowacji wodnej - (magazynowania, prania, suszenia),

3.2) renowacji formy - (magazynowania, szycia, prasowania).

Dla mieszkań wieloosobowych pożądane jest wydzielenie indywidualnych ośrodków magazynowania garderoby, rozwija to bowiem indywidualną odpowiedzialność za stan posiadanych rzeczy u poszczególnych domowników (^{WZGLĄD} ~~aspekt~~ społeczny).

4. Normatyw krajowy 0,36 m² powierzchni rzutu na osobę jest poniżej minimalnej granicy potrzeb. Nie spełnia wymagań użytkownika nawet jako przechowalnia samych ubrań w ich sezonowym ograniczeniu.

Zdrowa tendencja to także powrót do "schowków" - garderób wydzielonych.

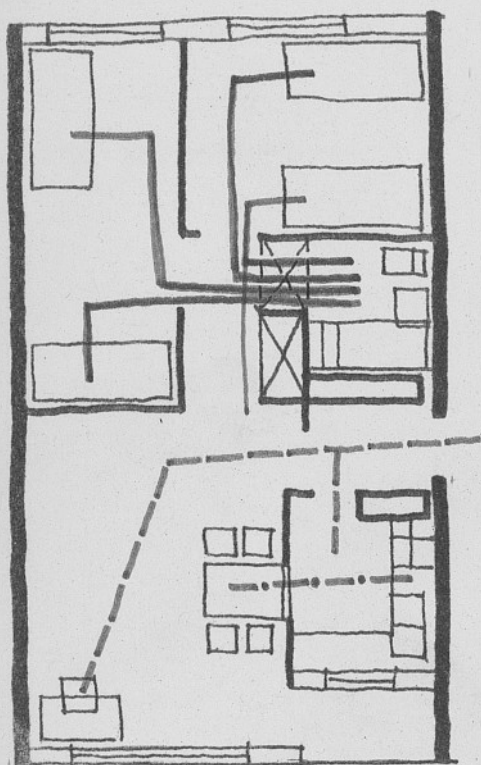
5. Decyzja architektonizacji funkcji ośrodków garderobianych, ich lokalizacja w ogólnej przestrzeni mieszkania, winna być narzucona przez twórcę.

Rozdział IV

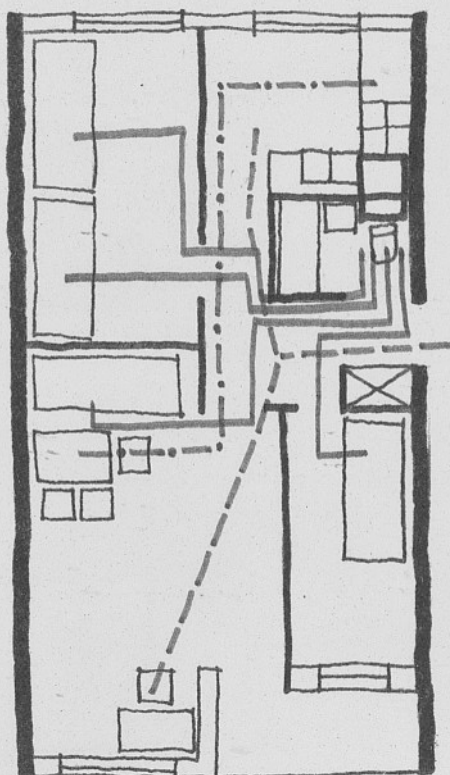
DYSKUSJA

TEZY I WNIOSKI AUTORA

ANALIZA KORZYSTNEGO I NIEKORZYSTNEGO POD WZGLĘDEM
FUNKCJONALNYM ROZWIĄZANIA RZUTU 1/

Trzy główne pasma ruchu
związane z podstawowymi
funkcjami nie przecinają
się nawzajem.

Pasma ruchu przecinają
się wielokrotnie,
zmniejszają wydajnie
powierzchnie ruchu.

Oznaczenie pasm ruchu:

- pasmo ruchu głównego od wejścia do p. dziennego
- .-.-.- pasmo ruchu wewnętrznego: gotowanie-jedzenie
- pasmo ruchu wewnętrznego: spanie-mycie.

IV.1. ROZMIESZCZENIE I POWIAZANIA PRZESTRZENI FUNKCYJNYCH - skrót danych z literatury

Anna Idzikowska ¹⁾ (tablica 52) na rzutowych przykładach rozwiązań mieszkań z prawidłowym i nieprawidłowym rozmieszczeniem przestrzeni funkcyjnej ^{POWODZI} ~~konstatuje~~ że: "uporządkowanie i koncentracja powierzchni ruchu w mieszkaniu wpływają na funkcjonalność rozwiązania".

Jeśli wyraz koncentracja oznacza np. zespolenie komunikacji w jednym ciągu zamiast np. dwu równoległych to sądząc z przykładów nie wpłynie to korzystnie na funkcjonalność rozwiązania.

W tym znaczeniu np. przykład 6 posiada czytelne i zamierzone dwa ciągi komunikacji równoległej do przegrody wejściowej i aż pięć ciągów komunikacji idącej w kierunku pionowym do tej-że przegrody. Zrezygnowanie z któregośkolwiek ciągu spowoduje nałożenie czy wydłużenie drogi, którą użytkownik musiałby pokonać przy wykonywaniu czynności domowych. Tablica 53.

Jeśli natomiast wyraz koncentracja powierzchni ruchu w mieszkaniu odnosić się będzie do zespolenia komunikacji w jeden ciąg zamiast dwóch i wpłynie na przybliżenie przestrzeni czynnościowej, to postulat ten będzie słuszny.

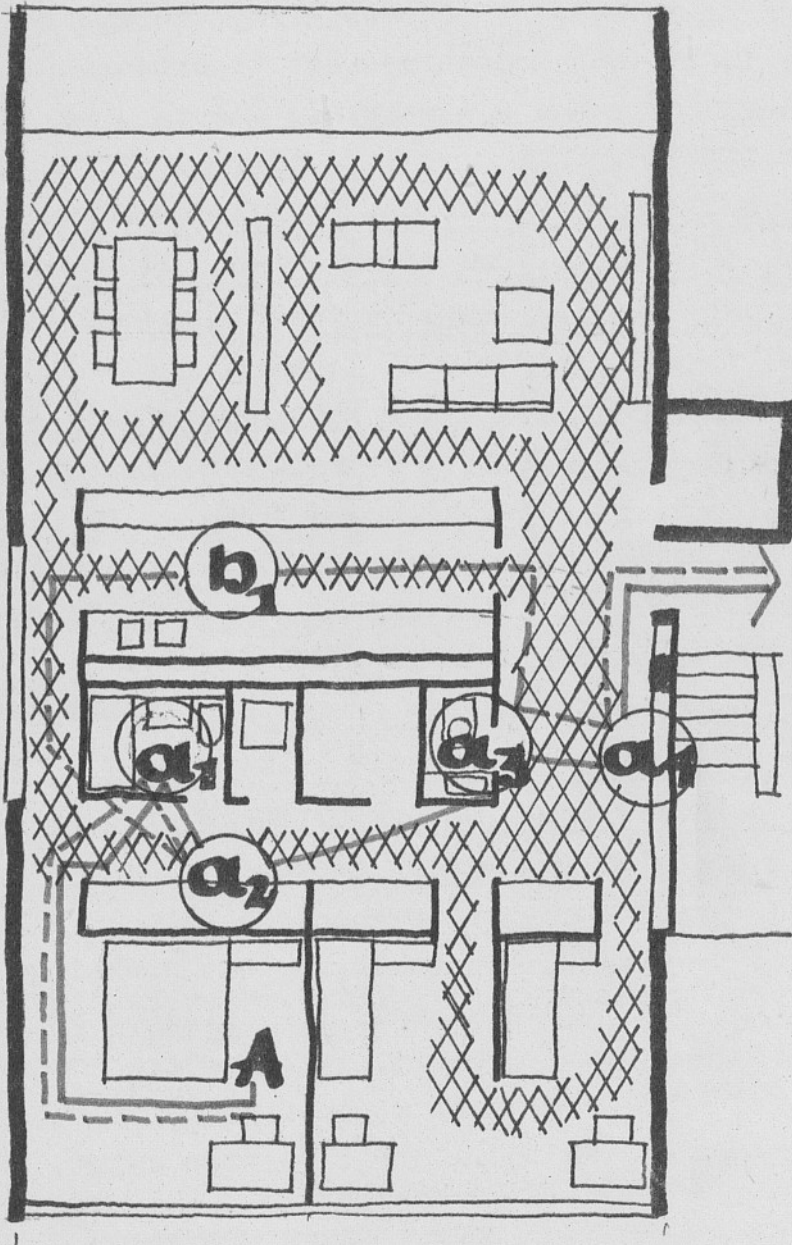
W przykładzie 4 przez założenie równoległe komunikacji wraz z przestrzeniami przyległymi dostalibyśmy racjonalniejsze rozmieszczenie tych przestrzeni - mniejsze odległości, mniej wydając energii na pokonanie drogi. Tablica 54.

Jest to istotne z tego powodu, że wg Meyer-Bohe ¹⁾ domownik w czasie roku pokonuje 1100 km drogi podczas zajęć domowych.

Tablica 55.

¹⁾ Walter Meyer-Bohe, "Vorgefertigte Wohnhäuser", München 1959.

PRZESTRZENIE FUNKCYJNE A KOMUNIKACJA.

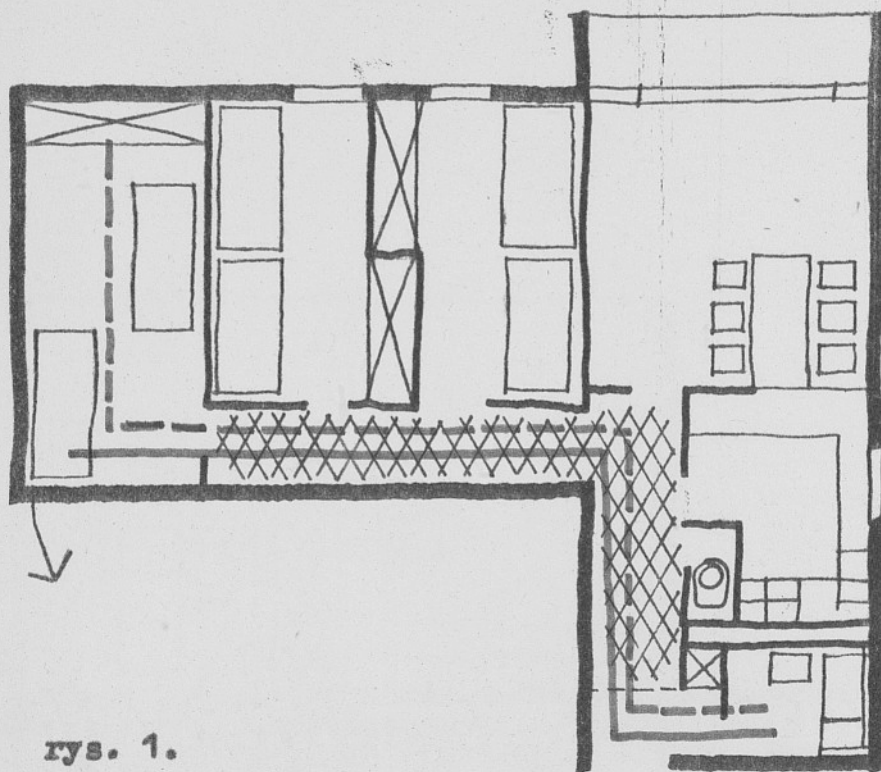

Przykład rzutowy 6.
Luxembourg 1965 r.

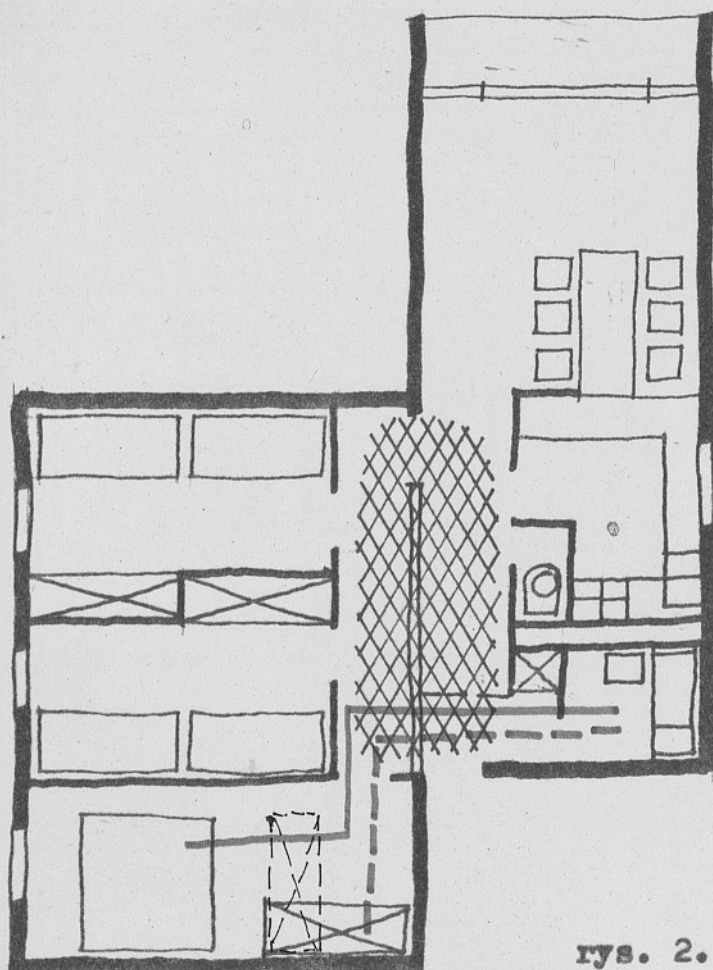
Osoba A wykonując czynności w miejscu a_1, a_2, a_3, a_4 skorzysta z drogi najkrótszej do tych przestrzeni, a więc w rozpatrywanym PRZYPADKU ta droga jest dla osoby A drogą optymalną.

Ta sama osoba wykonując czynności wyżej wymienione, oraz czynność w miejscu b_1 skorzysta z innego ciągu komunikacyjnego, który przy rozpatrywanych czynnościach a i b będzie także ciągiem funkcjonalnym - optymalnym.

ROZBICIE I ZESPOLENIE PRZESTRZENI KOMUNIKACYJNEJ.

rys. 1.

rys. 2.

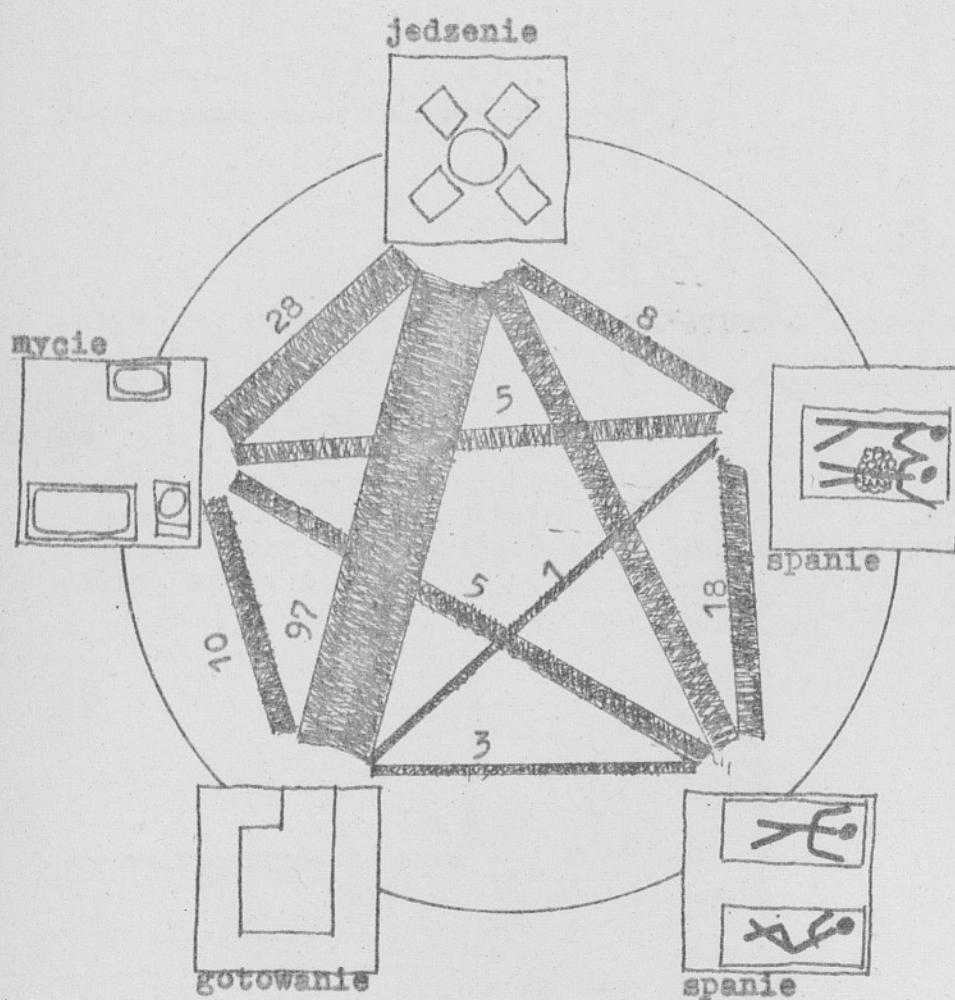
Wpływ koncentracji powierzchni komunikacyjnej na skrócenie odległości między przestrzeniami, a także na rozmieszczenie czynności w pomieszczeniu.

Rys. 1, przykład gr. 4 w wersji oryginalnej.

Przez nałożenie na siebie dwóch ciągów komunikacyjnych, odległości do poszczególnych przestrzeni czynnościowych skracają się - rys. 2. Na skrócenie odległości wpływa także rozmieszczenie wyposażenia meblowego (Patrz lokalizacja garderoby w rys. 1 - wersja oryginalna i lokalizacja tejże garderoby w wersji autora). Rys. 2.

TABLICA 55.

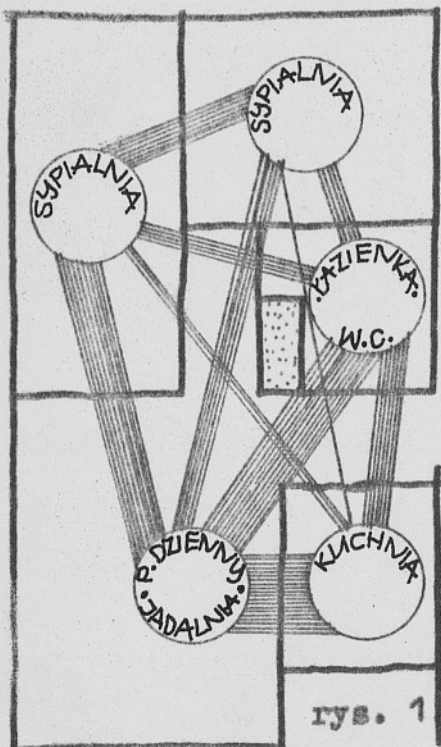
CZĘSTOTLIWOŚĆ RUCHÓW DOMOWNIKÓW DO POSZCZEGÓLNYCH
POMIESZCZEN w/g MEYER-BOHE.

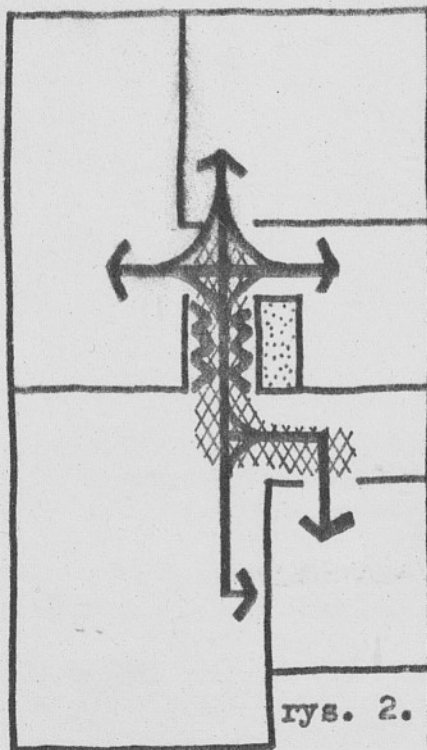
Dobowe przemieszczanie się domowników w czasie użytkowania przestrzeni przedstawia się następująco:

1. gotowanie - jedzenie	-	97	razy w czasie doby
2. jedzenie - mycie	-	28	" "
3. spanie dzieci - jedzenie	-	20	" "
4. spanie dzieci - spanie rodziców	-	18	" "
5. mycie - gotowanie	-	10	" "
6. spanie rodziców - JEDZENIE	-	8	" "
7. spanie rodziców i dzieci - mycie	-	5	" "
8. spanie dzieci - gotowanie	-	3	" "
9. spanie rodziców - gotowanie	-	1	" "

Częstotliwość została obliczona na przykładzie mieszkania składającego się z dwu pokoi sypialnych, pokoju przebywania, kuchni, łazienki, użytkowanego przez czterech domowników. **SAWI ALNI.**

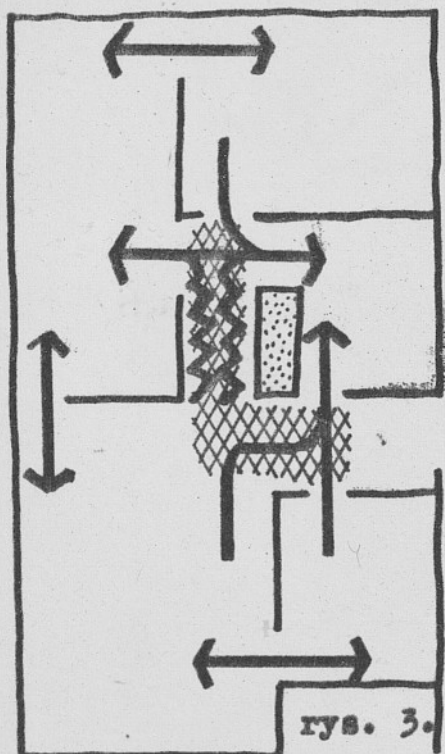

rys. 1

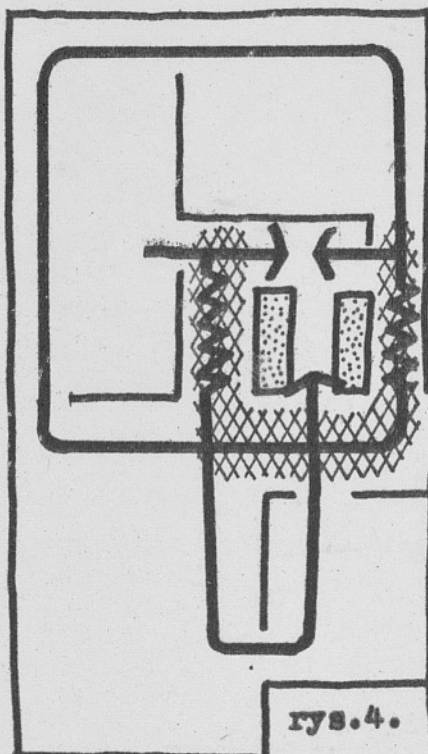
rys. 2.

zakłócenia czynnościowo-komunikacyjne.

rys. 3.

wyeliminowanie optymalne zakłóceń: czynność a komunikacja

rys.4.

wydzielenie przestrzeni komunikacyjnej od przestrzeni czynnościowej.

Nakładając obliczoną przez Meyer-Bohe dobową częstotliwość ruchów domownika na "korzystny" pod względem funkcjonalnym rzut mieszkania przytoczony przez A. Idzikowską otrzymamy **INTERESUJĄCY** studialny przykład interpretacji "głównych pasm ruchu" oraz interpretacji "podstawowych funkcji".

Rys. 1, tablica 56.

Jak wynika z graficznego zobrazowania, pasmo ruchu "spanie - mycie" nie zalicza się do głównego uczęszczanego, jest ono jednak istotne z racji powiązanych czynności:

przebywanie wydzielone - garderoby - ośrodek sanitarny

NAJWAŻNIEJSZYM ciągiem komunikacyjnym będzie natomiast droga; "jedzenie - mycie".

Nasuwają się wątpliwości, czy koncentracja ruchów domowników w jednym ciągu komunikacyjnym w tym przykładzie jest słuszną, tym bardziej, że występujący tu korytarz jest przestrzenią czynnościowo-ruchową. Rys. 2. (Korytarz posiada magazyn garderoby).

Wydzielenie komunikacji **"NAJWAŻNIEJSZEJ"** od przestrzeni przemieszczania się połączonego z czynnościami ruchowymi (przestrzeń z garderobą) wydaje się konieczne i uzasadnione. Rys. 3.

Możliwe jest więc naniesienie "poprawki" na optymalnie najkorzystniejszą długość pasm ruchu domowników.

Rys. 4. Wpłynie to zdaniem autora na:

a. Optymalne wyeliminowanie zakłóceń ^wczynnościach-komunikacyjnych, występujących w przestrzeni korytarzowej.

b. Uniezależnienie czynności konfliktowych (wymiana garderoby; dzieci - rodzice).

c. Wydzielenie przestrzeni komunikacyjnej od przestrzeni czynnościowej (wypoczynek psychiczny).

IV.2. CZYNNOSCI I ICH ZALEŻNOSCI

ZAMIERZENIEM DYSERTACJI JEST USTALENIE ZASAD ORGANIZACYJNYCH KSZTAŁTOWANIA PRZESTRZENI MIEZKANIA.

W zrozumieniu autora będą to:

- zasada rozmieszczenia przestrzeni czynnościowej zgodna z prognostyką działań użytkownika i społeczności rodzinnej,
- zasada współdziałania przestrzeni,
- zasada prawidłowej adaptacji przestrzeni do działań - do WYMAGAŃ czynności.

ROZMIESZCZENIE PRZESTRZENI CZYNNOSCIOWYCH ZALEŻEC BEDZIE OD:

- czasu wykonywania czynności - pory dnia,
- charakteru czynności,
- wzajemnego powiązania czynności.

2.1. Czas

Optymalną jednostką czasu z fizjologicznego punktu widzenia jest doba, stała jednostka czasu oparta na okresowości zjawisk przyrody. W czasie doby mieszkaniec wykonuje części ew. cykle czynności powtarzających się. Są to czynności złożone, obowiązkowe, ujęte ramami higienicznej egzystencji.

"Podział doby¹⁾ na trzy okresy ośmiogodzinne jest odbiciem rytmu życia, ponieważ uważa się, że przeciętny człowiek potrzebuje osiem godzin snu.

Co sześć godzin ludzie pobierają główne posiłki dzienne. Sześciogodzinny podział dnia na rano i południe, wieczór i noc, odpowiada zmianom nastrojów i zachowania ludzkiego, określane przez położenie słońca na NIEBIE:

1) Kazimierz Ciechanowski, materiały z wykładów na Wyższej Szkole Sztuk Plastycznych, Wrocław.

porannym nadziejom i ambicjom, popołudniowemu ich spełnieniu, wieczornemu wypoczynkowi czynniemu i życiu towarzyskiemu, wreszcie odpoczynkowi nocnemu.

Cztery godziny zwane w marynarce wachtą, która jest okresem skupionego działania ludzkiego (prowadzenia samochodu).

Co trzy godziny żołądek domaga się odnowienia zapasów, stąd coraz częściej wprowadza się w zakładach pracy przerwy na drugie śniadanie i podwieczorek, co stanowi jedynie powrót do bardziej normalnego dnia pracy rolnika.

Rytm dwugodzinny odpowiada maksymalnemu okresowi w czasie którego można pracować bez zmęczenia w pracowni i w warsztacie.

Godzina jest jednostką pracy: stanowi minimalny czas w którym można wykonać pożyteczne zadania.

Dalej wnosić można, że minuta to okres w którym człowiek zdolny jest szybko "uzmysłować sobie" bezpośrednią perspektywę najbliższego okresu życia.

Spójny system jednostek prowadzi nas do przeciętnego czasu dwu faz serca wynoszącego około jednej sekundy, do pierwszej jednostki rytmu słonecznego, czyli do dnia".

2.2. Zależność działań spotykamy we wszelkiego rodzaju aktywnościach. Zależności te są dwojakiego rodzaju.

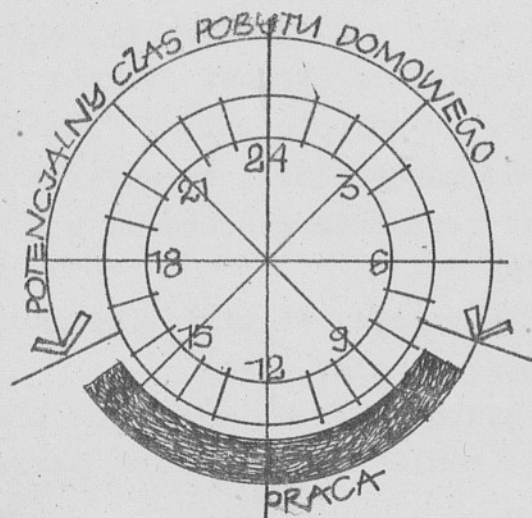
Pierwsze zależności tkwią w danym zjawisku czynnościowym, np. ubieranie się polega na systematycznym, kolejnym nakładaniu części składowych garderoby. (patrz tablica 51 - "Strefy i cykle czynnościowe wymiany ubrań").

Drugie zależności tkwią w sumie zjawisk czynnościowych np. a - wymiana garderoby po wypoczynku nocnym, przygotowanie i konsumpcja posiłku, oraz wyjście z domu do pracy.

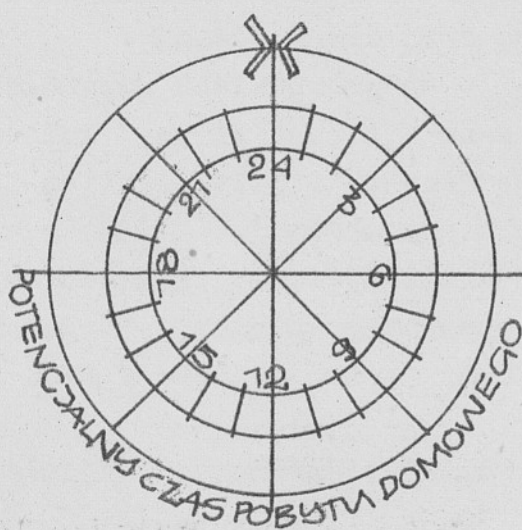
b - wymiana garderoby po relaksie dziennym, wyjście z domu do teatru.

c - wymiana garderoby i wypoczynek nocny - przykład rozpatrywany w tablicy 53.

KOLISTE WYKRESY DOBY.

doba "robocza"

doba "wolna" od czynnej
pracy zawodowej.

Suma ~~zjawisk~~ czynnościowych, ich zależność powinna być brana pod uwagę przy przestrzennym rozmieszczeniu określonych czynności, gdyż one to wpływają na przedłużenie czasu wykonywanych zajęć domowych, wpływają na zbędną długość drogi, a co za tym idzie na większy nakład energii.

IV.3. ZASADA ROZMIESZCZENIA PRZESTRZENI CZYNNOSCIOWYCH

Celem udowodnienia zasady lokalizacji ośrodków czynnościowych w sposób racjonalny z punktu widzenia czasu przeznaczonego na pokonanie komunikacji do tych ośrodków, autor ~~w oparciu o przebieg procesów~~ ^{ZGODNIE Z} fizjologicznych omówianymi w poprzednim rozdziale posłużył się dobową uproszczoną inwentaryzacją tych czynności, przy założeniu że:

- a. przestrzeń umożliwiającą wykonanie czynności związanych z regeneracją, higieną osobistą i higieną ogólną ^(OTOCZENIA) jest najprostszym układem funkcji ~~domu dla~~ ^{MIESZKANIA DLA} jednego użytkownika,
- b. ośmiogodzinna ranna praca zawodowa odbywa się poza obrębem domu.

Tak więc w rozpatrywanych przykładach uwzględnić należy "dobę roboczą" oraz "dobę wolną" od czynnej pracy zawodowej. Tablica 57.

Rok kalendarzowy 1969 miał 365 dni, z tego:

305 dni roboczych

60 dni wolnych od czynnej pracy zawodowej

W roboczy dzień tygodnia użytkownik przebywając 8 godz. w pracy, tracąc 1 godz. na dojazdy ~~dom-praca~~, może potencjalnie spędzić resztę czasu na pobyt ~~domowy~~.

Wyniesie on 16 godzin.

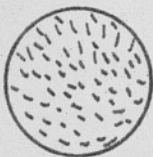
TO WYNOŚI

MIEDZY MIESZKANIEM A MIEJSCEM PRACY

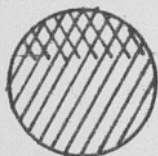
OZNACZENIA PRZESTRZENI FUNKCYJNYCH.

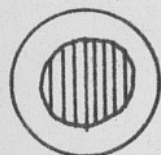
1. przestrzeń regeneracji fizycznej i psychicznej

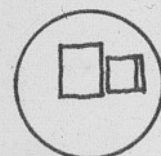
2. przestrzeń wymiany garderoby

3. przestrzeń higieny

4. przestrzeń przyrządzania posiłków

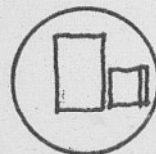
5. przestrzeń konsumpcji posiłków

renowacja garderoby 6.

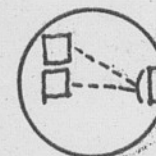
praca umysłowa

7.

wypoczynek "WCZAS"

8.

kontakt z przestrzenią zewnętrzną

9.

FUNKCJE PRAKTYCZNE STOSOWANE

DZIAŁANIA PODSTAWOWE

FUNKCJE PODSTAWOWE

Celem zorientowania się w przesłankach warunkujących zachowanie ciągu funkcjonalnego przeprowadzono rozmieszczenie jego składowych części analizując:

3.1. rozmieszczenie funkcji podstawowych jakimi są:

REGENERACJA I HIGIENA OSOBISTA,

3.2. ~~czynności funkcji praktycznie stosowanych.~~

Oznaczenia przestrzeni funkcji podano w tablicy 58.

ad. 3.1. Rozmieszczenie przestrzeni funkcji podstawowych

Przeprowadzona w poprzednich rozdziałach pracy analiza fizjologii procesów życiowych i związanych z nimi czynności pozwoliła na ustalenie i wydzielenie następujących przestrzeni czynnościowych:

1. przestrzeń regeneracji (sen 8 godzin na dobę),
 2. przestrzeń wymiany garderoby, ~~JEJ RENOWACII.~~
 3. przestrzeń higieny,
 4. przestrzeń przygotowania
 - i 5. przestrzeń konsumpcji posiłków,
- oraz rozdysponowanie tych czynności w trzech okresach czasowych przy założeniu, że pobyt w domu mieszkańca ograniczony jest optymalnym czasem wykonywania tych czynności.

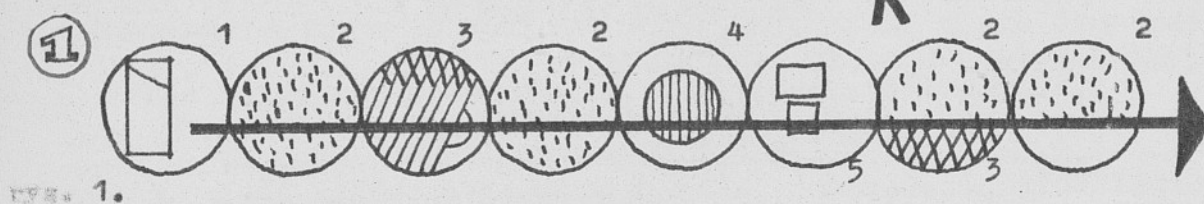
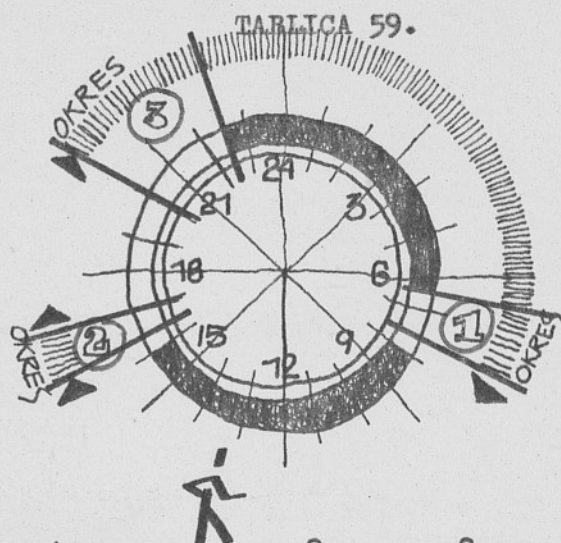
Okres 1 - czynności "szybkie" - podległe rygorowi czasowemu: koniec wypoczynku a wyjście z domu do pracy.
 Okres 2 - przyjście i opuszczenie domu po przygotowaniu i konsumpcji posiłku.
 Okres 3 - przyjście, konsumpcja posiłku, czynności przygotowawcze do snu, sen.

OKRES 1 - SZYBKICH CZYNNOŚCI DOMOWYCH PRZED WYJŚCIEM DO PRACY.

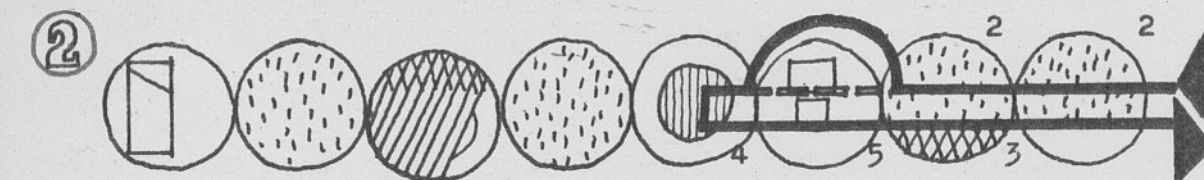
OKRES 2 - PO POWROCIE Z PRACY PRZEZNACZONY NA PRZYGOTOWANIE I SPOŻYCIE OBIADU PO KTÓRYM MOŻLIWE JEST WYJŚCIE Z MIESZKANIA, LUB WZĄS W JEGO OBRĘBIE.

OKRES 3 - OKRES WIECZORNY, SPOŻYCIE KOLACII I FUNKCJE ZWIĄZANE Z PRZYGOTOWANIEM SIĘ DO SPOCZYNKU NOCNEGO.

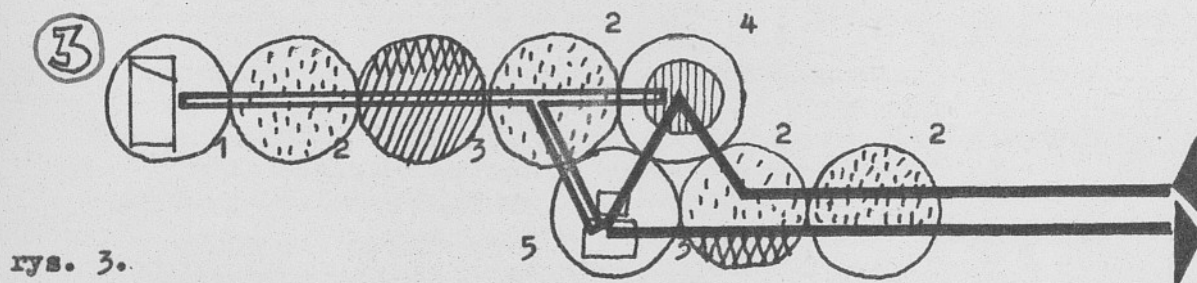
**INWENTARYZACJA CZYNNOŚCI
FUNKCJI PODSTAWOWYCH
WYKONYWANYCH W OKRESACH:
1, 2, 3, DOBY "ROBOCZEJ"**

Czynności okresu 1. UKŁAD PRZESTRZENI LINIOWY - TEKTONICZNY.

Czynności okresu 2. ZAKŁUCENIE UKŁADU TEKTONICZNEGO - POWSTAJE "MARTWA DROGA"

Czynności okresu 2 i 3. ZMIANA UKŁADU PRZESTRZENI Z TEKTONICZNEGO NA PRAWDŁOWY TEKTOLOGICZNY, podpożyczony obu kierunkom eksploatacji

Czynności okresu 1-go

Mieszkaniec od czasu zakończenia wypoczynku nocnego do czasu opuszczenia mieszkania dla obowiązków społecznych - okres 1. - winien wykonać następujące czynności:

1. końcowy etap wypoczynku - budzenie, wstawanie,
2. zdjęcie garderoby nocnej,
3. oczyszczenie ciała, mycie zębów, toaleta, czynności fizjologiczne,
2. ~~ubranie~~ ^{WKOŻENIE} garderoby daytimej dostosowanej do dalszych czynności domowych,
4. przygotowanie pożywienia - śniadanie,
5. ~~konsumpcja śniadania~~ ^{SPOŻYWANIE ŚNIADANIA},
- 2 i 3. wymiana ew. uzupełnienie garderoby, toalety, czynności fizjologiczne, ^{POWYŚCIE, ZABRANIE},
2. ~~ubranie~~ ^{WKOŻENIE} garderoby wyjściowej i dodatków i wyjście - ~~opuszczenie~~ ^{WYJŚCIE} z domu.

Czynności te dadzą się rozdysonować w przestrzeniach amfiteatralnie następujących po sobie w układzie jednoliniowym. Są one wykorzystane wtedy łącznie z komunikacją, to znaczy przebyta droga jest proporcjonalna do wykonywanych czynności każde zbliżenie się do wyjścia decyduje o zakończonym etapie czynności. (Patrz rys. 1 tablica 59). Można także czynności te wydzielić w odrębnych przestrzeniach, dodając równoległy ciąg przestrzeni komunikacyjnej.

W obu przypadkach przestrzenie te winny być podporządkowane kolejności wykonywanych czynności, omówionych wyżej.

Czynności okresu 2-go

Rejestrując zachowanie mieszkańca powracającego po odbyciu obowiązku zawodowego do domu celem przygotowania i zjedzenia obiadu otrzymamy czynności:

- wejście do domu,
2. ~~rozczepianie~~ ^{ZDJĘCIE} garderoby zewnętrznej,
3. obowiązkowe czynności higieny,
2. wymiana garderoby - dostosowanie garderoby do zajęć domowych,
4. zajęcia domowe - czynności przygotowania obiadu, ^{UMIŚCENIE NARZĘDZI}
5. zjedzenie obiadu - oraz czynności omawiane już w poprzednim schemacie 3, 2, 2.

Jak widać otrzymamy inny zestaw czynności, a więc nastąpi zakończenie dobrego przedtem rozmieszczenia ciągu czynnościowego, gdyż ~~konsumpcja~~ ^{SPOŻYCIE} obiadu nastąpi po przygotowaniu go. Przestrzenie winny być zamienione celem uniknięcia "martwej drogi", którą musiałby mieszkaniec pokonać dostając się do przestrzeni przygotowania posiłku. Zamieniając układy przestrzeni czynnościowych z jednoliniowych tektonicznych na dwulinowe tektonologiczne ¹⁾ unikniemy "martwej przestrzeni" przy obu kierunkach eksploatacyjnych. (Patrz rys. 3 tablica 59).

1) Kazimierz Ciechanowski - "Tradycyjne i nowe interpretacje punktu, linii i płaszczyzny jako elementów kształtowania", Zeszyty Naukowe Pol. Wrocław. nr 141, 1966 r.

Czynności okresu 3-go

Podczas następnego, a więc drugiego powrotu do domu celem zjedzenia kolacji i regeneracji nocnej - okres 3, wykonuje się działania zgodnie z przyjętym ich układem lokalizacyjnym z okresu 2-go.

Tak więc powstały układ tektologiczny zespołu ośmiu przestrzeni adaptuje czynności z optymalną ~~PROGA RUCHOWA~~ ~~przebiegiem~~ ~~rozmiaru~~ ~~całości~~ podczas użytkowania w rozpatrywanych trzech okresach czasu (Patrz kolisty wykres doby tabeli 59).

3.2. Rozmieszczenie przestrzeni ~~POWYŻEJ PODSTAWOWYCH DZIAŁAŃ~~ ~~funkcji praktycznie stosowanych~~ W MIESZKANIU.

Wiadomo jednak, że przytoczone i zaprogramowane czynności domownika są niepełne. Samodzielnie prowadzone "gospodarstwo" nawet przy szerokich możliwościach korzystania z usług, zmusza użytkownika po ośmiogodzinnej pracy zawodowej do dalszych czynności, do eksploatacji czasu i sił w pracy domowej.

Wykonać on winien czynności higieny ogólnej i wymagań społecznych. Patrz tablica 2 "Czynności bytowe" i tablica 61.

Do najczęściej spotykanych trzeba zaliczyć czynności renowacji rzeczy posiadanych - osobistych i domowych, renowację przestrzeni, czynności bieżącego uzupełniania wiadomości, kontaktów społecznych, oraz bardzo istotne czynności związane z pogłębieniem pracy zawodowej ¹⁾.

Dochodzą więc czynności:

renowacyjne: - renowacji garderoby 6,
- renowacji rzeczy np. sprzętu kuch.
- renowacji przestrzeni (dotyczy wszystkich przestrzeni czynnościowych)

pracy umysłowej 7,

wypoczynku biernego: - odbiór audycji masowego przekazu, czytanie,
przyjmowanie gości 8,
ew. sen dzienny na zewnątrz przestrzeni dom 9 (Patrz tablica 58 - funkcje praktycznie stosowane z oznaczeniem symboli)

1) Przy dynamicznym tempie rozwoju techniki posiadane dziś wiadomości z zakresu danego stanowiska pracy jutro mogą być niewystarczające.

W związku z przyrostem programu ^{DZIAŁAŃ} ~~użytkowego~~ należy:

- a. przeprowadzić analizę możliwości adaptacji czynności w przestrzeniach już istniejących,
- b. zbadać możliwość komasacji funkcji, ew. zaprogramować nowe przestrzenie.

I tak czynności renowacji garderoby o czym była mowa w poprzednich rozdziałach, są kilku stadiowe, obróbka wodna, odwadnianie, prasowanie, cerowanie, szycie.

O ile dwie pierwsze czynności włączyć można do przestrzeni higieny, to czynności prasowania, cerowania, szycia, winny mieć zdaniem autora swoją wydzieloną przestrzeń, gdyż czynności te są czynnościami przewlekłymi, posiadają gabarytowe narzędzia pracy oraz różne nasilenia związane z porami roku.

Praca umysłowa, jej zakres, zależy od zawodu (przestrzeni-akcesoriów i jakości stanowiska pracy wyizolowana akustycznie).

Odpoczynek bierny, np. drzemka poobiednia może odbywać się w przestrzeni wypoczynku nocnego, czy zewnętrznych, otwartych przestrzeniach (o ile są, i są powierzchniowo dostosowane do tego celu, a są właśnie po to).

Przyjmowanie gości - wydzielony zakres przestrzeni znajdujący się w pobliżu ośrodka wejścia, garderoby, toalety oraz ośrodka przygotowania i konsumpcji potraw.

Uwzględniając te nowe czynności mieszkańca ^{PRZESTRZENNA} struktura ~~czynnościowo-przestrzenna~~ zmieni się, jej liczba wzrośnie do 12.

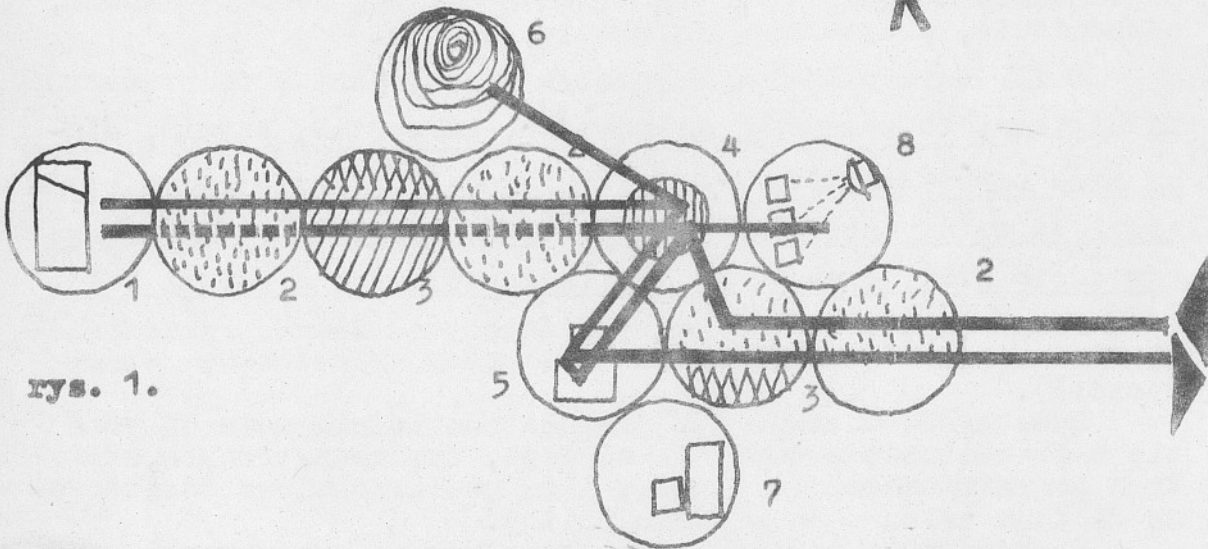
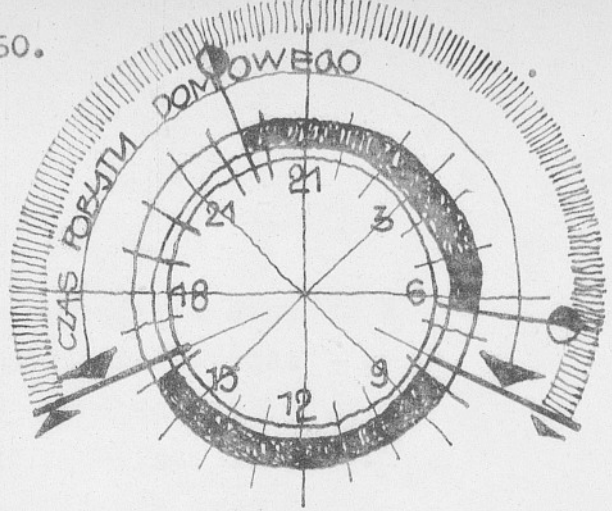
Decyzja podjęcia wymienionych czynności zależeć będzie od:

wkładu energii potrzebnej do wykonania czynności,
nakładu czasowego, oraz
czynności następujących

Zależeć ona będzie także od pory dnia, dnia tygodnia, pory roku, stopnia stabilizacji, przyzwyczajień.

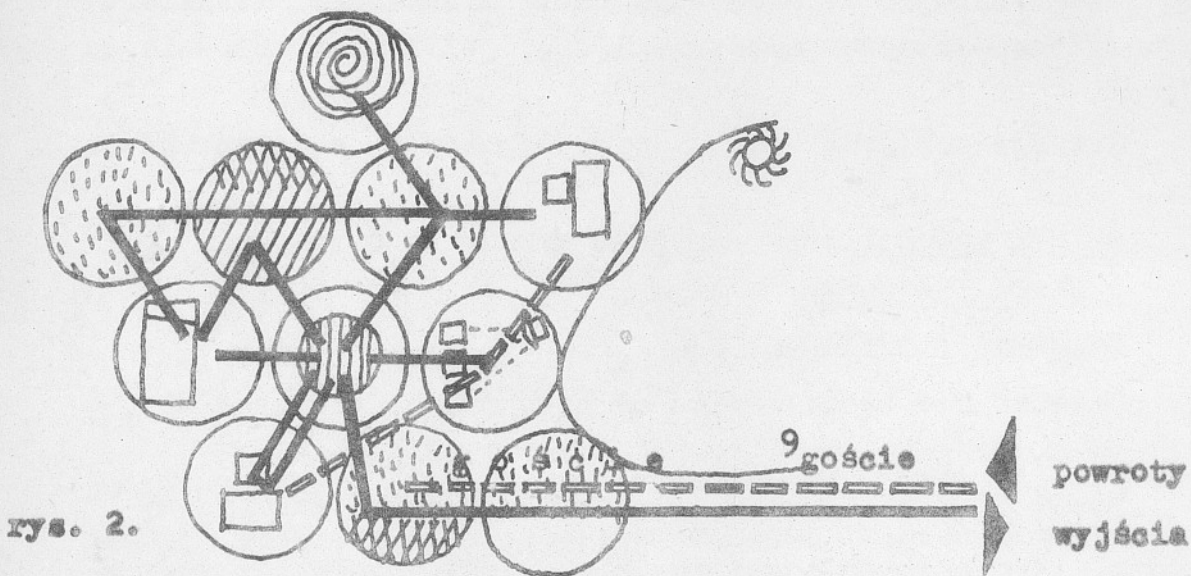
Drogi do ^{MIEJSC POSZCZEGÓLNYCH} ~~przestrzeni~~ ~~czynnościowych~~ można założyć wychodzą z przestrzeni ośrodka ^{SPÓŻYWANIA} ~~przygotowania~~ ~~posiłków~~, gdzie odbywa się renowacja przyborów ~~konsumpcji~~, mogą też wychodzić - mieć swój początek z przestrzeni wymiany garderoby z roboczej na domową.

STRUKTURA CZYNNOSCIOWO-PRZESTRZENNA ZASPAKAJAJĄCA
WYMAGANIA
WYMAGANIA

rys. 1.

ROZKŁOZENIE CZYNNOSCI W
KOLEJNOŚCI WYKONYWANIA.

rys. 2.

STRUKTURA CZYNNOSCIOWO-PRZESTRZENNA W UKŁADZIE
OPTYMALNYCH CIĄGÓW KOMUNIKACYJNYCH.

Przy próbie rozdysponowania przestrzeni funkcyjnych winno się brać pod uwagę możliwości wspólnego koordynowania czynności. Patrz tablica 61 "Wykres zużycia czasu i energii na poszczególne czynności domowe".

Czynności wykonywane przy użyciu mechanicznego sprzętu, oraz czynności których czas trwania zależy od procesu technologicznego mogą być wykonywane jednocześnie, a więc ich przestrzenie czynnościowe winny być bezpośrednio dostępne. Np. czyszczenie wodne odzieży w pralce może odbywać się równocześnie np. z obróbką cieplną artykułu spożycia, czy odbiorem informacji masowego przekazu. Zależać to będzie oczywiście od ^{STANU} postępu techniki w gospodarstwie domowym (pralka z wyłącznikiem samoczynnym, czajnik z sygnałem akustycznym) ^{it.p.}

Ponieważ ośrodek przygotowania posiłków jest eksploatowany wielokrotnie w czasie dnia, powinien być centralnym ogniwem przestrzeni domu, a otaczające ^{go} przestrzenie winny mieć charakter przestrzeni podporządkowanych. Dotyczy to przede wszystkim czynności uzupełniających: - wymiany garderoby, toalety, - ^{SPROŻYWIANIA} konsumpcji posiłków oraz - czynności "podobnych" czasochłonnych jak np. renowacja garderoby.

Powstaje tak więc skorygowany diagram czynnościowy złożony z 12 przestrzeni funkcyjnych, charakteryzujący się optymalnymi ciągami komunikacyjnymi.

Diagram ten może służyć jako teoretyczna podstawa programowania przestrzeni mieszkania dla jednego użytkownika do zaspokojenia optymalnych jego potrzeb w zakresie: regeneracji, wymiany ubioru, renowacji ubioru, pracy zawodowej, życia towarzyskiego, wypoczynku biernego. Tablica 60 rys. 2.

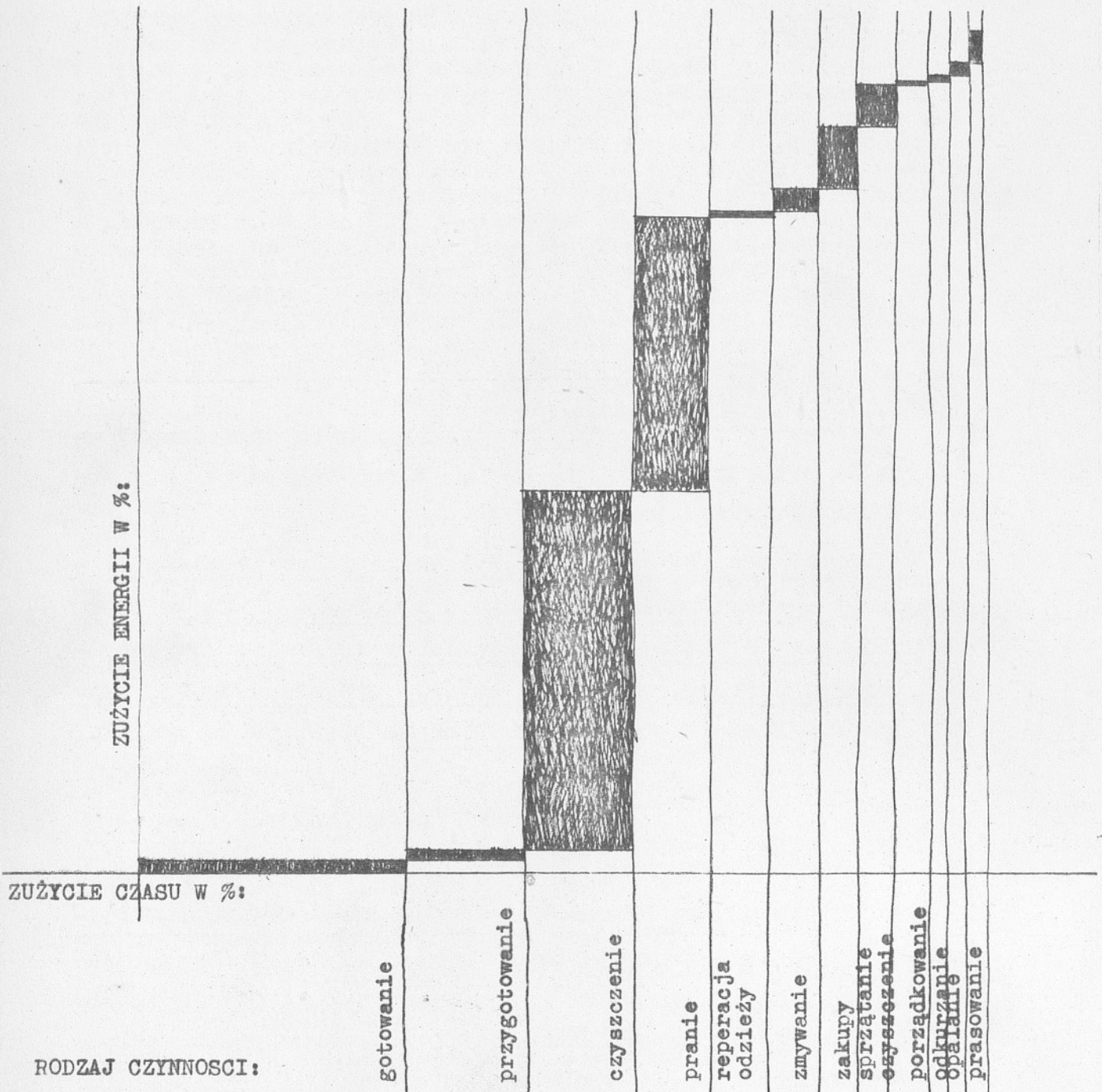
3.3. Cechy zespołu przestrzeni czynnościowych

Wymienione czynności mogą odbywać się w przestrzeniach współdziałających ze sobą w stopniu maksymalnym, pod warunkiem, że przestrzenie ^(POSZCZEGÓLNYCH) czynnościowe będące w "użytkowaniu pierwszym" będą mogły wystąpić z alternatywami zmienności. (wydzielenie optyczne).

WZROK WZROK

TABLICA 61.

WYKRES ZUŻYCIA CZASU I ENERGII NA POSZCZEGÓLNE CZYNNOSCI
DOMOWE.

IV.4. OKREŚLACZKA PRZESTRZENI CZYNNOŚCIOWYCH DLA DOMU

O ile jednostka w przestrzeni domu może być porównana jednostce na konfliktach społecznych, o tyle mieszkańcy będący jednostką w społeczności rodzinnej doświadczają konfliktów społecznych.

człowiek a człowiek i człowiek a społeczeństwo.

Wyniki ankiety przeprowadzonej we Francji przez Instytut National d'Etudes Demographiques, wykazała jak przedstawia się zużycie czasu i energii na poszczególne czynności domowe:

Tablica 62

	zużycie czasu	zużycie energii
gotowanie	34,9	1,7
przygot. potraw	14,0	0,9
czyszczenie podł.	13,8	41,8
pranie	8,9	32,2
reperacja odzieży	7,2	0,7
zmywanie	5,4	2,4
zakupy	5,0	7,8
sprzątanie i czyszczenie	4,7	5,1
porządkowanie	2,1	0,5
odkurzenie	1,4	0,5
palenie w piecach	1,4	2,6
prasowanie	1,2	3,8

Jak widać z powyższego zestawienia, czynności wykonywane w kuchni nie należą do najcięższych prac domowych, gdyż pochłaniają tylko 5% energii zużywanej dziennie przy gospodarstwie, są one jednak najbardziej czasochłonne, zajmują bowiem razem prawie 55% czasu osoby prowadzącej gospodarstwo. Każda więc choćby parominutowa oszczędność uzyskana przy poszczególnych zajęciach kuchennych jest tutaj ważna, w sumie bowiem może to dać czas, który znacznie wpłynie na planowany rozkład dnia.

IV.4. ORGANIZACJA PRZESTRZENI CZYNNOSCIOWYCH DLA RODZINY

O ile jednostka w przestrzeni domu może być narażona jedynie na konflikt ^{W PRZYSTOSOWANIU DO} ~~asymilowanie się w przestrzeni~~*, na konflikt człowiek a przestrzeń, o tyle mieszkaniowiec będący jednostką w społeczności rodzinnej narażony jest na konflikt współżycia codziennego:

człowiek a człowiek i człowiek a społeczność.

Miarą więc potrzeb ¹⁾ rodziny będą indywidualne wymagania jednostek, oraz wymagania ich jako całość społeczności.

Potrzeby rodziny zależą, zdaniem autora, od:

- 1) ilości osób, stopnia ich pokrewieństwa, płci,
- 2) wieku - związanych z nim możliwości czasowych i zakresu wykonywanych czynności.

4.1. Struktura rodziny

Ilość osób, czyli struktura rodziny w układzie zalecanym przez U.F.O przedstawia się jak niżej:

1. Rodzice + 1 dziecko
2. " + 2 dzieci jednej płci,
3. " + 2 dzieci różnej płci,
3. " + 3 dzieci *
4. " + 4 dzieci jednej płci,
4. " + 4 dzieci różnej płci,
5. " + 5 dzieci
6. " + 6 dzieci jednakowej płci,
6. " + 6 dzieci różnej płci.

* Przy nieparzystej liczbie dzieci nie precyzuje się płci, jednocześnie zaleca się rozdzielenie sypialni wg płci, licząc nie więcej jak dwie osoby na izbę.

E. Kaltenberg-Kwiatkowska ²⁾ przytaczała w 1963 r. statystyczny podział rodzin wg liczby dzieci w następujący sposób:

1) Odnosnie potrzeb omawianych w pracy.

2) Zakład Socjologii Instytutu Gospodarstwa Społecznego, W-wa 1963 masz.

1 dziecko posiada	30-40	procent	rodzin,
dwoje	-	33-40	" "
troje	-	17	" "
czworo	-	5-7	" "
pięć i więcej	-	2-5	" "

Opierając się na powyższych danych najczęściej występującą rodziną będzie rodzina 3, 4, 5-osobowa. Są jednak rodziny nietypowe, o nietypowym stopniu pokrewieństwa, dwu- i trój pokoleniowe, rodziny z osobą towarzyszącą, która spełnia funkcje usługowe (opieka nad dziećmi lub osobami starszymi), ew. osoby czy osoba przebywająca przy rodzinie z różnych przyczyn życiowych.¹⁾ Por. tekst przy tabeli 1.

ŚLUSZNA ZASADA BYŁOBY PRZEWIDZIEĆ TAK ZORGANIZOWANA PRZESTRZEN MIESZKANIA, KTÓRA ZABEZPIECZY MOŻLIWOŚĆ ASYMLACJI OSOBY LUB OSOB BEZ ZAKŁOCEŃ FUNKCJI, BEZ KONFLIKTÓW.

Nie jest to jednak możliwe w obliczu stosowania obecnych zasad programowania i normatywów powierzchniowych, gdyż normatyw przewiduje organizację mieszkań dla rodzin typowych i zabezpiecza warianty:

np. 1) rodzice + 2 dzieci płci jednakowej,

2) " + 2 dzieci płci różnej

co daje wyrażone w obecnie używanej nomenklaturze od 1 do dwu pokoi sypialnych dzieci i sypialnie rodziców, co równa się w drugim przypadku 3 pokojom czy izbom.

IV. kategoria mieszkań przeznaczona dla 4 osób zaleca stosować 3 izby w mieszkaniu. Nastąpią zakłócenia przy rodzinie nietypowej (np. w układzie jedno z rodziców i osoba towarzysząca) oraz przy (jakże częstej konieczności) adopcji osoby towarzyszącej - zakłócenia cyfrowe, bo brak izby wspólnej czy pokoju dziennego, nie wymieniając już zakłóceń czynnościowych.

Mając na uwadze ogromną ruchliwość społeczną w Polsce, prognozę wieku oraz różny % płci mieszkańców²⁾, zagadnienie programowania na "uniwersalność" i "wielopokoleniowość" struktury rodziny nabiera znaczenia, gdyż izba jako przestrzeń dwu osobowa nie spełnia zadania, nie zaspakaja potrzeby nawet podstawowej "pierwszej" jaką jest regeneracja.

1) Władysława Malicka - Użytkowanie mieszkań o różnych układach - Architektura 3/1960 r.

2) Wg stanu z czerwca 1959 r. Polska posiada 29 257 000 mieszkańców, w tym 48% mężczyzn i 51% kobiet. Prognoza na 1975 r. przewiduje 15% kobiet w wieku od 70 do 80 lat i tylko 8% mężczyzn w tym samym wieku.

4.2. Wiek użytkowników

Medycyna dzieli wiek człowieka na 3 grupy i 9 okresów

T a b e l a VII

		Okresy	Lata, wzrost	Fizjologia	
Okres dzieci	1.	niemowlęcy	do 1 roku 50-75 cm	ciągła opieka innych, świeże powietrze, codzienna wymiana bielizny	Okres intensywnej opieki
	2.	poniemowlęcy	do 3 lat 95 cm	" chodzi, biega, pojmuje	
	3.	Przedszkolny	do 7 lat	" okres dużej pobudliwości ruchowej i nerwowej	
	4.	szkolny	do 12 lat 110-120 cm	uspokajanie systemu nerwowego, mniejsza pobudliwość, obowiązek systematycznych posiłków, występowanie złej postawy, konieczność uprawiania sportów	
Okres młodzieńczy	5.	dojrzewania	do 16 lat szybki przyrost wzrostu	duża pobudliwość i wrażliwość nerwowa, ustalanie sylwetki, okres dojrzewania, zmiany w rysach twarzy; konieczne intensywne odżywianie, uprawianie sportów, nie wyczynowe, przestrzeganie higieny osobistej. Łatwe przyswajanie nałogów.	
	6.		do 18 lat	ogólny rozwój intelektualny i zawodowy	
Grupa dorosłych	7.		od 23 lat	czynne uprawianie zawodu, praca twórcza	
	8.		do 65 lat	"	
	9.		wiek emerytalny	od 65 lat wzwyż stopniowa utrata pobudliwości ruchowej i organów zmysłu	

Do grupy pierwszej - grupy ^{MELETNICH}"dzieci" - wlicza się osoby od 0 do 16 lat;

grupa druga - młodzież ~~===~~ - do 23 lat,

trzecia grupa - dorosłych - od 23 lat wzwyż.

Tak więc wymag^o_{nta} rodziny zmieniają się równolegle z okresem czasu indywidualnego użytkownika.

Publikacje zagraniczne z dziedziny socjologii mieszkania podają, że struktura rodziny zmienia się w następujących okresach, czy etapach:

cytat: "I etap około 6-letni, w tym czasie małżeństwo stabilizuje się, decyduje o liczbie osób.

II etap trwa ok. 20 lat; dzieci rozwijają się, pozostają w domu.

III etap - rodzina zmienia się, dzieci opuszczają dom.

IV etap - około 15 lat; gospodarstwo nie rozwijające się, 2 lub 1 osobowe.

Z każdym z tych okresów potrzeby rodziny zmieniają się".

Nasi socjologowie sygnalizują zjawisko zmniejszania się rodzin typu rodzice-dzieci, przez zmniejszenie się liczby dzieci (patrz tabela rodzin wg liczby dzieci).

Autor pracy dzieli wiek użytkownika na dwa charakterystyczne okresy, tj. okres biernego i okres czynnego stosunku do eksploatacji domowej.

Przez czynny stosunek autor rozumie świadome i pełnosprawne zaangażowanie mieszkańca do "samodzielnego" wykonywania pewnego zakresu czynności osobistych i usługowych.

Czynnymi więc członkami rodziny mogą być potencjalne osoby z pewnego okresu wieku dziecięcego do okresu utraty sprawności fizycznej i psychicznej.

Bierny zaś stosunek do eksploatacji domowej mają więc "małe" dzieci oraz użytkownicy starszego pokolenia.

Okres ~~stabilizacji~~ ^{WZROSTU} rodzin "pracujących" jest na ogół krótki i podlega umownej prawidłowości. Różnice wieku dzieci wahają się w granicach od 0 (przy bliźniakach) do 2, 3, 4 lat.

Możliwości czasowe - dobowy okres czasu przebywania w domu użytkowników w miejskich środowiskach zurbanizowanych w dzisiejszej cywilizacji jest w zasadzie równy¹⁾.

Domowa praca umysłowa w dzisiejszej cywilizacji dotyczy nie tylko młodzieży uczącej się. Ogromne tempo cywilizacji - mechanizacji narzuca między innymi niemal codzienne problemy poznawcze wszystkich stanowisk pracy.

4.3. Dyslokacja przestrzeni funkcyjnych dla rodziny

Dom jest zbiorowiskiem osób²⁾, ich rzeczy, konsekwencją są więc i konflikty i współżycie. Rozpatrującemu to wieloosobowe skupisko zaczyna się wyłaniać problem zmierzający do takiej organizacji przestrzennej, która wykluczając konflikty zapewni "funkcjonalność" przestrzeni dla poszczególnego użytkownika a) i dla zespołu b).

"Funkcjonalność" pierwszego i drugiego stopnia

ad a. Sprawne zaspakajanie potrzeb w optymalnym czasie, przy zachowaniu optymalnych odległości przez eliminację zbędnej pracy dodatkowej.

a₁. "Funkcjonalność" - Pracą umysłową zajmuje się potencjalnie mieszkaniowiec po ukończeniu 7 lat życia. W miarę upływu lat użytkownika problem poznania staje się pierwszoplanowy (niemal że wyłącznym zajęciem młodzieży do 18-23 roku życia).

1) Konstytucyjnie zabezpieczony czas pracy, usługi socjalne dla dzieci, rozwinięta sieć szkolnictwa.

2) Rodzina typowa - kobieta, mężczyzna, dzieci, młodzież.

Po okresie zdobycia wiedzy następuje okres czynnej pracy zawodowej, która na etapie obecnej dynamiki rozwoju staje się coraz to w większym stopniu problemowa, twórcza, angażująca. Powstaje więc zagadnienie takiej organizacji przestrzeni mieszkania, która zapewni między innymi kontynuację problemów pracy zawodowej, po drugie stworzy warunki sprzyjające skutecznej regeneracji umysłowej po pracy wykonywanej poza obrębem domu. Należy więc w strefowaniu mieszkania uwzględnić przestrzeń przeznaczoną na pracę umysłową mieszkańców. Rozpowszechnił się zwyczaj łączenia funkcji spania z przestrzenią pracy, oraz w wyjątkowych wypadkach "gabinet" pracy dla rodziców. Częstym rozwiązaniem jest więc przestrzeń zamknięta mieszcząca miejsce spania i miejsce pracy, przy wydzieleniu innych funkcji uzupełniających. Zachodzi tu najczęściej konflikt między funkcjonalnymi a formalnymi możliwościami projektowania. Przy założeniu, że miejsce pracy z reguły przewiduje się w bezpośrednim sąsiedztwie możliwego zasięgu oświetlenia naturalnego, przy ograniczonej metrażem przestrzeni miejsce odpoczynku nocnego wypada stycznie, równoległe do komunikacji; (miejsce pracy odległe, jednokierunkowe perspektywy). Porównaj przykład graficzny 1 tablica 12 z przykładem 12 tablica 18. Przy założeniu wejścia do omawianej przestrzeni z ciągu komunikacyjnego przyjmującego ruch z dwu czy wielu kierunków zapewnia się wydzielenie przestrzeni dla poszczególnych czynności, izolację (wrazeniową) tych czynności, co stwarza w konsekwencji wzrost walorów przestrzenności oraz uniezależnienie się użytkownika od przymusu czynnościowego; co jest zdaniem autora przyczynkiem zapewniającym wypoczynek i regenerację psychiczną.

a₂. "Funkcjonalność" to także magazyn własnej garderoby we własnej ew. neutralnej przestrzeni; to odpowiedzialna kontynuacja indywidualnej troski o rzeczy, ich stan, to świadomość posiadania, przynależność.

ad b. Przebywanie wspólne.

Przebywanie wspólne rodziny, domowników, łączy się z następującymi czynnościami:

- spożywaniem posiłków, zajęciami kulturalnymi (kulturowymi, tradycyjnymi), zajęciami towarzyskimi (domownicy i osoby z zewnątrz), ^{WCZAS} odpoczynkiem czynnym, odpoczynkiem biernym.

W analizowanych przykładach mieszkań przebywanie wspólne lokalizowane jest w przestrzeni z ogólnie przyjętą nazwą pokoju dziennego, z szerokim ^{DOBREM} ~~wachlarzem~~ programowanych czynności. Porównaj przykłady:

10. - tablica 17 - czynności: sen, spożywanie posiłków, oraz 100% komunikacji wewnętrznej wszystkich osób,

oraz przykład

14. - tablica 20 - czynności: 50% komunikacji do jednej z dwu przestrzeni spożywania posiłków.

Normatywne powierzchnie pokoju dziennego nie przekraczają liczby 20 m².

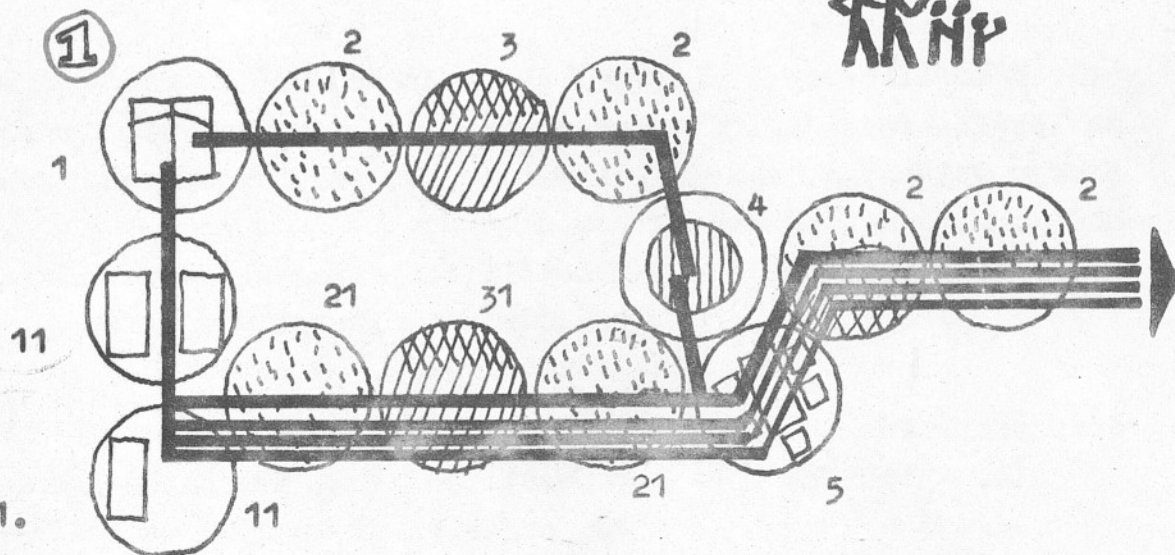
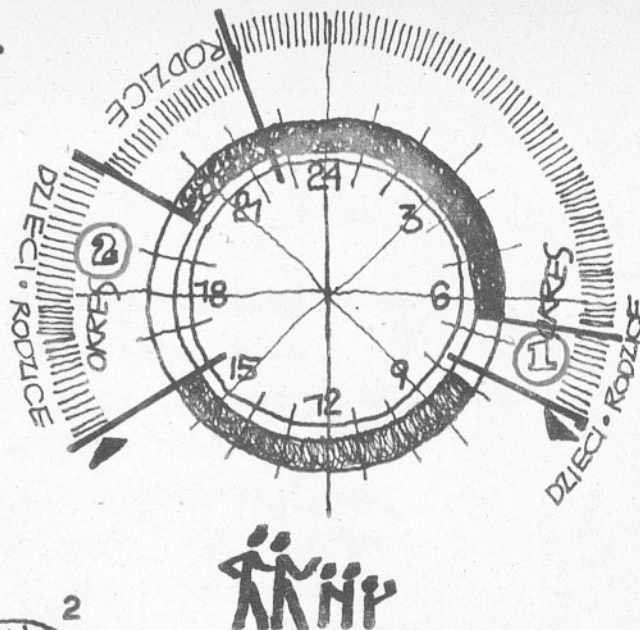
4.3.1. Analiza czynności rodziny w I-szym etapie rozwojowym

Korzystając z ustalonych już poprzednio ideogramów ~~czynnościowych~~ użytkownika, przyjmując analogiczny rozkład ^u ~~czasu~~ tych czynności, należy zbadać jakie są możliwości adaptacyjne przestrzeni funkcyjnych, oraz jakie przestrzenie należy zaprogramować, aby zapewniły znane już postulaty organizacji przestrzeni domu dla zbiorowiska osób.

Założenie - 5 użytkowników: rodzice pracujący zawodowo z czynnym stosunkiem do eksploatacji domowej,

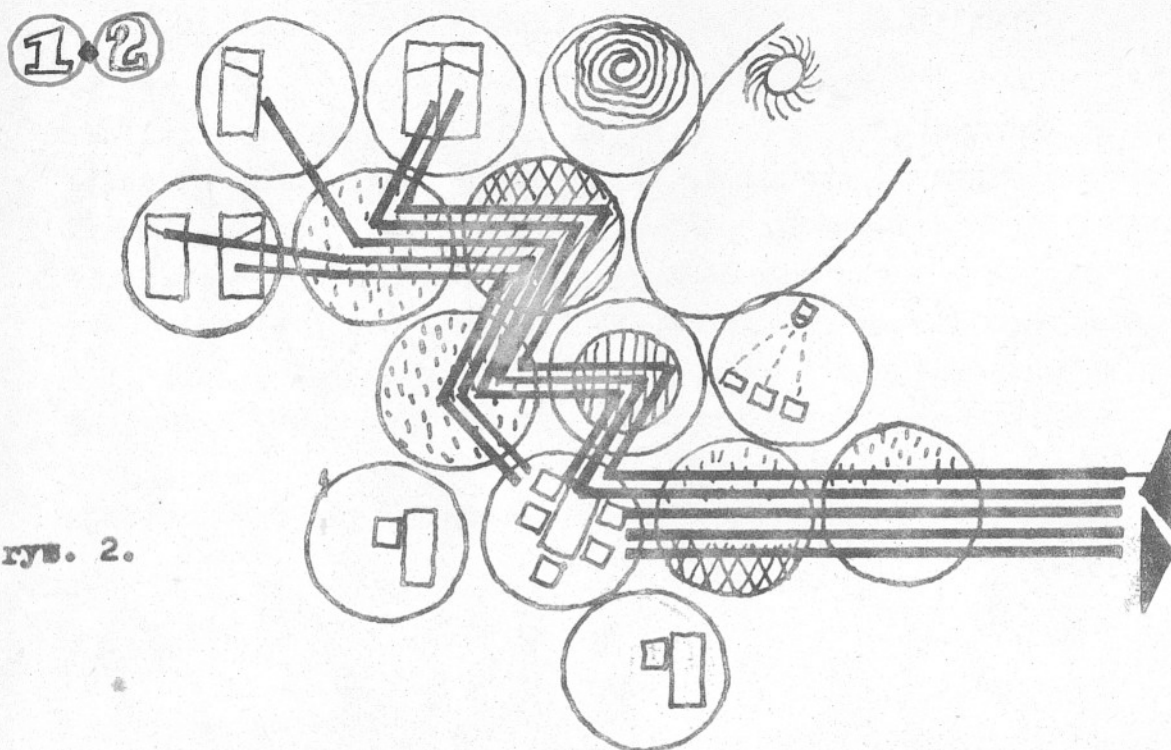
oraz troje dzieci z biernym stosunkiem do eksploatacji domowej.

STRUKTURA CZYNNOŚCI
OKRESU 1, 1 2.

rys. 1.

PRZESTRZENI FUNKCYJNEJ
STRUKTURA CZYNNOSCIOWO-PRZESTRZENNA W UKŁADZIE
OPTYMALNYCH CIĄGÓW KOMUNIKACYJNYCH.

рыб. 2.

Analiza czynności

W okresie 1 wystąpią czynności dwojakiego rodzaju tzn. czynności znane już (od 1 do 5 - tablica 59, rys. 1), które użytkownicy "czynni" wykonują, czyli czynności indywidualne oraz czynności usługowe w stosunku do użytkowników "biernych" - dzieci.¹⁾

Czynności oraz ich lokalizacja nie zmieniają się, zmieni się jednak wielkość tych przestrzeni, gdyż będą one musiały, wykluczając rotację, asymilować cztery czy nawet pięć osób. Tablica 62 rys. 1.

W okresie 2, w okresie czynności usługowych wymienionych wyżej, zachodzi zjawisko podobne - osoba zaangażowana w przestrzeniach funkcyjnych winna jednocześnie wykonywać odpowiednie czynności i mieć możliwości stałej ingerencji w poczynania dzieci²⁾ (o różnym poziomie poznawczym). Możliwość wizualnej kontroli dzieci podczas wykonywania czynności usługowych uwolni osobę "czynną" drugą, która może wykonywać w tym czasie czynności indywidualne w przestrzeni izolowanej.

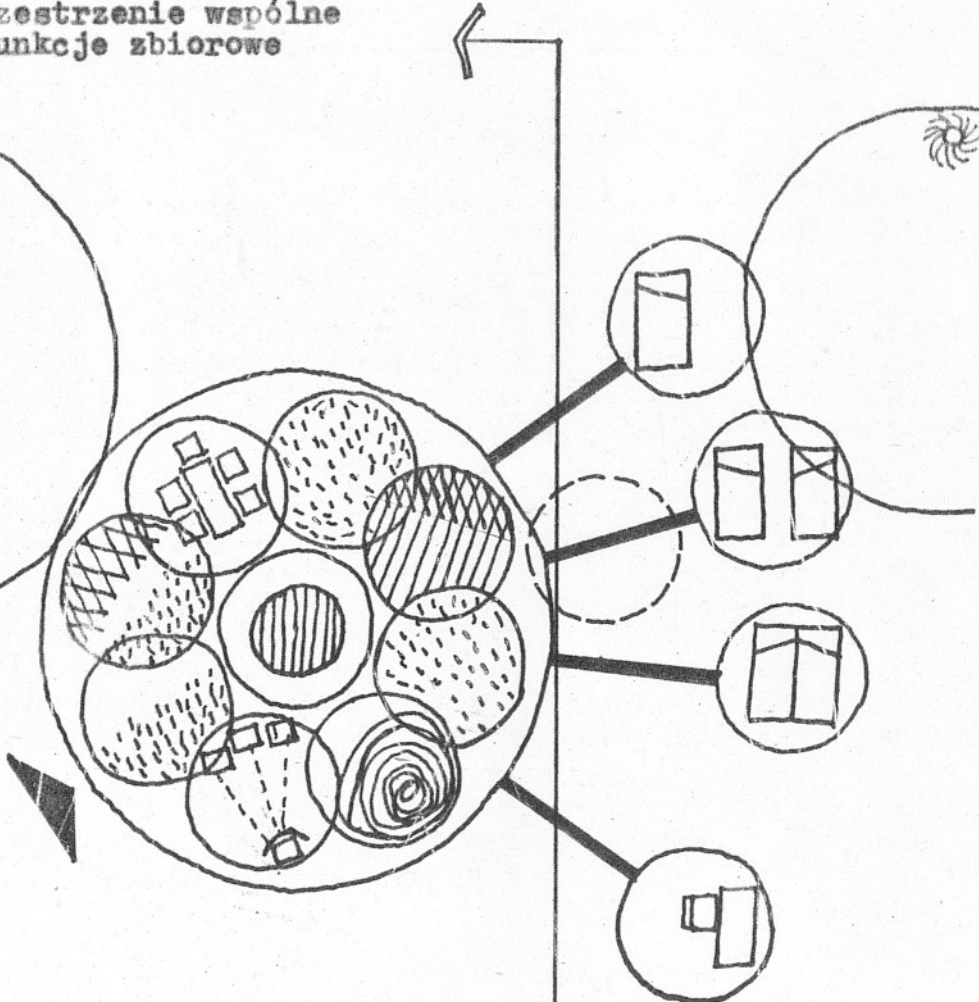
1) Dziecko podlega intensywnej opiece, patrz tabela wieku.

2) Wdrażanie - wyrobienie samodzielności to bezpośrednie uczestnictwo dziecka w zjawiskach i procesach poznawczych, bez narażania na przykre doświadczenia obu stron. Nauka polega, jak wiadomo na obserwacji danego zjawiska - czynności i praktycznego stosowania. Dziecko zaszurowuje buty po okresie zainteresowania (świadomość) wzrokowego przyswajania kolejności działania oraz po długotrwałych próbach przyzwyczajenia mięśni do wykonania tego działania...

ROZDZIAŁ FUNKCYJNEGO MIESZKANIA
OGÓLNY SCHEMAT PRZESTRZENNO-CZYNNOŚCIOWY
DOMU DLA RODZINY PIĘCIOOSOBOWEJ
W I. ETAPIE CZASOWYM ROZWOJOWYM

KKKii

przestrzeń wspólna
funkcje zbiorowe

przestrzeń indywidualna
dla funkcji:
regeneracji,
pracy umysłowej,
relaksu biernego.

W ideogramie ~~przestrzenno-czynnościowym~~ ^{PRZESTRZENI FUNKCYJNYCH} przyjęto wydzielone jednoplanowe przestrzenie wypoczynku dzieci (biorąc pod uwagę fizjologiczne prawidłowości czas-okresu, gdyż one chodzą spać o 3-4 godz. wcześniej od rodziców), a także przestrzeń pracy rodziców, sypialnia rodziców nie musi być izolowana akustycznie, gdyż oni jako ostatni udają się na spoczynek.

Jak widać z ideogramu wydzielili się przestrzenie czynności indywidualnych:

przestrzeń spania, przestrzeń pracy
ew. chcąc wykluczyć konflikt ^{w czasie} ~~pracy~~ - przestrzeń indywidualna higieniczno-garderobiana dla rodziców.

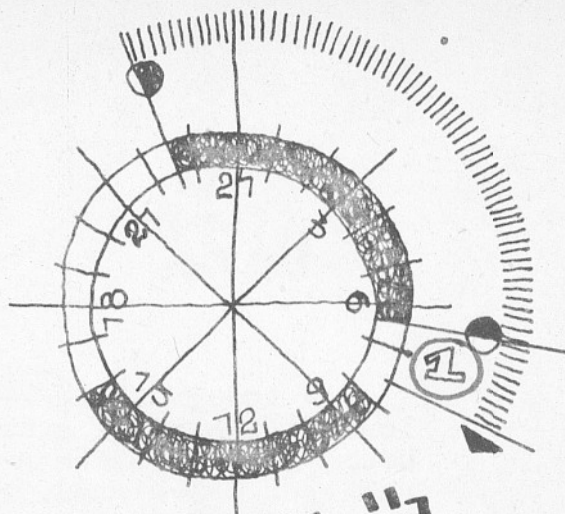
Przestrzenie czynności usług zbiorowych stracą rację ^{SWEJ FUNKCII} ~~czynnościowe~~ jeśli nie będą dostosowane do przebywania w nich czterech osób.

Przestrzenie indywidualne mogą być optymalne - dostosowane do ^{OSOBLIWOŚCI} ~~specyfiki~~ czynności.

Ogólnym ideogramem ~~przestrzenno-czynnościowym~~ ^{PRZESTRZENI FUNKCYJNYCH} służącym za przykład programowania mieszkania dla użytkowników o biernym i czynnym stosunku do samodzielnego wykonania czynności będzie:

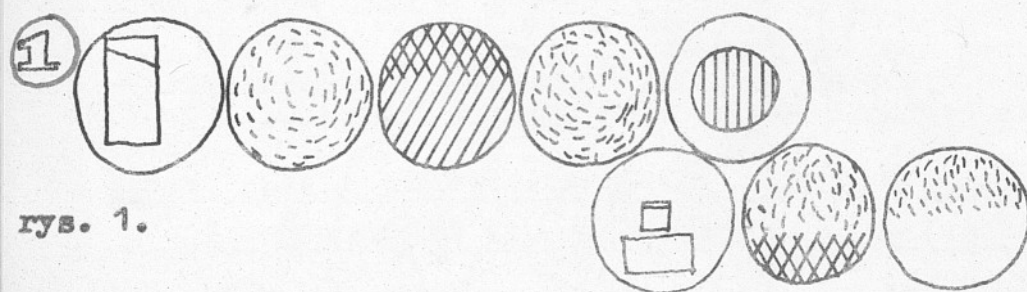
- 1) zorganizowane - współdziałające ze sobą przestrzenie czynności usług zbiorowych (z możliwością przemieszczania się wielokierunkowego),
- 2) indywidualna - wydzielona przestrzeń czynności usług osobistych: przestrzeń snu; przestrzeń pracy zawodowej ewentualnie relaksu słuchowego). Tablica 63.

RODZINA W II. ETAPIE ^{ROZWOJOWYM} CZASOWYM.

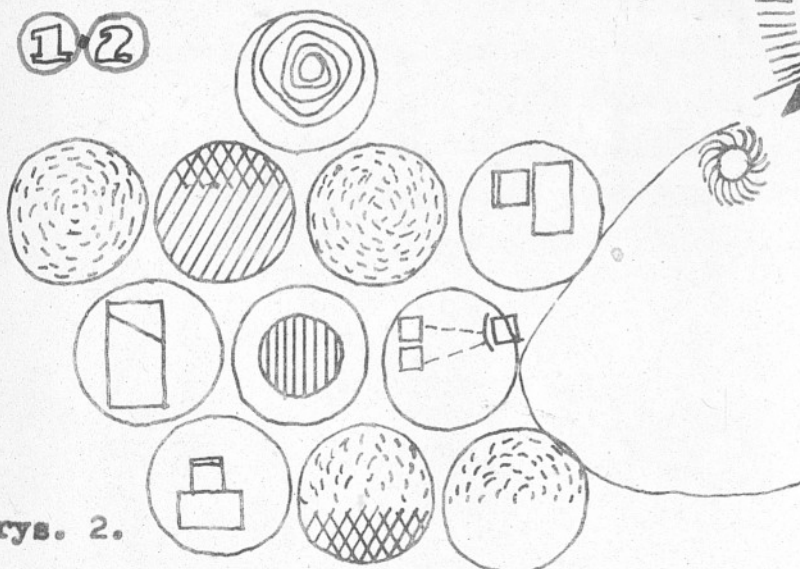
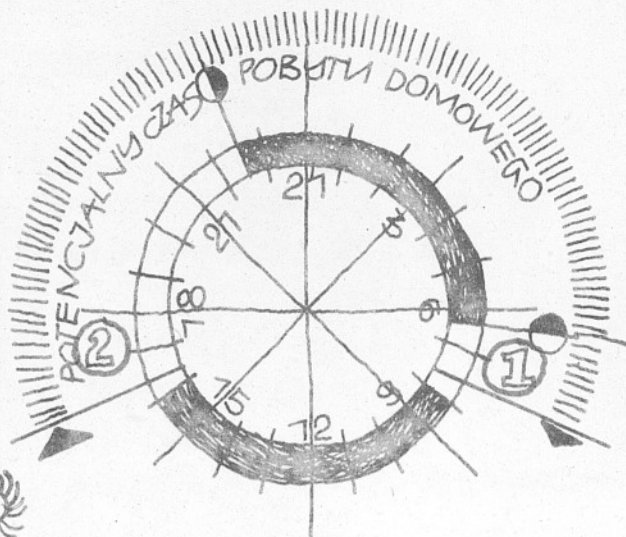
OKRES 1.

8 przestrzeni funkcyjnych x 5 użytkowników.

rys. 1.

OKRES 2.

rys. 2.

12 przestrzeni funkcyjnych x 5 użytkowników = 60 przestrzeni funkcyjnych.

4.3.2. Analiza czynności rodziny w II etapie ^{ROZWOJU} ~~czasowym~~
(rozwojowym) Tablica 64.

Analizując tę samą przestrzeń mieszkania w czasie kiedy dzieci wchodzi w okres młodzieżowy (powyżej lat 10) tzn. kiedy zmienił się ich stosunek do eksploatacji czynnościowej z biernej na czynny, możemy dopatrzeć się nieprawidłowości przyjętego rozwiązania przestrzenno-funkcjonalnego, gdyż wszystkie omawiane czynności młodzież jest w stanie wykonać samodzielnie.

Bazując na tym założeniu cykl czynności szybkich, przyjęty w rozważaniach jako I wyjście z domu dla wszystkich użytkowników będzie analogiczny, czyli taki jaki przyjęty został przy rozpatrywaniu przestrzeni funkcyjnych jednego użytkownika. Czyli:

przestrzenie funkcyjne I użytkownika x 5 użytkowników rys. 1
oraz cykl czynności II analogiczny
przestrzenie funkcyjne x 5 użytkowników. Rys. 2.
Powstaje 12 przestrzeni funkcyjnych
x 5 użytkowników

60 przestrzeni funkcyjnych w mieszkaniu 5 osobowym, przy założeniu, że każdy członek rodziny sam wykonuje wszystkie czynności (które w równym stopniu, o czym była mowa, zaspokajają ich potrzeby i być może zapewniłyby pełny ich rozwój indywidualny).

Poniewa to zbiorowisko jest rodziną, wyłania się problem mierzony - stosunkiem:

użytkownik - czynność - przestrzeń.

Wstawiając wiadome tej funkcji: użytkownik - czynność otrzymamy wiadome podstawowe przestrzeni:

- 1) przestrzeni wspólnej, która adoptuje wszystkich użytkowników z ich czynnościami wspólnymi, oraz
- 2) przestrzenie, które z racji ^{OSOBLIWOŚCI} ~~specyfiki~~ czynności w nich wykonywanych winny być przestrzeniami indywidualnymi. Patrz tabela VIII

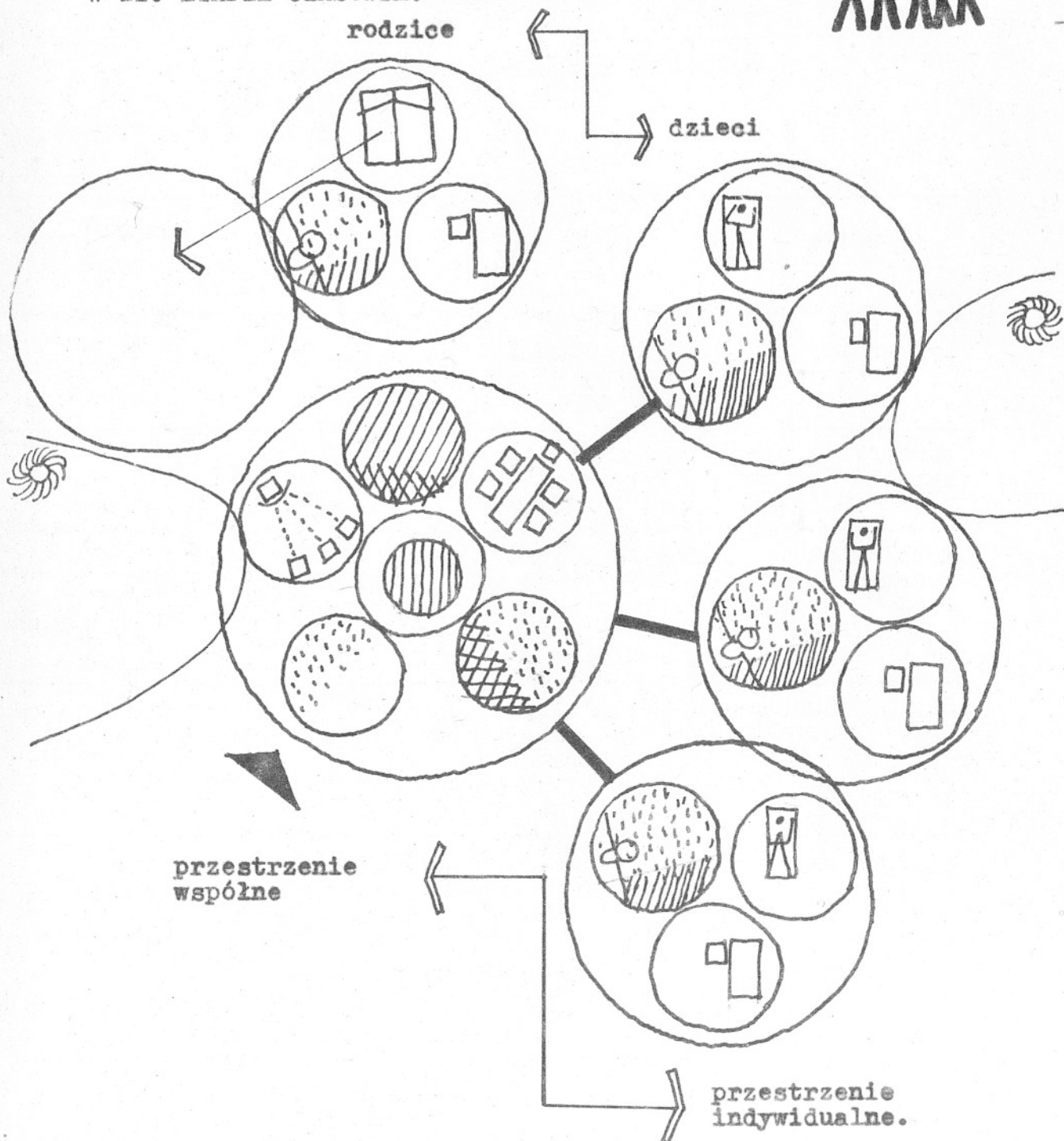
CHARAKTER CZYNNOŚCI A PRZESTRZEN

T a b e l a VIII

Procesy	Czynności	Przestrzeń	
		indywi- dualna	wspólna
Żywienia	przechowywanie przygotowanie konsumpcja		
Wypoczynek bier- ny: sen	czynności przygotowania miejsca i przestrzeni snu, dzień, noc.		
Wypoczynek czynny	odbiór informacji masowego przekazu, zabawa, kontak- ty towarzyskie, przebywa- nie rodzinne, uroczystoś- ci, tradycje.		
Higieny osobis- tej, garderoba	rozbieranie, oczyszczanie wodne naskór- ka, toaleta ubieranie - wymiana garde- roby dziennej na nocną.		
Higiena rzeczy i przestrzeni osobistej	renowacja, szycie, praso- wanie, sprzątanie, podporządkowanie		
Higiena miejsc przebywania	sprzątanie, czyszczenie porządkowanie, układa- nie, segregowanie		
Praca umysłowa	czytanie, pisanie przyswajanie pamięciowe		
Garderoba	wymiana garderoby częś- ciowa z wyjściowej na domową		
Higiena obo- wiązkowa	oczyszczanie wodne naskór- ka miejsc zagrożonych, my- cie częściowe oraz podsta- wowe, wannowe		

ROZDZIAŁ FUNKCYJNEGO MIESZKANIA
OGÓLNY SCHEMAT PRZESTRZENNO-CZYNNOŚCIOWY
DOMU DLA RODZINY PIĘCIOOSOBOWEJ
W II. ETAPIE CZASOWYM ROZWOJOWYM.

XXIII

Przytoczona tabela VIII "Charakter czynności a przestrzeń" określa

5 grup czynności indywidualnych, oraz

4 grupy czynności wspólnych - wspólnie wykonywanych.

Daje to w zestawieniu z ilością domowników równą 5 osób:

25 przestrzeni dla czynności indywidualnych, oraz

4 przestrzenie dla czynności wspólnych,

co razem stanowi: $25 + 4 = 29$ przestrzeni czynnościowych.

Ideogram przestrzeni-czynnościowego domu dla rodziny "typowej" czy "nietypowej" będzie więc składał się ze struktur przestrzeni indywidualnej domowników, zwanej w pracy ośrodkiem usług indywidualnych, oraz struktury przestrzeni wspólnych, zwanym ośrodkiem usług wspólnych-zbiorowych.

Ilość ośrodków indywidualnych może i winna zależeć do struktury i składu rodzin (ilość od trzech do pięciu), ich architektonizacja zależeć będzie od stabilizacji finansowej, zawodu i aspiracji społecznej rodziców.

Tabela 65 "ogólny schemat przestrzeni-czynnościowej" pokazuje ośrodki usług indywidualnych poszczególnych użytkowników z wyposażeniem "szybkiego" oczyszczenia naskórka i toaletą, wymianą i magazynowaniem garderoby, oraz przestrzenia snu i przestrzenia pracy umysłowej.

4.4. Cechy zespołu przestrzeni czynnościowych

Przestrzenie ośrodka usług wspólnych winny być zorganizowane na zasadzie współdziałania wewnętrznego, wieloplanowości, czytelność przestrzeni podyktowana zasadą:

- każdy członek rodziny wnosi współudział w organizację usług zbiorowych.

ELIMINOWANIE PRZESTRZENI WYDZIELONYCH, SAMOISTNIEJACYCH W OSRODKU USŁUG WSPÓLNYCH BYĆ MOŻE ZŁAGODZI UTARTY ZWYCZAJOWO MORALNY PRZYMUS OBARCZANIA OSOBY "JEDNEJ" PROBLEMEM WSPÓLNEGO GOSPODAROWANIA.

Przestrzenie usług indywidualnych winny obejmować możliwie szeroki wachlarz czynności użytkownika z jego indywidualnymi potrzebami. Przestrzeń winna być zorganizowana na zasadzie wieloplanowości z możliwością wydzielenia czynności: indywidualnych i osobistych osoby użytkującej.

IV.5. KONGOWE WNIOSKI AUTORA

1. Obecnie stosowany Polski Normatyw Projektowy ^{ANIA} Mieszkań przewiduje zbyt mały metraż powierzchniowy.
Powoduje on: nadmierne zagęszczenie użytkowników i ich rzeczy w przestrzeni,
brak możliwości adaptacji ^{MIESZKAN DLA} rodzin nietypowych.
2. Normatyw winien być elastyczny:
 - winien odzwierciedlać ^{OSOBUWOŚĆ} ~~specyfikę~~ warunków środowiska ~~lokalnych,~~
 - ^{OSOBUWOŚĆ} ~~specyfikę~~ struktury przestrzennej,
 - ^{OSOBUWOŚĆ} ~~specyfikę~~ układów osobowych rodzin.
3. Programowanie przestrzeni domu nie należy opierać na przesłankach wydzielenia izb o sztywnym metrażu.
4. Wytycznymi programowania winny być przesłanki czynnościowe, obejmujące podstawowe ^{WZGLĘDY} ~~aspekty~~ potrzeb nie w różniczeniach izbowych, ale co jest istotne w adaptacji metrażu i przestrzeni do wykonywanych czynności w wymiarze ich architektonizacji.
5. Podstawą organizacyjno-przestrzenną kształtowania domu winna być:
 - a. zasada podziału przestrzeni domu na przestrzeń potrzeb zbiorowych; oraz przestrzeń potrzeb indywidualnych poszczególnych użytkowników,
 - b. zasada łączenia przestrzeni potrzeb zbiorowych i potrzeb indywidualnych wg przytoczonych kryteriów wieloplanowości współdziałania wewnętrznego i współdziałania zewnętrznego,
 - c. dyslokacja tych przestrzeni winna być uzależniona od wzajemnych powiązań ~~czynnościowych.~~

6. Metoda procesu programowania i kształtowania domu winna opierać się na humanitarnych i naukowych przesłankach życiowych każdego użytkownika.

Korzystanie z europejskich doświadczeń praktycznych podbudowanych rodzimym "klimatem", tradycjami potrzeb, oraz przesłankami nauki, autor uważa za celowe propagować w imię:

cytat: ... "dynamicznego postępu, przemian człowieka, jego społecznych warunków życia; przemian społeczeństwa, zmierzających ku temu, BY MNOŻYC SZCZĘŚCIE JEDNOSTKOWE I SPOŁECZNE, BY WSPÓLNYM WYSIŁKIEM POLEPSZAC TE WARUNKI W KTORYCH KAŻDEJ JEDNOSTCE LUDZKIEJ DANE JEST PRZEŻYC KILKADZIESIAT LAT JEJ BYTOWANIA. By lata te były wypełnione pracą która cieszy, twórczością która budzi dumę".

Sesja Sejmu PRL z okazji Milenium - Warszawa
21 lipiec 1966 r.

Biuletyn Stowarzyszenia Architektów Polskich
Nr 8/1966 - Warszawa

3. BIBLIOGRAFIA

- Wincenty Adamski, "Ekonomia mieszkań",
m. Architektura nr 6/1957 r.
- Ludmiła Bartczak-Grudowa, "Mroźonki"
Wyd. Przemysłu Lekkiego i Spożywczego, Warszawa 1966 r.
- Henryk Buszko, "Architekci polscy przed nowymi zadaniami"
m. Architektura nr 4-5/1970 r.
- Kazimierz Ciechanowski
Wykłady na Wydz. Arch. Pol. Wrocł. (maszynopis)
- Kazimierz Ciechanowski, "Tradycyjne i nowe linie interpretacji punktu, linii i płaszczyzny jako elementów kształtowania",
Zeszyty Naukowe Pol. Wrocł. nr 141 1966 r.
- Kazimierz Ciechanowski
Wykłady na Wyższej Szkole Sztuk Plastycznych - Wrocław (maszynopis)
- MC. Cornik, "Antropotechnika. Przystosowanie konstrukcji maszyn i urządzeń do człowieka"
- Anna Idzikowska, "Mieszkania. Układy i elementy funkcjonalne"
Biuro Projektów Typowych i Studiów Budownictwa Miejskiego, Warszawa 1964 r.
- J. Litwin, "Fizjologia"
P.W.N. wyd. IV. Warszawa 1967.
- K. Łukasiewicz i A. Pianno, "Zmienna architektura mieszkaniowa", m. Architektura nr 3/1962 r.
- Władysława Malicka, "Użytkowanie mieszkań o różnych układach"
m. Architektura nr 3/1960 r.
- J. Mass i M. Referowska, "mieszkanie"
Arkady, Warszawa 1963 r.
- Walter Meyer-Bohe, "Vorgefertigte Wohnhäuser",
München 1959 r.
- Olszewska - Ładyka, "Rodzina"
Iskry, Warszawa 1964 r.
- W. Romanowski, "Przemiana materii oraz odżywianie"
Encyklopedia Zdrowia, wyd. IV. Warszawa 1967 r.
- J. Rudowska, "Higiena"
Encyklopedia Zdrowia, P.W.N. Warszawa 1967 r.

Dionizy Szepietowski, "Kuchnia jarska"

Wyd. Przemysłu Lekkiego i Spożywczego, Warszawa 1968.

Stanisław Tomkowicz, "Domy i mieszkania w Krakowie w I-szej połowie XVII wieku". Lwów 1922 r.

Aleksander Ziemkowski, "Dom"

m. Architekt-ura nr 3/1970 r.

Czasopisma:

Architectural Design 11, Londyn W.C.I. 1967 r.

(reprodukcje projektów konkursowych, Luxemburg 1965)

Bouwkundig weekblad B.N.A. rocznik 1962

(reprodukcje projektów konkursowych na "milionowe pierwsze" mieszkanie Holandii w 1962 r)

Instytut Wzornictwa Przemysłowego, "Materiały do projektowania wyposażenia wnętrz mieszkalnych", Warszawa 1968 r.

Opracowanie Międzynarodowego Instytutu Budownictwa Mieszkaniowego. Genewa 1959 r. (maszynopis).

Zakład Socjologii Instytutu Gospodarstwa Społecznego
Warszawa 1963 (maszynopis).

EUGENIUSZ JODKOWIEC, "ŚRODOWISKO PRZESTRZENNE A
ZMIENNOŚĆ WARUNKÓW KSZTAŁTOWANIA MIESZKANIA
EWOLUCYJNEGO" POLITECHNIKA WROCŁAWSKA
[MASZYNOPIS] WROCŁAW 1970. R.

STANISŁAW SOWIŃSKI, "TYPIZACJA W UPRZEMYSŁOWIONYM
BUDOWNICTWIE MIESZKALNYM W ŚWIELE WYMOGÓW
FUNKCYJNALNYCH" [MASZYNOPIS] POLITECHNIKA
GDAŃSKA GDĄSK 1965. R.

4. WYKAZ ILUSTRACJI

Tablica	1. Schemat organizacji przestrzeni	8
	2. Wyniki ankiet, czynności bytowe mieszkańca . .	12
	3. Graficzna analiza porównawcza wielkości metrażu mieszkań	18
	4. Adaptacja funkcji w przestrzeniach dziennych .	22
	5. Adaptacja funkcji w przestrzeniach nocnych . .	24
	6. Zgrupowanie funkcyjne mieszkań 3-osobowych . .	31
	7. " " " 4-osobowych . .	33
	8. " " " 5-osobowych . .	34
	9. " " " 6-osobowych . .	35
	10. " " " 7-osobowych . .	36
	11. Grafik zbiorczy zależności komasacji funkcji od ilości wydzielonych przestrzeni	37
	Rzuty mieszkań:	
	12. Przykłady 1 i 2 Polska P.	41
	13. Przykłady 3 - Finlandia, 4 Polska	43
	14. " 5 - Polska, 6 Luxemburg	45
	15. " 7 i 8 Polska, 8 Finlandia	47
	16. " 9 Finlandia	49
	17. " 10 Polska, 11 Holandia	51
	18. " 12 Luxemburg	53
	19. " 13 Luxembourg	55
	20. " 14 Finlandia	57
	21. Cechy przestrzeni funkcyjnych	64
	22. Do 27 - Graficzne schematy rzutów mieszkań ⁶⁶⁻⁶⁸⁻¹⁰ ₇₂₋₇₄₋₇₆	
	28. Współdziałanie przestrzeni z otoczeniem	78
	29. Cechy przestrzeni funkcyjnych	80
	30. Dobowy okres czasu snu mieszkańca w różnych okresach wieku	85
	31. Dobowy cykl czynności towarzyszących funkcji regeneracji nocnej	94

32. Ideogram czynności towarzyszących funkcji regeneracji nocnej	96
33. Graficzna analiza wyposażenia przestrzeni sypialnej dziecka	98
34. Graficzna analiza wyposażenia przestrzeni sypialnej rodziców	101
35. Dobowy ideogram rozłożenia posiłków	107
36. Czynności kulinarne procesu technologicznego	112
37. Procesy technologiczne	114
38. Warianty dyslokacji ośrodków konsumpcji posiłków w zależności procesu technologicznego	116
39. Analiza ośrodków funkcji żywienia	118
40. Graficzna analiza wyposażenia przestrzeni kuchni	120
41. Praktyczna inwentaryzacja czynności higieny	
42. Środowisko czynności higieny	128
43. Analiza wyposażenia ośrodków higieny	130
44. Zestawienie stosowanych w praktyce możliwości wyposażenia ośrodków higieny i adaptacje czynności	132
45. Dobowy ideogram higieny i toalety	135
46. Optymalny program ośrodka higieny	137
47. Przesłanki architektonizacji funkcji higieny	140
48. Stany eksploatacyjne garderoby-ubrań	147
49. Zestawienie porównawcze globalnej powierzchni szaf wbudowanych	150
50. Dobowy ideogram czynności wymiany ubioru	153
51. Strefy i cykle czynnościowe wymiany ubrań	155
52. Analiza korzystnego i niekorzystnego pod względem funkcjonalnym rozwiązania rzutu	163
53. Przestrzenie funkcyjne a komunikacja	165
54. Zespolenie i rozbitcie przestrzeni komunikacyjnej	167
55. Częstotliwość ruchów domowników do poszczególnych pomieszczeń wg Meyer-Bohe	169
56. Analiza graficzna funkcjonalności rzutów	171
57. Kolisty wykresy doby	175
58. Oznaczenia przestrzeni funkcyjnej	177

59.	Inwentaryzacja czynności funkcji podstawowych	179
60.	Struktura przestrzenno-czynnościowa dla użytkownika	183
61.	Wykres zużycia czasu i energii na wykonanie poszczególnych czynności domowych . .	185
62.	Inwentaryzacja czynności członków rodziny.	194
63.	Struktura czynnościowo-przestrzenna dla rodziny w I-szym etapie czasowym ^{ROZWOJOWYM}	196
64.	Inwentaryzacja czynności członków rodziny w II-gim etapie czasowym ^{ROZWOJOWYM}	198
65.	Struktura czynnościowo-przestrzenna dla rodziny w II-gim etapie czasowym	201

5. WYKAZ TABEL

Tabela I.	Wydzielenie przestrzeni mieszkalnej wg U.I.O.F. i P.N.P.	16
II.	Powierzchnie mieszkań w odniesieniu do ilości osób	19
III.	Wielkości składowe w odniesieniu do ilości osób	20
IV.	Srednie wielkości powierzchni mieszkalnych wg U.I.O.F. i F.I.U.H.	20
V.	Minimalne powierzchnie poszczególnych funkcji mieszkania odpowiednie do wielkości rodziny wg U.I.O.F. i F.I.U.H.	21
VI.	Minimalne powierzchnie poszczególnych funkcji mieszkania przypadające na 1 osobę wg P.N.P. i U.I.O.F.	23
VII.	Wiek użytkowników	189
VIII.	Charakter czynności a przestrzeń	200

